DĂ SÂNGE ȘI IA DUH!

Interviuri cu duhovnici ortodocși

COLECȚIA
MEDIA
CHRISTIANA

SERIA LUMINA

Editura TRINITAS

eBook

DĂ SÂNGE ȘI IA DUH!

INTERVIURI CU DUHOVNICI ORTODOCȘI

Coordonator colecție:
Pr. Nicolae Dascălu

Selecția textelor:
Augustin Păunoiu

Redactor:
Constantin Costache

Corector:
Carmen Falon

Tehnoredactor:
Constantina Cristea

Grafică:
Mănăstirea Stavropoleos

Fotografii intervievați:
Ziarul *Lumina,* Editura TRINITAS

Ilustrație copertă
Scara Raiului

ISBN 978-973-155-185-2 (pdf)
© Editura TRINITAS a Patriarhiei Române, 2020,
pentru prezenta versiune (ediția digitală)
editurilepatriarhiei.ro
editura@patriarhia.ro

COLECȚIA MEDIA CHRISTIANA | SERIA LUMINA

DĂ SÂNGE ȘI IA DUH!

INTERVIURI CU DUHOVNICI ORTODOCȘI

Carte publicată cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte

DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Editura TRINITAS a Patriarhiei Române
București – 2020

NOTĂ EDITORIALĂ

Ce poate fi mai de preț decât o comoară de sfaturi duhovnicești? Ce poate fi mai hrănitor pentru minte și pentru suflet decât cuvintele de întărire primite de la părinții noștri duhovnicești? Dar (mai) este oare actuală această căutare? Cui (mai) folosesc azi îndemnurile duhovnicești, într-o lume secularizată care, în fuga ei nebună după „bunuri" și „servicii", prea puțin își mai pleacă genunchii în rugăciune?

Răspunsurile pot fi descoperite și în paginile acestei cărți, unde au fost adunate ca într-un buchet câteva dialoguri cu duhovnici ortodocși publicate inițial în săptămânalul *Lumina de Duminică*, respectiv în Ziarul *Lumina* ale Patriarhiei Române. Duhovnicii care ne vorbesc în aceste pagini sunt părinții de veșnică pomenire *Paisie Olaru*, *Arsenie Papacioc*, *Teofil Părăian*, *Petroniu Tănase*, la care s-au alăturat părintele *Iulian Prodromitul* de la Schitul românesc „Prodromu" din Sfântul Munte Athos, părintele *Zaharia Zaharou* de la mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul" din Essex (Anglia), părintele

Symeon Cossec de la Mănăstirea ,,Sfântul Siluan Athonitul'' din Saint-Mars de Locquenay (Franța), părintele *Vlasie Aghioritul* din Sfântul Munte Athos, părinții *Melchisedec Velnic* și *Hrisostom Ciuciu* de la Mănăstirea Putna, părintele *Arsenie Muscalu* de la Mănăstirea ,,Sfântul Ioan Evanghelistul''-Cornu, părintele *Macarie Simonopetritul* de la Mănăstirea ,,Simonos Petras'' din Sfântul Munte Athos, părintele *Teofan Munteanu* de la Mănăstirea Nera (jud. Caraș-Severin), părintele *Policarp Stoian* de la Mănăstirea Bran (jud. Brașov) *și* părintele *Mihail Daniliuc* de la Schitul Vovidenia (jud. Neamț).

Pentru omul de azi, ușor grăbit, adesea debusolat, mai mereu comod, risipit și risipitor, dar atent căutător, pelerin curios față de lumea și timpul în care trăiește, întâlnirea cu volumul *Dă sânge și ia Duh!* poate deveni un real popas duhovnicesc cu valențe nebănuite în lupta cu patimile, dintre care egoismul și lăcomia ne încruntă cel mai adesea frunțile.

Totodată, nu trebuie să uităm că adăugând virtuți risipim de la noi lucrările potrivnice care întunecă sufletul. Dar această lucrare bună necesită jertfă, trudă și se împlinește cu adevărat numai prin *naștere duhovnicească*, căci prin har ne luminăm, sporind astfel puterile noastre sufletești.

În acest sens, tâlcuind cuvinele Sfintei Scripturi: ,,ceea ce este născut din trup, trup este; și ceea ce este născut din Duh, duh este'' (*Ioan* 3, 6), Sfântul Chiril al Alexandriei scria: ,,e de știut că ceea ce se naște din Duh numim *duhul omului* (*subl.n.*), nu pentru că se naște din Duh după fire (aceasta e cu neputință), ci în înțelesul prim și cel mai vechi, pentru că prin El a fost

chemat la existență ceea ce nu era, iar în înțelesul al doilea și în mod iconomic, pentru că prin El ne refacem după chipul lui Dumnezeu, întipărindu-ne trăsăturile Sale și dând înțelegerii noastre, ca să zic așa, calitatea Lui."[1]

Părintele Dumitru Stăniloae, traducătorul inspirat al Sfântului Chiril al Alexandriei, scria că „*duhul omului* (*subl.n.*) s-ar putea să fie *mintea omului ca vârf al sufletului* (*subl.n.*), pătrunsă de puterea Sfântului Duh și, prin aceasta, devenită o putere ce cunoaște pe Dumnezeu prin experiență și, deci, și prin simțire și iubire. Sfântul Duh produce înălțarea omului, refăcând în el chipul tot mai deplin al lui Hristos."[2]

Dar nașterea duhovnicească este posibilă doar prin renunțare la cele lumești, prin curățire de patimi, prin înmulțirea virtuților, schimbarea voii și înnoirea minții atrase de grijile lumești și îndreptarea lor spre Hristos. Astfel trebuie înțeleasă și apoftegma avvei Longinus „Dă sânge și ia Duh!"[3], adică doar truda fiecăruia în lupta cu păcatul, cu patimile, ne apropie treptat de nașterea „din Duh", de dobândirea Sfântului Duh, de la care vine pacea, liniștirea.

Editura TRINITAS

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Scrieri*, partea a IV-a: *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în coll. *PSB*, vol. 41, trad. de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000, p. 171.

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Scrieri...*, p. 171, notele 293-294.

[3] Avva Longinus 5, în: *Patericul sau Apoftegmele Părinților din Pustiu*, trad. studii și prezentare de C. Bădiliță, Ed. Polirom, Iași, 2007, p. 209.

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

PAISIE OLARU

Părintele arhimandrit Paisie Olaru s-a născut la 20 iunie 1897, în satul Stroiești, comuna Lunca, județul Botoșani, într-o familie cu cinci copii, fiind cel mai mic la părinți. Tatăl său, Ioan, era pădurar, iar mama sa, Ecaterina, casnică. Din botez a primit numele de Petru. În anul 1921 a intrat în viața monahală la Schitul Cozancea din apropiere, luând la călugărie numele de *Paisie.* În anul 1943 a fost hirotonit diacon, iar în anul 1947, preot, fiind pentru puțin timp egumen la schitul de metanie. În toamna aceluiași an se retrage la Mănăstirea Sihăstria, devenind duhovnic al întregii obști, până la sfârșitul vieții sale. Între anii 1972-1985 a trăit ca sihastru la Schitul Sihla, iar în ultimii cinci ani a locuit în chilia sa de la Sihăstria, fiind foarte bolnav, până s-a mutat la Domnul, în noaptea de 18 octombrie 1990.

„MILA LUI DUMNEZEU MĂ VA MÂNTUI ȘI PE MINE ȘI PE FIII MEI DUHOVNICEȘTI“

Inspirați de cuvintele celor care l-au cunoscut mai bine, l-am numit pe Părintele Paisie Olaru cu alte ocazii „duhovnicul cel bun“ sau „părintele cu inimă de mamă“. Cum a strâns, oare, monahul din Munții Neamțului, cu chipul acela aspru, atâta iubire și asemenea cuvinte frumoase? În niciuna din puținele fotografii rămase, marele duhovnic nu schițează măcar un zâmbet. Chipul său, de o nesfârșită sobrietate, pare a fi al unui om foarte aspru. Dimpotrivă, dacă nu l-ai cunoscut și îi citești doar cuvintele de o extraordinară naturalețe, în minte ți se proiectează un cu totul alt chip. Te gândești că Părintele Paisie a fost un om întotdeauna vesel, cu un temperament vioi, dornic în permanență să vorbească și să sfătuiască. Ce mai, îți vine să-l compari, fără a sta prea mult pe gânduri, cu părintele Cleopa, de care Părintele Paisie a fost „legat, cu inima, cel mai mult“ în viața sa, după cum el însuși mărturisea. Părintele Paisie Olaru a rămas, chiar și pentru cei care l-au

cunoscut foarte bine, o mare taină, cum taină este și sfințenia însăși. Și nu credem să exagerăm când spunem acestea. Chiar dacă Dumnezeu nu a rânduit încă ziua în care Părintele Paisie să fie cinstit ca sfânt în Biserică, după toată rânduiala, nu puțini sunt cei care cred cu tot sufletul lor că Dumnezeu l-a așezat pe blândul duhovnic în ceata de lumină a sfinților Săi. În continuare vă oferim, sub formă de interviu, mai multe răspunsuri date de Părintele Paisie fiilor săi duhovnicești, adunate de Părintele Ioanichie Bălan în seria „Convorbiri duhovnicești".

În ce an ați intrat în obștea Mănăstirii Sihăstria și cum era viața duhovnicească pe atunci în această mănăstire?

Am venit la Sihăstria în anul 1948. Stareț era Părintele Cleopa. Aici era pe atunci adevărată viață de obște. Am apucat părinți care nu aveau în chilie nimic, afară de pat și câteva cărți de rugăciuni. Părintele Dometian, un călugăr bătrân și sporit duhovnicește, era nelipsit noaptea de la biserică. El începea regulat Miezonoptica. Un alt călugăr smerit, Cristofor, care îngrijea de bolnavi, îl aducea noaptea în spate pe fratele Mihai, care era paralizat. Toți frații erau obligați să vină la Utrenie, iar cine nu venea, nu mânca a doua zi. Toți erau mulțumiți că domnea pacea și în sfânta Mănăstire Sihăstria.

Legământul Părintelui Paisie cu Părintele Cleopa

Ce ascultare deosebită ați avut la Sihăstria?

Am fost rânduit de Părintele Cleopa cu spovedania călugărilor și mirenilor care veneau la mănăstire, iar când aveam timp, mai lucram și la grădină.

Ce legământ duhovnicesc aveați cu Părintele Cleopa?

În toamna anului 1935, Părintele Cleopa venea din armată și a trecut pe la mine, la schitul Cozancea, să ia binecuvântare. La plecare, cum îl petreceam prin pădure, l-am întrebat: „Ei, acum ce ai de gând să faci, frate Costache? – că încă nu era călugăr. Rămâi la Cozancea? Sau te duci din nou la Sihăstria?“ „M-aș duce tot la Sihăstria, Părinte Paisie, unde am stat cinci ani și unde sunt mormintele fraților mei. Acolo am mai multă liniște…“ Atunci ne-am așezat amândoi în genunchi, am făcut trei metanii și eu am zis această rugăciune: „Doamne, binecuvintează făgăduința noastră ca să fim amândoi împreună, și în veacul acesta și în cel ce va să fie. De voi muri eu întâi să fie el la capul meu, iar de va muri el întâi să fiu eu la capul lui. Amin!“. Apoi ne-am sărutat amândoi și neam despărțit… De Părintele Cleopa sunt legat, cu inima, cel mai mult în viața aceasta!

Când ați fost transferat la Mănăstirea Slatina și cum era viața mănăstirească în această obște călugărească?

Ne-am dus la Slatina în toamna anului 1949, cu un sobor de 23 de călugări din Sihăstria, în frunte cu Părintele Cleopa. Am apucat și aici părinți sporiți în cele duhovnicești, ca Părintele arhimandrit Paisie Cozma. Înainte de moarte, părintele Paisie a chemat pe toți părinții și s-a iertat cu toți. Am venit și eu lângă patul lui și l-am îndemnat să zică „Doamne Iisuse…". Iar el mi-a răspuns: „Părinte Paisie, sunt om păcătos, sunt tare păcătos, dar alt Dumnezeu nu am cunoscut. Lui m-am rugat în toată viața mea și cred că are El grijă de mine…" Și așa zicând, și-a dat duhul în fața noastră. Am mai cunoscut un monah cuvios, pe care l-am luat sub mantie la schivnicie, cu numele Iuvenalie Bârsan. Citea mereu la Psaltire și iubea ascultarea și tăcerea. Era paracliser și colivar și niciodată nu dădea greș. Iubea sărăcia, că nu avea în chilie decât două haine călugărești, o cergă și Psaltirea și întotdeauna era mulțumit. În timpul nostru s-au adunat la Slatina mai mulți frați și era multă ascultare și armonie în mănăstire, că ce poate fi mai bun și mai frumos pe pământ decât dragostea?

Ați trăit un timp și la Schitul Rarău. Ce amintiri duhovnicești păstrați în memorie de la Rarău?

Am stat aproape un an și la Schitul Rarău, care depindea de Mănăstirea Slatina. Acolo se nevoiau câțiva călugări, din care cel mai sporit mi s-a părut un călugăr orb, anume Nicodim, tare în credință și iscusit în sfaturi duhovnicești. Veneau mulți credincioși la el pentru cuvânt de folos și se întorceau bucuroși la casele lor. Tot la Rarău, egumenul schitului m-a întrebat dacă am deprins rugăciunea minții. Eu i-am răspuns că nici nu am auzit de ea. Atunci el m-a închis într-o chilie mică, cu geamurile astupate, și mi-a poruncit să zic mereu rugăciunea minții „Doamne Iisuse…". Am stat închis o săptămână. Apoi m-a examinat dacă am deprins rugăciunea. I-am spus că nu am putut-o deprinde. Când a auzit el, s-a supărat și mi-a zis: „Ești un vas mic și gol!". „Mai stai în chilie încă o săptămână ca să înveți rugăciunea minții". Am mai stat o săptămână, și sâmbătă, când m-a examinat, ca să nu-l supăr din nou, i-am spus că am deprins-o. Iar el, bucuros, mi-a poruncit să o dau și la alții. Eu, însă, nici acum n-am deprins cum trebuie rugăciunea minții, că nu am viață duhovnicească și nu iubesc pe Domnul cât ar trebui.

Vă mai amintiți altceva deosebit din timpul când stăteați la Rarău?

Mergând eu odată cu ucenicul spre Schitul Rarău, am trecut printr-un sat de munte, anume Slătioara. Iată că

îmi iese înainte o femeie și-mi spune că este în casă o bătrână, dar nu poate muri că este certată cu vecina ei. Am intrat în casă, am chemat vecina, le-am citit o dezlegare, le-am împăcat și, când ieșeam din casă, bătrâna și-a dat duhul cu pace. Sufletul ei aștepta împăcarea cu toți, că fără iertare nu ne putem mântui!

„Pe toți i-am primit, i-am îmbrățișat și i-am împăcat“

Când v-ați întors iarăși la Mănăstirea Sihăstria, cum vi s-a părut viața duhovnicească aici?

În primăvara anului 1954 m-am întors din nou la sfânta noastră Sihăstrie. Aici, viața duhovnicească era deosebită față de cea de la Slatina. La Sihăstria era mai multă liniște, părinții mai tăcuți, mai smeriți și lume mai puțină. Numai cei mai evlavioși ajungeau până aici, sau până la Sihla. Din anul 1954 până în prezent mi se pare cea mai rodnică perioadă din viața mea.

Ca duhovnic al Mănăstirii Sihăstria timp de 40 de ani, cum ați împlinit această grea ascultare?

Duhovnicia este cel mai greu lucru din viața de mănăstire. De duhovnic depinde mântuirea sau

osânda fiecărui suflet care îi este încredințat. De el depinde călugăria fraților de mănăstire, cu dezlegarea lui se împărtășesc și călugării și mirenii, și tot cu dezlegarea și pe garanția lui se hirotonesc candidații la preoție. Mare răspundere are un duhovnic și de aceea el se mântuiește mult mai greu decât un călugăr sau un mirean. Ca duhovnic al Mănăstirii Sihăstria am avut și multe bucurii duhovnicești, dar și ispite și uneori dezamăgiri. Am avut la spovedanie majoritatea părinților și fraților din obște. Cei mai mulți și mai râvnitori m-au ascultat, au ținut seamă de cuvântul meu, s-au spovedit sincer și și-au predat sufletul în mâna starețului și a duhovnicului. Aceștia m-au bucurat cel mai mult. Iar eu i-am primit ca pe copiii mei sufletești, i-am mângâiat, i-am împăcat când erau în ispită și i-am învățat să iubească cel mai mult ascultarea, slujba bisericii, tăcerea, smerenia și rugăciunea la chilii. Unii dintre frați, însă, veneau rar la spovedanie, iertau mai greu pe ceilalți, cârteau în ascultare și erau uneori nemulțumiți. Cu aceștia aveam mai mult de lucru. Îmi trebuia mai multă răbdare și meșteșug ca să-i câștig duhovnicește. Uneori mă duceam eu pe la chiliile lor. Alteori le dădeam canon mai ușor, îi încurajam mai mult și mă rugam pentru ei. Cât am reușit, pe câți am dobândit sau pe câți i-am pierdut, știe numai singur Dumnezeu. Un

lucru știu sigur: că pentru toți pe care i-am avut la mărturisire și i-am povățuit, voi da socoteală în fața judecății lui Hristos.

Ați primit și călugări din alte mănăstiri la mărturisire?

Ca duhovnic eram silit să primesc la spovedanie și din alte mănăstiri, pentru a-i încuraja și a-i îndemna la viață curată, dar mai mult i-am îndemnat pe călugări să-și aibă duhovnici în mănăstirile lor. Preoți mireni, prea puțini am primit, doar din cei cunoscuți din copilărie. Pe lângă călugări, însă, am primit, chiar din anul călugăriei mele, tot felul de mireni. Ei veneau din evlavie și eu nu puteam să-i refuz, că zice Domnul: „Pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară". I-am primit pe toți cu dragoste, i-am îmbrățișat pe toți, i-am împăcat, i-am spovedit, le-am citit de sănătate, i-am binecuvântat, celor săraci le-am dat și câte un mic ajutor și i-am slobozit cu pace la casele lor. În peste 35 de ani de duhovnicie am astăzi (1982 n.red.) numeroși ucenici și fii duhovnicești. Totuși, îmi dau seama că nu am ajuns la înălțimea duhovnicească a unui duhovnic iscusit, ca să pot corespunde cu faptele, față de cele ce învăț pe alții. Dar am nădejde în harul și mila lui Dumnezeu că mă va mântui și pe mine și pe fiii mei duhovnicești.

Ce este smerenia, Părinte Paisie?

Smerenia este cugetul inimii noastre care ne încredințează că suntem mai păcătoși decât toți oamenii și nevrednici de mila lui Dumnezeu. Când ne defăimăm pe noi înșine nu înseamnă că avem smerenie. Ci, atunci când altul ne ocărăște și ne defaimă, în public chiar, iar noi răbdăm și zicem: „Dumnezeu i-a poruncit fratelui să mă ocărască, pentru păcatele mele", aceasta este smerenia cea adevărată. Deci, să primim toate ca din mâna și cu voia lui Dumnezeu. Când te ocărăște cineva, Dumnezeu îi poruncește să te ocărască. Când îți ia cineva vreun lucru, Dumnezeu îi poruncește să-ți ia. Asta ar fi smerenia cea adevărată. Iar mândria, dimpotrivă, este atunci când te încredințezi în tine, în mintea și puterile tale; când socotești că ești mai priceput decât altul, mai bun decât altul, mai frumos decât altul, mai sporit în fapte bune și mai plăcut lui Dumnezeu decât altul. Atunci ești stăpânit de păcatul cel urât al mândriei, de care să ne ferească pe toți Dumnezeu, Cel ce S-a smerit pentru mântuirea noastră. Să ne smerim, fraților, că cel mândru nu se poate mântui. Să plângem păcatele noastre aici, ca să ne bucurăm dincolo în veci, că după plecarea noastră din trup, toți ne vor uita. Să nu ne punem nădejdea în oameni, ci numai la Domnul. Că omul se schimbă. Azi îți dă și

mâine îți cere; azi te laudă și mâine te ocărăște. Ci, să ne punem nădejdea în mila lui Dumnezeu și nu vom greși niciodată. Să vă ajute Dumnezeu cu harul Lui să vă folosiți bine de restul vieții, sporind în fapte bune, și mai întâi în smerenie și dragoste, ca să vă mântuiți sufletele voastre și să folosiți și pe alții îndemnându-i spre Hristos.

Părinte Paisie, ce este conștiința?

Conștiința este îngerul lui Dumnezeu care păzește pe om. Când ea te mustră, înseamnă că Dumnezeu te ceartă și trebuie să te bucuri că nu te lasă uitării. Trebuie să avem pururea înaintea noastră păcatele noastre, ca să ne pălmuiască conștiința prin mustrare și să nu mai greșim. Conștiința pomenește păcatele noastre și, pomenindu-le, ne smerește. Hristos a venit pentru mântuirea păcătoșilor. Deci să avem nădejde și curaj, să nu mai greșim, să facem milostenie, să ne rugăm după putere și ne mântuim cu darul lui Dumnezeu.

Cât de grav este avortul?

Dacă fugi de copii, fugi de mântuire. Nici să nu rămâi la un singur copil, ca să nu-l pierzi și pe acela. Mai sănătoși sunt copiii mulți în casă. Iar unde este numai unul

sau doi, de obicei și aceia sunt răi și bolnăvicioși. Aici se împlinește cuvântul Sfântului Pavel care zice: „Cel ce seamănă cu zgărcenie, cu zgârcenie va și secera, iar cel ce seamănă cu dărnicie, cu dărnicie va și secera“ (*2 Corinteni* 9, 6). A venit la mine nu de mult o femeie bătrână din Grumăzești-Neamț, la spovedanie, și am întrebat-o: „Soră, câți copii ai?“. „Optsprezece copii am avut, părinte! Opt i-am dat lui Dumnezeu, au murit de mici, și zece sunt primii gospodari în sat!“ A venit și o altă femeie, de departe, și am întrebat-o: „Câți copii ai, creștină?“. „Niciunul, părinte.“ „Dar, avorturi ai?“ „Patruzeci de avorturi!“ „Du-te, femeie, la un episcop și te mărturisește și te pocăiește cât mai ai vreme, că este înfricoșată judecata lui Dumnezeu!“ Să știți că, după lepădarea de credință, cel mai mare păcat care se face în lume este uciderea de prunci. Aceste două păcate atrag grabnică mânie și pedeapsă a lui Dumnezeu peste oameni.

11 februarie 2007

Selecție realizată de Petru Lazăr

Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

ARSENIE PAPACIOC

Părintele arhimandrit Arsenie Papacioc s-a născut la 15 august 1914, în satul Misleanu, comuna Perieți din județul Ialomița, cu numele de botez Anghel. Străbunicul său a fost preot în Macedonia, în nordul Greciei. Tuns în monahism la Mănăstirea Antim, naș de călugărie i-a fost Părintele Petroniu Tănase. După ce a primit preoția, Părintele Arsenie a fost numit spiritual la Seminarul Monahal de la Neamț. A urmat mutarea la Mănăstirea Slatina, unde a fost egumen. De aici a fost arestat și dus la Suceava, închis și anchetat la Vaslui, unde era un lagăr de muncă forțată, apoi la Brașov, Aiud și Jilava, fiind eliberat în 1964. După eliberarea din închisoare i s-a permis să slujească la o parohie din Ardeal. De aici, a ajuns, în 1976, la Mănăstirea „Sfânta Maria" – Techirghiol, unde a slujit obștii monahale de maici și credincioșilor până la moartea sa, petrecută la 19 iulie 2011.

TRĂIREA DUHOVNICEASCĂ NU SE POATE MĂSURA CU METRUL

De mai bine de 30 de ani, la Mănăstirea „Sfânta Maria" – Techirghiol, trăia un bătrân coborât parcă din Pateric. Era bonom, sfătos, deschis tuturor celor care îl caută, pe alocuri intransigent, la fel ca avva Arsenie din Pateric. Unii oameni ieșind din chilia lui ziceau: „Nu am mai văzut pe nimeni asemenea lui". În vârstă de aproape un veac, părintele Arsenie Papacioc a trăit și a cunoscut multe. „Sfârșitul... cum o vrea Dumnezeu. Noi însă avem obligația, acesta e punctul central, să ne punem la punct în fiecare clipă, să nu pierdem o clipă din vedere. Adică să ai un act de prezență. Eu nu sunt, ca duhovnic, pentru nevoință, sunt pentru o stare de prezență continuă."

Părinte Arsenie, dacă este să ne vorbiți despre sfinția voastră, cu ce ați începe?

Mă gândesc la împrejurările în care mi-am trăit viața. Am trăit și situații când m-am întâlnit în pustie cu fiare

sălbatice, cu lupi, cu urși. Și nu scăpam dacă nu era ninsoarea aceea grozavă, de nu vedeai la zece metri înainte… Dar toate sunt cu un rost. Mai târziu mi-am dat seama. De ce lupul a luat-o în altă parte și nu înspre mine. Mai târziu, mi-am dat seama că m-a ferit Dumnezeu.

Așa credeți că este în viața oricui? Sunt normale momentele din viață când sufletul se face țăndări de durere?

Absolut. Dar modul în care expuneți problema este unul disperat. Sufletul nu se face țăndări niciodată. Se împrospătează, se adaugă. Dacă citiți *Crimă și pedeapsă*, romanul lui Dostoievski, personajul Rascolnikov, care a omorât bătrâna se întreba: „La ce bun să mai trăiască baba asta?" Câte milioane de oameni au murit în Rusia, să piară încă o persoană nu era mare lucru. Dar nu este așa. În creația lui Dumnezeu nu există nimic care să nu fie sub controlul divin. Nu se mișcă fir de păr din capul nostru fără știrea lui Dumnezeu.

Adesea sufletul nostru se simte bine, este sigur pe el și uită că are nevoie de Dumnezeu...

Aici vorbește „animalul" din noi. Noi suntem și „animal", dar mai avem și o parte rațională.

Citim în paraclisul Maicii Domnului: „De asupririle chinurilor mă izbăvește...”. Dar când nu simțim nicio asuprire, pentru ce să mai cerem izbăvire?

> Dumnezeu dă stări de ușurare, dar vin și momente de cumpănă în viață. La mine, arestările cu anii, umilințele grozave au creat o stare de echilibru. Odată, când ne băga la grămadă acolo, într-o celulă, nu mai știu pe unde era, cel care comanda în pușcărie mă cunoștea din lume. Milițianul acela îmi zicea: „Haide, haide, că așa-i viața, după tipic: «Peștele cel mare înghite pe cel mic »“. Dar eu i-am zis: „Veni-va vremea în care peștele cel mic va înghite pe cel mare”. Dacă nu mă cunoștea din lume, mă omora. Mi-a răspuns: „Bine, bine, până atunci intrați aici”, și ne-a arătat ușa celulei.

Astăzi, oamenii nu mai au timp să citească, să întrebe, să caute. Cum pot să cunoască totuși calea cea bună?

> Trebuie să-l înveți pe oricare-ți pică-n mână ceea ce trebuie. Dacă vorbim de familie, atunci mama sau tata, fără discuție, trebuie să-și educe copiii. Chiar dacă n-or să se conformeze întru totul, dar trebuie să insistăm.

În comoditatea lui, omul contemporan refuză orice nevoință duhovnicească. Cum să i se adreseze Biserica și ce ar trebui să facă pentru a-l recupera?

Numai Dumnezeu poate mântui pe om. În biserică se țin predici, există cărți care s-au scris... Trebuie să-i îndemnăm să citească. Dar la Dumnezeu să cerem, în primul rând, mântuirea tuturor. Aceasta mai este și o problemă de Stat. Legile Statului, Ministerul Culturii trebuie să promoveze misiunea Bisericii. Pentru că altfel, dacă tu dai o învățătură omului, iar Statul vine cu o lege contrară, pentru că este o mână criminală și anticreștină pe undeva pe sus, se creează confuzii...

„Voiau să mă extermine. N-a vrut Dumnezeu”

*Vorbiți-ne despre Mănăstirea Antim, despre „*Rugul Aprins”...

Pe noi, când ne-au arestat, în grupul ăsta cu părintele Stăniloae, cu Vasile Voiculescu, cu Mironescu și părintele Sofian, nu găseau un motiv de condamnare. Și a durat 90 de zile ancheta: foarte mizerabilă, bătăi, ce să mai povestesc... Pe mine m-au condamnat 40 de ani. Părintelui Stăniloae i-au dat 5, celorlalți câte 5-6 ani. Și nu ne găseau motive să ne condamne. Ne-au condamnat fără întrebare, fără nimic, cu avocați din oficiu.

Ne-au dus la Aiud. Acolo m-am reîntâlnit cu Sandu Tudor, adică parintele Daniil (se schimnicise între timp). Ne-au repartizat într-o celulă, adică urma să

ne repartizeze, ne-au îngrămădit acolo; și ne-au dat o singură lingură la doi inși. Și noi, pentru că eram clerici, eram amândoi la aceeași celulă, dar cu o singură lingură. Lua el o lingură, luam eu o lingură din ciorbă. Și a mai rămas, la urmă, puțină ciorbă. I-am zis: „Ia, mănâncă sfinția ta". El, la rândul lui: „Mănâncă sfinția ta!". Eu: „Mănâncă, părinte, că toată viața ne-am certat, ne mai certăm și aicea?!". A murit în 1962 într-o celulă la Aiud. Aveau niște metode... Inițial, te aduceau într-un fel de suferință trupească prin bătăi, după care te luau din celulă cu motiv să te îngrijească, dar te îmbolnăveai mai rău. Nimeni nu știa. Plecai pentru totdeauna când plecai din celulă.

În închisoare ați trăit clipe de deznădejde?

Îmi pare bine că îmi puneți această întrebare. Ferească Dumnezeu să fi trăit vreo clipă de descurajare! Din contră. Acolo noi am avut regim de exterminare. Ne băga la răcitor, la camere frigorifice. După socoteala lor, și după cum vedeam și eu, nu puteai rezista mai mult de trei zile și mureai. M-au băgat și pe mine și mă urmăreau pe vizeta ușii din ceas în ceas. N-am murit la trei zile, mi-au mai dat două zile. N-am murit, mi-au mai dat două zile. Nici după șapte zile n-am murit. Era groaznic. În momentele acelea mă gândeam că, dacă n-ar fi fost

prezentă o întreagă credință în Dumnezeu, nefracționată, ci una ,,văicăroasă" sau ,,miorlăită", nu puteai rezista. Ferească Dumnezeu! Aveam în acele momente o curiozitate de copil, să văd cum iese sufletul din om. S-au întâmplat atunci câteva lucruri care nu se pot spune. Dar numai pe temelia unei credințe neștirbite.

Eu, mai întâi de toate, eram conștient de ce sufăr acolo. Știam cine mă chinuie. Voiau să mă extermine. Nu s-a putut. N-a vrut Dumnezeu.

,,Dacă nu îți pui problema morții, nu poți să reziști"

Eu, peste șase ani, împlinesc 100 de ani. Când este vorba de veșnicie, nu se riscă. Aceasta este tema viteazului, tema eroului. Dacă există o fărâmă de descurajare, ai pierdut totul. Dușmani sunt destui, ca să speculeze orice greșeală. Nu este lucru mic în viață, răul cel mai mic. Eu am fost conștient și știam pentru ce mor. Dacă nu îți pui problema morții, nu poți să reziști. Deși vedeam cum este pusă problema, eu totuși suflam și suflam. Căindu-mă în celulă pentru că nu mă simțeam pregătit, mi-a venit în minte că mila lui Dumnezeu ne mântuie. Bineînțeles, dacă suntem pe drum. Și atunci am căzut într-un plâns… Mila lui Dumnezeu ne

mântuie, nu faptele noastre, oricât am fi de grozavi. Și de atunci mai mult mă tem de iubirea lui Dumnezeu decât de pedeapsa Lui. Pentru că nu sunt lucruri pe care să le cuprindă vocabularul omenesc. Trăirea duhovnicească nu se poate măsura cu metrul.
Eu țin foarte mult la amănunt. Să nu pierzi amănuntul din mână. Amănuntul joacă un mare rol. Să respectăm amănuntele. „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața". Ce să schimbăm de aici?

Vorbiți-ne despre iubirea lui Dumnezeu față de om.

Această iubire nu are margini. Ea e dincolo de închipuire, dincolo de cuvânt. Oricât ai greși, nu poți să o atingi, pentru că unde este iubirea divină, acolo dispare orice licărire a răului. Dacă mama iubește pe copiii ei până la moarte, cu cât mai mult Dumnezeu. Nu se poate vorbi în cuvinte omenești despre grozava iubire divină. Chiar dacă ajungem în fericirea raiului, iubirea dumnezeirii este neatinsă, nepătrunsă. Trăirea în iubire nu are hotare.

„Acolo unde e virtutea trează, totul îngheață"

În fiecare om există o doză de egoism, care ne îndepărtează în primul rând de Dumnezeu și apoi de ceilalți oameni. Cum se vindecă egoismul?

Acest egoism nu exista la creație, ci a apărut în urma căderii lui Adam. De aici, în mii de ani, această patimă s-a dezvoltat, a devenit obicei. Nu știu dacă ați citit o poezie a lui Schiller intitulată ,,Mănușa", tradusă în românește de Eminescu. În ea se povestește cum, în Roma necreștină, singura distracție grozavă pentru împărat și poporul păgân era spectacolul de la arene, unde leii mâncau pe creștini. Acolo a apărut o fată căreia îi plăcea să se dea grozavă. Ea era curtată de un băiat, dar nu îi dădea acestuia nicio atenție. Fata a scăpat una dintre mănușile ei între lei. Într-o versiune germană se spune că ea ar fi dat drumul mănușii intenționat. Dar asta mai puțin contează. Importantă este morala. Întorcându-se spre băiat, i-a spus: ,,Dacă iubirea ți-e fierbinte cum te juri în orice oră, mergi mănușa de-mi ridică". Mănușa era între lei. Băiatul, aflat în mulțime era o persoană sinceră. S-a întors și a rostit cu putere: ,,Va să zică aceasta este răsplata declarațiilor mele". Spre uimirea împăratului și a tuturor, a coborât între lei, a luat mănușa și i-a dat-o fetei. Și i-a zis. ,,Doamnă, mulțumire ca aceasta nu mai voi..." Cu alte cuvinte, m-am dat la moarte, am arătat că sunt erou, dar m-ai pierdut. Și i-a aruncat mănușa. Care este morala? Acolo unde e virtutea trează, totul îngheață. Pe ce mă bazez să fac această grozavă afirmație? ,,Nu se mișcă fir de păr fără voia Mea". Băiatul din poezie

s-a dus cu o virtute grozavă. Leii au înghețat, pentru că totul este de la Dumnezeu. Unde este jertfă de sine, natura îngheață.

„Maica Domnului e supărată”

Mulți spun că sfârșitul lumii este aproape. Ce părere aveți despre acesta?

Cu multă anticipație se rostesc niște lucruri cu elemente inventate. Sfârșitul... cum o vrea Dumnezeu. Noi însă avem obligația, acesta e punctul central, să ne punem la punct în fiecare clipă, să nu pierdem o clipă din vedere. Adică să ai un act de prezență. Eu nu sunt, ca duhovnic, pentru nevoință, sunt pentru o stare de prezență continuă. Vin unii și-mi spun fel de fel de lucruri. „Ce să facem, părinte?” Nu poți să te iei la luptă cu istoria. Istoria înregistrează precis evenimentele, dar tu, pune-te, tu, la punct. Pentru că tu ești un microcosmos în care se oglindește un macrocosmos, o lume întreagă. Pentru că Biserica este acolo unde este adevărul. Dacă numai unul singur ține adevărul, Biserica e întreagă acolo. Nu e o fracțiune de Biserică, e întreaga Biserică. Pentru că Biserica nu poate să trăiască decât numai și numai în adevăr, pe care îl reprezintă Ortodoxia. Dacă îl ataci,

ești în afară de Biserică și atunci intri în gloata care nu mai are nicio răspundere.

Vorbiți-ne despre Maica Domnului.

Maica Domnului este Stăpâna Cerului și a pământului. Și dacă îndrăznesc să mai cer zile de trăit de la Dumnezeu este numai ca să pot slăvi pe Maica Domnului, care este foarte supărată pe toți care nu-i cer nimic. Și să-i cerem lucruri mari, pentru că iubirea nu are margini.

Care sunt reperele fundamentale ale misiunii Bisericii, astăzi?

Ca-ntotdeauna, Biserica are îndatorirea să ajute lumea pe drumul mântuirii. Biserica trebuie să predice. Hristos le-a săvârșit pe toate, n-a rămas nimic nefăcut. Lumea trebuie să știe de ce a venit Hristos pe lume. Să cunoască realitatea. Hristos a venit pentru om.

Specificul vieții monahale

Lucrul care îl caracterizează pe monah este lipsa voinței proprii. Sunt trei voturi călugărești: sărăcia, pe care o putem ține și în lume, fecioria care, de asemenea, poată fi păstrată și în lume, dar tăierea voii nu

se poate realiza decât în mănăstire, căci zice Hristos: „Cine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia Crucea și să-Mi urmeze Mie”. Adică toată frumusețea Învierii, toată grozăvia aceea, pentru că n-a înviat numai Hristos, ci a înviat toată creația cu El, nu ar fi fost posibilă dacă nu era Crucea mai întâi. Întâi este munca și apoi plata muncii, dacă este să negustorim. Nu îți poți tăia voia proprie în lume. Tăierea voii înseamnă să faci voia lui Dumnezeu; asta înseamnă să faci ceea ce zice El. Atunci îl biruiești pe cel rău. L-ai biruit când te-ai învins pe tine. Nu are ce să-ți mai facă.

Prioritatea unei familii: iubirea

Cum se păstrează inima vie, cum se evită împietrirea ei?

Aici este lipsă de prezență duhovnicească, lipsă de simțire a veșniciei, a existenței propriu-zise. Omul cu inima împietrită se manifestă exact ca cel care locuiește în coteț...

Dar împietrirea inimii nu poate fi și o predispoziție psihologică, moștenită de la părinți?

Se poate să vină de la părinți, dar nu în această formă sălbatică în care crede lenea ta. Îți este pusă în pericol comoditatea ta și acum, gata, vine de la părinți.

Eu acum, când văd femei însărcinate, le spun să nu se amărască, să nu se supere, pentru că se imprimă în făt, intră în firea lui. El comunică cu mamă-sa cu mult înainte de naștere.

Am văzut un copil mic, de câteva săptămâni, care plângea și nu se potolea deloc. Dar a venit mama lui și a încetat gălăgia. Copilul a simțit. El comunică din pântecele mamei cu aceasta, fiindcă este viu. În dreptul roman se spune: „Infans conceptus, pro natus habitur" (copilul odată zămislit, are dreptul de cetățean). De aceea, avorturile reprezintă uciderea unor suflete vii.

Care ar fi prioritățile unei adevărate vieți de familie, astăzi?

În primul rând să se iubească. Numai în iubire te poți desăvârși. Niciodată nu se poate repara ceva fără iubire. Apoi smerenia. Poziția creștinului este să fie cu smerenie. Harul vine numai la smerenie. Smerenia te ridică până la cer.

Se înmulțesc divorțurile. Ce ar trebui să facă Biserica?

În cazul divorțurilor, oamenii au greșit când s-au luat. Dar Biserica acceptă divorțul ca să nu se strice armonia în viață. Ca să se evite desfrânarea, Biserica a îngăduit căsătoria a doua și a treia. Biserica se îngrijește de

oameni și le vine în ajutor. Dacă s-a măritat pe grabă, pentru că băiatul are cravata frumoasă, pentru că are marcă de mașină nu știu de care... Tinerii să nu se grăbească la căsătorie numaidecât.

Cum putem oferi o educație creștină copiilor?

Mai întâi trebuie să fim cu dibăcie. Să încercăm să-L propunem cu povestiri pe Dumnezeu, conștiinței lor. Să înceapă să se închine. Copiii nu înțeleg puterea grozavă a credinței, dar practica în sine va aduce roade mai târziu. Un alt element din educația lor ar fi să-i iubească la rândul lor pe ceilalți copii. Învățătura creștină îi mai domolește. Știți cum se spune: ,,Părinții care nasc copii mulți umplu raiul de sfinți". Pentru că se înțelege că dacă i-ai făcut, trebuie să-i și mântuiești. Și nu poți să-i mântuiești fără blândețe. Părinții trebuie să se bucure la vederea copiilor când intră în casă. E aici problema libertății fiului care are tendința să facă ce vrea, nu ce trebuie. Copilul este ca un ,,animal" neformat, dar poți întrezări și câte ceva neprevăzut, care te surprinde: ,,Măi, ia uite ce a spus copilul ăsta!" Pentru că ,,animalul" acesta mic e totuși om. Trebuie să-l înțelegi. Eu cred că blândețea este fundamentală în educație. Blândețea dă rezultatele cele mai bune. Ea prinde în adânc, teama prinde în coajă. Dacă copilul face de

frică, nu e de ajuns. Dacă prinde în adânc, se întâlnește cu viața, cu pragurile vieții și, în anumite momente de răscruce, copilul va zice: „Uite ce zicea mama, uite ce spunea tata…” Pentru că a prins în adânc.

3 august 2008
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

LA SFÂRȘITUL VIEȚII, DUMNEZEU VA PUNE NOTELE, BUNE SAU RELE

„Mântuirea se poate obține atât de ușor în ziua de astăzi", „Dumnezeu ne-a creat ca să ne facă împărați", spunea cunoscutul duhovnic de la Mănăstirea „Sfânta Maria" – Techirghiol, Părintele Arsenie Papacioc. Toate acestea se pot dobândi însă prin practicarea virtuților credinței, pocăinței și iertării aproapelui. În interviul ce urmează, Părintele Arsenie ne deslușește câte ceva din tainele duhovniciei.

Părinte Arsenie, ce înseamnă pocăința?

Ce înseamnă foamea? Mănânci că ți-e foame. Poate să te întrebe copilul tău ce-i aia nevoință? Ce i-ai răspunde? Închină-te tată, roagă-te că ne-a creat Dumnezeu; și ne cere să recunoaștem lucrul ăsta; nu cere nimic. Crezi mata că numai filosofii sau deștepții se mântuiesc? Nu dragul meu, ci oaia care dă din picior. Când eram mic,

la țară, am văzut o oaie care a dat din picior și s-a culcat. Nu m-am sesizat, dar am văzut o altă oaie care a făcut la fel. Și i-am spus mamei: „mămică, de ce a dat? Se închină, mamă, se închină", mi-a zis mama mea. Atâta mi-a trebuit. Vasăzică oaia se închină și eu să nu mă închin?

Simplu de tot. *O sancta simplicitas*! O sfântă simplitate!

Cum trebuie să se realizeze ascultarea în lume? În mănăstire se face ascultare de un stareț; în lume, de cine trebuie să ascultăm?

Este un consiliu de familie, o discuție cu soția sau cu superiorii tăi, sau cu copiii tăi. N-a spus Dumnezeu, n-a dat exemplu numai pentru o perioadă, cât voi fi în lume, ci în vecii vecilor. Toate, fără discuție și fără rezerve, le-a spus Dumnezeu ca să se poată împlini: și nu ne-a lăsat pe noi singuri. Nu poți să spui: n-am știut, Doamne. Ce n-ai știut? N-ai știut că bate clopotul. La o conferință am fost întrebat ce melodie îmi place? Nu mă așteptam să mă întrebe. Eu, călugăr, nu știam ce să răspund. Nu știam ce vrea. Era și episcopul de față. Și mi-a venit în minte. Și zic, Bătaia clopotelor îmi place. Care pe latinește înseamnă: „vivos voco, mortuas

plango și flumina flango" (Cheamă viii, plânge morții și împrăștie viforele). Și la propriu, și la figurat. Dați-mi și voi o melodie cu semnificații pozitive și de viață. Dacă nu trăiești toate momentele următoare, chiar nu-i o trăire normală, e anormală, interesată, e egoistă. Trăiește fiecare moment pentru toată veșnicia și pentru toată ticăloșia trecutului.

„Nu se mișcă fir de păr fără voia Mea…"

În condițiile în care societatea face pentru om, pentru familie foarte puțin, pe ce să ne mai sprijinim, pe ce să ne mai bazăm? De unde să vină ajutorul?

Sunt foarte convins că de întrebarea asta ne lovim toți. Și o să fie o întrebare cu afront. *De ce nu M-ați chemat pe Mine*?, zice Mântuitorul. *Cu Mine puteți rezolva orice! De ce nu M-ați chemat? Ce-ați crezut*? Ăsta-i răspunsul. Îl chemi pe Mântuitorul în încurcăturile vieții. Dacă suntem într-o situație, într-un oraș sau te miri unde și nu cunoști strada, întrebi: „domnule, care-i strada cutare?" Nu e cazul, pentru că suntem botezați. Știm ce avem de făcut; să zicem. Și atunci faci apel la înțelepciunea din tine. Dar Mântuitorul intervine: *de ce nu M-ați întrebat pe Mine? De ce Mă considerați numai*

un moment istoric și atâta tot? Eu sunt cu voi în toate zilele, în toate clipele; suflarea și răsuflarea sunt darul lui Dumnezeu. Că zice, ca să fiu acoperit în ceea ce vă spun: *nu se mișcă fir de păr fără voia Mea*. Și asta-i poziția ortodoxă. *Fără Mine nu puteți face nimic! Îndrăzniți, Eu am biruit lumea*! Mare greșeală să părăsim poziția mântuitoare. N-am încredere în alții decât în ortodox; care înțelege lucrurile și, dacă vreți, înțelege și slăbiciunile noastre, ortodoxe.

V-ați grăbit cu o întrebare fără să înghițiți ceea ce v-am spus. Nu se poate să te saturi dacă mănâncă altul în numele tău. Te saturi dacă mănânci tu; mesteci cu dinții tăi, cu gura ta. Și n-aș vrea să fie întâlnirea noastră o întâlnire rațională. Asta-i buba: un copil care-ți rupe inima de drag are și el o bubiță și zice: buba, buba, buba, buba; eu am buba! Te face praf! Și pe copilul ăsta îl lași să-l mănânce urșii, să-l mănânce vulpile, dihorii; că n-ai fost în stare să-ți păzești copilul care ești chiar tu.

„Lupta cu diavolul e, de fapt, lupta cu tine”

După cum vedeți, se poate răspunde la orice întrebare. Dar nu după răspunsuri se ia, ci după întrebarea care se pune; ar putea să fie folosul. *Nu se mișcă fir de păr fără voia Mea*. Suntem guvernați de El. El ne pune nota

cea mai bună sau cea mai rea. El și numai El! Dragii mei, ce înseamnă lipsa asta? De ce zici: „drace, drace", și nu zici: „Doamne, Doamne"? Ei, cât e de greu? Dar vedeți că e o forță falsă care te ține să zici ca el. Deci lupta cu diavolul e lupta care e de fapt lupta cu tine; și care te înțelepțește; și după care poți să răspunzi la orice întrebare care ți se pune. Eu și eu! Eu sunt Cel ce sunt! Ce zice Mântuitorul? *Fără de Mine nu puteți face nimic*! Eu am verificat lucrul ăsta. Dacă îndrăzniți să spuneți că puteți face, faceți pe cont propriu. Nu mă asociez cu poziții din astea între și între. Așa sau așa! Eu i-am spus o stare de veselie și de încredere în putința de a ne mântui; dar numai cu ajutorul lui Dumnezeu. Că dacă nu se mișcă fir de păr fără voia Lui, vă închipuiți. Fir de păr, nu zice fir de nasture, sau de altceva, de haină; fir de păr față de care nu este nimic mai subțire altceva pe care-l purtăm cu noi. Toată ziua bate vântul. Ce te oprește să vezi că Dumnezeu știe că bate vântul, mișcă barba. Că nu se mișcă fir de păr fără voia Lui! Omu-i gata să speculeze orice, numai să se liniștească că face bine ceea ce face și de fapt e foarte rău ce face; în orice clipă. Eu mă gândeam/uitam când eram mai mic de/la niște lipoveni, care la orice lingură își făceau cruce când mâncau. Noi care ne închinăm într-o formă normală, am zice: cum, la fiecare lingură să mă închin? E o exagerare obositoare și culpabilă. Te închini normal

și mănânci normal. Cine îndrăznește să acuze Ortodoxia că învață exagerat? Fac numai venind în mine! Eram în Brașov, în mașină, în parcare, lângă trotuar. Un om care fuma avea în fața lui un câine. Eu eram în mașină. Câinele îi urmărea mâna; nu știa că fumează. Când lăsa mâna în jos, se gândea că-i dă și lui; și repede se uita. Eu trăiam starea asta a câinelui. Fără discuție, în situația asta suntem mereu. Câți n-au ce mânca sau au problemele lor? De ce îl judeci? De ce nu-l înțelegi că el nu poate altfel? Dar vine contraînțelegerea ta: ei, nu poate; nu vrea, lua-l-ar dracul să-l ia! De ce te grăbești? Pentru că în situația lui poți să fii și tu; și Dumnezeu nu ți-a dat să-l vezi decât ca tu să te folosești de un frate al tău, nu de un dușman al tău. Din momentul în care îl judeci, devii și tu necredincios sau exact mai rău decât el. El nu știe decât atât. Tu știi mai multe dacă l-ai judecat. Dar e și înțelegerea iubirii: de ce n-ai iubit? Răspunsul e simplu: pentru că am urât! După faptele tale! Nu mai poate să fie înțelegere la moarte; înțelegerea e acum. Nu putem să cerem atunci ajutor, când suntem acum valizi. Când ne roagă: *chemați-Mă pe Mine și nu vă las*! Dar așteptați prepelițe fripte de sus, fără niciun efort, fără niciun fel de înțelegere? Atunci când Dumnezeu a dat evreilor prepelițe de sus patruzeci de ani, unul în prima zi a ascuns o prepeliță friptă sub pernă ca să aibă pe a doua zi. Și s-a stricat. *Mâine*

sunt tot Eu! Am și mâine grijă de tine, dacă nu te-am lăsat. Ăsta-i omul: își bagă sub pernă sau la chimir, sau sub saltea, mai de-a dreptul, ce are și el pentru mâine. Credință ți se cere mereu. Mereu să nu înjuri. Mereu să iubești, mereu să apreciezi valorile. Altfel ești un dobitoc care dai cu piciorul, ori dai cu cornul.

„Dumnezeu ne-a creat să ne împărătească"

Ce poate face un tânăr care cade din nou în niște patimi, păcate săvârșite în trecut?

Dragă, e limpede: dacă ai intrat în apă fără să știi că este apă, ieși din apă. Ți s-a spus: „nu te duce mai încolo, că-i adâncă". Deci, nu te duci mai încolo, că-i adâncă. Dar tu zici: „am să înot". Da, dar dacă ți se pune un cârcel? Dar dacă n-ai să poți înota? Când ești pe pământ, stăpânești văzduhul, stăpânești și apa, și uscatul. Dar când ești în apă, nu stăpânești decât apa. De ce te bagi la mai mult decât poți? Mai mult decât pot forțele tale fiziologice sau raționale? Eu, să știți, v-am răspuns; răspundeți de întrebări. Mai corect, răspundeți de răspunsuri!

Dragă, când e apă, știi că-i apă și ieși din apă. Dacă e o chestie delicată, întrebi Biserica, întrebi preotul, întrebi pe cel care poate răspunde, verifica. Dar problema

se pune că întrebi, ți-a răspuns, te-ai convins și tot nu faci. Că nu-i vorba că nu știi. Oaia aia nu știa? Instinctul a îndemnat-o. Chiar nimic, nimic? ,,Ce ne-ai adus, tată, de la târg?", o să zică copilul tău. ,,Nu ți-am adus nimic, pentru că nu ești cuminte". Înseamnă că nu-ți iubești copilul. ,,Lasă că-ți dau mâine". ,,Dar mi-e foame astăzi, tată"! Faci ce faci și păcălești foamea copilului.

Dacă ați ști cât de ușor te poți mântui! Vă repet: de ce zici drace, drace, când poți să zici Doamne, Doamne? De ce lipsa asta de prezență, sălbăticia asta? Nu trebuie să te grăbești: uite, ăla-i șchiop; poți să fii și tu șchiop. Sau chiar ești șchiop: n-ai o ureche, n-ai mirosul cum trebuie, nu sufli, nu mergi normal. Și dacă nu se mișcă fir de păr, sau orice facem, numai, și numai, și numai, și numai cu puterea lui Dumnezeu. De asta ne-a creat Dumnezeu: să ne împărătească! Și repet. Ne-a creat numai pentru El, nu pentru satana sau pentru altceva. Ce-a fost rău din răspunsurile mele? Gândiți-vă: ce-a fost rău? Iar dacă a fost bine, ce mai stați? Rămâneți în Lumină!

4 iulie 2010
Interviu realizat de Ionuț Plăcintă
Lumina de Duminică

„BĂRBATUL ESTE CAPUL CARE CONDUCE, FEMEIA ESTE INIMA CARE ÎNFIERBÂNTĂ“

*Părinte, cum să înțelegem textul „*femeia să se teamă de bărbat“ *(Efeseni 5, 33)?*

Dumnezeu a creat pe om bărbat și femeie. I-a creat pe amândoi odată. Bărbatul este capul, iar femeia este inima. Nicio poezie nu-i frumoasă dacă nu este femeia muză. Femeia a fost mii de ani roabă. Creștinismul a ridicat femeia la locul pe care ea îl avea prin creație. Ceea este dureros este faptul că ea, în mod atavic, se teme mai departe, iar bărbatul, tot atavic, face pe cocoșul în continuare. Dumnezeu i-a creat ca să nu fie capul fără inimă și inima fără cap. Adică tocmai elementele care sunt fundamentale pentru ființa umană. Despre om, Sfântul Grigorie de Nyssa spune că e ceva de neînțeles și copleșitor. Dumnezeu are încă taine ascunse cu privire la om. Omul este singura verigă posibilă de legătură între

Dumnezeu și creație. Lui i s-a încredințat marea răspundere să supravegheze întreaga creație. Satana însă luptă din răsputeri să-l facă pe om să nu mai creadă că e de asemănare cu Dumnezeu. Așa ne-a creat Dumnezeu, chip și asemănare. Poate să se zbată el cât dorește, asta nu poate să o desființeze. Omul este chemat la o mare răspundere, pentru că are și o mare putere. Este singurul care, prin darul preoției, ține locul lui Dumnezeu întru totul. Mă refer la forța vindecătoare, la forța marilor pătrunderi, a marilor taine. Femeia trebuie să asculte de bărbat pentru unitatea și frumusețea păcii. Pentru aceasta se spune să asculte femeia de bărbat. Dar înainte de aceasta, Scriptura poruncește ca bărbatul să iubească femeia. În pedagogie, în educație, pedeapsa este utilă, însă dragostea este indispensabilă. Nu există să nu se pună de acord inima cu capul. Unde nu e armonie, acolo este dezordine și sabie. Prin Taina Nunții, Dumnezeu a vrut să arate această unitate pe care Adam a avut-o cu femeia sa în rai, aceea că au fost creați odată. În ziua de astăzi, se folosește un cuvânt care mie nu-mi place: „jumătatea mea". Femeia nu este jumătatea bărbatului. A spune așa înseamnă să fracționezi într-o formă rațională taina în sine.

Poate să fie femeia supusă unui bărbat violent?

> Ea este liberă să se despartă. În situații din acestea, în care sunt zilnic tragedii, nu există decât două variante: ori suporți cocina, ori te desparți. Pentru că, acolo unde ești, dacă cineva are un conflict permanent cu tine, nu sporești. Unitatea dintre cei doi nu este lăsată pentru nașterea de copii ca scop. Nașterea de copii este rezultatul iubirii, scopul este stimularea reciprocă, bărbat și femeie, pentru mântuire. Acesta este scopul căsătoriei.

Spunea un părinte: „Să nu iubești atât femeia, cât să iubești prin femeie pe Dumnezeu.“ Este corectă afirmația?

> E adevărat, pentru că această iubire nu e pătimașă. Dacă o iei ca iubire, pentru că dacă o iei în sens pătimaș, adică să iubești o femeie ca să te culci cu ea, acesta este un accident, nu un scop. E o mare greșeală aici.

„Maica Domnului este supărată pe cei care nu-i cer nimic.“

Dacă un tânăr își dorește o soție, ce trebuie să aibă în vedere pentru a face o alegere potrivită?

Dacă este credincios sau credincioasă. Dacă nu este niciunul din ei credincios, atunci e târg, se măsoară forțele și dimensiunile averilor, care înseamnă moarte sigură. E nevoie de credință pentru că se întâmplă uneori lucruri aparent frumoase și uneori învăluite într-un amar, încât dacă nu e credincios, nu poate să depășească aceste situații și pune mâna pe măciucă. Nu pe sabie, că e prea nobilă sabia. Nu este permis ca fata să spună băiatului înainte de căsătorie: „De acum încolo voi fi credincioasă". Să te creștinezi pentru tine și pentru mântuirea ta, nu ca să te ia de nevastă sau să-l iei de bărbat. Pentru că altfel acestea sunt false mărturii.

Ce anume ar trebui să pună la temelia casei lor doi tineri căsătoriți?

Fără discuție, să aibă un program, deși eu nu sunt pentru programe. Eu sunt pentru permanențe. Să aibă legătură cu Dumnezeu, cu Maica Domnului care este supărată pe cei care nu-i cer nimic.

„Soția nu înseamnă doar plăcere și bucătărie"

Care era atmosfera din familia Preacuviosiei voastre? Cum se purtau părinții față de copii?

Pe când eram copil, acasă, iernile erau foarte grele. Tatăl meu se ducea la vite, îngrijind animalele. Erau mari troiene. Noi, copiii, stăteam în casă și, cu o cretă, mâzgăleam ușa. Tata era foarte furios. Eu făcusem un cap de cal, pe Vlad Țepeș, o pisică și un cap de om. Tata a întrebat: „Cine a făcut asta?“ Mi-era frică că mă va bate. Dar tata m-a luat în brațe. Va să zică, este nevoie de armonie. Armonie peste tot. Unde nu este pace, este negustorie, este asprime, interes, e instinct. Armonie nu poți să faci dacă nu înțelegi că pacea este mai mare de patru ori decât dreptatea. Aceasta este proporția, după Sfântul Ioan Scărarul. Fă pace în familia ta. Spune: „Lasă dragă, că va trece și asta...“ și așa scoți pe soț sau pe soție din starea aceea încordată, cauzată de cine știe ce motive sau probleme care au făcut-o să fie încruntată. Familia, și mai ales soția, nu înseamnă doar plăceri, bucătărie și atât. Mângâierea este deosebit de importantă în căsătorie. Să vă mai spun încă ceva. Doi tineri s-au căsătorit. După nuntă, soția a trecut la bucătărie, iar el s-a dus la muncă. Ea, aflată la început, încă nepriceputâ, a afumat mâncarea. „Ce o să zică Ionel când o să vină“, se frământa ea. Când a ajuns acasă soțul, ea a luat-o înainte: „Ionele, am afumat mâncarea.“ „Lasă, dragă, nu asta mă interesează pe mine. De

ce ți-ai făcut griji, în loc să te gândești la mine?“ La mine vin zilnic multe femei care se plâng de atmosfera din familiile lor, în care soțul face uz de putere. Într-o casă, dacă bărbatul este capul care conduce, femeia este inima care înfierbântă.

6 iulie 2008
Interviu realizat
de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

TREPTELE DESĂVÂRȘIRII

Frica de Dumnezeu care naște credința constituie primul pas, iar „nepătimirea sau învierea sufletului înainte de cea a trupului, cunoștința desăvârșită a lui Dumnezeu, este ultima treaptă a scării virtuților“ spune Sfântul Ioan Scărarul. Între acestea două se desfășoară viața celor care tind spre Dumnezeu. Dar pentru a străbate întreg intervalul dintre aceste etape este nevoie de trăirea atentă a prezentului care pregătește viitorul și recuperează trecutul. Fiecare clipă poate fi un moment al mântuirii, spunea Părintele Arsenie Papacioc, duhovnicul de la Mănăstirea „Sfânta Maria“ – Techirghiol, care ne deslușește în cuvinte filocalice tainele urcușului spre Dumnezeu. Nejudecarea aproapelui, dobândirea unui duh de blândețe, de pocăință și, în final, iubirea față de tot ceea ce constituie creația dumnezeiască sunt temele abordate în interviul ce urmează.

Sfântul Ioan Scărarul vorbește în cartea sa, Scara, *despre treizeci de trepte în urcușul spre desăvârșire. Este obligatorie parcurgerea acestor trepte sau unele dintre ele pot fi sărite?*

Momentul desăvârșirii este trăirea fără rezerve a primului moment în care te afli. Ești pe poziție de maximă dăruire să nu se piardă niciun timp. Moartea este o realitate. Nu vine să-i faci o cafea. Atunci îți dai seama cât a fost de scump timpul pe care l-ai trăit până atunci. Nimic nu cruță. Când suntem într-o lipsă, Dumnezeu este gata să ne ajute să fim înaripați. Deci trăirea momentului la maximă stare, aceea e desăvârșirea. Cât ți-a fost cu putință, ai făcut. Nu sunt pentru nevoință, cât pentru o prezență continuă. Că nevoința dacă o faci, „Doamne am făcut, dă-mi și mie ceva“... Pentru că vibrația asta a inimii, a stării tale în comparație cu realitățile, cu veșnicia, e prezență. Cuvântul acesta veșnicie, fericire e foarte pretențios, luat la nivelul nostru, cu mintea omenească sau cu nevrednicie pe ici pe colo. Dar cât îți e cu putință, să faci act de prezență. Orice prunc dacă doarme, mama nu-i dă nimic... că doarme. Dacă doarme mereu, mereu nu-i dă nimic. Sigur când dorește, plânge și mama îi va da să sugă. De asta spun: o stare de prezență continuă.

Cum pot înainta duhovnicește cei care nu au o instrucție religioasă din cărți precum Filocalia sau literatura religioasă de specialitate?

> Sunt mulți sfinți care habar n-au ce-i aia *Filocalie*. Ăsta-i răspunsul. Cum pot fi conștienți pe ce treaptă a desăvârșirii se află? Când mănânci și când te saturi știi că ești sătul. Fă ceva! Întrebarea-i simplă, e directă, e îndrăzneață; răspunde, nu răspunde; înțeleg sau nu înțeleg; nu merge pe un fel de da și nu. Ori da, ori nu.

Dacă pentru monahi retragerea din lume este începutul urcușului spre desăvârșire, ce trebuie să facă cei căsătoriți, cei care rămân în lume?

> V-am spus. Dacă te saturi cu mămăligă, nu-ți mai trebuie cozonac.

Din ce se naște blândețea? Cum să facem să fim blânzi?

> E simplu. Să nu faci pe grozavul. Și pe Terente. Vezi că eu sunt cel ce sunt. O cugetare simplă despre tine. E enorm. E atât de mult până la desăvârșire. Încât să ai o mulțumire sufletească cu ce ai în traista matale. Sigur dacă ți-e foame, mănânci ce ai în traistă. Foamea nu te întreabă de calitate.

„Cine trăiește momentul cucerește viitorul și nu se teme de trecutul negativ“

Osteneala duhovnicească făcută la tinerețe mântuie și hrănește la bătrânețe. Cum trăiți acum prezența lui Dumnezeu?

Fiecare clipă, că e la tinerețe, sau la bătrânețe are momentul mântuirii. Fiecare moment. La bătrânețe nu ți se cer prea multe. *Non multa sed multum.* Nu multe, dar mult. Eram în spital și nu mă găseam pregătit de moarte. La 96 de ani. Nu mă găseam pregătit. Pentru că e foarte pretențios omul când se plasează. „Eu sunt cel ce sunt. Eu am făcut, eu am rupt, eu am dat și haina de pe mine“... Nu merge. Trăiește momentul. Cine trăiește momentul cucerește viitorul și nu se teme de trecutul negativ. Trebuie o stare de prezență continuă. În tinerețe, marea greșeală e că zici: *le fac mai la bătrânețe*. La bătrânețe nu te ajută cu nimic făgăduința neîmplinită de la tinerețe. Sfântul Ioan Scărarul spune că pacea e mai mare decât dreptatea de patru ori. Deci o stare de prezență interioară, nu de nevoință. Că dacă faci nevoință, începi să ai pretenții. „Că eu am făcut, Doamne dă-mi și Tu ceva“... Nu merge. Starea mea de existență umană e permanentă cu mine. E și permanența verbului în viață. Există o tendință de mai mult totdeauna. Ești nemulțumit de tine. Nemulțumit,

dar liniștit. Problema are aspectele ei delicate. Nu te repezi că să și te poticnești. ,,Degeaba te grăbești dacă n-ai plecat la timp…" De ce folosește Sfântul Ioan imaginea unei scări în lucrarea sa? De ce vede urcușul ca pe o scară? Dragul meu, ca să știi unde-i poarta, trebuie să știi unde-i răsăritul și unde-i apusul; ca să știi pe unde ieși și pe unde intri. Deci o stare de prezență continuă. Te învață și răspunde la toate întrebările: Cine sunt? De ce sunt? Ce urmează? Vine moartea, care-i o realitate. Și vă repet: nu vine să-i faci o cafea. Vine să te ia. Degeaba te grăbești dacă n-ai plecat la timp. Atunci o să vadă omul că sfaturile marilor Părinți despre gândul la moarte n-au fost simple vorbe. Avem o trăistioară fiecare cu faptele noastre. Trebuie să fie plină mereu, că nu se știe cum va fi veșnicia. Te găsește nepregătit. Spune un Sfânt Părinte, că dacă chinurile iadului sunt la nivelul chinurilor zilei morții, sunt destul. Când sosește moartea, atunci devii cel mai mare teolog. Atunci îți dai seama că ai pierdut o viață întreagă, ținând cont de faptul că cel mai scump lucru la Dumnezeu este timpul pe care ni-l dă să-l trăim. Ăsta-i cel mai scump. Pentru că la moarte începi să te grăbești. Că vezi toate. Intri într-un necunoscut, nu pe o mie de ani. Pe veci! Atunci îți dai seama că se cutremură toate din tine. Degeaba te grăbești atunci dacă n-ai plecat la timp. Acum, o cruce-i scumpă de tot. Înconjurată

de necredință, de o lume rea sau în sfârșit fără să te aștepte la poartă cu ceva. Îți cere să-i dai, nu să-ți dea. O stare de prezență continuă. Oriunde ai fi, orice vârstă ai avea. Dacă nu știi că ție-ți este foame, foamea nu te întreabă. Dă dea dreptul ca la câine, ca la lupi. Eu am multe amintiri triste cu lupi. Am 14 ani de închisoare, am trăit prin pustii. Vă spun: mă scuzau intemperiile care erau. Era o ninsoare de nu vedeai decât la cinci metri. A rătăcit lupul, ori eram încadrat într-o situație de apărare și nu îndrăznea. Dar, în tot cazul, ceea ce am înregistrat e aceea că nu-mi dădeam seama că mă păzește Dumnezeu. Am avut momente când, judecând asupra lor cu limpezime, fără o ispitire din afară (să mă ierte că n-am gândit bine), am văzut că a fost peste tot o desăvârșită lucrare divină. Așa cum e cu noi cu toți. Suntem prea iubiți de Dumnezeu. Așa șontorogi cum suntem, păduchioși, suntem foarte iubiți. De aceea eu consider că e o mare greșeală să vorbim de rău pe unul, pe altul. Păduchios, puturos, țigănos, așa îl iubește Dumnezeu. El l-a creat. Nu-l judeca tu. Într-o pustie, un părinte era împărtășit de un oarecare ins, un cleric, dar netrăitor. Și a aflat pustnicul că ăsta e netrăitor și nu l-a mai primit să-l împărtășească. Atunci Dumnezeu l-a luat în primire pe pustnic. Într-un vis îngrozitor, într-o zonă, într-o mare însetare un bubos scotea apă limpede dintr-o fântână și dădea la lume.

Toată lumea îi săruta picioarele acestui dătător de apă limpede. Dumnezeu i-a dat exemplu pustnicului. „De ce nu-l primești că e tot dătător de apă limpede? Tu l-ai judecat de faptele lui, dar Eu mă gândeam că prin el am ajutat pe alții". De aceea zic că nu-I bine să judeci. Mare greșeală. Atunci l-a primit cu scuze, cu iertare pe cel care îl împărtășea. Nu te băga unde nu ai voie. Nu ai tu dreptul să judeci pe nimeni. Dumnezeu îl suportă așa cum e. Câți păduchioși au intrat în rai și câți care au făcut pe drepții se chinuie în iad... O judecată simplă și obiectivă.

Ce legătură există între fericirile Evangheliei și treptele Scării Sfântului Ioan Scărarul?

Faptele bune nu se măsoară. Că dacă mănânci un dulce, nu spui că e altul și mai dulce. E dulce, e bun. Îl trăiești. În orice situație ai fi, trăiește potrivit cu situația în care trăiești. Dar trăiește. E nevoie să fii prezent.

De ce credeți că a fost cea mai citită carte Scara Sfântului Ioan Scărarul în rândul monahilor și nu numai?

E foarte practic și te învață obiectiv. El spune lucrul ăsta: pacea e mai mare de patru ori decât dreptatea. Dreptatea nu ți-o dă nimeni. Tu luptă, pentru că se sta-

bilește o relație de pace. Că poți să discuți orice; poți să spui la căldura asta a sufletului și a momentului pe care îl creează dialogul. Dumnezeu ne-a creat să fim întru fericire veșnică cu El De ce spune Sfântul Ioan că rugăciunea este judecată înainte de judecată? Pentru că e o judecată. Uite: acum dumneata te judeci: „ce mi-ai făcut acum? Ce miai făcut de azi dimineață până acum? Ce mi-ai făcut o viață întreagă?“ Pe urmă, te ia la judecată. În funcție de niște lucruri obligatorii pentru fiecare creștin. N-a lăsat Dumnezeu un om să nu înțeleagă măcar ceva. Chiar se spune, materializând discuția, că mulți fac binele fără să știe că fac binele. Ce n-a făcut Dumnezeu ca să ne salveze? Nu ne-a creat decât pentru El, nu și pentru dracul sau pentru oameni sau pentru nevoile omenești. Ne-a făcut singuri pentru El. Să fim întru fericire veșnică cu El. Dar fericire divină, nu fericire rațională, ca oameni. Oamenii nu-și dau seama cât de scump e timpul pe care-l trăiești. Și chiar momentul ăsta între noi acum. Eu în funcție de asta am răspuns. Să ai încredere desăvârșită în tot ce a spus Mântuitorul. Ce vreți un dar mai mare ca acesta? Că noi am primit în dar pe Hristos și am dat și noi în dar pe Maica Domnului ca fire omenească. Desăvârșirea desăvârșită... A stat la dispoziția noastră; a mea, a ta. Așa cum suntem fiecare dintre noi. Suntem ființe create de Dumnezeu, restaurate de Dumnezeu, salvate de Dumnezeu încontinuu.

Că fiecare moment are nevoie de ajutor divin. Actul de prezență este (eu consider ca duhovnic) cel mai simțit și mai obligatoriu canon. Stare de prezență... Nu metaniile. Le faci, și pe urmă spui: ,,Doamne, salutare că Te-am ascultat; am făcut ce am putut". Nu... O stare de prezență. Un copil al tău îți spune: ,,Tată, înainte mă iubeai mai mult, astăzi văd că nu mă mai iubești". Pe copilul tău îl iubești mereu. Dar și copilul are obligație pentru tăticul lui. Deci o stare de prezență continuă împlinește o stare de canon și o obligație, ca un creștin creat și salvat de Mântuitorul. Ca să ne salveze, gândiți-vă că a fost bătut, umilit, scuipat; și era Dumnezeu. Nu îngrozește pe nimeni faptul ăsta? Că era Dumnezeu întrupat? Deci, ce n-a făcut să ne salveze? Este foarte important. Cât de important este momentul ăsta o să vadă fiecare la mormânt. Dar să nu fie prea târziu și repede. Degeaba te grăbești. Totul e să pleci la timp. Vă spun asta ca un sfat de la un frate mai mare: de 96 de ani. Și dacă vă spun, spun ca să ascult și eu.

A fost necesară Crucea Domnului înainte de Învierea Lui.

De ce folosește Sfântul Ioan expresia ,,fericita întristare"? Vă rugăm să o explicați.

Dragă, cât a fost de glorioasă Învierea Mântuitorului... ce stare de revenire, ce înălțare sufletească... Dar n-ar fi fost așa de grozavă dacă n-ar fi fost Crucea mai întâi. Ăsta-i răspunsul. Suferința te trezește. Când ți-e foame, ce să mănânci? Nu mănânci pentru ca să mănânci, mănânci pentru că ți-e foame; nu mai întrebi pe nimeni. Ăsta-i lupul, ăsta-i câinele, ăsta-i omul. Omul care cere viață. Viața, omul o cere în relație cu veșnicia. Și atunci, cât de scump e timpul și suspinarea ta. Ești liber să o faci de acum; cine te oprește să te închini? Și dacă te oprește dușmanul, primești plată de erou că te-ai închinat când te oprea. Eu vă spun că am 14 ani de închisoare și nu era lipsă de prezență. Și mă gândeam: ce momente mărețe, să suferi... bineînțeles pentru ceva. Sufeream pentru Hristos. Eram conștienți că dacă nu era Hristos, te vindeai pe doi lei și scăpai de momentul ăla. Nu scăpai de veșnicie. Veșnicia, ca și moartea, e o realitate. Nu vine pentru daruri deosebite: cafele și dulcețuri. Vine să te ia. Atunci să vedem: „Ce Mi-ai făcut cu viața ta, fiule?“ Putem să-L învinuim pe Hristos că nu ne-a dat destul? Nicio mamă nu o poți învinui că nu ți-a dat destul. Ți-a dat tot că ți-a stat la dispoziția ta. Ți-a dat și sângele. Nu poți să o învinuiești că nu ți-a dat. Dar pe Dumnezeu care a creat și sângele ăla, și laptele ăla, și mama, și fiul... Avem atât de pregnante și de prezente exemple încât nu mai poți să faci

nicio mișcare. Trăire creștină și gata! Astea ar putea fi momente pe care le trăiește fiecare la moarte. Trebuie să spunem: „Ție Ți-am dăruit Doamne toată viața mea“. Astea-s mobile care-l obligă pe orice creștin. „Lasă-l pe seama Mea, nu te băga unde nu ai voie. Nu-l judeca. Lasă-l așa împăduchit. Mie mi-e drag de el așa. Că nu am venit pentru împărați. Am venit pentru cerșetori“. Hristos a fost Împărat și Cerșetor. Pentru cine a făcut-o, pentru îngeri? Pentru noi oamenii! Ce mai așteptăm? Ce mai așteptăm?! O trăire simplă de tot, dar o relație cu ceilalți. Pe contul tău. Când eram mic, la țară, am văzut o oaie care a dat din picior și s-a culcat. Nu m-am sesizat, dar am văzut o altă oaie care a făcut la fel. Și i-am spus mamei: „mămică de ce a dat“? „Se închină, mamă, se închină“, mi-a zis mama mea. Atâta mi-a trebuit. Va să zică oaia se închină și eu să nu mă închin? Un exemplu simplu, o interpretare directă; nu poate să fie altă interpretare. Oaia aia am văzut-o cu ochii mei, dând cu piciorul, cu copita ei, dar eu am degetele care marchează Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Va să zică, sunt organizat. Fac parte din Crucea Mântuitorului și mă bucur de Învierea Mântuitorului. Dar cere un lucru simplu, dar fără de care nu se poate. Nu te închini de parcă ai cânta la mandolină. Te închini trăit pentru nevoia pe care o ai. Și atunci suferința rămâne ca o mare necesitate în viața omului. E o

mare greșeală să cârtești. „Slavă Ție, Doamne, numai dă-mi putere să suport“! Asta-i poziția celui care a fost arestat la Aiud 14 ani în zarcă. În Aiud există altă închisoare în închisoare, făcută de unguri pentru românii de pe vremea aia. Nu mă interesează că am stat în zarcă; m-am folosit sau nu m-am folosit... Am văzut cât face dușmănia și momentul istoric. A fost necesară Crucea înainte de Învierea Mântuitorului.

Desăvârșirea cuprinde trei etape: purificarea, iluminarea și contemplarea. Cum trebuie să le vedem pe acestea?

Eu v-aș întreba de ce vedeți problema asta ca niște lucruri necesare? Rațional ați procedat, rațional vi se răspunde. Fă ceva pentru sufletul tău! Dacă recunoști că există Dumnezeu. Pentru că în momentul ăsta istoric sunt oameni care nu recunosc că există Dumnezeu. Îngrozitor e lucrul ăsta. Și mata te-ai așezat pe poziția asta negativă, ca să pui întrebarea. Cum priviți, furăm un răspuns de la altcineva la întrebarea pe care o puneți. Mă întrebi de ce mă închin? Chiar dacă te închini neștiind ce faci, tot e un lucru câștigat... că nu furi, că nu desfrânezi, că nu ucizi. Suntem creați, repet, numai pentru El, nu și pentru altcineva. Pentru El, ținând cont de învățătura Lui. Nu pentru îngeri, dragilor, nici pentru El... în sensul că Dumnezeu e Dumne-

zeu; numai și numai pentru tine. Vezi, dacă tatăl tău îți cumpără niște ghete și vine și ți le arată; tu dormi... „Uite tată! Ți-am luat niște ghete!“. Poți să-i spui tatălui tău: „nu-mi trebuie așa ceva“? Nu știu dacă spui, dacă nu-i mai mare jignire. Ce n-a făcut săracul să fericească copilul? Să deschidă ochii pe niște ghete, nu pe niște icoane. Ce n-a făcut Dumnezeu? Nu ne-a făcut decât singuri numai pentru El. Ca să fim împreună cu El în vecii vecilor. Astea sunt etape, viața omului. Dar fericirea-i veșnică: sau iadul, sau raiul.

14 martie 2010
Interviu realizat
de Augustin Păunoiu și Ionuț Plăcintă
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE

VLASIE AGHIORITUL

Părintele Vlasie Aghioritul a lăsat lumea și amăgirile ei de peste treizeci de ani și s-a retras în Muntele Athos. Aici are doar o mică colibă în desișurile arbuștilor situați aproape de Schitul românesc „Prodromu". Când a pășit în Athos s-a dus mai întâi la Sfântul Paisie Aghioritul după sfat. Și i-a zis lui, gheronda: „Alege trei mănăstiri unde să te așezi. Și mergând la prima, ostenește-te acolo la rugăciune. Și de nu va fi bine pentru tine, du-te și la a doua. Dar la a treia nu-ți va mai fi ție de niciun folos să te nevoiești." N-a fost nevoie de atâtea chinovii căci, venind pe pământurile Marii Lavre și-a făcut un mic sălaș în ținutul Viglei și a rămas acolo, petrecând fără să vadă om, singur cu Dumnezeu în „grădina Maicii Domnului". Este simplu monah, nehirotonit.

CEL MAI GREU ESTE RĂZBOIUL GÂNDURILOR, CARE VIN DE LA DIAVOL

În pustia Viglăi, aproape de mare, în pădurea care străjuiește Schitul „Prodromu" din Athos, poți întâlni pustnici care se nevoiesc în rugăciune și în viață duhovnicească. O grădiniță cu verdețuri, un izvor și o chilie având un acoperiș învechit de vreme este tot ceea ce are un sihastru. La prima vedere, este puțin. Doar atunci când stai de vorbă cu el îți dai seama de comorile pe care le poartă în suflet. Părintele Vlasie, un monah cipriot, este unul dintre acești bogați în ale Duhului. Răspunsurile pe care ni le-a dat aduc oricui luminare în suflet.

Părinte Vlasie, poate schimba Duhul Sfânt drumul omului în viață? Harul lui Dumnezeu învinge neputințele omului care sunt în ereditatea, în genomul lui?

Omul, mai ales în starea lui de după cădere, nu poate fi deasupra firii, ci Duhul Sfânt este Cel care ajută omul să

depășească cele ale omului firesc. Harul lui Dumnezeu învinge totul. Patimile n-au existat înainte de căderea omului în păcat. După ce a apărut în fire căderea, doar Duhul lui Dumnezeu ne poate da puterea să luptăm și să biruim patimile. Ele aparțin spațiului răului.

Dar lucrurile negative moștenite de la părinți, cum pot fi depășite?

Dacă e vorba de dispozițiile rele ale sufletului spre necredință, spre egoism, acestea nu aparțin propriu-zis părinților, ci sunt ale firii căzute generale. Noi toți am moștenit lucruri ,,nefirești'' nouă, străine de firea noastră bună, sădită de Dumnezeu. După cădere, omul s-a aflat complet neputincios față de starea lui dintâi. A pierdut îndrăzneala pe care o avea de a vorbi cu Dumnezeu față către față și frumusețea sufletului său nu a mai fost ca și cea de odinioară. Ați văzut ce s-a întâmplat mai apoi. Cain l-a ucis pe fratele său Abel…, lucrurile au mers spre rău…

Botezul și credința în Hristos redau starea de la început a omului

Dar omul poate dobândi și astăzi putere să biruiască păcatul odată cu primirea Botezului și cu credința în

Hristos; „*Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel care nu va crede se va osândi.*”

De ce există credință în Dumnezeu? Pentru că această credință în Dumnezeu este îndreptarea greșelii necredinței protopărinților noștri. Din momentul în care Adam a crezut cuvântul diavolului care i-a spus: „*Nu veți muri dacă veți mânca din rodul pomului, dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca El, cunoscând binele și răul*”, Adam a crezut minciunii și nu adevărului. A trebuit să vină Hristos să ne mântuiască de această necredință în Dumnezeu, în cuvântul Lui, prin credința în El. Hristos a îndreptat necredința lui Adam. De aceea, cel care crede în Hristos se mântuiește. Nimeni nu se poate mântui fără credința în Hristos.

Păzirea poruncilor scapă sufletul de „akedie”

Cum putem scăpa de starea de moleșeală, de plictiseală care ne copleșește de multe ori?

Așa cum spune Mântuitorul Hristos în Evanghelia Sa, „împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila și cei ce se silesc o dobândesc pe ea”. Această silință

trebuie să fie îndreptată către trei lucruri: rugăciune, îndeplinirea poruncilor Bisericii și în împărtășirea de Tainele lui Hristos. Rugăciunea dă putere sufletului, iar dintre Sfintele Taine cele mai importante sunt Spovedania și Împărtășania, adică împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos. Mulți au venit să mă întrebe: „Cum mă pot păzi de păcat, fiind în lume?" și le-am spus: „Trei lucruri aveți de îndeplinit: deasa spovedanie, împărtășirea cu Hristos și cercetarea, studiul Sfintelor Scripturi."

Acestea, însoțite de rugăciune și paza poruncilor bisericești, fac ca ispitele să nu-l atingă pe om. Și chiar dacă ele vin, nu pot să îl lovească, ci cad la picioarele lui, neputincioase, pentru că în spovedanie există întotdeauna smerenie, smerenie care aduce harul. Cine crede că nu are nevoie de duhovnic este egoist. Excepții au constituit sfinții, care au ajuns la o statură duhovnicească înaltă, Cuvioșii Onufrie, Petru Athonitul. Ei au depășit cu mult măsura comună. În schimb, Sfânta Maria Egipteanca a avut nevoie, chiar și pentru o singură dată, de Spovedanie și Împărtășanie. Deși avea harul lui Dumnezeu, și atunci când se ruga se înălța de la pământ un cot și putea trece Iordanul cu piciorul ca pe uscat, totuși a avut nevoie de această ultimă pecetluire, pregătire a vieții ei.

„Îndoiala te face bun de nimic”

Dacă ne vin în minte gânduri de îndoială care vin să dărâme ceea ce vrei să construiești, cum ne putem da seama dacă aceste gânduri sunt bune sau vin de la cel rău?

> În sufletul omului, în drumul lui spre Dumnezeu, intervin schimbări. Gândurile pun la îndoială aceste schimbări și astfel intervine blocajul.

E vorba de îndoială în credință?

> Nu neapărat, ci gândurile îți spun că nu mergi în direcția cea bună. Când diavolul îți aruncă neliniște în suflet, el este bucuros că a reușit să-ți facă ceva. Sfântul Ioan Teologul spune că atunci când împlinim cuvântul lui Dumnezeu, conștiința noastră ne dă mărturie că suntem pe drumul cel bun. Odată intrată îndoiala, ea te face căldicel, îți oprește râvna; te face bun de nimic. Trebuie să ne rugăm în fiecare zi să ne dea Dumnezeu putere să împlinim poruncile Lui. Tot ce este bun și vine în sufletul nostru este de la Dumnezeu. Nu e lucrarea omului, ci a Lui. Atunci când au păcătuit, Adam și Eva au văzut că sunt goi. „Cine v-a zis că sunteți goi?”, i-a întrebat Dumnezeu. Lipsa harului a făcut ca ei să simtă că nu îl mai au. Așa se întâmplă cu toți. Când pleacă harul, omul nu se mai simte

bine. Iar când gustă omul harul și apoi îl pierde, starea lui este mai rea decât înainte de primirea harului.

Dar harul noi îl simțim foarte puțin. Suntem păcătoși...

Harul vine în om pe măsura credinței lui și a râvnei pe care o are în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Avem exemplul lui Gheron Iosif Isihastul. Toată viața lui s-a străduit să dobândească harul. A luptat mult să primească acest dar. În această situație, când cerem harul de la Dumnezeu, îl dobândim.

Câtă influență au lucrările celui rău asupra omului?

Depinde ce viață are omul. Dacă omul duce o viață curată, păzind poruncile lui Dumnezeu și împărtășindu-se de Tainele lui Hristos, răul nu-l poate atinge. Dacă, în schimb, are căderi sau este căldicel în credință, lucrarea celui rău influențează sufletul omului. Dar și pe cel duhovnicesc îl tulbură această lucrare a duhurilor demonice. Cu toate acestea, cel rău nu poate învinge pornirile bune din ființa celui credincios. Cu puțin timp în urmă, a revenit la mine un tânăr. Mai demult, mi-a zis că o prietenă i-a făcut vrăji, pentru a se căsători cu ea. I-am spus că dacă se va spovedi și va ține calea Bisericii, duhul cel rău nu va putea învinge.

După un an de zile ne-am întâlnit din nou. A simțit că urmând acest program duhovnicesc – rugăciune, spovedanie și împărtășire – ispitele, deși vin în continuare, nu-i pot dărâma așezarea sufletească. Puterea lui Dumnezeu, care se naște în sufletul lui, îl acoperă și îi dă rezistență în fața patimilor.

Războiul nevăzut al gândurilor

Cum putem scăpa de gândurile necurate care ne atacă mintea fără de veste? Trebuie să facem un canon pentru ca ele să nu mai apară?

Când nu știm dacă un lucru este de la Dumnezeu sau de la cel rău, să facem rugăciune la Hristos, pentru ca acea tulburare să fugă de la noi. Să zicem: „Alungă, Doamne, din mintea mea această vrăjmășie!" Atunci când știm că sunt, în mod sigur, gânduri păcătoase, nu trebuie să le dăm importanță. Părintele Paisie Aghioritul spunea despre acestea următoarele: „Gândurile cele rele sunt asemenea unor avioane care caută aeroporturi. Ele zboară, dar nu trebuie să aterizeze." La fel cum o sămânță rea, dacă nu o lași să cadă în pământul sufletului tău, ea nu are cum să rodească. Dar dacă a reușit să încolțească, iar tu îi mai adaugi și puțină apă, atunci începe să prindă

rădăcini. Tot așa este și cu gândurile din mintea noastră. Dacă noi le cultivăm, ele dobândesc putere asupra sufletului și determină ființa noastră în direcția lor. Așa se naște păcatul. De aceea, gândul rău trebuie înfruntat la vreme. Altfel, o mică scânteie poate aprinde toată pădurea. E aproape de neînțeles cum noi, creștini, putem fi atât de ispitiți de patimi și de gânduri rele. Moștenim firea căzută a primilor oameni și de aceea ne este atât de greu în lupta noastră.

Prin rugăciune putem dobândi un cuget curat

Cum să ne ferim de a judeca pe alții?

Să ținem cuvântul Domnului, care spune: ,,Nu judecați, ca să nu fiți judecați!" Întotdeauna să știți: Când vezi pe cineva că judecă pe altul înaintea ta, să crezi că te va judeca și pe tine, prietenul lui, în prezența altora. De aceea, când vreun om judecă pe cineva în fața noastră, nu trebuie să luăm parte la aceasta.

Cum îl putem vedea pe fiecare om ca pe fratele nostru, ca pe Hristos?

Judecata poate fi de două feluri: este una exterioară, pe care o faci prin cuvinte, și alta ascunsă, care

este simțită doar în suflet. După cunoștința mea, numai prin rugăciune putem dobândi un cuget curat. Judecarea continuă a sinelui nostru sau autocritica ne poate face să privim altfel pe cei din jurul nostru, pentru că nu mai ai ochi să vezi patimile și neputințele aproapelui tău. Dacă omul ar avea dragoste întru sine, ar ajunge să vadă pe celălalt așa cum îl vede Dumnezeu Însuși. Dar există o anumită patimă subțire, o gelozie, care împiedică vederea corectă. Sfântul Pavel spune: „*Când vedem în aproapele o virtute, trebuie să ne bucurăm, pentru că suntem mădulare ale aceluiași trup*." Dacă, în schimb, vedem ceva rău, să ne întristăm, nu să judecăm pe celălalt, pentru că ne rănim pe noi înșine. Însă, noi nu avem conștiința că suntem frați și mădulare ale aceluiași trup. Nu ne doare, nu suferim pentru durerea altuia.

Care ar fi ispitele omului care se nevoiește în singurătate?

Dintr-o mică, mică experiență, vă pot spune că războiul gândurilor care vin de la diavol este cel mai greu. Toți părinții pustiei s-au ferit întreaga viață de ispitele de-a dreapta. Ca monah, știi foarte bine că în ispitele de-a stânga (fumatul, băutura, desfrânarea) nu poți cădea foarte ușor, pentru că asceza pe care o practici nu îți dă voie. În schimb, cele de-a dreapta,

te pot învinge dacă nu ești atent. Sunt asemenea cârligului de la undiță. Atunci când te agață, cu greu îl mai poți scoate.

Ascultarea aduce harul lui Dumnezeu în suflet

Am auzit de un caz petrecut cu 70 de ani în urmă. Un călugăr, aflând că o veche cunoștință a căzut în păcatul desfrânării ajungând la o casă de prostituție din Atena, s-a gândit să meargă la ea, să-i vorbească, crezând că va reuși să o întoarcă din rătăcirea ei. Înainte de a-și împlini gândul, a plecat să ceară sfat de la un bătrân îmbunătățit, Cuviosul Ieronim din Eghina. Acesta l-a primit și i-a dat următorul sfat: „Nu pleca la Atena! Fă multă rugăciune pentru ea, dar de departe. Nu-ți este de folos să te duci acolo. Nu te apropia de ea!" La aceste cuvinte, monahul a răspuns: „Pe fată o cunosc de când era mică. Nu cred ca se poate întâmpla ceva rău. Am puterea de a birui păcatul." Ieronim însă a insistat: „Poți face pentru ea orice canon, cât de aspru, luni și ani de zile, dar nu te duce! Iar Dumnezeu, pentru dragostea ta, îi va da șansă de pocăință, de întoarcere. Fii binecuvântat!" Călugărul a luat binecuvântare și a plecat. A ajuns în Atena și, războit de gânduri, a fost ispitit să o vadă.

A spus în sufletul lui: „Nu se poate întâmpla nimic rău”. Văzând-o pe fată, au început să discute lucruri legate de credință. Ea i-a zis că știe poruncile Bisericii. În cele din urmă, neprevăzutul s-a produs. Cei doi au căzut în păcat. Întors plin de rușine la duhovnicul din Eghina, călugărul a primit un canon sever: zece ani oprire de la Împărtășanie. Bătrânul Ieronim i-a spus: „cinci ani pentru neascultare față de cuvântul duhovnicului și cinci ani pentru desfrânare”. Multe lacrimi a vărsat acel om și până la sfârșitul vieții a trăit în pocăință adâncă.

Ce vreau să spun cu asta? Este nevoie de multă atenție, pentru că diavolul războiește pe pustnic mai întâi la nivelul gândului. La început, habar nu ai de direcția în care te poate duce un astfel de gând, ce ispită poate ascunde acesta. Ascultarea este cel mai mare lucru, iar neascultarea este încredere în sine și egoism. Încrederea în sine alungă harul. Atunci când nu te sfătuiești cu nimeni și te împotrivești cuvântului sau gândului lui Dumnezeu, care vine ori printr-un om, ori prin Scriptură, vei plăti cu căderea ta. După ce harul lui Dumnezeu l-a dus pe acel călugăr la bătrânul Ieronim și l-a făcut să afle voia lui Dumnezeu în privința lui, totuși diavolul l-a ispitit, iar el a căzut. Pentru că monahul nu l-a ascultat pe duhovnic, a pierdut harul și curăția sufletului.

Care este starea duhovnicească a creștinilor din Grecia?

Din păcate, la noi, foarte puțini din întreaga populație a Greciei se spovedesc. Se întâmplă ca, de Paști și de Crăciun, mulți să vină și să se împărtășească fără spovedanie. Ei zic: ,,Sunt creștin, trebuie să primesc Trupul lui Hristos''. Nu își dau seama că e nevoie de o pregătire pentru acest lucru.

Ce ar trebui să răspundă preotul omului care vine la spovedanie cu niște păcate foarte mari?

Preotul are Pidalionul. Deci el trebuie să judece după canoane. Deși astăzi nu mai pot fi date canoanele care au fost stabilite odinioară, totuși, un astfel de om nu trebuie să plece de la preot fără canon. Când vezi multă pocăință la un om, îl mai ușurezi, dar când aceasta nu există în sufletul omului, poți să dai un canon după măsura Sfinților Părinți. Cunosc un părinte care dădea canoane după rânduiala Bisericii. La el, desfrânarea era pedepsită cu oprirea de la Împărtășanie timp de șase-opt ani, pentru magie dădea douăzeci de ani, pentru că era lucrul cu diavolul, și așa mai departe. Și foarte mulți îl considerau nebun. L-au pârât la episcop. Ierarhul l-a cercetat și i-a spus: ,,Am auzit că ești greu ca o secure!'' Dar preotul i-a spus: ,,Eu nu dau oamenilor

canoane nici pe jumătate din cât dau Sfinții Părinți. Dacă cineva are vreo plângere împotriva mea, chemați-l pe cel ce m-a pârât. Accept judecata Bisericii.” Și a venit o femeie la episcop, iar acesta i-a spus: „Eu i-am dat preotului puterea să ierte. Spune-mi, deci, ce-ai făcut, ce plângere ai, iar eu, în numele lui Hristos, îți voi da iertarea pentru cele săvârșite.” După ce femeia s-a spovedit ierarhului, episcopul i-a răspuns mustrător: „După mine, ar trebui să faci triplu canonul primit de la preot!” Femeia a plecat rușinată și s-a dus la duhovnicul ei, cerându-i iertare cu lacrimi, spunându-i că oameni răi au convins-o să facă reclamație.

11 octombrie 2008
Interviu realizat
de Preot asist. Georgian Păunoiu
Ziarul Lumina

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

TEOFIL PĂRĂIAN

Părintele arhimandrit Teofil Părăian s-a născut la 3 martie 1929 în localitatea Topârcea din județul Sibiu, cu numele de botez Ioan. Copil fiind, a orbit. A urmat cursurile școlii primare și gimnaziale pentru nevăzători la Cluj și Timișoara, unde a făcut și liceul. În timpul studiilor preuniversitare l-a întâlnit pe Părintele Arsenie Boca care l-a sfătuit să urmeze cursurile teologice superioare. Tânărul Ioan a absolvit Institutul Teologic din Sibiu în anul 1952. A fost tuns în monahism la 15 august 1953, iar mai apoi, în 1960, hirotonit diacon. De-abia peste 20 de ani, în 1983 a fost hirotonit preot, pentru ca în 1988 să primească rangul de arhimandrit. După 1990, Părintele Teofil a susținut sute de conferințe pe teme de spiritualitate ortodoxă atât în țară, cât și în străinătate. Este autor al mai multor cărți de predici și cuvântări rostite în diferite ocazii, tabere de tineret, conferințe ASCOR.

TOT MAI MULȚI OAMENI TRĂIESC SOCIAL ÎN RELIGIE ȘI NU RELIGIOS ÎN SOCIETATE

Purtarea crucii desființează păcatul și sfințește făptura. Dacă reazemul răului și al patimilor este egocentrismul, crucea poartă în ea moartea acestuia. Ea aduce cu sine învierea și naște în noi viața cea nouă, dumnezeiască. Prin cruce nu se înțelege doar suferința, ci și asumarea efortului de a te depăși pe tine însuți. Ce înseamnă crucea pentru creștinii din lume, pentru mireni, care este relația între cruce și înviere, cum putem lua în serios exigența evanghelică de a purta crucea pe care fiecare o primește în viață, la toate aceste întrebări ne-a răspuns părintele arhimandrit Teofil Părăian, duhovnicul de vrednică pomenire de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus din Făgăraș.

Ce înseamnă asumarea crucii pentru un călugăr? Dar pentru un om din lume?

Cred că nu e cazul să se facă deosebire între călugăr și mirean. Asumarea crucii înseamnă să-ți iei partea de suferință, dacă ți-o dă Dumnezeu, pentru că crucea și suferința sunt identice. Crucea, în general, este simbolul suferinței. Însă, nu e numai atât, crucea este și altceva, și anume efortul pe care trebuie să îl facă omul pentru a se depăși pe el însuși. Nu toți oamenii au de purtat o cruce în sensul de suferință. Sunt oameni care au depășit suferința sau care nu au de suferit. Și în cazul acesta nu se mai poate pune problema purtării crucii în înțeles de suferință. Atunci ea trebuie să mai aibă și un alt sens.

Toți oamenii au de purtat o cruce

Când a zis Domnul Hristos: „Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie", așa cum se prezintă cuvântul Mântuitorului în Sfânta Evanghelie de la Luca, asta înseamnă să-ți iei partea de efort care este necesar pentru a te depăși pe tine însuți. În înțelesul acesta, toți oamenii au de purtat o cruce. Deci, și călugării și mirenii au crucea lor. Călugării au crucea pe care le-o impune situația de călugăr, iar mirenii – crucea pe care le-o impune situația de

mireni. De exemplu, în ceea ce privește pe călugăr, el trebuie să se depășească pe sine însuși ca unul care are de împlinit niște datorii care țin de existența monahului: crucea postului pe care o au și mirenii, de altfel, crucea ascultării, crucea împlinirii voturilor monahale, spre deosebire de mireni, care nu au aceste făgăduințe și care, totuși, trebuie să se depășească pe ei înșiși în condițiile lor. De exemplu, Sfântul Apostol Pavel, în Epistola întâi către Timotei, spune că „femeia se va mântui prin naștere de prunci". Deci, este o chestiune care ține de viața mirenească, de viața celor care nu sunt călugări.

Crucea nu înseamnă doar suferință

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că „izbânzile călugărilor sunt căderile mirenilor și căderile călugărilor sunt izbânzile mirenilor". În înțelesul acesta, călugărul trebuie să se depășească pe sine ca om singuratic, iar mireanul trebuie să se depășească pe sine ca om cu familie. Fiecare se mântuiește în condițiile lui, dar fiecare trebuie să se depășească pe el însuși ca să nu rămână la ceea ce a ajuns, ci să meargă mai departe prin ceea ce i se oferă, după situația pe care o are.

Se spune că în lumea păcatului, în lumea noastră căzută, iubirea lui Dumnezeu ia chipul crucii, al jertfei. Dacă omul nu ar fi căzut, ar mai fi fost necesară crucea?

Cred că nu e cazul să se pună astfel problema. Adică de ce să se pună întrebarea ce ar fi fost dacă ar fi fost altfel de cum a fost. Deci, nu se pune problema ce ar fi fost dacă nu era căderea în păcat. De fapt, crucea nu este pentru că omul a căzut în păcat, ci crucea este pentru că omul trebuie să se depășească pe sine însuși, trebuie să se silească în împlinirea mai multor lucruri. Și oamenii trebuie să-și poarte crucea care ține de existența lor. Dacă ai păcătuit, bineînțeles că te referi și la situația de om păcătos, dar dacă nu ai păcătuit, sau dacă păcatul s-a împuținat, sau dacă păcatul e o situație neglijabilă, în cazul acesta te străduiești să realizezi virtuțile. Nu sunt chemați la mântuire numai cei care au făcut păcate. La mântuire sunt chemați toți oamenii. Toți oamenii trebuie trebuie să se depășească, toți oamenii să ajungă la desăvârșire. Toți oamenii trebuie să slujească lui Dumnezeu cu maximul de efort. Nu trebuie să ne gândim la ceea ce s-ar fi întâmplat dacă… Noi vedem lucrurile în contextul existenței noastre.

Deci, prin cruce renaștem, ne reconstruim?

Da, mergem mai departe față de poziția pe care ne găsim.

Există mântuire în afara crucii? Dacă nu, de ce?

În afara crucii nu există mântuire pentru că, oricum, mântuirea ține de cruce și crucea de mântuire. Domnul Hristos a plătit prin Jertfa Sa datoriile noastre. Deci, Domnul Hristos ne mântuiește prin crucea Lui, dacă nu ne dă și nouă o cruce de purtat.

„Purtarea crucii în fiecare zi înseamnă să depășești situațiile pe care ți le oferă viață cotidiană"

Crucea poate fi privită doar ca durere, suferință, asumarea a ceea ce nu ai vrea să porți? Sau are și o latură luminoasă, una care este de dorit?

Crucea are și o latură luminoasă, iar aceasta e una fundamentală. Domnul Hristos a primit crucea, a purtat-o pentru noi, S-a răstignit pe cruce ca să nu ne mai răstignim noi sau să nu ne răstignim la măsura răstignirii Lui. Noi nu trebuie să ne răstignim pentru mântuirea noastră, pentru că S-a răstignit Hristos pentru noi. Și atunci tot ceea ce trebuie să facem este să realizăm binele la măsura posibilității noastre. Trebuie să ne silim să adăugăm la viața noastră ceea ce noi putem să realizăm. Să-ți iei crucea în fiecare zi înseamnă să depășești situațiile pe care ți le oferă viața cotidiană.

Se poate spune că destinul sau vocația creștinului este crucea?

Cred că nu. Pentru că destinul omului este, de fapt, împărăția lui Dumnezeu, depășirea situației de purtător al crucii. Sunt oameni care nici nu mai au de purtat o cruce în viața lor, mai ales după ce s-au depășit pe ei înșiși.

Care este rațiunea crucii în această lume? Dumnezeu a murit pe cruce, omul are și el nenumărate cruci de purtat în viață. Crucea este o coordonată obligatorie a întregului univers, urmând cuvântului Sfântului Maxim Mărturisitorul, care zice: „Toate se cer după cruce"?

Lucrurile astea sunt chestiuni de amănunt, de teologie. Ceea ce ne interesează pe noi din acest punct de vedere este doar atât: să ne purtăm partea de efort, partea de suferință pe care o avem. Să ne purtăm crucea, dacă ni s-a dat una de purtat. Pentru că, până la urmă, oamenii care au primit o cruce de purtat pot să ajungă la situația de a nu mai avea o povară din cruce. Aceasta mai ales pentru cei care împlinesc cuvântul Domnului Hristos care zice: „Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți avea odihnă sufletelor voastre". Așa se depășește situația de suferință. Prin credința noastră, care este una despovărătoare,

nu mai avem de purtat o cruce, pentru că sau a purtat-o Domnul Hristos și pentru noi sau am ajuns în situația în care crucea nu ne mai împovărează.

Cultul ortodox reflectă cel mai bine legătura dintre cruce și înviere

De ce în Ortodoxie nu avem teologia crucii fără raportarea la înviere?

Crucea întotdeauna implică și învierea. Nu se poate să ne gândim la o cruce fără înviere. „Prin cruce a venit bucurie la toată lumea", aflăm într-o alcătuire de la sfintele slujbe, care este citită îndată după rostirea Evangheliei Învierii de la Utrenie. Deci, în fiecare Duminică, atunci când se citește Evanghelia Învierii, urmează o raportare la cruce și la înviere. În cuvintele „Învierea lui Hristos văzând să ne închinăm Sfântului, Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat" deja pomenim crucea. „Crucii tale ne închinăm Hristoase și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o mărim, căci Tu ești Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu știm" – găsim o altă raportare la cruce și, în fine, „Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că, iată, a venit prin cruce bucurie la toată lumea..." – altă mențiune

directă la relația cruce-înviere. În cultul ortodox găsim reflectată cel mai bine legătura dintre cruce și înviere. „Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că, răstignire (cruce) răbdând pentru noi, cu moartea pre moarte a călcat".

Ortodoxia nu este atât cu tragismul suferinței Mântuitorului, ci este cu bucuria Învierii. Când avem bucuria Învierii, suntem în miezul Ortodoxiei.

Crucea, semnul Învierii, al biruinței asupra morții

De ce se va arăta semnul Fiului Omului la cea de-a doua Sa venire?

Așa a rânduit Dumnezeu. Semnul Fiului Omului este crucea care Îl prezintă pe Domnul Hristos, Cel ce S-a răstignit pe cruce. Crucea, de fapt, este, pe de o parte, altarul de jertfă pe care S-a răstignit Mântuitorul și, pe de altă parte, fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni, în înțelesul că crucea cuprinde iubirea lui Dumnezeu. Despre Dumnezeu citim, în Epistola întâi sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, că este iubire. De două ori se face această afirmație în capitolul al patrulea din această scriere. Dacă Dumnezeu

este iubire, înseamnă că Dumnezeu Își arată această iubire prin cruce, crucea fiind, în sensul acesta, fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni. Deci noi, când ne gândim la crucea Domnului, ne gândim la iubirea lui Dumnezeu îndreptată către oameni, la iubirea care L-a adus pe Hristos în lumea aceasta, pentru mântuirea noastră. În Evanghelia de la Ioan citim că: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică". Părintele Arsenie Boca spune că: „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos depășește iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu". Crucea este, în concluzie, și altar de jertfă, și fața iubitoare a lui Dumnezeu îndreptată către oameni, și semnul Învierii, al biruinței morții.

Sfântul Apostol Pavel vorbește în Epistola întâi către Corinteni despre „nebunia crucii". La ce se referă aceste cuvinte?

Se referă la faptul că oamenii nu au înțeles crucea. Și astăzi există creștini pentru care crucea are doar sensul de unealtă de chinuire, de tortură. Ei nu sunt cinstitori ai crucii, spre deosebire de noi, care nu credem că crucea este un semn de neputință, de nebunie, ci este un semn de biruință, un semn de înțelepciune a lui Dumnezeu.

Confortul crucii

Putem vorbi despre o asumare comodă, confortabilă a crucii?

> Da, putem. Sunt oameni care au ajuns la așa măsură încât crucea nu-i mai obosește, nu-i mai împovărează. Crucea este asemenea credinței noastre, despovărătoare, nu împovărătoare.

Dar mai există și o altă viziune care presupune acceptarea superficială a exigențelor creștine, a crucii propriu-zise. Cum s-a ajuns aici?

> Cauza este nepăsarea oamenilor, care au ajuns să se gândească tot mai puțin la Dumnezeu. Deci, tot mai mulți oameni trăiesc social în religie și nu religios în societate și, din acest motiv, toate câte țin de Dumnezeu scad, scade credința, scade dorința de îmbunătățire, scade interesul pentru mântuire, pentru că scade gândul la Dumnezeu.

În aceste condiții, propovăduirea Evangheliei trebuie să fie mai apăsată, mai accentuată?

> Dragă, uite ce se întâmplă. Părintele Arsenie Boca, fiind la mănăstire, a spus niște cuvinte pe care oamenii,

la nivel teoretic, le-au luat în seamă. Unul dintre cuvintele lui este și acesta: „Cea mai lungă cale este cea care duce de la ureche la inimă, deci de la informare la convingere". Oamenii, în marea lor majoritate, nu sunt convertiți, nu-s câștigați pentru Dumnezeu, sunt figuranți în religie. E tot mai mic interesul pentru viața spirituală autentică. S-a căzut în superficial. Când eram eu copil, aveam niște reguli respectate nu atât pentru Dumnezeu, cât dintr-o uzanță socială. Astăzi, aceasta a dispărut. Și preoții au partea lor de vină, pentru că, din cauza indiferenței lor, s-a ajuns la un laxism moral, comportamental. Or, viața creștină e o viață cu cruce, cu preocupare de împlinire a poruncilor lui Dumnezeu, cu preocuparea de a nimici pornirile cele dezordonate, de a înlătura patimile din suflet și de a împlini virtuțile, lucru care nu este ușor pentru oamenii care sunt împătimiți, pentru oamenii care sunt supuși patimilor.

Crucea, altar de jertfă

Ce înțeles primește Crucea prin pătimirea Domnului Hristos?

Mai întâi de toate, știm că Domnul Hristos a vrut să pătimească pentru noi. Fiul lui Dumnezeu, Care S-a făcut Om, a venit în lumea aceasta, unindu-Se cu firea

omenească, ca în firea omenească să Se răstignească pentru noi și pentru a noastră mântuire. Mărturisim în Crez: „S-a pogorât din cer și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut Om, pentru noi și pentru a noastră mântuire" și, mai departe, că „S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat". A venit Fiul lui Dumnezeu în lumea aceasta ca să nimicească păcatul și S-a răstignit de bunăvoie. N-a fost silit să Se răstignească, deci pătimirea Lui a avut înțeles de jertfă. S-a adus pe Sine jertfă pentru mântuirea oamenilor, iar jertfa aceasta a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fiind legată de cruce și de iubire, pune în valoare crucea ca altar de jertfă. Deci, Domnul Hristos S-a răstignit pe cruce și crucea a devenit altar de jertfă. Nu așa era cu crucea tâlharului credincios sau cu crucea celuilalt tâlhar, ci pentru cei doi tâlhari crucea a fost doar unealtă de chinuire. Pentru Domnul Hristos, Care Se aducea pe Sine jertfă de bunăvoie, din iubire față de Dumnezeu și de oameni, crucea devine altceva decât ceea ce era când o purta Domnul Hristos sau față de ceea ce era în intenția celor care L-au răstignit pe cruce, adică unealtă de chinuire, ci a devenit altar de jertfă.

22 martie 2009
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

„TREBUIE SĂ CUNOAȘTEM SCRIPTURA PENTRU APLICAREA EI ÎN VIAȚĂ“

Biblia sau Sfânta Scriptură este, până acum, cea mai răspândită carte. Din păcate, nu toți cei care o au o și citesc sau știu cum să o citească. Cum recomandați Preacuvioase Părinte citirea Sfintei Scripturi?

Eu recomand, celor care se lasă îndrumați de mine, să citească în fiecare zi două capitole din Noul Testament, începând cu Evanghelia după Matei, continuând cu celelalte Evanghelii, și apoi să le citească încă o dată și încă o dată, de trei ori Evangheliile una după alta, după aceea, fiecare carte din Noul Testament, să citească de trei ori în parte, Faptele Apostolilor o dată, de două ori, de trei ori, Epistola către Romani o dată, de două, de trei ori și așa mai departe până la sfârșitul Noului Testament. Recomand să se citească Evangheliile una după alta de trei ori pentru că există și multe texte paralele și atunci e bine să ai o perspectivă generală. Celelalte cărți ale Noului Testa-

ment nu au o legătură unele cu altele, sunt fiecare de sine stătătoare, așa că e bine să se citească fiecare în parte de trei ori. După ce ai citit Noul Testament de trei ori în felul acesta, apoi se citesc câte două capitole în fiecare zi fără să se mai țină seama de numărul de citiri. Și asta până la sfârșitul vieții în scopul de a ne împodobi mintea cu gânduri cerești și de a le avea la îndemână pentru înlăturarea ispitelor celui rău sau pentru întărirea în bine. Mă gândesc că citirea Scripturii în general, și a Noului și a Vechiului Testament, trebuie făcută în perspectiva în care Biserica ne îndeamnă să o facem. Când se citește din Vechiul Testament și din Epistolele Sfinților Apostoli, credincioșii sunt anunțați că se citesc lucruri izvorâte din înțelepciune, chiar se spune la Sfânta Liturghie,,Înțelepciune", se anunță de unde se citește și slujitorul sfințit spune în continuare: ,,Să luăm aminte!". Deci citirea trebuie făcută cu luare-aminte, considerând că se citesc lucruri excepționale, lucruri care ies din comun.

Părinte Teofil, pentru o aprofundare a unor cuvinte, a unor texte din Scriptură, ce recomandați credincioșilor?

Păi, aș recomanda să învețe pe de rost anumite versete și să se gândească la ele, să le poarte în minte. Am citit undeva că un deținut politic, în închisoare fiind, a dobândit deprinderea de a medita asupra unor la texte din

Scriptură și mai ales în nopțile de insomnie să se gândească, să se cerceteze pe sine să vadă ce texte scripturistice, din Noul Testament, știe el care încep cu litera a, care încep cu litera b, c și așa până la sfârșitul alfabetului. Era o deprindere folositoare și o cercetare de felul acesta ne duce și la gândul să înmulțim cunoștințele din Scriptură, pe care după aceea să le împlinim cu fapta pentru că cunoștința singură îngâmfă pe om, cum zice Sfântul Apostol Pavel, iar Sfântul Marcu Ascetul adăuga că cunoștința singură îngâmfă pe om îndemnând la nelucrare, iar iubirea zidește, îndemnând la răbdarea tuturor. Prin urmare, noi nu trebuie să facem o performanță de cunoștință scripturistică, ci trebuie să căutăm să cunoaștem Scriptura pentru aplicarea ei în viață.

Regăsim în slujbele noastre, așa cum spuneați Părinte Teofil, multe texte biblice. Ne pot ajuta slujbele să pătrundem, să adâncim înțelesul cuvintelor Scripturii?

De fapt, textele biblice în cuprinsul sfintelor slujbe sunt pericopele care se citesc la Liturghie, la Vecernie, în preajma praznicelor, și apoi faptul că noi sărbătorim anumite evenimente toate se bazează pe Scriptură. De exemplu, cum sunt Buna Vestire, Nașterea Domnului, Înălțarea la cer, Învierea, Pogorârea Duhului Sfânt, Schimbarea la Față, Botezul Domnului, Întâmpinarea

Domnului, toate acestea ne duc la gândul că Sfânta Scriptură este la temelia credinței noastre ortodoxe, iar evenimentele care se amintesc în sărbători se prăznuiesc într-un anumit context liturgic în care revin adeseori cuvintele de temei ale sărbătorii respective. De exemplu, la Întâmpinarea Domnului „Bucură-te ceea ce ești plină de dar, de Dumnezeu Născătoare Fecioară, că din tine a răsărit Soarele dreptății, luminând pe cei din întuneric", „Veselește-te și tu, bătrânule drepte", e vorba de Dreptul Simeon, „cel ce ai primit în brațe pe Eliberatorul tuturor, Cel ce ne-a dăruit nouă mare milă".

Liturghia și predica, prin excelență, sunt mijloace de adâncire a înțelesurilor textelor biblice. Cum pot și cum ar trebui să se pregătească credincioșii pentru a înțelege mai bine tâlcuirea Evangheliei?

În măsura în care cunosc textul, se pot raporta mai ușor la cele spuse în predică, iar dacă nu cunosc textul, atunci și predica rămâne ceva în afară de posibilitățile lor de asimilare. Așa că contează foarte mult cunoștința Scripturii, deși se poate și fără cunoștință de Scriptură pentru că ceea ce ni se cere nouă este împlinirea poruncilor, nu cunoștința textelor scripturistice, însă e foarte bine, e de mare ajutor cunoștința textelor scripturistice pentru a înțelege, pentru a asimila cele care ni se oferă prin predicile omiletice sau predicile sintetice bazate pe Scriptură.

Părinte Teofil, cât de mult ne poate ajuta și ne ajută rugăciunea să înțelegem Scriptura? Este un dar de la Dumnezeu, un dar al Duhului Sfânt, a înțelege și a putea tâlcui Scriptura?

Da, pe măsură ce omul înaintează în virtute, înaintează și în înțelegere și nu e tot timpul ca la prima lectură. Se pot face anumite aprofundări care vin ca o consecință a angajării în cunoștință de Scriptură și ca o consecință a angajării în virtute. În *Filocalie*, la Evagrie Ponticul, e scris: „Bate la porțile Scripturii cu mâinile virtuții".

La finalul interviului, Părinte Teofil, v-aș ruga să ne spuneți ce înseamnă o înțelegere duhovnicească a Scripturii?

Înțelegerea duhovnicească a Scripturii este o altă înțelegere decât înțelegerea literară, o înțelegere interpretativă a celor spuse în Scriptură, este o chestiune pe care n-o pot urmări toți și la care nici nu au aderență toți credincioșii. Noi suntem pentru o înțelegere literară, nu trebuie neapărat să interpretez, să zicem, pilda Samarineanului milostiv, care a fost pusă ca să se știe cine este aproapele și cum trebuie iubit aproapele, însă nu trebuie neapărat interpretat ce-i Ierusalimul, ce-i Ierihonul, ce-i drumul care duce de la Ierusalim la Ierihon, ce înseamnă preotul, ce înseamnă levitul, ce înseamnă untdelemnul și vinul pe care le-a pus pe rănile celui căzut între tâlhari,

ce înseamnă să cazi între tâlhari, ce înseamnă tâlharii, hanul, casa de oaspeți în care a fost găzduit, cei doi dinari și așa mai departe. Acestea sunt deja lucruri care se pot cerceta, dar nu sunt absolut necesare pentru viața spirituală. În perspectiva liturgică pe care o avem în legătură cu *Triodul*, acolo se fac interpretări și de felul acesta: „Eu sunt cel căzut între tâlhari, tu ești samarineanul milostiv, de la Ierusalimul liniștit am ajuns la patimile Ierihonului și așa mai departe, dar acestea sunt niște lucruri care nu trebuie neapărat urmărite și mai ales pe care nu le pot urmări toți. De altfel, nu numai pildele sunt interpretate în felul acesta. În *Triod* se vorbește, de exemplu, în legătură cu învierea lui Lazăr despre piatra care a fost înlăturată de pe mormântul lui Lazăr, piatra învârtoșării, mintea care este Lazăr, învierea care este eliberarea minții, făcându-se o legătură între cei doi, Lazărul – prietenul Domnului Hristos și Lazăr de la ușa bogatului nemilostiv și așa mai departe. Sunt interpretări de genul acesta, însă asta este o chestiune pe care n-o pot urmări toți credincioșii, că e frumoasă, e bună pentru oameni mai înaintați în viața spirituală.

2 februarie 2007

Interviu realizat de Sabin Vodă

Ziarul Lumina

„CÂND MINTEA ESTE CÂȘTIGATĂ PENTRU DUMNEZEU, ESTE CÂȘTIGAT TOT OMUL“

Părintele arhimandrit Teofil Părăian de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus a fost, de ani buni, unul dintre părinții duhovnici cei mai căutați de românii doritori de îndrumare duhovnicească și cuvânt de folos. Nu-i plac ierarhizările care fac pe unii „duhovnici mari sau renumiți“ și se prezintă pe sine „mare, pentru cei ce mă ascultă, mic, pentru cei ce nu mă ascultă, și de nimic, pentru cei ce mă ocolesc. Bineînțeles că, până la urmă, asta-i opinia oamenilor sau asta-i concluzia mea, însă, în realitate, poate eu nu sunt nici mare, nici mic, nici de nimic, sunt ce sunt.“ Pentru toți cei care l-au cunoscut și i-au fost într-o vecinătate spirituală, Părintele Teofil era un părinte, un frate și un prieten. Acesta a fost crezul său de duhovnic. Într-una din întâlniri, am stat de vorbă cu Precuvioșia sa despre vocația și pregătirea tinerilor care vor să fie preoți.

Părinte Teofil, vă rugăm să ne spuneți ce înțelegeți prin vocație sau chemare preoțească?

Prin chemare sau vocație preoțească se înțelege înclinarea candidatului la preoție spre preoția propriu-zisă. Dar, mai întâi, ca fond al acestei vocații, înțeleg dorința tânărului de a se realiza spiritual, de a avea o legătură cu Dumnezeu, de a se depăși pe el însuși în credință și în iubire; înțeleg dorința tânărului de a deveni ceea ce vrea Dumnezeu să devină: un credincios de rând și apoi un preot, un credincios ales al lui Dumnezeu.

„Un preot ar trebui să fie de excepție, ca om."

Vă gândiți la anumite aptitudini intelectuale sau morale?

Bineînțeles, pentru că preoția îl cere pe om integral, cu toate ale lui: cu capacitățile intelectuale, spirituale, morale, cu tot ceea ce poate omul să cuprindă în sine. Aș zice că un preot ar trebui să fie de excepție ca om. Și fiind un om de excepție, poate să fie și uncreștin de excepție și, fiind un creștin de excepție să poată ajunge și un preot de excepție. Totul trebuie urmărit la ultima posibilitate.

Cum ar putea să conștientizeze un tânăr dacă are sau nu vocația preoției? E important să își dea el însuși seama sau îi poate spune altcineva?

Păi se poate și una și alta. Mai întâi de toate, ar trebui să știe el că îi place mai mult să fie preot decât altceva, că îi place la biserică, îi plac slujbele, participă cu drag la slujbă, la atmosfera pe care o creează slujba, în situația pe care o are: de cântăreț, de cititor sau de simplu credincios. Acea atmosferă va deveni apoi pentru el esențialul în slujirea preoțească.

„Aceasta ar fi prima condiție morală a vieții preoțești, curăția inimii.“

Care ar fi criteriile ideale spre a fi aleși cei mai capabili pentru slujirea preoțească? Se mai respectă recomandarea duhovnicului?

Cred că, în general, se respectă, dar nu se urmărește destul de mult. Se pune accent pe pregătirea intelectuală, pe pregătirea profesională, pe cunoștințe teologice și practice, pe lucruri care îl angajează pe candidat la preoție. Însă nu acestea sunt esențialul, pentru că Dumnezeu nu poate fi descoperit prin studiu. Noi nu îi îndemnăm pe oameni să studieze despre Dumnezeu ca să se întâlnească cu Dumnezeu, ci îi îndemnăm să-I slujească lui Dumnezeu cu viața lor întreagă: „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!“; îi îndemnăm

pe oameni să se angajeze în slujirea lui Dumnezeu prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, printr-o viață care să îi recomande nu numai înaintea oamenilor, ci mai ales înaintea lui Dumnezeu. Dacă ei sunt înaintea lui Dumnezeu valizi pentru preoție, fără îndoială că sunt și înaintea oamenilor. Așa că, cineva care vrea să se apropie de Dumnezeu trebuie să aibă în vedere curăția inimii, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos: ,,Fericiți sunt cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu"; apoi, stăruința de a avea o inimă curată, spunând și cerând aceasta de la Dumnezeu prin rugăciune: ,,Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinăuntru ale mele". Aceasta ar fi prima condiție morală a vieții preoțești, curăția inimii. Pentru asta însă trebuie să se insiste, în înțelesul de a se ocoli pricinile patimilor, pricinile interioare și exterioare care duc la înmulțirea răului, la deprinderile în rău, ca să fie înlăturate în același timp și patimile care ar rezulta de pe urma pricinilor care nu sunt luate în seamă. Pentru aceasta contează foarte mult, în măsura în care candidatul la preoție știe lucrul acesta, să-și păzească mintea, pentru că toate ale omului încep de la mintea lui. Dacă vrei să ai o viață disciplinată, trebuie să ai întâi o minte curată și să ai disciplina minții. Întâi este disciplina minții și apoi este disciplina vieții. ,,Cine are minte să ia aminte", zicea Părintele Arsenie Boca și că totul depinde de cârma

minții. Când mintea este câștigată pentru Dumnezeu, este câștigat tot omul pentru Dumnezeu; când mintea nu-i câștigată pentru Dumnezeu, nu poate fi câștigată nici ființa umană, în general, pentru Dumnezeu. Se poate face și un bine spontan pe baza unor impulsuri interioare, însă când e vorba de o curățire a inimii și de o viață superioară, trebuie să fie și o statornicie în bine. Lucrurile nu merg de la sine, ci trebuie să fie urmărite. Sfântul Apostol Pavel spune: „să nu vă asemănați chipului acestui veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții". Înnoirea minții vine de pe urma gândurilor sfinte pe care le putem primi în sufletul nostru din cercetarea de sine, din rugăciune, din participarea la sfintele slujbe, din citirea cărților sfinte, nu atât pentru studiu, cât pentru îmbunătățire sufletească. Să spunem că un candidat la preoție a săvârșit niște păcate într-o vreme în care nu știa ce este păcatul și a urmat apoi teologia.

Canoanele îl opresc de la preoție. Mai poate el spera la aceasta?

Eu cred că poate spera, pentru că duhovnicul este acela care leagă și dezleagă. Canonul dirijează și duhovnicul știe ce are de făcut, în cazul în care are o minte străvăzătoare, o minte luminată care știe cum vede Dumnezeu lucrurile pentru care nu poate fi tras la răspundere

cineva care nu a știut. Fiecare trebuie să se cerceteze și cu conștiință proprie și cu o conștiință străină. Dar, în orice caz, să aibă seriozitatea cuvenită și dorința de a-I sluji lui Dumnezeu cu ceea ce poate el să-I slujească lui Dumnezeu. Sfântul Marcu Ascetul, în *Filocalie*, zice că, atunci când vrea Dumnezeu să se împlinească un lucru, toată făptura ajută să se împlinească și când nu binevoiește Dumnezeu, toate se pun împotrivă. Asta înseamnă că, până la urmă, pot fi și situații favorizante pentru oameni care nu au avut o integritate morală așa cum o cer canoanele și cum ar fi bine să fie ea de fapt.

„Ar fi mai bine dacă s-ar ține seama de vârstă."

Contează și conștiința candidatului și cea a duhovnicului?

Sfântul Ioan Gură de Aur spune, undeva, să nu învinuiești pe preot sau pe diacon de păcatele făcute, că toate acestea asupra celui care îl hirotonește se scriu.

Considerați importantă vârsta pentru preoție, având în vedere că aceasta este reglementată de canoane la 30 de ani?

Ar fi mai bine dacă s-ar ține seama. Eu am întâlnit și un diacon, de fapt ierodiacon, de 16 ani și nu cred că e

bine, pentru că nu știe el însuși ce face și, dacă ajunge preot foarte curând, nu poate să fie îndrumător de oameni cu oarecare experiență. Cel mai bine este să se aștepte, să fie omul matur cu adevărat, nu numai să se considere el matur.

Vârsta de 30 de ani are legătură cu ceva real din firea omului sau este doar tradiția?

Dar, în orice caz, tradiția se bazează pe ceva, adică oamenii au ajuns la concluzia că la vârsta de 30 de ani ești un om matur, ești un om cu responsabilitate, ești un om care te poți ține de o făgăduință, de o rânduială, ești un om capabil să-ți dai seama de anumite realități pe care poate nu le poți înțelege destul de bine, hai să nu zicem la 29 de ani, pentru că ce mi-i 29, ce mi-i 30, până la urmă? În orice caz, la 19-20 de ani, fără îndoială că nu ești omul de la 30 de ani. Totuși, un absolvent la 22 de ani, teoretic, poate fi preot... Și chiar este de atâtea ori preot. Și poate că situația asta aduce și anumite insuficiențe în ceea ce privește preoția însăși, prestarea slujbei preoțești. Mă refer la calitatea de duhovnic, de îndrumător, în general, la chiar calitatea de predicator. Cineva care ține un cuvânt de învățătură nu trebuie doar să se mulțumească că l-a ținut, ci să aibă în vedere eficiența întâi intelectuală, pentru că

întâi mintea e cea care se angajează, și după aceea și viața omului. Adică fiecare predică să fie un prilej de învățătură, omul să plece de la slujbă cu un adaos de învățătură la ceea ce avea el în minte.

Cât trebuie dorită și căutată preoția, de vreme ce știm că mulți dintre sfinți, conștienți de dificultățile preoției, s-au ferit de ea?

Depinde, eu cred că trebuie și căutată. Sunt unii care simt dorința de a fi preoți, fără să știe ce-i preoția, decât în manifestările ei exterioare, de slujitor, de predicator, de om cu prestanță, lucruri de felul acesta. Apoi, cu vremea, ajungi la conștiința sublimității slujirii preoțești, dacă ajungi, pentru că sunt atâția care nici nu ajung la așa ceva, chiar dacă sunt preoți.

„Lui Dumnezeu I se cuvine întâietate în toate."

Pe ce trebuie să se pună accentul tânărul în anii de pregătire teologică din seminar și facultate?

În ceea ce i se cere la școală. Un tânăr care merge la o școală teologică, mai întâi de toate, ar fi bine să aibă conștiința că e la o școală unică. Nu-i totuna să fii la un liceu sportiv sau la un seminar teologic. Ăsta e un lucru

foarte important, pentru orice elev sau student în teologie: este la o școală unde se învață despre Dumnezeu, unde se pregătește să-I slujească lui Dumnezeu. E ceva ce nu se învață la alte școli. Ai putea zice că o școală teologică, prin însuși faptul că ești încadrat în ea, devine o școală fără termen de comparație cu celelalte școli. Studenții de astăzi comunică mai mult între ei, interacționează cu cei de la alte discipline.

Cât de mult se poate implica tânărul, viitor preot, în actualitatea socială, culturală, politică?

Cineva care e preot trebuie să-și vadă întâi de preoție. Adică întâi Dumnezeu și apoi omul, prin Dumnezeu. Acesta este punctul de plecare. Dumnezeu trebuie să fie pe primul loc în gândirea, în simțirea și trăirea celui care urmează să fie preot și devine preot. Nu-L uita pe Dumnezeu, nu uita rugăciunea; angajarea să fie prin rugăciune, pentru Dumnezeu și pentru oameni, prin Dumnezeu. „Pentru Dumnezeu și pentru popor“ era o deviză pe care a formulat-o, într-o anumită împrejurare, un profesor universitar. Acest cuvânt de ordine e important nu numai când e vorba de preot, ci și pentru un credincios: întâi Dumnezeu și apoi omul. În multe cazuri, oamenii se raportează la lumea aceasta, la concepțiile de viață

ale acestei lumi. Dar noi, care știm de credință, suntem între experiența prin cunoștință și știință și între experiența prin credință. Credința aduce ceva ce nu are omul fără credință, chiar din punctul de vedere al înțelegerii și al angajării. Când ai credință în Dumnezeu, Dumnezeu este pe primul plan în viață și în inimă. Dacă Dumnezeu nu e pe primul plan în inima ta, El nu este pe planul care I se cuvine; lui Dumnezeu I se cuvine întâietate în toate. Și apoi celelalte decurg din asta. Dacă ai ajuns vreodată să te întâlnești cu Dumnezeu, toate decurg din întâlnirea cu Dumnezeu, din conștiința că ești ocrotit, că ești condus, că ești locuit chiar de Dumnezeu, că nu ești singur în lumea aceasta. Asta cam lipsește, în general, la credincioșii de rând și la candidații la preoție și, de multe ori, chiar la preoți.

Preotul trebuie să știe că este „sarea pământului", „lumina lumii", „lumină în sfeșnic".

Ce este bine să știe preotul, mai ales la începutul carierei preoțești, când poate multe probleme îl iau prin surprindere?

Eu cred că lucrul de căpetenie este ca preotul să aibă conștiință preoțească, să știe că e așezat de Dumnezeu ca

preot, să știe că e mijlocitor între Dumnezeu și oameni, să își dea seama că oamenii îl știu ca pe un om deosebit, un om al lui Dumnezeu. Preotul trebuie să știe că este „sarea pământului", „lumina lumii", „cetate pe munte", „lumină în sfeșnic", un om care este, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, „priveliște și îngerilor și oamenilor", unul spre care privesc și îngerii și oamenii, un om care nu se poate ascunde de atenția celor care îl înconjoară și așteaptă de la el pildă de viețuire deosebită. Apoi, preotul trebuie să știe și aceea că este mijlocitor între Dumnezeu și oameni, prin Sfintele Taine, care sunt mijloace ale harului divin și revărsări de har dinspre Dumnezeu spre om. În același timp, trebuie să fie și învățător al oamenilor, pentru ca aceștia să devină receptivi la darul lui Dumnezeu, care se revarsă prin mijlocire preoțească. Domnul Hristos S-a înălțat la cer, binecuvântându-i pe oameni. Acea binecuvântare, dată de Domnul la Înălțarea Sa la cer, este transmisă astăzi oamenilor prin mijlocire preoțească, ea fiind astfel izvorul feluritelor binecuvântări care se dau în biserică. În ultimă analiză, binecuvântările din Biserică le dă Mântuitorul Însuși, prin oamenii aleși de El, spre slujire. Aceasta trebuie să o știe foarte bine și preotul și credincioșii de rând.

22 martie 2008

Interviu realizat de Bogdan Scorțea

Lumina de Duminică

„SĂ AVEM O MINTE CARE ÎNDREAPTĂ LUCRURILE STRÂMBE“

Cu părul nins de vreme, dar cu sufletul tânăr, Părintele Teofil Părăian, cunoscutul duhovnic de la Sâmbăta de Sus, la cei optzeci de ani ai săi, ne-a mărturisit prin cuvântul și atitudinea sa că vocația creștinului se împlinește numai în raport cu Dumnezeu și cu aproapele nostru. Riguros, dar fără crispare, credincios, dar departe de orice exagerare, Părintele Teofil Părăian a fost purtătorul unei bucurii care însuflețește pe oricine îi trecea pragul, pentru a lua binecuvântare sau un cuvânt de folos. „Dorința mea cea mai de căpetenie este să înmulțesc binele și bucuria.“

Cum poți rămâne smerit atunci când ai succes în societate?

„Ai succes pentru că Dumnezeu îți dă succes și tu trebuie să te smerești pentru succesul pe care ți-l dă Dumnezeu.“

Părinte Teofil, toate aparițiile Preacuvioșiei voastre la conferințe mărturisesc că sunteți o fire optimistă, sunteți bucuros mereu; cum reușiți? Ați fost așa dintotdeauna?

Da, adică am avut mereu înclinare spre pozitiv, spre bucurie, spre mulțumire; m-am simțit bine între oameni care sunt bucuroși, între oameni care doresc să își manifeste bucuria. În Scriptură, m-am oprit mereu și mă opresc în continuare asupra cuvintelor Domnului Hristos și ale Sfinților Apostoli care înmulțesc bucuria. Dorința mea cea mai de căpetenie este să înmulțesc binele și bucuria. Cu toate acestea, nu vă întristează suferința celor din jur, o mamă căreia îi moare copilul, războiul; de exemplu, cel de curând, desfășurat între două țări ortodoxe, Rusia si Georgia, cu sute de morți… Vezi, lucrurile astea care se întâmplă la depărtare, în general, nu mă afectează… Bineînțeles că nu sunt de acord cu ele, bineînțeles că nu îmi plac, bineînțeles că nu le vreau, bineînțeles că nu le doresc nici pentru mine nici pentru alții… Însă, știți cum spune Coșbuc în poezia „Moartea lui Fulger“: „De ce când soarele a apus/ Să plângi privind spre cer în sus/ Mai bine ochi-n jos să-i pleci/ să vezi pământul unde treci“. În general, nu sunt afectat de necazurile pe care le au alții și nici de necazurile pe care le am eu însumi; dacă am ceva necazuri, trec ușor peste ele.

Cum să susținem pe cei aflați în suferință?

Sfântul Apostol Pavel spune: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng“. Fără îndoială că dorința Sfântului Apostol Pavel ar trebui să fie și o dorință a noastră, însă lucrurile astea nu se pot provoca, nu se pot aranja ca să fie așa. De exemplu, dacă mă duc undeva într-o sală și se pune problema că trebuie să plângem și eu zic „hai să plângem, că trebuie să plângem“, poate cineva să plângă, doar pentru că i se cere să plângă?

„Pocăința este părăsirea păcatului.“

Lucrarea principală în viața creștinului este pocăința; ea durează până la moarte. Cum trebuie să ne pocăim?

Dragă, pocăința este, în esență, părăsirea păcatului; celelalte sunt auxiliare când e vorba de pocăință. Sfântul Ioan Scărarul vorbește în *Scara* sa, într-un capitol, despre plânsul cel fericit, adică plânsul care nimicește răutatea, nu plânsul care nimicește râsul, de pildă. Eu sunt de părere că Dumnezeu când ne cheamă la pocăință, nu ne așteaptă ca pe niște tânguitori, ci ne așteaptă ca pe niște oameni care au trecut de întristare

părăsind păcatul, iar pocăința e întotdeauna un mijloc de îndepărtare de păcate, care se realizează în prezent cu fața spre viitor, nu cu fața spre trecut. Adică, nu cu părerea de rău că am făcut un lucru pe care nu-l mai pot face, ci cu gândul că Dumnezeu ne primește, ne așteaptă, ne iubește, ne iartă, că e înfățișat în pilda Fiului risipitor ca tată primitor, care nu i-a dat un canon fiului ce s-a întors, când a zis: „Tată, am greșit la cer și înaintea ta“. Părintele iubitor nu a zis: „Spune de 100.000 de ori așa, că apoi te iert și te primesc“, ci l-a primit și fără asta, nici nu l-a lăsat să spună cât a avut el de gând să spună. Nu a ajuns să spună „primește-mă ca pe unul din argații tăi“, pentru că tatăl l-a primit ca pe fiul său, nu avea de ce să își dorească să fie primit ca unul din argați. Adică, fiul cel mic a crezut că ar fi bine să fie primit ca și o slugă a tatălui său, dar tatăl său l-a primit dintr-odată ca pe fiul său care a plecat din casa lui, a alergat înaintea lui. Asta e foarte important să reținem: tatăl nu l-a așteptat, nu l-a pus în studiu, nu s-a gândit: „Hai să vedem cum face acesta, cum se manifestă în împrejurarea dată, că acum știu cum s-a manifestat când a plecat, dar să vedem cum se manifestă acum când se întoarce. Nu și-a pus problema: „De ce s-a întors?“. Pentru că tatăl avea inimă de tată, nu avea inimă de cercetător științific sau inimă de psiholog, ori de psihiatru. A avut inimă de tată; inima de

tată l-a primit dintr-odată unde îl avea, pentru că atunci când fiul când a plecat din casă, atunci el, de fapt, nu a plecat din inima tatălui, a plecat numai din casa lui. Și a știut că are un tată cu inimă de tată și de aceea a zis „mă voi întoarce la tatăl meu", pentru că a știut că din inima tatălui său nu a plecat. Apoi, dacă Dumnezeu ne-a spus pilda aceasta prin Domnul Hristos, nu ne-a spus-o informativ, ci ne-a spus-o cu gândul de a avea încredere în Tatăl care ne primește, căci Dumnezeu e un tată, nu-i o parodie de tată, ci tată adevărat, chiar mai tată decât tatăl pământesc. Spune Domnul Hristos: „Dacă voi, răi fiind, știți să dați fiilor voștri cele bune, cu atât mai mult Tatăl vostru cel din ceruri". Eu am niște convingeri în privința asta, gândindu-ne că Dumnezeu nu stă cu pedeapsa asupra noastră. Nici nu îmi place să mă gândesc că Dumnezeu e pedepsitor. Parcă nu-mi vine să cred așa ceva.

Cu toate acestea, ce să înțelegem: odată ce ne-am întors către Dumnezeu, pocăința dispare? Sau nu mai e necesară?

Dragă, pocăința nu mai e necesară în înțelesul de tânguire, de părere de rău. Sfântul Ioan Gură de Aur spune, în cuvântul de la Paști, care e o capodoperă, ceva extraordinar: „Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate, că iertare din mormânt a răsărit". Păi nici

nu mai pune accent pe latura asta. A ieșit iertarea din mormânt, de ce să îmi mai fac eu probleme, oare mă iartă sau nu mă iartă?

„Smerenia, cea mai discretă virtute“.

Ce e smerenia și cum te poți păstra smerit atunci când ai succes?

Smerenia este virtutea care nu se arată, zice Sfântul Isaac Sirul. Smerenia este o virtute care nu se pune în evidență; în momentul în care vrei să o pui în evidență, să știi că nu o ai! Smerenia este un har fără de nume, zice Sfântul Ioan Scărarul, un har pe care nu îl cunoaște decât cel care îl are și tot Sfântul Ioan Scărarul zice că, dacă nu poți să demonstrezi prin cuvinte dulceața mierii pentru cineva care nu a gustat mierea, tot așa despre smerenie nu-i poți vorbi unui om care nu a gustat smerenia. În orice caz, smerenia are o înfățișare rațională și una afectivă. Înfățișarea rațională a smereniei este aceea că te supui, te pleci cu mintea la învățătura Mântuitorului, deci ții seama de Domnul Hristos și faci ceea ce a făcut Sfântul Apostol Petru la pescuirea minunată, când Domnul Hristos a zis: „Mână la adânc și lăsați în jos mrejele voastre ca să pescuiți!“. Și Sfân-

tul Apostol Petru a zis: „Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și nimic nu am prins, dar după cuvântul Tău, voi arunca mrejele“ (*Luca* 5, 5). Ei, asta este smerenie! Să faci ce vrea Dumnezeu să faci, ce ți se spune să faci, să te pleci cu mintea, să nu te ții țeapăn în fața unei învățături pentru că nu te interesează… să zicem, ci trebuie să te pleci cu mintea și, dacă te pleci cu mintea, vezi darul lui Dumnezeu și puterea lui Dumnezeu. Noi avem, zicea Părintele Arsenie Boca, mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție. Smerenia este să te supui fără discuție, iar lipsa de smerenie se arată în faptul că discuți cu Dumnezeu, ai mintea care discută cu Dumnezeu. Deci smerenia este să te pleci cu mintea așa cum s-a plecat Sfântul Petru, care a zis: „toată noaptea ne-am trudit și nimic nu am prins“. *Ei, după părerea mea, nu ar fi cazul să mai arunc mreaja în mare dar, pentru că zici Tu, fac lucrul acesta, adică arunc mreaja în mare*, și a văzut pescuirea minunată, pentru că a pescuit mulțime mare de pești, pentru că L-a ascultat pe Domnul Hristos.

Cum poți rămâne smerit atunci când ai succes în societate?

Foarte bine! Ai succes pentru că Dumnezeu îți dă succes și tu trebuie să te smerești pentru succesul pe care ți-l dă Dumnezeu. Adică: noi trebuie să ne socotim

întotdeauna când facem o faptă bună, trebuie să ne socotim întotdeauna colaboratori ai lui Dumnezeu; asta o spune Sfântul Petru Damaschinul în *Filocalia* (vol. V). Și dacă ai deci conștiința aceasta că ești colaboratorul lui Dumnezeu, dacă ești smerit, fiind colaborator al lui Dumnezeu, nu te îndreptățește, ci te obligă! Deci ești miluit de Dumnezeu și asta te obligă față de Dumnezeu! În ce sens te obligă? Păi te face să fii recunoscător, și mulțumitor, și silitor, ca să înmulțești binele. Și să atribui cumva binele pe care l-ai făcut lui Dumnezeu… Da, e reușita lui Dumnezeu în tine.

„Dumnezeu trebuie să fie pe primul loc în viața noastră“

Cum putem afla care este voia lui Dumnezeu în viața noastră?

Depinde, sunt situații și situații. De exemplu, poți să afli că voia lui Dumnzeu în viața ta este să ierți atunci când ai o pornire să nu ierți, să iubești pe vrăjmașul tău chiar dacă tu nu ești dispus să faci lucrul acesta. Deci sunt niște lucruri de raportare la ceea ce știm că vrea Dumnezeu cu noi, și astea ne lămuresc chestiunea voii lui Dumnezeu în noi. După aceea, sunt și situații de direcționare în viață. Sunt unii oameni care nu știu ce

vrea Dumnezeu cu ei. De exemplu, vrea cineva să se căsătorească sau vrea să nu se căsătorească și asta nu știe decât atunci când ajunge el la un gând statornic în chestiunea pe care o alege, așa că nu întotdeauna lucrurile sunt lămurite din punctul acesta de vedere. În orice caz, când te hotărăști pentru o cale, mergi pe ea fără să te mai gândești și la altă cale și atunci înseamnă că ai cunoscut voia lui Dumnezeu. Cu toate că nimeni nu ne mai oprește astăzi să mergem spre Dumnezeu, totuși, rezultatele noastre se văd prea puțin. De ce suntem așa de slabi? Pentru că nu suntem convertiți! Există oameni, chiar printre cei care sunt practicanți din punct de vedere religios, care totuși nu sunt convertiți; nu sunt ai lui Dumnezeu, nu țin seama de Dumnezeu, nu-L au pe Dumnezeu în prim planul vieții lor, al conștiinței lor. Am găsit undeva, la Arhiepiscopia de la Alba Iulia, un bilet pe care scria: „Dacă Dumnezeu nu e pe primul loc în inima ta, nu e pe niciun loc". Nu știu dacă-i chiar așa, adică s-ar putea zice, poate mai sigur, dacă Dumnezeu nu e pe primul loc în viața ta, în inima ta, înseamnă că nu e în locul care I se cuvine, pentru că există totuși și niște situații care nu sunt destul de precise în viața spirituală. În orice caz, Dumnezeu trebuie să fie pe primul loc în viața noastră și să ținem seama de Dumnezeu. Sunt oameni care nu țin seama de Dumnezeu, țin seama de o grămadă de lucruri când fac un

bine sau când se hotărăsc pentru un bine, dar nu se gândesc la Dumnezeu și se gândesc la alte lucruri. Și atunci, înseamnă că Dumnezeu ori e absent total, ori e absent parțial din viața omului, din viața creștinului. Există o viață de sistem, o viață religioasă, socotită, zisă religioasă, care te încadrează într-un sistem, dar nu te încadrează într-o realitate. Ce înseamnă asta? Te încadrează într-un sistem în înțelesul că faci niște lucruri cu gândul la Dumnezeu dar nu ești total câștigat pentru Dumnezeu. Sfântul Isaac Sirul vede două situații: o experiență pe care ți-o dă viața, o experiență lumească, aici, pe pământ – de exemplu, că focul arde. Experiența asta o ai. Și cei trei tineri care au fost aruncați în cuptorul din Babilon aveau conștiința că focul arde. Dar aveau și credința că Cel care a dat focului calitatea de a arde, poate să potolească văpaia lui. Atunci, ei au intrat în foc, ca și cum acesta nu ar fi existat. Într-adevăr, focul nu i-a ars pentru că credința lor a suspendat legea firii.

„Să nu avem o minte strâmbă care să strice lucrurile drepte“

Convertirea sau credința adevărată nu pare o nebunie pentru omul „obișnuit“?

Pentru omul firesc poate fi socotită o nebunie. Sfântul Apostol Pavel vorbește despre „nebuni pentru Hristos“, dar nu în înțelesul în care, tradițional, ne gândim la „nebuni pentru Hristos“. Și poate nici nu ar trebui să ne gândim la așa ceva. Ar fi mai bine să ne gândim la „înțelepți pentru Hristos“. Când am terminat eu liceul, un profesor apropiat mie, întâlnindu-mă după bacalaureat, m-a întrebat ce vreau să fac. Eu i-am spus că o să mă duc la Teologie. Mi-a replicat: „Ce, mă, ești nebun?“ Pentru un om care nu crede, toate ale omului care crede sunt nebunii. În ziua de astăzi se scrie și se vorbește foarte mult.

Cu toate astea, omul, fiecare dintre noi, nu mai are timp să-l asculte pe celălalt. Relațiile se răcesc. Care este leacul la această problemă?

Nu cred că există redresare la această situație. Vreau să spun că noi ar trebui să ne raportăm altfel la contextul social de astăzi. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi: „Voi nu sunteți din lume. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său“ (*Ioan* 15, 19). Faptul acesta că nu ești ca ceilalți oameni arată, de fapt, că nu ești format pe calapodul lumii. De aceea Sfântul Apostol Pavel zice, în Epistola către Romani: „Să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înno-

irea minții“ (12, 2). Părintele Arsenie Boca spunea că „în mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă“. Deci, ceea ce ne interesează pe noi este să avem o minte care îndreaptă lucrurile strâmbe și să nu avem o minte strâmbă care să strice lucrurile drepte.

Să nu fim creștini improvizați

Omul de astăzi este unul pragmatic. El vrea să știe „de ce?“ De ce să fie creștin? Și cum poate fi creștinismul atrăgător pentru lumea în care trăim?

Creștinismul poate fi atrăgător dacă lumea de azi înțelege valoarea creștinismului. Nu o să înțeleagă în totalitate importanța lui, dar măcar în parte. Un creștin trebuie să fie un om bun și dacă există un creștin care nu-i bun, acela nu-i creștin; un creștin trebuie să fie mângâietor și dacă e aspru, nu poate să se asemene cu Duhul Sfânt, Mângâietorul, pe când un creștin iubitor de oameni e o valoare care trebuie pusă în atenție. Or, sunt atâția oameni care nu au aceste calități și atunci ei scad valoarea creștinismului. Nu creștinismul nu are valoare, ci oamenii nu mai au încredere în creștini. La începutul creștinismului, oamenii se mirau de convertiții apăruți, care erau deosebiți de ceilalți. Or, noi nu avem niciun ascendent moral. Suntem niște improvizați. Trăim o religie fără Dumnezeu. O religie

care nu mai e religie. Eu am spus de mai multe ori că cei mai mulți oameni trăiesc social în religie și nu trăiesc religios în societate. Asta înseamnă că ei fac niște lucruri pe care le mai fac și alții din punct de vedere religios, dar asta nu este convingere. Sunt mulți care nu au o pregătire sufletească adecvată…

Creștinismul, după cuvântul Preacuviosiei voastre, nu poate fi cultivat decât prin exemplu personal, prin comuniune, și nu prezentând un sistem de idei. Asta ați vrut să spuneți?

În cazul în care îl prezinți ca un sistem de idei, atunci, creștinismul nu mai este real. Pentru că el are o latură practică. Să ne gândim la cuvântul Mântuitorului rostit la înmulțirea pâinilor, când ucenicii au zis: „Dă drumul mulțimilor să se ducă să cumpere de mâncare". Domnul Hristos a spus: „Nu au trebuință să se ducă. Dați-le voi lor să mănânce". Deci, creștinismul îl obligă pe om să fie cu altfel de gânduri decât omul obișnuit. Un om care nu-i creștin nu se poate gândi că Îl ajută Dumnezeu în vreun fel. Pe când cineva care mărturisește credința, are o atârnare de Dumnezeu și se gândește că Dumnezeu îl ajută. Principiul creștin ar fi nu să te gândești ce poate face omul fără tine, ci ce poți face tu pentru el. Acesta este primul gând pe care trebuie să-l avem: „Ce aș putea face pentru omul acesta care are

nevoie de mine? De prisosul meu? De prisosul samarineanului milostiv?“. Pentru că, dacă nu ești milostiv, n-ai prisos.

„Așa a fost, nu s-a putut altfel...“

Au existat în viața Preacuvioșiei voastre momente de deznădejde, de răzvrătire împotriva lui Dumnezeu pentru lipsa vederii sau alte neajunsuri pe care le-ați avut în viață?

Nu, nu am avut așa ceva. Dar nu e un merit al meu acest lucru. Eu m-am pomenit în lumea aceasta fără vedere. Așa am intrat eu în viața conștientă. Iar lucrul acesta l-am socotit normalul meu. Adică viața netrăindu-se prin comparație, nu m-am raportat la cei care văd ca să mă gândesc că eu nu văd. Îmi aduc aminte că cei din jurul meu, pe când eram copil, îmi spuneau de multe ori: „Mă, tu nu poți face cutare lucru, pentru că nu vezi“. Și eu mă întrebam: „Ce e asta să nu vezi?“. Și n-am știut niciodată ce e asta să nu vezi, decât în raport cu ceea ce ar fi trebuit să fac. Cu manifestările omului din lumea aceasta. Dacă m-am dus la o școală specială, pentru copiii fără vedere, mi-am dat seama că e ceva în neregulă, dar fără să știu ce înseamnă să vezi, față de a nu vedea. Și, mai ales, nu îmi dau seama

ce înseamnă să te folosești de vedere pentru a înțelege anumite lucruri. Nu pot realiza vizual diferențele fizice dintre oameni, pentru că, dacă nu vezi, nu știi de posibilitatea de a te lămuri într-o chestiune de genul acesta. Dar nu aceasta a fost problema cea mai mare. Am avut alte nemulțumiri pentru că nu m-am putut încadra în viața celorlalți, încadra deplin. Asta m-a stingherit cumva, fiindcă, copil fiind, voiam să mă joc cu mingea și să o bat de un zid și să o prind așa cum făceau frații mei. Noi suntem patru frați, dintre care eu sunt cel mai mare. Ei puteau să se joace și îmi plăcea să aud cum o băteau și o prindeau și auzeam cum făcea mingea: tac-tac, tac-tac, fără să pot face și eu la fel. Eu dacă luam mingea și o băteam de perete era gata, nu o mai puteam prinde. Sau cu cercul. Îl băteau cu un băț și îl duceau pe o porțiune de teren fără dificultate. Însă eu lucrul acesta nu puteam să-l fac. Sau să pocnesc cu biciul. Frații mei, pe vremea când se culegea cânepa, făceau biciuri și pocneau cu ele. Pe mine nu mă puteau învăța cum să fac să pocnesc și eu. Ei puteau să se învețe unul pe altul prin vedere, dar mie nu puteau să îmi explice ce trebuie să fac. Toate astea m-au dus la conștiința că sunt altfel decât ceilalți. Și am fost nemulțumit o vreme. După aceea mi-a trecut, pentru că nu mi-a mai venit să bat mingea, să bat cercul, să mă joc cum nu puteam să mă joc. Am trecut la viața serioasă.

Am mai avut nemulțumiri. Mi-a fost foarte greu să fac liceul pentru că l-am făcut la clasa de văzători în Timișoara. Acolo trebuia să bat la mașină lucrările. Asta mi-era ușor pentru că eu știam de la 13 ani să bat la mașina de scris. Dar trebuia să mă informez, trebuia să citesc, să acumulez. Or, lucrurile astea le făceam prin intermediari. Și, de multe ori, intermediarul lipsea. Sau la Teologie, aș fi găsit pe cineva care să-mi citească și nu aveam unde să ne retragem ca să-mi citească. Au fost niște piedici din acestea pe care le-a adus lipsa vederii. Dar așa a fost, nu s-a putut altfel…

24 august 2008

Interviu realizat de Augustin Păunoiu

Lumina de Duminică

SFÂRȘITUL? CUM O VREA DUMNEZEU!

Învățătura evanghelică privind sfârșitul lumii a preocupat intens pe toți creștinii, atât pe cei din veacurile primare, dovadă mulțimea „apocalipselor" apocrife de atunci, dar și pe cei din vremea noastră. În lumina cuvântului Mântuitorului Hristos, toți Sfinții Părinții ai Bisericii au fost deosebit de prudenți în interpretarea profețiilor Domnului despre cele viitoare. Luminați de Duhul Sfânt, duhovnicii zilelor noastre insistă asupra necesității pregătirii sufletești a tuturor, pentru a întâmpina cum trebuie atât moartea inevitabilă, cât și sfârșitul întregii existențe. Pregătirea este esențială, nu data încetării dăinuirii creației în forma actuală. Cuvintele Părinților Teofil Părăian și Arsenie Papacioc întăresc această idee.

Părinte Teofil Părăian, unii duhovnici spun că sfârșitul lumii este aproape. Care este părerea sfinției voastre în această privință?

Dumnezeu știe când va fi sfârșitul lumii, pentru că Sfântul Apostol Petru, referindu-se la acest sfârșit, amintește cuvântul din Psalmi că „la Dumnezeu o mie de ani este ca ziua de ieri care a trecut, ca o strajă de noapte.” Nimeni nu știe când va fi sfârșitul. Degeaba sunt toate frământările în această chestiune.

„Vor fi și oameni care vor fi la judecată ca și cum n-ar merge la judecată.”

Există în vremea de azi semnele unei apropieri a sfârșitului?

Nu sunt semne speciale să zici că s-a întâmplat cutare lucru… Sigur, suntem aproape de sfârșit, dar nimeni nu știe când va veni acesta.

Revenind la problema Judecății obștești, ar trebui să fim preocupați mai mult de judecata particulară a fiecăruia dintre noi decât de cea finală?

Sfârșitul lumii va fi cu judecată pentru oamenii care au trăit cândva pe pământ. Nu știm când va veni Judecata de apoi, dar știm că vom merge la Judecată, de aceea în slujbele noastre zicem: „Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în

pace și răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos să cerem." Sigur, vom merge la judecată, deși în Sfânta Evanghelie de la Ioan Domnul Hristos zice: „Cine ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis pe Mine, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață". Deci vor fi și oameni care vor fi la judecată, ca și cum n-ar merge la judecată. Pentru că dacă au trăit o viață așa cum vrea Dumnezeu, înseamnă că judecata pe ei nu-i va neliniști nici înainte de judecată, nici în momentul venirii acesteia.

De ce *Apocalipsa* nu este folosită în cult

Singura carte din canonul Noului Testament care face referiri majore la sfârșitul lumii este Apocalipsa Sfântului Ioan Evanghelistul. De ce nu este folosită această carte în cult?

Chestiunea este simplă. Această scriere a fost privită în trecut cu multă nesiguranță. Acolo sunt lucruri pe care noi nu le putem interpreta, pentru că nu ne sunt cunoscute. Ceea ce știm este faptul că Apocalipsa a fost scrisă nu pentru timpurile noastre, ci mai ales pentru vremea când a trăit autorul acestei cărți.

În ce ar consta pregătirea creștinului pentru sfârșitul personal în primul rând și pentru sfârșitul lumii în general?

> Noi trebuie să așteptăm sfârșitul nostru având în atenția noastră cuvintele Mântuitorului: „Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită". Domnul Hristos vrea ca noi să fim gata de sfârșitul care poate veni în orice moment. Și oricând se va întâmpla, că va fi în vremea noastră, că se va petrece după noi, trebuie să putem primi ziua aceea cu seninătatea cuvenită.

Creștinismul este o religie cu viziune eshatologică, cu deschidere spre cele viitoare. Există în Ortodoxie această tensiune a așteptării venirii Domnului?

> Nu. Pentru că toate aceste lucruri s-au întâmplat în fiecare generație de oameni. Adică oamenii au așteptat întotdeauna sfârșitul și ei au crezut că sfârșitul va fi în vremea lor. Or, de atunci au trecut două mii de ani. Sfârșitul încă n-a venit. Și dacă s-ar pune întrebarea, când va fi sfârșitul?, aș răspunde că toate lucrurile rămân așa cum se știe, așa cum au fost. Și aceasta o citim în Epistola a doua a Sfântului Apostol Petru în capitolul al treilea unde se face aprecierea aceasta că nu știm când va fi sfârșitul lumii.

„Gândul la moarte este începutul înțelepciunii" spune Sfântul Vasile cel Mare. Trebuie să gândim la sfârșitul lumii, sau la sfârșitul propriu?

Eu cred că trebuie să gândim nu atât la moarte, ci la viața de după moarte.

Semnele sfârșitului lumii

Care sunt semnele sfârșitului lumii? Sunt ele mai evidente în ziua de astăzi?

Semnele sfârșitului lumii sunt așa de generale, încât nu poți să găsești indicii sigure pentru o anumită vreme. Pentru că războaie au fost totdeauna, cutremure au fost mereu, neînțelegeri totdeauna, slăbirea credinței totdeauna. Greu poți să stabilești un semn anume pentru a spune: „Da, într-adevăr, pentru că se întâmplă un anumit lucru, sfârșitul e evident".

Care ar fi criteriile după care se va săvârși judecata oamenilor?

Cele pe care Domnul Hristos le pomenește în Evanghelia Sfântului Matei. Acolo stă scris că, la Judecată, Mântuitorul va despărți pe cei buni de cei

răi, precum desparte păstorul oile de capre, și va zice celor de-a dreapta: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Că flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, însetat și Mi-ați dat să beau, gol am fost și M-ați îmbrăcat…". Criteriile judecății sunt deci faptele credinței.

„Istoria înregistrează precis evenimentele, dar tu pune-te la punct!"

Părinte Arsenie Papacioc, vine sfârșitul lumii?

Cu multă anticipație se vorbesc lucruri cu elemente inventate. Sfârșitul? cum o vrea Dumnezeu! Noi însă avem obligația, acesta e lucrul central, să ne punem la punct în fiecare clipă, să nu pierdem o clipă din vedere. Adică să ai un act de prezență. Eu, ca duhovnic, nu sunt pentru nevoință, sunt pentru o stare de prezență continuă. Că, „dacă se întâmplă foarte multe în lume... ce facem, părinte?" Nu poți să te iei la luptă cu istoria. Istoria înregistrează precis evenimentele, dar tu pune-te la punct! Pentru că tu ești un microcosmos în care se oglindește un macrocosmos, o lume întreagă. Să ținem de Biserică. Pentru că Biserica este acolo unde este adevărul. Dacă numai unul singur ține

adevărul, Biserica e întreagă acolo. Nu e o fracțiune de Biserică, e întreaga Biserică. Pentru că Biserica nu poate să trăiască decât numai și numai în adevăr, pe care îl reprezintă Ortodoxia. Dacă îl ataci, ești în afară de Biserică și atunci intri în gloata care nu mai are nicio răspundere și, la iad cu voi.

În ce mod trebuie să privească un creștin vremea în care trăiește astăzi?

Dezobișnuiți-vă de ideea că vremurile noastre ar fi mai deosebite. Nu! Zilele noastre sunt zilele Apostolilor. Întotdeauna au fost greutăți și suferințe. Pentru că mântuirea noastră se săvârșește pentru fiecare dintre noi pe cruce, în suferință.

Există o discuție actualmente despre cifra 666, cu spaima asta mare că s-a născut Antihristul. Și i-am spus unuia: „Vezi-ți, domnule, de treabă că are și el o viață de om, nu e divinitate…" Nu trebuie să dați atenție, dar nici să fim nepăsători. E vizibil începutul pe plan moral, mai ales, e foarte aproape de 666. Nicio primejdie nu e atât de mare atât timp cât stai în picioare, atât timp cât te închini lui Hristos cu toată inima și smerenia. Acest Antihrist când va veni, va veni pe un teren pregătit și prin oameni care lucrează acum. Tu trăiește momentul. Cine trăiește momentul

salvează trecutul și cucerește viitorul. Și ne va păzi harul lui Dumnezeu și într-o împrejurare grea. Dacă trebuie să ne temem de ceva, asta ar fi viața noastră împătimită. La Judecată te prezinți cu inima ta curată în ce privește viața lui Hristos.

„Să vedeți când se oprește răsuflarea ce importantă e o clipă!"

Cum trebuie să întâmpinăm sfârșitul propriu?

În viața mea, am fost la multe capătâie de muribunzi. Țipete grozave, vedeau draci, vedeau păcatele exact cum le-au făcut! Nu se puteau salva, că moartea nu vine să-i faci o cafea! Vine să te ia. Te duce unde-s faptele, nu discută.

Și toți aceștia doreau să mai trăiască o zi. Ziceți că-i puțin dar să vedeți, când se oprește răsuflarea, ce importantă e o clipă! Justiția divină e încadrată de marea iubire divină, și ne iartă cu o suspinare. Asta m-a făcut să spun că o clipă poate să fie un timp și o suspinare poate să fie o rugăciune. Și un mare trăitor a zis că această clipă e mai mult decat un coș cu lacrimi. Dumnezeu vrea o inimă sinceră, și nu mii de rugăciuni. Vrea inima noastră. Nimic nu-i mai scump de

la Dumnezeu decât timpul. Ni l-a dat ca să ne salvăm. Ne-a suferit, ne-a îngăduit, doar-doar ne-om ridica. Asta e mila lui Dumnezeu – ne ține o viață întreagă! Dacă am găsi cu putință să întrebăm pe cei de Sus: „ce v-a costat de ați ajuns la atâta fericire", răspunsul ar fi: „timp, puțin timp, petrecut bine".

Nu pierdeți timpul, dragii mei! Astăzi vorbim și mâine nu știm dacă mai suntem. E posibil: o mușcătură veninoasă, îți cade o cărămidă în cap când nu te-aștepți și, pe urmă, suntem la dispoziția Stăpânului nostru Dumnezeu. Și dacă nu vine moartea mâine, aveți timp să câștigați haruri deosebite. Așa că prețuiți foarte mult timpul.

22 februarie 2009
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE PROTOSINGHEL

PETRONIU TĂNASE

Părintele protosinghel Petroniu Tănase s-a născut în anul 1914, în comuna Fărcașa din judetul Neamț. Râvna monahală i-a cuprins sufletul din tinerețe. Așa a intrat în obștea Mănăstirii Neamț, unde s-a și călugărit. Părintele avea să ajungă apoi la Mănăstirea Antim din București. Paralel cu ascultarea de bibliotecar, tânarul monah a urmat cursurile Facultății de Teologie, alături de alte studii, în Matematică și Filosofie. În 1977, Patriarhia Română a decis să trimită mai mulți călugări români ca să întărească obștea Schitului românesc „Prodromu" din Sfântul Munte Athos și să revigoreze viața monastică de acolo. Din acel an, Părintele Petroniu a trăit neîntrerupt în Sfântul Munte Athos, iar în anul 1984 a fost ales stareț al Schitului „Prodromu". A renunțat la stărețiie la începutul anului 2011 din cauza vârstei înaintate. A trecut la Domnul în ziua de 22 februarie 2011, fiind înmormântat, după tradiția athonită, în micul cimitir al Schitului. Este autorul mai multor volume de meditații duhovnicești.

RUGĂCIUNEA CĂLUGĂRULUI, RUGĂCIUNEA MIREANULUI

Oamenii îmbunătățiți duhovnicește reflectă întotdeauna pe chipul lor o frumusețe parcă nepământească. În cazul monahilor, aceasta este vizibilă cu ochiul liber. Fața lor inundată de lumină, cuvântul blând, dar ferm și convingător, rodul ostenelilor de o viață îți dau impresia că ar fi coborât din filele Patericului sau ale Vieților Sfinților. Posturile aspre, privegherile lungi și abandonarea totală în mâinile lui Dumnezeu au alungat din făptura lor orice urmă de egoism sau mândrie. Părintele Petroniu Tănase, starețul Schitului românesc „Prodromu" din Muntele Athos, a fost imaginea monahului care și-a împlinit integral vocația. Cu o pregătire intelectuală greu de egalat în lumea călugărilor (are trei diplome de licență) și cu o râvnă deosebită față de slujbele Bisericii de la care era nelipsit în fiecare noapte, părintele Petroniu poate fi un model pentru oricine dorește să-și trăiască viața cu rost. Bucuria pe care o ai întâlnind un

astfel de om este inegalabilă. Cum putem ajunge la sentimentul prezenței lui Dumnezeu? Ce reprezintă isihasmul? Care sunt condițiile dobândirii rugăciunii neîncetate? La aceste întrebări ne-a răspuns bătrânul duhovnic din Schitul românesc „Prodromu".

Părinte Petroniu, mai există astăzi în Athos monahi practicanți ai rugăciunii lui Iisus?

Eu cred că mai există. Nu avem relație directă cu pustnicii aflați în diversele chilii din Athos, dar cu siguranță că există părinți care păstrează această practică a Bisericii Răsăritene.

Rugăciunea inimii poate fi considerată un dar sau ea este rodul unei practici zilnice din partea călugărului?

Sunt multe de spus despre rugăciunea aceasta. Ea cunoaște mai multe trepte. Una este rugăciunea inimii, alta este rugăciunea care se săvârșește în minte. Originea ei stă în porunca Sfântului Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat!" (1 *Tesaloniceni* 5, 17). Sigur că în vremurile acelea în care scria Apostolul, nu existau călugări. Îndemnul acestuia era adresat tuturor creștinilor. În mod cert au existat atunci creștini care au împlinit cuvântul din epistola paulină. Porunca pe care

ne-o dă Sfântul Apostol Pavel este actuală și valabilă nu numai pentru monahi, ci și pentru creștinii de rând. În mănăstire, călugării, având mai mult timp, s-au ocupat în mod deosebit de această rugăciune și firește că, rugându-se, au întâlnit niște nedumeriri, niște obstacole în practicarea acestei nevoințe. Părinții filocalici s-au ocupat în mod deosebit cu descrierea stărilor pe care rugăciunea le produce în sufletul omului și pentru a ajuta pe cei ce doresc să se roage, astfel ei au alcătuit „metode" cunoscute în practica isihastă, ele purtând numele sfinților care le-au scris. Astfel, în tradiția ortodoxă, există metoda Sfântului Grigorie Sinaitul, a Sfântului Simeon Noul Teolog. Ele constituie ajutoare importante pentru cei ce doresc să se roage necontenit. Această rugăciune s-a îndătinat a fi rostită în pustnicii, în sihăstrii, în locuri retrase, de către persoane aflate în izolare completă. Ea cere condiții speciale.

Prima condiție: despătimirea

De exemplu, Sfântul Simeon Noul Teolog arată că, de la cel care dorește să se roage necontenit se cere să fie despătimit. Să nu fie cuprins de vreo patimă sau viciu, ori despătimirea este un capitol al vieții duhovnicești care necesită o grijă deosebită din partea creștinilor, o

lucrare și o osteneală continuă. O altă condiție impusă practicantului acestei rugăciuni este ca acesta să fie împăcat sufletește din toate părțile. Să fie împăcat cu Dumnezeu. Ce vrea sa spună asta? Nevoitorul să nu se afle în deficit față de împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Apoi el trebuie să fie în pace cu aproapele. Să nu aibă neînțelegeri, vrăjmășii cu ceilalți oameni. În al treilea rând, nevoitorul trebuie să fie împăcat cu sine. O piedică în calea dobândirii păcii cu sine sunt compromisurile pe care omul le face în viața personală. Acestea trebuie să dispară. Ultima exigență este împăcarea cu natura, cu firea întreagă pe care omul trebuie să o apere și să o păstreze potrivit rânduielii dumnezeiești.

Universul necuvântător a fost dat omului ca acesta să se folosească de el cu dreaptă socoteală. Să folosească omului nu numai trupește, ci și duhovnicește. Natura ne ajută să ne menținem sănătatea și puterea trupului, dar ea are și rațiuni spirituale. De aceea, părinții mai sporiți duhovnicește ajung la o cunoaștere spirituală a naturii create. Abia atunci omul contemplă rațiunile creației și vede pe Dumnezeu în acestea, socotind natura ca pe un dar venit din partea Lui. Numai dacă omul se găsește în această stare de despătimire se poate apuca de rugăciunea inimii, nădăjduind că va avea rezultate.

Rolul experienței în practica isihastă

Este obligatorie îndrumarea unui duhovnic în practica acestei rugăciuni?

> În mănăstire există această rânduială, ca monahul să își păzească mintea pentru că vrăjmașul strecoară în minte gânduri rele, ucigașe. Pentru a practica această rugăciune este nevoie și de un îndrumător, un om sporit, care poate sesiza în ce stadiu duhovnicesc se află începătorul pe calea rugăciunii, ce patimi mai lucrează încă în sufletul practicantului, dacă vrăjmașul îl asaltează ispitindu-l, pentru că la mănăstire diavolul nu stă degeaba. Pentru aceea, mentorul spiritual îl ajută cu povața care vine din experiența proprie și cu rugăciunea pe cel aflat la începutul drumului, punând rânduială în sufletul novicelui, încercând eliberarea duhovnicească a ucenicului.

„Omul nu se mântuiește la grămadă”

> *Putem considera că isihasmul este o neglijare a spiritului comunitar prin accentul pe care îl pune pe izolarea și retragerea în singurătate a omului, pe nevoința particulară a acestuia?*

Spiritul isihast nu contravine duhului eclezial, sobornicesc, al Bisericii. Viața creștină are într-adevăr un aspect comunitar, dar și unul particular. Omul nu se mântuiește la grămadă. Fiecare creștin trebuie sa se îngrijească de viața personală. Asta nu exclude familia lui sau pe ceilalți oameni. Nu văd niciun conflict între cele două.

Credeți că isihasmul, ca tradiție de rugăciune ortodoxă, poate fi practicat și în lume? Se poate practica rugăciunea inimii în condițiile societății de astăzi? Poți fi în pace cu Dumnezeu, cu semenii și cu tine însuți și te poți despătimi în mijocul lumii în care trăim?

La aceste întrebări răspunsurile au fost destul de neclare. Au apărut în zilele noastre diverse idei și există chiar și o revistă pentru isihasm, în care se spune că isihasmul este cea mai buna metodă pentru lumea actuală de a fi în armonie cu universul. Se face o mare confuzie între isihasm și rugăciunea neîncetată. Isihasmul înseamnă pustnicie.

Termenul ,,isihia'' provine din greacă, înseamnă ,,liniștire'', și se referă la pacea pe care omul o obține fugind din lume. Sihastrul este acela care trăiește în retragere totală, în liniște din partea celor lumești. Cum se poate spune atunci că isihasmul este cea mai bună cale pentru oamenii aflați în lume atunci când

numai pustnicul, aflat în singurătate, poate, cu multă osteneală, să ajungă la oarece sporiri duhovnicești? El trăiește în niște condiții speciale. Fuga din lume și viețuirea aspră, în izolare, este proprie numai lui. Cum poți spune că lumea aceasta împrăștiată poate fi un mediu propice pentru realizarea rugăciunii isihaste? Acest lucru e imposibil. Sfântul Vasile cel Mare împreună cu Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbesc despre rugăciunea neîncetată. Ei au trăit înainte de părinții isihaști pe care istoria Bisericii îi cunoaște mult mai târziu. Pe linia practicării rugăciunii necontenite potrivit îndemnului apostolic, Sfântul Vasile explică cum să ne rugăm fără încetare. În Omiliile sale, el spune că Dumnezeu nu așteaptă să-I cerem: „Dă-mi Doamne, cutare sau cutare…". Pentru că Dumnezeu știe mai bine decât noi de ce avem nevoie. Noi să facem cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu". Făcând astfel, cel aflat în lume poate ajunge la rugăciunea necontenită.

Metoda Sfântului Vasile cel Mare

Pentru a dobândi rugăciunea necontenită trebuie să facem astfel. Să zicem că te-ai trezit din somn dimineața.

Mintea ta să înalțe rugăciuni către Dumnezeu și să spună: ,,Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai mai dat o zi". Pentru că puteai să mori. Este atâta lume care se culcă seara și nu se mai trezește a doua zi. Atunci când te speli pe față, dimineața, să zici: ,,Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai dat această materie minunată, apa, care mă curăță și este bună pentru sănătatea oamenilor". Când te îmbraci cu haina ta, mintea să înalțe iar un gând către Dumnezeu: ,,Mulțumesc, Doamne, pentru haina aceasta care îmi acoperă goliciunea trupului și mă apără de intemperii". Și tot așa, în tot ceea ce faci, ai rugăciune necontenită. Acest mod de viețuire este realizabil pentru omul de rând.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost întrebat odată de un frate: ,,Părinte, cum te poți ruga necontenit, pentru că zilnic trebuie să muncești, să te miști încoace, încolo, și mintea se răspândește la treburile pe care le faci?". Sfântul Maxim a răspuns ucenicului: ,,Dumnezeu nu poruncește omului lucruri care nu sunt posibile acestuia".

Apostolul Pavel propovăduiește și el săvârșirea rugăciunii necontenite. Obținerea acestei stări de rugăciune permanentă se face prin dragoste, prin înfrânare, prin înălțarea minții la Dumnezeu și cugetare duhovnicească. Cine le are pe acestea, are rugăciune necontenită. Aceste exigențe creează în suflet o anumită așezare, pentru că prin dragoste ești în relații

bune, în primul rând cu Dumnezeu și apoi cu întreaga lume. Cu Dumnezeu, mai întâi, pentru că dragostea față de Dumnezeu este porunca evanghelică cea mai mare. Prin înfrânare pui rânduială în cele trupești ale tale, pentru că fără o disciplină, trupul nu ajută la sporirea duhovnicească. Prin cugetare duhovnicească mintea se ridică la Creatorul ei și, făcând asta, intră în permanentă legătură cu Cel de Sus. Aceasta este rugăciunea necontenită.

Rugăciunea – „convorbire între două persoane prezente una alteia”

După cum spun Sfinții Părinți, rugăciunea este înălțarea minții spre Dumnezeu sau, cum afirmă Sfântul Ioan Damaschin, convorbirea omului cu Dumnezeu. Analizând în modul cel mai simplu această definiție a rugăciunii, ne putem întreba ce înseamnă dialogul dintre noi și Dumnezeu? Este o convorbire între două persoane. Rugăciunea pe care o facem noi presupune această prezență. Toate rugăciunile noastre sunt făcute la persoana a doua singular: „Împărate Ceresc, Care pretutindeni ești… Vino și Te sălășluiește întru noi”. Deci ne adresăm unei persoane care este de față. „Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se

numele Tău...” La fel și Născătoarei de Dumnezeu: „Bucură-te cea plină de har, Marie…”. Nu zicem: „Să se bucure Fecioara”. Sau sfinților: „Cuvioase părinte, roagă-te pentru noi”. Adresanții acestor rugăciuni sunt persoane prezente nouă, chiar dacă în chip nevăzut. Așadar, toate rugăciunile pe care le rostim sunt întemeiate pe convingerea că nu sunt adresate unor persoane absente, ci unora care ne aud, fiind de față, deși noi în rugăciune nu vedem cu ochii trupului prezența lor, care este una duhovnicească.

În cazul acestui dialog în care o persoană este prezentă alteia, este obligatoriu ca omul să fie atent la persoana căreia i se adresează. Atunci când vorbești cu cineva, ești atent la ceea ce spune el și răspunzi la mesajul pe care interlocutorul ți-l transmite. Nu te gândești la altceva, nu te uiți în altă parte. Așa trebuie sa fie și simțirea, starea sufletească a celui ce se roagă. Când te interesează un lucru la cineva, când îl rogi pentru ceva, când îi ceri ceva sau îi povestești un anumit lucru, tu ai o stare sufletească deosebită, care se transmite și interlocutorului. Cu atât mai mult în cazul rugăciunii, care nu reprezintă dialogul cu un om oarecare, ci cu Dumnezeu, cu sfinții Lui, cu Maica Domnului.

Toți Sfinții Părinți ne îndrumă în această privință: „Bagă de seamă când vorbești cu Dumnezeu, să fii cu sentimentul că te afli în fața Lui”.

Cu atât mai mult atunci când te afli în fața Împăratului Ceresc, a lui Dumnezeu sau a sfinților nu poți sta nepăsător, nesimțitor. Ceea ce Îi spui lui Dumnezeu trebuie să treacă mai înainte prin mintea și sufletul tău. O rugăciune, ca să fie bine primită, trebuie făcută cu înțelegere și cu simțire. Altfel, o rugăciune spusă numai cu buzele nu este rugăciune, ci păcat. Sfântul Simeon Noul Teolog vorbește despre acest lucru când spune: „Este un mare păcat să te rogi lui Dumnezeu cu nesimțire". Aceasta este o batjocură. Mai bine să nu te rogi deloc. Dacă nu te rogi, ești vinovat că nu ți-ai împlinit rugăciunea față de Dumnezeu, dar dacă faci rugăciunea ta cu nesimțire, cu nepăsare, ești vinovat de nesocotirea lui Dumnezeu. Pentru obrăznicia de a spune vorbe neînțelese, zise cu nepăsare, Dumnezeu te va pedepsi.

„A crede că isihasmul este bun pentru oricine reprezintă un gând incorect și nereal"

Revenind la ceea ce a spus Sfântul Vasile, metoda propusă de el este practică și posibilă pentru lumea de azi. Deci a spune că isihasmul este o metodă care poate fi folosită de lumea de azi este un lucru greșit. Rugăciunea necontenită și rugăciunea isihastă

nu sunt totuna. Felul în care pustnicul realizează rugăciunea necontenită nu e potrivit pentru creștinul care se află în lume. Dacă ar fi fost posibil acest lucru, atunci ar fi fost mare minune, s-ar fi coborât isihasmul în societate. A crede că isihasmul este bun pentru oricine reprezintă un gând incorect și nereal. Un pustnic a fost întrebat de un novice: „Cum este bine să stea călugărul în chilia sa?" Răspunsul a fost: „Orice ar face și orice ar gândi să aibă deplina convingere că se află în fața lui Dumnezeu". Fără acest gând nu te poți mântui. Pentru omul de rând sau călugăr, dacă nu există conștiința că se găsește înaintea lui Dumnezeu în permanență, mântuirea rămâne departe. Fără aceasta, orice nevoință duhovnicească, post, metanii, nu au valoare. Vasăzică trebuie să ai sentimentul prezenței lui Dumnezeu totdeauna în mintea și inima ta.

Atunci când ești bântuit de patimi și vrăjmașul îți aduce amintirea gândurilor păcătoase, când omul trăiește în dezmăț, când este în ceartă și vrăjmășie cu cineva, gândurile de ură și de răzbunare nu îi vor da pace. Dacă omul face fărădelegi, fură, bate sau săvârșește alte răutăți este prins cu mintea lui la păcate și atunci nu are cum să vadă pe Dumnezeu. Pentru el nu mai există prezență, nu mai există nimic.

Rugăciunea neîncetată a unei țărănci

> Un exemplu de astfel de prezență l-a dat ca pildă părintele Paisie Olaru. La sfinția sa venise o femeie să se spovedească. Ea l-a întrebat: „Părinte, cum o fi cu mântuirea mea? Eu nu știu multe rugăciuni pe de rost pentru că nu am fost dată la școală și nu știu să citesc." Părintele a întrebat-o: „Și nu te rogi?" la care ea a spus: „Mă rog, cum să nu mă rog". „Și cum te rogi?" „Uite cum mă rog. Atunci când mătur prin casă zic în mintea mea: «Doamne, curățește sufletul meu, cum curăț eu gunoiul din casă». Atunci când spăl rufe spun din nou: «Spală, Doamne, negreala păcatelor din inima mea, ca să fie frumoasă așa cum e o rufă curată și spălată». Când fac orice alt lucru spun aceleași cuvinte". Femeia l-a întrebat în final: „Părinte, o fi bună rugăciunea asta?", iar părintele Paisie i-a spus așa: „Numai așa să te rogi toată viața de acum înainte!" Femeia, fără să știe, aplicase metoda Sfântului Vasile cel Mare.
>
> Dar, repet, și pentru a practica această metodă e nevoie de despătimire, pentru că într-un suflet întunecat de patimi mintea nu se poate înălța, nu poate naște gânduri către Dumnezeu. Păcatele o opresc de la acest lucru.

Care considerați că este rolul lecturilor din Filocalie sau Viețile Sfinților în urcușul duhovnicesc al creștinului?

Citirile din cărțile cu conținut duhovnicesc sunt absolut necesare. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune într-un loc că mântuirea are două fețe, două aspecte. Ea se finalizează atât prin cunoaștere, cât și prin trăire. O pasăre nu poate zbura niciodată cu o singură aripă.

Când cunoștința nu se adresează vieții, rămâne doar informație

Cele două aripi ale vieții duhovnicești sunt cunoașterea și făptuirea. Cunoașterea se referă la înțelegerea învățăturii dumnezeiești a Bisericii. Trebuie să cunoști, pentru a ști cum să făptuiești mai departe în viața ta. Cunoașterea și făptuirea merg mână în mână. Una fără cealaltă nu se poate.

Dacă te străduiești să ai doar cunoștință, faci Teologia, de exemplu, și înveți la școală, și aduni o mulțime de informații; dacă ele nu se adresează vieții tale, nu se raportează la ea, ci au legătură numai cu mintea ta, ai acumulat doar simple cunoștințe și atât. Ești asemenea unui om care aleargă după vânt. Vrei să îl prinzi și nu prinzi nimic. Capeți cunoștințe, date, noțiuni, dar ele nu au nicio influență asupra vieții tale. Nu te alegi cu nimic din acest mod de a învăța. Există și situația inversă: nu cunosc mare lucru despre învățătura

Bisericii, dar practic din tradiție, pentru că așa e bine, anumite lucruri și obiceiuri. De multe ori practica aceasta este un lucru mecanic, un automatism. Dacă eu nu știu de ce fac cutare lucru, ci singurul meu argument este acela că e bine sa fac așa pentru că astfel s-a moștenit, actul săvârșit de mine reprezintă o închinare la idoli, pentru că practic ceva din inerție. Acestea sunt lucruri moarte, nu au niciun ecou în sufletul tău, fiindcă înțelesul, sensul pentru care tu le faci, nu există. Sunt absolut necesare atât cunoștința, cât și făptuirea. Ignoranța este, după cum spun Sfinții Părinți, o mare primejdie. Împreună cu uitarea și nepăsarea, ea constituie una dintre cele mai mari rele care pândesc sufletul omului. Sfântul Ioan Damaschin le numește ,,proptele ale păcatului''.

2 noiembrie 2008
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

CE FAC EU CA SĂ INTRU ACOLO UNDE DUMNEZEU MI-A PREGĂTIT LOC?

Retras din lume, dar nu departe de oameni și de preocupările lor spirituale, monahul athonit ne învață că trăirea unei vieți conforme cu Evanghelia nu este doar efort, doar asceză, nevoință, ci și mângâiere dumnezeiască din partea harului. În drumul lui duhovnicesc, credinciosul este ajutat de îngerul păzitor și de sfinți. Fostul stareț al Schitului „Prodromu", Părintele Petroniu Tănase, ne vorbește în cele de mai jos despre marea cinste pe care Dumnezeu a făcut-o omului când l-a chemat la existența fericită alături de El, în veșnicie.

Părinte Petroniu, care sunt cauzele păcatului din lume?

Sfinții Părinți vorbesc de două rele: neștiința și nepăsarea. Acestea sunt, zice Sfântul Ioan Damaschin, „proptelele păcatelor". Toate păcatele izvorăsc din

necunoaștere: nu știi învățătura Bisericii ori ai știut ceva odată și le-ai uitat sau ești nepăsător, nu te interesează prea mult lucrurile astea. Treacă-meargă, le faci. Pe asta se sprijină toate celelalte rele care sunt în viața omului, pentru că este necesară și cunoștința, ca să știi cum să lucrezi duhovnicia. Constat la credincioșii care mai vin pe aici și mă întreabă că foarte mulți sunt neștiutori sau cunosc greșit anumite lucruri ale Bisericii și le aplică greșit sau nu le folosesc deloc, nu le înțeleg.

Omul și îngerul

Cum influențează îngerul păzitor viața noastră, viața creștinului?

Îngerul ne influențează, bineînțeles. Vrăjmașul cum influențează? Prin aducerea de gânduri rele. Tot așa și îngerul, pentru că îngerul păzitor este duh și sufletul este duh, atunci cu puterea pe care o are sugerează omului gândurile bune. Sunt niște lucruri care ne depășesc înțelegerea, dar acestea ne arată că cineva ne poartă de grijă. Îngerul ne poartă de grijă dacă-l ascultăm și ținem seama de sugestiile pe care ni le dă.

Totuși, privind la om, vedem că este o natură slabă și păcătoasă, care poate să cadă de multe ori.

Apăi, nu că ,,poate să cadă", chiar cade!

Prin ce întrece îngerul pe om? Prin ce este omul deosebit de înger? Dacă Hristos a venit în lume pentru oameni, a acordat prin aceasta o valoare mai mare omului decât îngerilor?

Nu mai mare, ci fiecare își are rațiunea sa. Primul lucru este că îngerul e duh, iar omul are și trup. Îngerul este o creatură cu un rost, iar omul cu un altul, și nu pot fi comparați spunând că unul e mai bun decât celălalt. Îngerul are alte însușiri, altă lucrare, iar omul are alte și alte posibilități, încât fiecare e cu rostul lui. Nu se poate spune că omul e mai bun. Ceea ce spune cuvântul: ,,Mai presus decât îngerilor le-ai dat oamenilor, Dumnezeule" se referă la faptul că Hristos nu S-a întrupat pentru îngeri, ci pentru oameni. Îngerii nu aveau nevoie să vină pentru ei Hristos, ei erau duhuri, erau realizate, se găseau în fericirea cea veșnică. Omul era în altă situație: era pământesc, purta o materie care nu era sortită să intre în veșnicie, era făcută pentru un timp oarecare, ca pe urmă să se schimbe, să fie ,,cer nou și pământ nou". Pământul și materia toată pe care o vedem noi acum nu sunt veșnice, iar când va veni sfârșitul, ele se vor preface și se vor schimba. Cum vor

intra ele în veșnicia aceea vom vedea atunci. Părintele Stăniloae, foarte interesant, zice: „Toate străduințele frumoase, mărețe ale omului pe pământ, intră și în veșnicie.” Uite, de exemplu, frumusețea unor mănăstiri ca Voroneț, Moldovița, ale locașurilor frumoase în general, nu o să dispară ca o simplă materie; acolo sunt introduse niște rațiuni, lucruri duhovnicești sunt făcute acolo și vor intra și ele într-un fel în viața veșnică. Alte lucruri frumoase pentru care omul s-a străduit nu dispar ca și cum nu ar fi existat, ci ele sunt ca niște bunuri care îl vor bucura pe om în vecii vecilor.

Osândirea aproapelui nu e un păcat mic

Părinte Petroniu, ce înseamnă a nu judeca pe celălalt?

Sfinții Părinți, Biserica în totalitatea ei consideră mare păcat judecarea altuia. Uite, în Postul Mare, la slujbe se zice rugăciunea Sfântului Efrem Sirul și se rostește în tot timpul Postului Mare, în afară de sâmbăta și Duminica. Se rostește de câte 8-9 ori și se spune în Tipic ca preotul să o rostească cu mâinile ridicate și cu metanii și închinăciuni. Această rugăciune se încheie cu cuvintele: „Dăruiește-mi, Doamne, să-mi văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu”. E făcută cu

stăruință pe toată durata Postului Mare. Te-ai aștepta ca, atunci când te rogi cu așa mare stăruință să te păzească Dumnezeu de păcate, să fie pomenite păcatele cele mai grave: crimă, desfrânare, pe care noi le socotim a fi mai mari și mai rele, dar Sfântul Efrem nu le pune acolo pe acestea, ci zice: „Dăruiește-mi să-mi văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu".

Osândirea aproapelui este mare păcat. Sfinții Părinți spun că se face o mare greșeală atunci când osândim păcatele, căci atunci tu te faci singur judecător al fratelui tău, iar aceasta după mintea ta. Nu avem calitatea aceasta și nu avem niciun drept să facem așa. Acest drept nu îl are decât Cel care l-a făcut pe om, Dumnezeu. Doar El are dreptul să îl judece pe om, iar noi, judecând pe aproapele, împietăm asupra dreptului lui Dumnezeu, Care este Judecătorul Cel drept. Fiecare om este făcut după chipul lui Dumnezeu, fiecare om este o entitate unică în viața omenirii de la începutul până la sfârșitul lumii. Niciodată nu o să fie doi oameni aceiași. Oamenii nu pot face lucruri identice. De exemplu, eu recunosc un tablou de Grigorescu, de Tonitza după anumite trăsături, după stilul personal.

Omul este mărginit, posibilitățile lui fiind limitate. Dumnezeu este Ființă nemărginită, iar puterea Sa creatoare este infinită. Dumnezeu creează în mod unic, nu repetă; fiecare ființă este o creatură nouă, oglindind în

> ființa ei ceva din strălucirea și infinitatea dumnezeiască. De aceea Sfinții Părinți spuneau: „Ai văzut omul, ai văzut pe Dumnezeu!" Tocmai de aceea în cultul sfintelor icoane nu cinstim lemnul și culoarea, ci pe cel reprezentat. Tot așa, întâlnind omul, care este chipul lui Dumnezeu, cinstea dată omului se ridică la Creatorul lui. De aceea suntem datori cu cinstea și cu respectul unii față de alții și nu avem niciun drept să judecăm pe aproapele.

Dar atunci când ești într-o poziție de conducere și ai subalterni care greșesc uneori, ce atitudine trebuie să ai?

> Judecata înseamnă să îl condamni pe om, să îl osândești. Dacă atragi atenția cu respect și cuviință, părintește și cu îndemn, asta nu înseamnă judecată, ci trebuință, necesitate și firesc: să îl iubești pe om și să-l lămurești că a greșit.

Să căutăm fericirea care nu are sfârșit

La vârsta și la experiența pe care le aveți, ce mesaj ați transmite tinerilor din ziua de astăzi?

> Nu pune problema așa... Nu am niciun mesaj, pentru că nu am nicio calitate să fac asta. Ne sfătuim și dacă

mai vin pe aici și întreabă frații, le spunem că trebuie să avem în vedere un lucru: ne-a făcut Dumnezeu marea cinste de a ne crea după chipul Lui, ființe cugetătoare, ființe nobile și ne-a hărăzit fericirii veșnice. Trebuie să ne străduim – e interesul nostru! – să moștenim fericirea dăruită de Dumnezeu. Dacă în viața aceasta ne străduim să avem o familie liniștită, o locuință, condiții de trai și sănătate, ajungem să spunem că suntem fericiți în această viață. Dar mă întreb: este oare fericirea deplină? Nu-i deloc! În viața noastră vin boala, necazurile, inevitabil vine și moartea. Și așa, toată fericirea pământească ia sfârșit. Dacă pentru starea aceasta de câțiva ani, scurta viață pe pământ, noi dăm toată grija noastră și ne străduim așa de mult, pentru fericirea veșnică noi nu facem nimic? Căci știm că Dumnezeu a rânduit ca, după încheierea vieții pe pământ, să înceapă veșnicia. Iar veșnicia poate să fie fericită sau nefericită, după cum am făcut-o noi înșine.

Sfântul Nicodim Aghioritul spunea: ,,Dumnezeu mi-a rânduit împărăția veșnică, iar eu trebuie să mă pregătesc pentru ea, în toată vremea vieții". Ce fac eu ca să intru acolo, căci acolo vreau să fiu, unde Dumnezeu mi-a pregătit loc? Sfinții erau foarte grijulii: permanent se gândeau la dobândirea împărăției veșnice, iar grija aceasta era uneori istovitoare, căci îi mistuia. Sfântul Pimen, fiind pe patul de moarte, era îngrijorat,

iar ucenicii l-au întrebat: „Te mai îngrijorezi, părinte, după tot ceea ce ai făcut?” „Am făcut ceea ce am putut, dar știu eu că voi ajunge la Dumnezeu?,” se întreba avva Pimen.

Diavolii îl ispiteau pe Sfântul Sisoe cel Mare, zicându-i: „Ai scăpat de noi!” Dar el le spunea: „Încă nu am scăpat, ci abia când voi ajunge în rai”. Să-i ascultăm și pe Sfinții Părinți, care ne încredințează: „Puțină osteneală și veșnică odihnă!” Asta aș spune tinerilor: să vă gândiți cu tot dinadinsul la fericirea veșnică! Există două situații – *tertium non datur* (o a treia nu mai există): ori viața veșnică pentru cei care au împlinit poruncile lui Dumnezeu, ori osânda veșnică pentru cei care nu au trăit după voia lui Dumnezeu și au făcut voia vrăjmașului. Pe aceștia o să-i aștepte diavolul, după cuvântul: „Duceți-vă de la Mine, blestematilor, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui” (*Matei* 25, 41). Fiecare va merge, după această viață, cu tot ceea ce a agonisit în această viață, cu bagajul lui sufletesc, de cugetare, de simțire și de fapte.

26 iulie 2009
Interviu realizat de Preot Georgian Păunoiu
Lumina de Duminică

DISCUȚII DE TAINĂ SUB VÂRFUL ATHONULUI

Astăzi (21 februarie 2012) se împlinește un an de la trecerea la Domnul a Părintelui protosinghel Petroniu Tănase, fost egumen al Schitului „Prodromu" din Sfântul Munte Athos, unul dintre cei mai cunoscuți părinți duhovnicești plămădiți de pământul Ortodoxiei românești, un chip ales rămas în conștiința ortodocșilor de pretutindeni. La scurtă vreme după strămutarea la cerești locașuri, redăm întru pomenirea Părintelui Petroniu, cu nădejdea purtării în rugăciunile cele de Sus, un interviu inedit pe care duhovnicul erudit și iubitor de pravilă ni l-a acordat cu puțin timp înaintea plecării sale la cele veșnice.

Părinte Petroniu, vorbiți-ne despre Schitul „Prodromu", cea mai importantă așezare monahală românească de la Sfântul Munte Athos.

Se știe că în Muntele Athos românii sunt de multă vreme. Schitul „Prodromu" s-a înființat abia la începutul

veacului al XIX-lea, pe la 1800, clădirile, biserica s-au construit între anii 1860-1866, dar călugării români se găseau în Sfântul Munte Athos înainte de înființarea schitului „Prodromu". Din istoria Sfântului Munte și din istoria Bisericii românești este bine cunoscută contribuția voievozilor români, îndeosebi ai celor două țări românești, Moldova și Muntenia, la susținerea mănăstirilor în Sfântul Munte Athos.

Începutul așezării românilor în Muntele Athos

Se știe că mănăstirea Cutlumuș a fost refăcută pe la 1360 de doi voievozi români și în mănăstire se găseau, împreună cu grecii, și călugări români, mai mulți români decât greci, astfel că multă vreme mănăstirii Cutlumuș i s-a zis „Lavra cea mare a Țării Românești." Mai târziu, Petru Rareș a restaurat mănăstirea Karakalu, Lăpușneanu a făcut din nou mănăstirea Dohiariu, iar Sfântul Voievod Ștefan cel Mare a fost mare ctitor la Zografu și în alte părți. Muntele Athos e plin de ctitorii și de prezențe românești, încât înainte chiar de datele acestea și chiar înainte de anul 1000, se găseau călugări români la Athos, pentru că viața duhovnicească în țările noastre e străveche.

S-a avansat ideea că, în primul mileniu, monahismul de pe teritoriul actual al României a fost preponderent

sihăstresc. Viața monahală din Sfântul Munte Athos era mai mult sub formă chinovială. Nu-i de crezut că n-au ajuns și călugări români, pe motivul că nu știau despre Muntele Athos; dimpotrivă, ca un lucru sigur vă amintesc că în anii aceștia, de când mă găsesc în Sfântul Munte, am avut ocazia să corespondez cu un călugăr de la mănăstirea „Sfântul Macarie" din Egipt cu care comunicam în franceză. Părintele de acolo ne-a spus că ei sunt bucuroși să aibă corespondențe și cu români, pentru că la mănăstirea „Sfântul Macarie" se știe că veneau și călugări din Sciția și din toate părțile ca să audă cuvântul duhovnicesc; și dacă ajunseseră în Egipt, mult mai departe de Țara Românească, fără îndoială că se găseau de multă vreme călugări români și în Muntele Athos.

Se întreabă mulți de ce nu au și călugării români o mănăstire în Muntele Athos. Sârbii, bulgarii și celelalte Biserici Ortodoxe au mănăstiri în Sfântul Munte, iar referitor la călugării români, singura explicație este că ei nu s-au gândit niciodată la așa ceva. Înainte de întemeierea mănăstirilor din țară, la noi erau mult mai multe sihăstrii prin munți și românii se nevoiau în viață sihăstrească, precum se vorbește și în *Filocalii*.

Cuvântul „sihăstrie" este cel mai cunoscut în România; toată lumea știe ce înseamnă sihastru și sihăstrie. Sihastrul din România nu se încumeta să vină să facă

mănăstire în Muntele Athos, pentru că în Sfântul Munte se găseau locuri și mai pustii. Acum e mai umblat, atunci nu era; și se ajungea cu bărcile. Ca să ajungi din Marea Neagră până la Muntele Athos era foarte greu; și aici, înconjurat de jur-împrejur de ape, păduri și pustiuri, era un loc ideal pentru viața sihăstrească. Izolat, îndepărtat și de neamuri, și de țară, Sfântul Munte era, pentru cei ce doreau o viață și mai izolată, un loc bun. Și atunci, conform documentelor pe care le avem, toate așezămintele monahale românești au fost construite în locurile cele mai retrase, călugării fugând de mare pentru că făcea tragedii, furtuni; și s-au așezat unde le-a plăcut mai mult: la Lacu, înspre munte, și la ,,Prodromu''. Și foarte multe chilii se găseau departe de mare. S-au făcut multe case românești, tot în sihăstrii; câte trei, patru, cinci sau zece monahi se organizau la o chilie. Abia în veacul al XIX-lea s-au trezit sentimentele naționale; atunci s-au gândit și românii să ceară o mănăstire în Sfântul Munte, cum zicea unul din părinții corespondenți, să aibă și românii un locaș în grădina Maicii Domnului în care să se slujească în frumoasa limbă românească. Și s-au gândit să aibă și ei un colț pe la mănăstiri, pe la case; și unde se găseau grupuri mici se slujea în românește. Unde se găseau, la mănăstiri, preoți greci, se slujea împreună, cum a fost la Cutlumuș și la

Esfigmenu, care a fost restaurată de marele mitropolit Veniamin Costachi. Veniamin Costachi este pictat pe un perete la intrarea în biserică, pe partea stângă, ca cel ce a ajutat și a restaurat acest locaș ars și pustiit.

Părintele Iustin și minunea alungării lăcustelor

Abia în veacul al XIX-lea s-au gândit și românii să facă o mănăstire. Pe la 1800, se găsea aici un grup de preoți – vreo șapte-opt – și un părinte vestit, Iustin, mare duhovnic, despre care se spune că a făcut și minuni. Era în regiunea numită Vigla, unde pe vremuri nu se găsea apă deloc; nici acum nu se găsește deloc, ci la jumătatea drumului spre lavră.

Părintele Iustin a zis celorlalți părinți români ce erau aici să înființeze și ei un schit aici, să ceară de la Lavră încuviințare. Au cerut aprobare de la Marea Lavră să aducă apă prin uluce de piatră, dar nu prea au vrut deodată; nu era bunăvoință și de aceea s-a întârziat un pic.

Într-o zi, în perioada tratativelor, s-a lăsat un nor mare de lăcuste asupra grădinilor mănăstirii Lavra, devastând totul, și atunci au făcut procesiune, scoțând moaștele Sfântului Mihail al Sinadelor, care, printre multe altele, are și darul izgonirii lăcustelor. (Moaștele, la noi în țară, au fost aduse de patru ori, izgonind lăcustele

de pe teritoriul țării. Și aici la fel, grecii au scos Sfintele Moaște să facă procesiune.) Însă de data aceasta n-au mai plecat lăcustele și n-a mai vrut sfântul să le izgonească. Atunci, unul dintre greci a zis că îi pedepsește Dumnezeu că nu vrea să le dea apă la vlahi. Au chemat pe părintele Iustin de aici și le-a făcut agheasmă și a ieșit să stropească grădina devastată de lăcuste. Când a început să cânte „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...", stolul de lăcuste a plecat, iar în urma celor întâmplate, le-au dat voie vlahilor să tragă și ei apă.
Dar nu s-a întemeiat atunci schitul; au fost războaiele balcanice, a murit părintele Iustin, iar părinții care au mai rămas n-au mai avut timp să se ocupe.

Întemeierea schitului „Prodromu"

Timpurile tulburi n-au îngăduit să se înființeze atunci schitul și abia mai târziu vor veni părinții Nifon și Nectarie de la Horaița, pe la 1850-1852, pe când actele schitului se găseau la mănăstirea Neamț. Au luat actele de la mănăstirea Neamț și au cerut aprobarea de înființare a schitului de la mănăstirea Lavra. Tot aici se mai găsea o parte din chilii și o bisericuță veche cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul". De aici și numele Prodromu (din grecește – în traducere Înaintemergător).

Pe peretele paraclisului de afară scrie: ,,Reînnoit de către părintele Ierotei la anul 1754", deci cu o sută de ani înainte de întemeierea schitului. Pe urmă, părinții Nichifor și Nectarie vin în țară, întâi Mănăstirea Horaița, și mai strâng călugări, de aici și din altă parte; și strângând mai mulți, au cerut aprobare să facă biserici și chilii. Pe la 1860 și la 1866 s-a făcut sfințirea bisericii de către Mitropolia Moldovei. Mai târziu, s-au înființat chilii (pe la 1880), al doilea stareț fiind părintele Damian; și s-au făcut toate chiliile care sunt și astăzi; toate sunt construite între anii 1880-1890. Restul s-a făcut potrivit cu numărul călugărilor; se găseau, la înființarea schitului aproximativ o sută de călugări veniți din țară, iată de ce în chilii nu încap mai mult de o sută de călugări.

S-a sfințit cu mare solemnitate biserica, au venit sute de pelerini din România, închinători, cu nădejdea în binecuvântarea icoanei Maicii Domnului, făcătoare de minuni; lucrată la Mitropolia Moldovei, la Iași.

Istoria icoanei Maicii Domnului arată că a fost lucrată de pictorul Nicolau, un pictor deosebit, care se afla la Iași, și a fost adusă cu deosebită solemnitate la schitul ,,Prodromu"; și de atunci, schitul are zestrea aceasta duhovnicească, icoana aleasă a Maicii Domnului, pe care o avem și astăzi. După aceea, primul stareț al schitului a

fost părintele Nifon, care a fost un om deosebit, duhovnicesc, ascet, nevoindu-se – se vede și după chipul lui, așa cum a mai rămas – după vechile rânduieli.

Urcușuri și coborâri

În perioada în care a trăit el, existau și călugări îmbunătățiți, deosebiți, printre aceștia, vestitul cântăreț Nectarie, care a venit în perioada reclădirii schitului, cu mare dar de la Dumnezeu, fiind mare cântăreț, vestit în tot muntele. Au mai fost și alți părinți, dintre care unii știau turcește, grecește, franțuzește, vreo sută și ceva de părinți veniți din țară; erau părinți cu pregătire deosebită și schitul a cunoscut astfel o bună dezvoltare. Pentru trebuințele de existență, schitul a căutat proprietăți în țară, în Moldova și în Țara Românească. Avea o suprafață foarte mică de teren în jurul schitului și o grădină de zarzavat. A avut și o proprietate în Insula Thasos, cu o livadă mare de măslini, peste o sută de hectare, iar hrana principală se aducea de la Thasos. În timpul războaielor balcanice, schitul a pierdut proprietățile. În perioada regimului ateu, statul comunist român a naționalizat proprietățile din țară, astfel încât călugării din schit ajunseseră să trăiască din ce mai aveau, din lucrurile mai vechi, pe care începuseră să le

vândă. În preajma anului 1963, când s-au împlinit o mie de ani de la fondarea Marii Lavre și au fost toți patriarhii ortodocși la schit – aici se mai găsea un număr foarte mic de călugări. Mai era și situația cu calendarul vechi. Monahii erau împărțiți în două tabere: cei care țineau sărbătorile după calendarul vechi, și cei care țineau sărbătorile după calendarul îndreptat. Într-o asemenea situație, schitul se afla în pragul desființării. Părinții bătrâni care mai trăiau aici când veniseră cinci călugări din țară se gândeau ce să facă, pentru că erau ploi dese și curgea apa prin toate părțile. Erau vreo cinci-șase călugări bătrâni și bolnavi dintre care doi erau mai sănătoși. Părintele Valeriu le-a spus: ,,nu vă osteniți, că schitul a fost făcut să țină o sută de ani și a trecut de o sută de ani, s-a terminat cu el, nu mai are sens!".

Interesant, cineva din țară a găsit o revistă tipărită în România. Un călător care a fost pe aici prin 1963 și a văzut o minune la schitul ,,Prodromu" a zis: ,,am fost și am vizitat Sfântul Munte și m-am întâlnit cu Părintele Matei, care venea cu coasa în spate, și am mers pe uluc de piatră și mi-a povestit istoria acestui schit. Veneau călugării care fuseseră la cosit pe terenul Lavrei. Călugării, ca să poată avea cu ce trăi, se duceau să lucreze pe la alte mănăstiri, ca să câștige un ban, și ne-a spus părintele de situația nenorocită de care se văitau

la Maica Domnului cu ochii plânși. La Maica Domnului plângeau noaptea și o rugau ca Dumnezeu să-i ajute sa nu se ruineze Schitul ,,Prodromu". Călugării nu aveau cu ce să trăiască, își vindeau lucrurile pe care le aveau; lucrau cu ziua cei care puteau".

M-a întrebat cineva: ,,Părinte, aici, la voi, în Sfântul Munte, sunt icoane, sunt sfinte moaște, se fac minuni, la voi nu aveți nimic? Nu se fac minuni să aveți cu ce trăi?" ,,Ba, zice, cum să nu! Avem și noi icoana Maicii Domnului". ,,Și face minuni?" ,,Da, face, cum să nu! Suntem 19 călugări și nu avem nimic și totuși nu murim de foame, avem cu ce trăi, asta nu-i minunea Maicii Domnului?"

În situația asta se găsea schitul în 1963, în anul când s-a împlinit un mileniu de la înființarea Lavrei și cu ocazia asta au fost toți patriarhii ortodocși. Patriarhul Justinian a scris despre situația schitului într-o revistă a Patriarhiei. Scria despre situația dezastruoasă din punct de vedere economic și spiritual a schitului și s-a intervenit la Patriarhul Atenagora să le dea voie să mai vină călugări în Sfântul Munte și, în urma înțelegerii care a avut loc, s-au dat vize între anii 1974-1975 și au început să vină câțiva călugări. Fusese o înțelegere să vină un grup mai mare, apoi s-a schimbat situația; s-a hotărât să vină cât mai puțini, câte cinci pe an. Din păcate, nici aceia nu erau de ajuns, totuși au început să

vină și călugări tineri în Sfântul Munte. În felul acesta s-au găsit tinerii care au venit, noi fiind seria a doua, cu părintele Atanasie, părintele Justinian și încă doi care mai sunt aici. A fost o altă serie mai înainte, încă vreo cinci, și descriau starea schitului: ploua peste tot, în biserică nu se putea face slujbă, ploua și în biserică, tencuielile erau scăzute, clădirile aveau nevoie de tencuieli rezistente, posibilități de trai nu erau.

Ce să mai cauți aici, dacă n-ai cu ce să trăiești? Când am ajuns noi la Salonic, ne-am trezit cu o scrisoare la părintele în chilie: ,,nu vă mai duceți la Schitul ,,Prodromu'', pentru ca nu aveți cu ce trăi, nu aveți ce mânca; să mergeți pe la chilii, așa ne-a spus. Asta era situația.''

Refacerea schitului

Acum, după cum vedeți, s-a schimbat situația; s-au restaurat chiliile și biserica. Nu-i meritul cuiva, e o minune. Dacă era o minune că 19 călugări care nu aveau ce să mănânce au trăit, apoi cu mult mai mare minune este să se restaureze tot schitul și toate anexele schitului, fără subvenții speciale și fără proprietăți aparte ale schitului. Ceea ce vindem, candele, culioane, prin țară, ceea ce trimit credincioșii, așa a rânduit Dumnezeu lucrurile, fac să se găsească posibilități de refacerea schitului,

care a costat sute de milioane de lei sau drahme. Tot acoperișul de lemn este o pădure întreagă de lemne. Și o grindă de castan se vinde la kilogram: un kilogram costând 15.000 de drahme (gândiți-vă tot cât a costat). Ca să pui o pădure de grinzi și să dai piatra jos, să pui din nou toată lemnăria costă enorm, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, situația este bună, multe lucrări au fost realizate de părinți. Biserica e tencuită de părintele Iorest. Ferestrele și ușile sunt făcute de doi călugări: părintele Ștefan și un alt părinte de la Sihăstria, aceștia fiind principalii lucrători. Sute de ferestre și uși s-au făcut, s-au înființat ateliere în care s-au putut face toate acestea cu părinții veniți aici. Ne-a învrednicit Dumnezeu de părinți vrednici, cu care să se poată face aceste lucrări, și s-au făcut. S-a ivit și situația nouă când s-au primit ajutoare importante din Occident pentru Muntele Athos și așa schitul românesc a avut posibilitatea de a termina lucrările. Cu ajutorul lui Dumnezeu, s-au făcut și lucrări de restaurare. Mai rămâne restaurarea cea mare – cea duhovnicească, aceea e importantă; pentru asta vin călugării la Muntele Athos. Monahii români vin aici pentru a trăi în grădina Maicii Domnului, părinții având asigurate acum condiții bune; negreșit, este nevoie să se dea mai multă atenție vieții duhovnicești, pentru ca și aceasta să fie la înălțimea cuvenită.

Monahul cu vocea de aur

Ați amintit mai înainte de Nectarie, protopsaltul Sfântului Munte. Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre lucrarea lui în domeniul muzicii și dacă este adevărat ceea ce știm noi, că la vremea sa a fost cel mai mare cântăreț al Sfântului Munte. Ce a însemnat el pentru schitul „Prodromu”?

Se află menționat în manuscrisele de aici; se spune că a venit de la mănăstirea Neamțului, unde a trăit o vreme. I-au propus să-l facă preot și el a fugit în Muntenia, a stat o vreme la Căldărușani, apoi a venit la Sfântul Munte. Și s-a așezat la un schit, „Sfânta Ana”. Avea o voce deosebită, avea un dar special. Aici, la Sfântul Munte, a avut ocazia de a întâlni cântăreți de seamă și să învețe deplin meșteșugul muzicii. Vocea lui era neobișnuită, trei game urca în cântarea lui. Avea o rezonanță a vocii deosebită și ceea ce făcea frumusețea vocii era darul duhovnicesc. A fost un călugăr nevoitor, cu viață de rugăciune, viață de nevoință, a fost monah simplu. Cântă frumos și cei de la teatru și de la operă, dar vocea monahilor este deosebită de cea a cântăreților lumești.

Sfinții Părinți au interzis ca cei care au fost cântăreți de operă și de teatru să fie cântăreți bisericești, deoarece

cântarea în lume nu are rezonanță față de omul duhovnicesc, fiindcă așa cum în icoană sfântul pune o trăsătură deosebită care e legată nu numai de meșteșug, ci și de inima pe care o folosește și deci de simțurile și viața lăuntrică duhovnicească, așa și un cântăreț poate să aibă o voce foarte frumoasă, dar să cânte lumește.

În general, viața părintelui Nectarie a fost duhovnicească, vocea lui avea o frumusețe duhovnicească deosebită, încât cântarea la strană, în biserică era foarte frumoasă, călugării se înghesuiau să o audă.

Acesta a învățat perfect meșteșugul de la marii părinți cântăreți, care au cultivat totdeauna muzica în Muntele Athos; și nu numai că a știut să intoneze cântările, dar a alcătuit cântări pentru tot cursul anului și pentru Sfânta Liturghie, pentru Vecernie și Utrenie și pentru vremea Postului Mare și pentru sărbătorile împărătești.

Se găsesc manuscrise, alcătuirile lui personale; s-a și tipărit un volumaș de cântări foarte frumoase. Din cântările lui sunt traduse și în limba greacă. Se știe că a scris și în limba greacă, pentru că el cunoștea foarte bine această limbă; cânta și în grecește, și în românește. De aceea era chemat întotdeauna, cu invitație specială, la marile hramuri. El era un invitat nelipsit al mănăstirilor atonite. Toate mănăstirile îl invitau și era o cinste pentru ele să-l aibă pe Nectarie cântăreț la hram.

Și-a sfârșit zilele la schitul „Prodromu”. S-a retras la peșteră; la chilie trăia în liniște și rugăciune.

Dar mai sunt o mulțime de lucruri foarte frumoase încă nevalorificate. În vremea de azi se cântă mai pe scurt, deși sunt cântări foarte frumoase la Utrenie, Vecernie, cum ar fi slavele, „Lumină lină”, scrise de el, „Fericit bărbatul”, o mică *Antologie* scrisă de Părintele Dometie Ionescu, unul din ucenicii lui, care a ales câteva cântări și le-a tipărit într-un volum.

Amintiri de la mănăstirea Slatina

Preacuvioase părinte, vă rog să ne spuneți câteva din amintirile sfinției voastre din vremea când ați fost la mănăstirea Slatina, de lângă Fălticeni, în vremea stăreției Părintelui Cleopa la acea mănăstire. Descrieți viața duhovnicească de acolo, felul cum era organizată obștea, slujbele ce se făceau; în general, vorbiți-ne despre rolul acelei mănăstiri în toată zona Fălticeniului și a Sucevei.

Mănăstirea Slatina avea câteva daruri, câteva avantaje deosebite, era mai izolată, mai departe; drumul care duce acolo se înfundă și de aceea nu prea ajung turiști mulți pe acolo, dar acum s-au asfaltat drumurile și e altfel...

Un alt avantaj al mănăstirii Slatina era acela că nu avea prea multe proprietăți; deținea, în jurul mănăstirii, pe un deal, sus, o pășune nu prea mare și livezi frumoase în jurul mănăstirii. Pe atunci nu erau gospodării mari. Aveau o vie la Cotnari, foarte bine îngrijită, ce fusese vie regală mai înainte, și împrejurarea a făcut ca via mănăstirii Slatina să o ia casa regală; s-a făcut o comasare de vii, întrucât casa regală avea vie mai puțină. Pentru mănăstire, această vie era o avere; în rest nu avea multă avere, care să presupună multă activitate gospodărească.

Când s-a dus acolo Părintele Cleopa, mănăstirea era în pragul decăderii; erau foarte puțini călugări, fără posibilități de existență. Și atunci au venit mai mulți călugări de la Sihăstria, preoți și diaconi, care au pus rânduiala de la Sihăstria și la Slatina și, încetul cu încetul, situația s-a îmbunătățit. Părintele a stat puțin acolo. Când m-am dus eu, era și părintele Paisie; deja venise un număr mare de călugări. Apoi au tot venit, încât în ultima vreme eram cam 80-84 de călugări. Nu aveam, după cum am spus, pământuri multe, ca să fim solicitați la multe treburi, ci aveam puțin fânaț și livezi.

S-a înființat și o școală monahală. Mitropolitul Antonie a venit și el; pe atunci era student la Facultatea de Teologie. Mai era Părintele Gherontie Bălan, de la o

mănăstire din Oltenia, când a venit și el și s-a înființat acolo școala monahală și părinții învățau în fiecare zi. Școala avea catalog, examene, ca la toate școlile bisericești. Am învățat și muzica liniară, muzica bizantină, slujbele bisericești; lua parte la Sfânta Liturghie toată obștea. Apoi, permanent aveau loc convorbiri duhovnicești la trapeză; le țineau părintele Cleopa și alții. La un moment dat s-a pus problema să se propună din partea părinților ce să se discute la convorbiri și se discutau problemele care îi interesau pe părinți, atât personal cât și referitoare la viața de obște. Însă toate chiliile erau în incintă, niciun călugăr nu era afară din incintă; se închideau porțile și ușile bisericii. La biserică trebuia să vină toată lumea. Era strictețe, nu era îngăduit să lipsească cineva, decât pe motiv de boală. În rest, nu erau admise alte motive și ajunsese să fie slujbe foarte frumoase, era un grup de 20 de părinți foarte buni cântăreți, care participau cu toții la slujbe. Era Episcopul Partenie (Ciopron) fost stareț la „Sfântul Ioan" de la Suceava, fiind cu metanie la mănăstirea Slatina, care venea la sărbătoarea Schimbarea la Față (hramul mănăstirii) și totdeauna slujea; nu avea mașină, venea cu trăsura. Și era punctual; ne anunța că la ora cutare va veni și exact la acea oră intra pe poarta mănăstirii.

El spunea totdeauna: ,,Vin la mănăstirea Slatina la hram, să aud cum cântă părinții", căci erau într-adevăr slujbe alese. Cu nimic nu erau mai prejos slujbele de la noi decât slujbele de aici. Nici nu se concepeau altfel de slujbe seara, fără cântarea ,,Lumină lină", pe glasul II; ținea un sfert de oră această cântare. Părintele Stupcanu știa pe de rost, pentru că era mare cântăreț la Mitropolie. Fiind încredințat de ceea ce zice rugăciunea: ,,În Biserica slavei Tale stând în cer a sta mi se pare". La biserică erau mulți credincioși; nici nu încăpeau în sfântul locaș.

Ortodoxia are un mare dar, această muzică. Și de aceea nu trebuie pierdută, nu trebuie făcută în grabă sau simplificată, cum s-a făcut azi, pierzându-se tradiția veche; foarte mare bogăție duhovnicească se cuprinde în slujbele liturgice.

Țara Românească are încă un avantaj în privința aceasta, pentru că de veacuri slujbele se fac în limba poporului și lumea le ascultă și le înțelege. Aici, în Grecia, slujbele se fac în limba veche. M-a întrebat un profesor de aici cum se fac slujbele în România și i-am zis că în limba vorbită. Dacă slujba e bine făcută și cu slujire duhovnicească, ea merge la inimă mai bine decât orice predică.

Textele citite cuprind idei adânci, învățături duhovnicești la care omul nu e întotdeauna atent și de aceea,

pe lângă texte, s-a adăugat și melodie; omul fiind atras de frumusețea melodiei, o să fie atent și la folosul cuvântului ce se cântă în biserică.

Revenind la Slatina, erau două străni, lumea se hrănea duhovnicește din aceste melodii; mai era și o predică frumoasă rostită de Părintele Cleopa. Adică era un întreg duhovnicesc foarte substanțial pentru oameni. Dacă este folosită bine această bogăție, este cea mai frumoasă misiune pe care o poate împlini viața monahală; din această cauză, oamenii au avut totdeauna evlavie la viața călugărilor și le-au plăcut și slujbele, pentru că monahii nu se grăbesc la slujbă.

Despre călugării de odinioară...

Știu că Preacuvioșia Voastră ați fost călugărit la mănăstirea Neamț, care era viața duhovnicească și viața liturgică în vremea aceea la mănăstirea Neamț?

Între 1930-1935 m-am dus la schitul Vovidenia, apoi am urmat școala de cântăreți ca să învăț muzică, m-au trimis la părinți să învăț muzică și pe urmă am rămas câțiva ani la Neamț, după care m-am dus la Seminar. Mănăstirea nu era vestită pentru viața ei, cum era, de exemplu, mănăstirea Frăsinei, care era o mănăstire

excepțională, aleasă, duhovnicească; era apoi mănăstirea Cernica, cu viață aleasă și călugări mulți. La mănăstirea Neamț erau călugări foarte severi. Călugării, în număr de vreo două sute; și cu frații erau trei sute. Nu aveau multe clădiri, la parter locuiau frații, lucrau pământul mănăstirii și mergeau la slujbe; în cursul săptămânii, frații nu puteau lua parte la toate slujbele, dar de la Utrenie erau nelipsiți. Vara se lucra cât e ziua de mare, până pe la ora opt seara, și Utrenia era pe la ora 11 seara; la Miezonoptică nu putea să lipsească cineva, se ținea strict evidența. La ora 10 ^{30} seara se trăgea clopotul, se adunau pe două rânduri și se mergea la biserica mare; când începea slujba, erau la străni, nu întârzia nimeni. Cine lipsea la Utrenie (unii se mai ascundeau) a doua zi era pus să facă metanii în trapeză; nu închinăciuni, ci metanii. Și, în genunchi la ușă, spuneau la părinți: „blagosloviți și iertați".

Dacă un frate se abătea de la rânduială, era atenționat o dată, de două sau trei ori. Și dacă i se spunea: „nu ești bun de mănăstire", pleca acasă. Se ținea cu mare strictețe la formarea lor.

Erau și călugări vestiți duhovnicește, cum era părintele Ambrozie, foarte înduhovnicit; dintre călugării simpli, foarte mulți călugări erau înduhovniciți; ne uitam la ei ca la niște icoane, ca la niște sfinți. Când ne întâlneam

făceam metanii, le sărutam mâna, unii te impresionau în chip deosebit, ca părintele Gherasim, chelar și veșmântar, care avea viață sfântă.

Părintele Iov, cu viață sfântă, era farmacist la bolniță, știa să lucreze la farmacie, știa să facă leacuri din plante; se ocupa de aceste lucrări sanitare necesare. La el pe cerdac erau tot timpul nevoiași la cerșit; părintele dădea milostenie ce câștiga din medicamente.

Pe Sfântul Ioan Hozevitul l-ați întâlnit?

L-am întâlnit și l-am cunoscut personal; în acel timp, era la seminar, era bibliotecar. Terminase liceul, era subțirel, blând, tăcut și îi plăcea să citească din viețile pustnicești.

Era stareț Episcopul Nicodim; în Duminici și sărbători era nelipsit de la biserică; începea cu o jumătate de ceas toaca, lungă de trei soroace. Episcopul Nicodim avea casa unde e acum stăreția. Mergea la biserică, lua mantia arhierească și se așeza în strană și părinții nu mai ieșeau nici unul, nu mai mișcau, nici lumea nu se mai închina; dacă venea vreun frate mai târziu, nu îndrăznea să meargă să se închine. Se cânta: „Pe stăpânul”... Erau foarte mulți cântăreți, și tineri, și bătrâni. Nu mergea să se învețe muzică la strană; la strană cânta numai cine știa bine.

Neamțul era cea mai vestită mănăstire a Moldovei; acolo era și părintele Ghenadie, care făcuse seminarul și apoi se retrăsese la Cernica.

Multă lume știa că acolo este seminar și venise tineret în număr mare, peste o sută. Toți credeau că vin la seminar, dar în mănăstire era școala de cântăreți și se făcea muzică. Era Părintele Ghenadie, foarte bun cântăreț, profesor de muzică, dar și alții, care predau la celelalte materii. Acolo am făcut și eu muzică, la biserica Vovidenia. Atunci era monah și viitorul Patriarh Teoctist; am fost împreună. Erau acolo personal mult și călugări mulți și rânduială bună. După un timp, a venit un tânăr de la Humulești care făcuse Conservatorul la Iași, viitorul părinte Demostene. El a făcut o selecție și dintre toți părinții care se găseau a alcătuit un cor de vreo 80 de călugări, pe patru voci; și în trei ani au învățat cântări la fiecare voce, având partituri scrise, tipărite. Și în Duminici și sărbători, la slujba Utreniei și Vecerniei se cânta slujbă bizantină bisericească, apoi la Liturghie se cânta în cor. Era foarte frumos.

La Paști, la sărbători, părintele Gherasim avea o grijă deosebită față de împodobirea bisericii. Aveau veșminte, candele și sfeșnice speciale pentru sărbătorile mari; la Paști și la Crăciun, biserica era împodobită în veșminte alese, dar erau și slujitori mulți, cântăreți

pricepuți. Erau slujbe foarte frumoase, deosebite. Când am venit la Sfântul Munte și am văzut ce este aici, mi-am adus aminte că așa era și la noi în țară înainte de vremurile astea. La Cernica, unde era seminar, era tot așa, o mănăstire mare, cu peste o sută de călugări, mulți și îmbunătățiți; iar corul seminarului era vestit, de aceea era chemat și în afara mănăstirii, la București, pentru cântările pe care le intonau.

Mănăstirile mari erau foarte bine reprezentate și cu un personal monahal deosebit; nu era întreruperea asta de generații. Erau și bătrâni, și tineri, și începători.

„Alte rânduieli pentru a ajunge sfânt nu știm”

Ce credeți că ar trebui făcut astăzi pentru revigorarea vieții duhovnicești la mănăstirea Neamț și pentru ca mănăstirea să revină ceea ce a fost cândva, prima mănăstire din România?

Trebuie să fie, în primul rând, oameni care să vrea să țină rânduielile călugărești, care trebuie respectate. O mănăstire care nu-și ține rânduielile stabilite de Sfinții Părinți, își pierde sensul. Sfântul Macarie, Sfântul Antonie cel Mare, când au fost întrebați ce să facă un călugăr ca să se mântuiască, au spus că trebuie

să aibă întotdeauna prezența lui Dumnezeu înaintea ochilor; de unde te-ai așezat să nu te muți degrabă și în tot ceea ce faci să ai mărturii din Scripturi și din Sfinții Părinți. Noi nu inventăm viața călugărească, n-am scris-o noi; au scris-o Părinții, a trăit-o mulțimea mare a sfinților care sunt în calendar și pe care Biserica îi cinstește mereu. Rânduielile acestea sunt stabilite de Sfinții Părinți prin suflarea Duhului Sfânt și transmise așa cum le-au moștenit. Ei au fixat rânduielile din propria lor experiență, au întemeiat rânduielile și prin descoperire dumnezeiască. Mănăstirile s-au format din oameni care au trăit în acest fel. Dacă vrem să știm cum trebuie să fie viața călugărească, ne rugăm la Sfinții Părinți, pentru că ei au trăit astfel și viața lor a fost bineplăcută lui Dumnezeu. S-a discutat problema aceasta înainte de venirea comunismului în țară la noi, înainte de 1941. Sfântul Sinod se gândea la reorganizarea monahismului. S-a stabilit cum să se facă această reorganizare, întrucât li se părea că monahismul este bine prezentat, cu mănăstiri multe, călugări mulți, dar nu erau încredințați că era la nivelul care trebuia să fie.

S-a întrunit o comisie sinodală de arhierei care să studieze problema și să facă o propunere la Sfântul Sinod al Bisericii noastre despre cum ar trebui privită această

reorganizare. Comisia a făcut o anchetă, în sensul că a pus întrebări unor personalități bisericești de seamă din țară, arhierei, exarhi, stareți de mănăstire, părinți duhovnicești; să spună ei cum ar trebui să fie viața mănăstirească. S-a strâns un dosar întreg de propuneri privind viața monahală. Unii voiau să fie monahism social, să aibă activitate socială, fiindcă li se părea că în mănăstire monahii nu fac nimic. În Occident, călugării au activități sociale, filantropice, dar la noi stau degeaba în mănăstiri, spuneau unii. S-a înaintat, așadar, o mulțime de propuneri, dar cea mai competentă a fost cea care privește rolul călugărului de rând. Atunci era profesor la Facultatea de Teologie din București Teodor M. Popescu, foarte luminat, foarte învățat, profesor de Patrologie și Istoria Bisericii universale. Era cunoscător al acestor probleme. Chiar teza lui de doctorat avea titlul *Divin și uman în istoria bisericească*, adică a studiat felul cum erau reprezentate diferite moduri de viață creștină în istoria bisericească, reprezentate de călugări și credincioși, după cum s-a dezvoltat viața creștină prin ei în cursul istoriei.

Vorbind despre viața călugărească, a spus că cea mai reprezentativă formă creștină este viața monahală. Pe lângă mucenici, al doilea număr mare de sfinți l-a dat viața călugărească.

Teologia trăită pe care se sprijină Biserica Ortodoxă este monahismul. Cântările bisericești, viața bisericească și Liturghiile sunt scrise și alcătuite tot de călugări; lucrările muzicale și toate lucrările bisericești sunt rod al ostenelilor călugărești.

Canoanele vechi au rânduit conducerea Bisericii călugărilor și de aceea faptul că arhiereii sunt aleși din rândul călugărilor este o recunoaștere a meritelor acestora, a strădaniei pentru înflorirea Bisericii Ortodoxe. Teodor M. Popescu, analizând monahismul în scrierile lui, ca un bun cunoscător al Patrologiei și al Istoriei Bisericii Ortodoxe, a spus: „Să trăiască monahii în rânduielile pe care le-au trăit sfinții dinaintea lor; toți care au trăit în aceste rânduieli au ajuns sfinți mari. Să trăiască și călugării de azi rânduielile cu care poți să fii sfânt; alte rânduieli pentru a ajunge sfânt nu știm, dar aceste rânduieli le știm, deoarece cu ele s-au sfințit mulți oameni." Unii zic: „ce mă iei tu cu vechiturile astea, să mai înnoim viața, căci nu se potrivesc", cum zicea un profesor de la Teologie: „Măi, astea se potriveau în vremea Sfinților Părinți, a Sfântului Vasile și a altora, dar acum nu se mai potrivesc, e nevoie de o altă așezare". Și atunci s-a plecat după regula aceea simplă. Copacul acesta al monahismului are roadele vieții liturgice, ale teologiei, de aceea și rămân în continuare aceleași, nu vin cu noutăți.

Lumea occidentală vine cu modernismul născut în această lume, în care nu s-a dezvoltat linia tradițională a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți. Occidentul, Protestantismul și Catolicismul, are învățătura lui străină de Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți, o învățătură cu totul diferită; a pierdut dimensiunea Sfinților Părinți. Un teolog catolic, care a venit pe aici acum câteva zile și era preot, a remarcat faptul că, în Occident, s-a pierdut dimensiunea spirituală a vieții creștine, a trăirii autentice.

Ortodoxia nu este numai o învățătură, ci și o rânduială de viață creștină, o expresie a trăirii Sfinților Părinți; asta înseamnă o luptă împotriva vrăjmașului pentru a se înduhovnici omul. Toată viața creștină constă în lupta cu ispitele și în împlinirea poruncilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos; numai așa se pregătește omul pentru viața cea fără de sfârșit. Occidentalii au schimbat acest fel de a înțelege lucrurile. Nu mai înțeleg că tot ceea ce face omul bine sau rău îl modelează pentru veșnicie și că omul trebuie să se înnoiască pe sine. La catolici, dacă dimineața ai luat o gustare bună și peste o oră mergi la biserică, te poți împărtăși.

Viziunea Ortodoxiei este aceea că viața creștină angajează pe om cu toată ființa lui. Monahul renunță la toate lucrurile lumești, la viața familială, cu multele

ei probleme, la viața socială, și își dedică toată activitatea lui slujirii lui Dumnezeu, preocupat fiind să-și împodobească viața cu virtuți și să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu.

21 februarie 2012
Interviu realizat
de Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor,
pe atunci Exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Ziarul Lumina

PREACUVIOSUL PĂRINTE IEROSCHIMONAH

IULIAN PRODROMITUL

Cel ce mai târziu a devenit ieroschimonahul Iulian s-a născut la 8 ianuarie 1926 în localitatea Vorona, județul Botoșani, cu numele de botez Ion. În anul 1946, la numai 20 de ani avea să se închinovieze la Mănăstirea Sihăstria din județul Neamț. Peste 10 ani a fost învrednicit de hirotonia întru diacon, apoi întru preot. În 1977, Părintele Iulian de la Sihăstria a venit în Sfântul Munte Athos. A viețuit mai întâi vreme de patru ani la Schitul Lacu. Abia mai apoi a ajuns la Schitul „Prodromu" unde a fost ales duhovnic, spovedind și îndrumând obștea Schitului alături de Părintele Petroniu Tănase, plecat între timp la cele veșnice. Icoană a bătrânului frumos și sporit duhovnicește, Părintele Iulian rămâne pentru monahii aghioriți un model de sfințenie.

PIERDEREA DRAGOSTEI, SINGURA FRICĂ A CREȘTINULUI

Athosul, o veritabilă republică monahală, adună în cuprinsul lui oamenii pe care dorul după Dumnezeu și rugăciune i-a făcut să părăsească casa și locurile unde s-au născut și au copilărit. Sfântul Munte este asemenea unei grădini în care poți găsi flori și miresme dintre cele mai diferite, pentru că fiecare monah de aici aduce cu sine acel specific al țării de unde vine. Românii sunt recunoscuți prin viața lor de rugăciune și aspră nevoință călugărească. Acest fapt este ușor de remarcat la părintele Iulian, duhovnic la Schitul „Prodromu" din Muntele Athos. Smerenia, împlinirea poruncilor, convingerea că rugăciunile omului sunt ascultate reprezintă câteva dintre temele despre care ne-a vorbit sfinția sa.

Părinte Iulian, vorbiți-ne despre începutul vieții sfinției voastre ca monah.

Am venit la mănăstire pe când aveam 20 de ani. Am plecat de acasă doi prieteni (eu și Constantin Chișcaru, fostul stareț Efrem de la Neamț) cu gândul de a ajunge la mănăstirea Neamț. Până acolo era cale lungă. Făceam aproape trei zile. Era după război. Când am văzut tot ceea ce se întâmplase până atunci, că mulți oameni nu se mai întorceau la familiile lor, foametea și sărăcia bântuiau peste tot, ne-am spus: „Hai să mergem la mănăstire!" Noi ne gândisem mai demult să plecăm, dar părinții și frații noștri nu erau de acord cu acest plan. Așadar, am plecat într-o seară amândoi, după ce am lăsat o scrisoare pe masă, pentru ca părinții noștri să nu rămână în panică. Urma ca noi să scriem din locul unde eram primiți ca frați. Am ajuns în comuna Vânători, aproape de mănăstire, și acolo ne-am întâlnit cu un monah de la mănăstirea Secu. După ce i-am povestit ce aveam de gând să facem, el ne-a îndrumat să mergem la mănăstirea Sihăstria, unde viețuiau monahi din zonele unde locuiam noi.

Viața de călugăr și întâlnirea cu Părintele Cleopa

Am înconjurat Ozana și, mergând prin pădure, am ajuns la Secu. De acolo am luat-o de-a dreptul pe un drumușor și, când am ajuns aproape de cimitir,

am văzut doi părinți care lucrau pământul: Calinic și Dometian. Aflând că noi vrem să rămânem la mănăstire, monahii ne-au avertizat: „Nu știm dacă o să puteți voi să stați aici. La mănăstire e destul de greu, post, miercurea și vinerea mâncare o dată în zi…". N-am terminat vorba noastră, când iaca și Părintele stareț Ilie Cleopa. Nu era de mult timp stareț. Fusese pus cu doi ani înainte. După ce ne-a întrebat de unde suntem, a zis cu glas mare: „Măi, Maica Domnului v-a adus! Doi au plecat dimineață, doi au venit. " Plecaseră doi frați în armată, iar noi tocmai intram în rânduiala călugărească. Când mergeam către mănăstire, credeam că aici o să găsim numai oameni bătrâni, dar nu era așa. Am văzut mulți frați tineri. La Sihăstria am rămas doi ani și jumătate, până când am fost chemat în armată. În 1950 m-am liberat și m-am întors la mănăstire. Stareț era de acum părintele Ioil. Am fost îmbrăcat frate și călugărit mai apoi. Mi-a plăcut mult viața de călugăr. Ce frumos era în Postul Mare cu cântări, cu slujbe multe! Era ca în rai.

Ieromonah la Schitul Lacu, apoi la „Prodromu"

Cum ați ajuns la Schitul „Prodromu"? Ce este diferit în Athos față de mănăstirile din țară?

În Athos am ajuns în 1977. Am deci 31 de ani de când mă aflu aici. Dacă ar fi să judecăm rânduiala monahală athonită, în comparație cu cea de la Sihăstria, nu există diferențe mari. În Sfântul Munte există această rânduială specială care interzice femeilor accesul. Pentru monahii tineri acest lucru este foarte bun, fiindcă sunt scutiți de ispitele care ar veni prin văz și auz. Dar eu am venit aici pentru mai multă liniște, pentru o viață interioară mai intensă. Atunci când am sosit pentru prima oară în Grecia, m-am întâlnit la Salonic cu un părinte român, Neofit, care era ierodiacon la schitul Lacu. Mi-a spus că a discutat cu episcopul Antonie Plămădeală, cel care coordona pe atunci Departamentul de Relații externe al Patriarhiei Române, ca eu să slujesc ca preot la acest schit. Am rămas la Lacu patru ani, după care m-am retras la ,,Prodromu'', unde este viață de obște. Întotdeauna mi-a plăcut mai mult viața de obște. Am trăit aici cele mai mari bucurii din existența mea de monah.

Școala monahului este viața lui

Ce duhovnici români vestiți erau pe atunci în Athos?

Au existat părinți cu trăire duhovnicească înaltă. Mai întâi l-aș pomeni pe ieromonahul Dometie Trihenea, care a viețuit la chilia Sfântului Ipatie, aproape de

mănăstirea Vatopedului. El a fost și stareț la mănăstirea Zografu, lavra athoniților bulgari. Criteriul alegerii unui stareț era mult diferit atunci de ceea ce se întâmplă în zilele noastre. Singurul lucru important era ca monahul să aibă viață plăcută lui Dumnezeu. Nu conta nici naționalitatea, nici studiile pe care le avea. Școala lui era viața lui. Eu nu sunt împotriva școlirii monahilor, dar vechii părinți așa erau aleși ca stareți. Și negăsind bulgarii un om îmbunătățit duhovnicește, au pus ca stareț un român, pe părintele Dometie. Era un om extraordinar, cu dragoste față de toată lumea. El avea și cunoștințe de medicină. Aproape toți care îl vizitau se întorceau de la el sănătoși. Un alt călugăr bun a fost părintele Dionisie de la Colciu. A murit la o vârstă înaintată, aproape 95 de ani. De la 90 de ani a rămas orb. Era un om de o înțelepciune rară. Și foarte simplu.

Pe Dumnezeu trebuie să Îl căutăm înlăuntrul nostru

Credeți că monahii de odinioară erau mai sporiți duhovnicește decât cei de azi?

Monahul este omul care încearcă să se cunoască cât mai bine pe sine. Cu cât intră mai mult în interiorul

lui, căutându-L pe Dumnezeu, cu atât este mai aproape de El. Pe Dumnezeu nu Îl poți găsi în afară, unde lucrurile sunt amestecate și e multă împrăștiere. Pe Dumnezeu trebuie să Îl căutăm înlăuntrul nostru, nu în afară. Fac o paranteză. Întâlnim la Sfântul Augustin, care a fost păgân până la 30 de ani, un cuvânt care lămurește ceea ce vreau să spun. Pentru venirea lui la credință s-au rugat bunica și mama lui. Când s-a întâmplat acest lucru, el a văzut soarele care dă lumină, căldură și pe care l-a întrebat: „Tu ești Dumnezeul meu!" , iar soarele i-a răspuns: „Nu sunt eu Dumnezeul tău, El m-a făcut pe mine, El e mai presus decât mine!" Și a întrebat universul, a întrebat pământul: „Voi sunteți dumnezeul meu?" și au răspuns: „Nu suntem, El ne-a făcut pe noi! El e mai presus decât noi." Apoi, se întoarce către sine, spre trupul său: „Dar tu, materie, tu ce ești, nu ești tu Dumnezeul meu?" – „Nu sunt, caută-L înlăuntrul tău." Și s-a dus, L-a căutat înlăuntrul său. Fericitul Augustin spune foarte frumos în *Confessiones* (o antologie de texte care cuprinde și fragmente din mărturisirile episcopului Hiponei): „Târziu, te-am aflat pe tine, tinerețe bătrână și prea tânără". Evanghelia după Luca (17, 21), zice: „Împărăția lui Dumnezeu înlăuntrul vostru este, acolo să o căutați." Împărăția lui

Dumnezeu este Sfânta Treime, Maica Domnului și toți sfinții. La Faptele Apostolilor (17, 27-29), găsim îndemnul: „Căutați-L pe Dumnezeu, căci în El trăim, ne mișcăm și suntem". Când e vorba că trăim în Dumnezeu, trebuie să ne gândim și la El.

Ca să fac o comparație, am luat *Confessiones* în chirilică, iar Părintele Emilian, un alt monah de la „Prodromu", o variantă mai nouă. Citind, ne-am dat seama că dincolo nu mai era dulceața veche a literelor în care s-a scris odinioară. Mi-am amintit ce mi-a spus un bătrân. Atunci când nu mai este acea dulceață a cuvântului, acel simț, înseamnă că nu s-a mai scris în post și rugăciune.

Părinte, cum putem ajunge oameni noi, „omul nou" de care vorbește Evanghelia?

Sunt multe lucruri care ne împiedică să ajungem oameni noi. În primul rând, păcatele noastre. Apoi, prilejurile spre păcat pe care le oferă mass-media, televizorul. Astăzi, puține lucruri bune poți găsi la televizor. Caută-L pe Dumnezeu înlăuntrul tău și urmează tot ce au spus Sfinții Părinți, că toate celelalte ne împrăștie.

Smerenia este conștiința că totul vine de la Dumnezeu

Hristos spune în Evanghelie: „Învățați de la Mine că Eu sunt blând și smerit cu inima". Ce înseamnă a fi smerit cu inima?

Întotdeauna, ca să faci un lucru bun trebuie muncă, stăruință. Trebuie silință, căci se spune: „Silitorii vor câștiga împărăția cerurilor." Fără silință nu putem face nimic. Să ne gândim la ceea ce spune Mântuitorul în Evanghelia după Ioan (15, 5): „căci fără Mine nu puteți face nimic". Asta înseamnă că nu trebuie să ne bazăm pe știința noastră, ci să ne întoarcem la Dumnezeu cu smerenie, că El este Cel ce dă viață. Trebuie lucrat, bineînțeles, cu faptele bune, cu păzirea poruncilor.

Evanghelia după Ioan (6, 63), spune: „Duhul este Cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic", adică să contribui cu sufletul la poruncile Domnului.

Legea dragostei

Mântuitorul fericește în Predica de pe Munte pe cei blânzi și făgăduiește „că aceia vor moșteni pământul". Cum se dobândește blândețea?

Blândețea e umilința, smerenia. Blândețea înseamnă a păzi poruncile. Când fariseii Îi spun lui Hristos: „Ai venit să ne strici Legea lui Moise?", atunci Mântuitorul le spune: „N-am venit să strig Legea, ci s-o împlinesc." E nevoie de împlinit Legea. Dumnezeu a venit cu Legea iubirii: „Cel ce se judecă cu tine să-ți ia haina, dă-i și cămașa. Care te lovește pe partea dreaptă, întoarce-o și pe stânga". Toate acestea sunt Legea dragostei. Mare înțelepciune a adus Dumnezeu în această Lege. Spre exemplu, se face ceartă din cauza unei bucăți de pământ. Dacă ar știi să caute porunca lui Dumnezeu, nu s-ar mai judeca, ar lăsa de la ei, ar da mâna prietenește amândoi și ar fi prieteni, nu dușmani. Să mai lăsăm de la noi, aceasta este Legea dragostei.

Cum se împacă asta cu păstrarea demnității?

Aici, Mântuitorul mai spune: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii". Trebuie să lucrezi cu foarte mare înțelepciune. Dacă vezi pe dușmanul tău la nevoie, ajută-l în ascuns, să nu știe stânga ta ce face dreapta. Și dacă el simte că l-ai ajutat tu, atunci îți este prieten, nu îți mai este dușman. Revenind la blândețe, ea este o caracteristică a dragostei.

În Predica de pe Munte, Hristos vorbește despre sărăcia cu duhul. A fi sărac cu duhul înseamnă a fi nepăsător la ceea ce se întâmplă în jurul tău?

> Nu. Sărăcia cu duhul este umilință. Niciodată să nu te încrezi în propriile tale puteri. Chiar dacă ai făcut ceva, ți-a dat Dumnezeu un dar, nu-i de la tine, e de la Dumnezeu. De la Dumnezeu vin toate. Inima noastră să spună că de la noi nu e nimic, ci de la Dumnezeu sunt toate. Aceasta se numește smerenie.

Voia lui Dumnezeu este împlinirea poruncilor

Cum putem cunoaște voia lui Dumnezeu în viața noastră? Cum putem să ne dăm seama că mergem în direcția cea bună, că facem voia Lui în actele noastre, în acțiunile noastre?

> Putem cunoaște când păzim poruncile. „Cel ce Mă iubește pe Mine, acela păzește poruncile Mele. Și porunca Mea este ca să vă iubiți unii pe alții.” Aceasta este adevărata dragoste duhovnicească. Filocalia este plină de lucruri ca acestea.

În tot acest timp de 31 de ani, de când trăiți în Athos, ați auzit, vi s-au întâmplat minuni legate de icoanele care se află în Sfântul Munte? Ați cunoscut fapte minunate?

Da, au fost. Bineînțeles, sunt unii care caută minuni. Eu nu am căutat și nici nu caut. Dacă nu am căutat, nici Dumnezeu nu mi-a dat. Altora poate le dă. M-am ferit de lucrul acesta.

Se mai păstrează tradiția rugăciunii isihaste în Sfântul Munte astăzi?

Da. Mai sunt monahi care păstrează în inima lor rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul". Este mănăstirea Filotheu, unde, la ascultare, frații spun cu voce tare această rugăciune, nu numai în taină, dar asta trebuie să se zică în taină.

Ați recomanda această rugăciune și oamenilor din lume?

Nu recomand eu, recomandă Sfântul Apostol Pavel, că strigă de aproape 2.000 de ani de când s-au scris Epistolele și Evangheliile: „Rugați-vă neîncetat" (1 *Tesaloniceni* 5, 17).

„Ajutorul Maicii Domnului se întinde asupra întregului pământ"

Părinte Iulian, vorbiți-ne despre ocrotitoarea Sfântului Munte, Maica Domnului.

Maica Domnului este peste tot, și aici și în toată lumea. Ea este în special ocrotitoarea călugărilor din acest loc, fiind Stareța Muntelui Athos. Să nu credem însă că de acum înainte Maica Domnului are în vedere numai pe cei ce locuiesc aici. Nu, peste tot este Maica Domnului și ajutorul ei se întinde asupra întregului pământ. Să se roage toată lumea la Maica Domnului și ea îi va asculta. Maica Domnului este mare ajutătoare. Atunci când facem rugăciune sau săvârșim Sfânta Liturghie în cinstea unui sfânt sau Maicii Domnului, sfântul se bucură pentru cinstirea pe care noi i-o arătăm. Prin bucuria lui el aduce acum mila lui Dumnezeu asupra noastră. Acesta este un mare lucru, ca un sfânt să mijlocească înaintea lui Dumnezeu pentru tine.

Silința în rugăciune alungă oboseala

La sfinția voastră vin mulți credincioși din țară să se spovedească. Care sunt problemele generale pe care le ridică oamenii din ziua de astăzi?

Omul vine să mă întrebe: „Ce să fac părinte?" Când e vorba de doi tineri le spun să nu facă avorturi, să nu omoare copiii, să îi crească în frica de Dumnezeu, cât sunt mici să îi ducă la biserică, să îi împărtășească. Mai

sunt și alte lucruri, precum beția, de la care nu se mai pot abține, și, în general, toate patimile. Dumnezeu a lăsat la om de toate, dar noi trebuie cu dreaptă socoteală să le folosim. Nimic nu e rău, e rău că omul nu mai are cumpătul, măsura.

De multe ori ne cuprinde o stare de moleșeală; nu avem pornire spre rugăciune. Ce să facem?

Starea asta de moleșeală, spune Sfântul Ioan Scărarul, o mai adaugă și duhul cel rău, duhul trândăviei. Despre monah, Sfinții Părinți spun că trebuie să se silească în toate, adică să aibă o străduință necontenită spre lucrul bun. Dar Însuși Mântuitorul Iisus Hristos ne spune că „împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila și cei silitori o răpesc pe ea". Or, acest cuvânt se adresează tuturor, nu doar călugărilor. Chiar dacă nu avem pornire către rugăciune, către nevoință, să le facem pe acestea; chiar dacă dispoziția noastră interioară nu este în acord cu ele, noi să le săvârșim. Vorbesc din experiență. Atunci când mă cuprindea lenevia, moleșeala, cu o mânie sfântă, mânia împotriva păcatului, de care vorbește Sfântul Pavel, căutam să împlinesc nevoința duhovnicească. Râvna, focul ei alungă oboseala și Dumnezeu, văzând hotărârea nestrămutată a noastră, adaugă harul Său.

Când ne despărțim de dragostea lui Dumnezeu, fugim de viață

În cântarea de la Vecernie „Fericit bărbatul" este un stih care spune „Slujiți Domnului cu frică și cu cutremur". Ce semnifică această slujire?

Prorocul Isaia, în cartea sa (6, 2), spune: „Serafimii stăteau înaintea Lui, fiecare având câte șase aripi: cu două își acopereau fețele, cu două picioarele, iar cu două zburau și strigau neîncetat: «Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot. Plin este cerul și pământul de slava Lui»." Dacă heruvimii și serafimii stau cu atâta cutremur și sfială, ce mai gândim noi, oamenii? Legat de lucrul acesta am găsit scris despre frica lui Dumnezeu care rămâne în veacul veacului, cum spune prorocul David. Cu frică și cu sfială ne vom duce dincolo. Unii spun că, dacă Îl iubesc pe Dumnezeu, nu au frică. Frica este și ea de mai multe feluri: este frica de rob, frica de slugă și frica de fiu. Când ești rob, trebuie să faci ce spune stăpânul că, altfel, te omoară; când ești slugă, pentru că ești plătit; însă când ești fiu, știi că părinții te iartă. Însă tu te temi, îți e frică ca nu cumva prin faptele tale să-i superi, să le rănești dragostea pe care o au către tine. La fel este și cu

frica de Dumnezeu. Ne înfricoșăm ca să nu cădem prin lucrurile necugetate pe care le putem săvârși din dragostea cu care Dumnezeu ne înconjoară pe fiecare dintre noi și de care, atunci când ne despărțim, intrăm în moarte.

Am găsit în cele două volume ale *Sbornicului*, unde sunt adunate cuvinte despre rugăciunea lui Iisus, că este scris așa: „Să ai prezența lui Dumnezeu și frica Lui". Adică, să știi întotdeauna, oriunde te-ai afla, că te afli în fața lui Dumnezeu și să ai frică, că El este Cel ce ține în palmă tot Universul. Cum să nu am frică?

19 noiembrie 2008
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

ZAHARIA ZAHAROU

Părintele arhimandrit Zaharia Zaharou s-a născut și a crescut în Cipru, în sânul unei familii ortodoxe. Ca tânăr, a părăsit țara natală pentru a studia chimia la Londra. Înainte de finalizarea studiilor, a devenit un apropiat al Parintelui Sofronie și apoi monah al Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul" din Essex (Anglia). Părintele Zaharia a ales să abandoneze studiile în chimie, preferând să răspundă chemării lui Dumnezeu prin urmarea căii monahale. Părintele Sofronie, starețul său, l-a trimis să studieze Teologia la Institutul „Sfântul Serghie" din Paris, unde a petrecut cinci ani, iar apoi a mers la Tesalonic, pentru încă un an, unde a obținut un al doilea titlu științific. Lucrarea sa de doctorat, intitulată *Hristos, Calea și Viața noastră*, a fost scrisă sub îndrumarea renumitului teolog grec Georgios Mantzaridis. Părintele Zaharia vorbește fluent limbile greacă, rusă, franceză și engleză. A tradus numeroase cărți din limba rusă în limba greacă, fiind el însuși autor a mai multor volume de spiritualitate ortodoxă.

NU E NIMIC MAI PRESUS DE LITURGHIE ÎN VIAȚA NOASTRĂ

În istoria Bisericii, scrisă de sfinți și de cei care încearcă să fie asemenea lor, este înfățișată calea vieții duhovnicești. Această viață este rodul legăturii între părinți și fii, căci Dumnezeu nu a lăsat în Biserică stăpâni și sclavi. Ceea ce ne împărtășesc părinții exprimă modul cum ne dezlipim de patimi și cum urmăm voii lui Dumnezeu. Arhimandritul Zaharia Zaharou de la mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul" din Essex, Anglia, ucenicul starețului Sofronie Saharov, fiu duhovnicesc al Sfântului Siluan Athonitul, ne-a împărtășit, în trecerea lui prin România, câteva gânduri despre viețuirea întru Hristos a omului.

Părinte arhimandrit Zaharia, care este perspectiva din care vă trăiți viața?

Nu știu ce să răspund la această întrebare. Urmez viața mănăstirii în care trăiesc. Pentru mine viața este

slujba de la mănăstire în centrul căreia este Sfânta Liturghie. Iar timpul care îmi rămâne este dedicat pregătirii pentru Sfânta Liturghie. Nu e loc de altceva în mănăstiri. Tot ce trăim, tot ce facem este ca să putem avea Liturghia. Încercăm și ne străduim în fiecare zi ca să trăim Liturghia mai bine decât o facem acum. Nu e nimic mai presus de Liturghie în viața noastră. Cei doi poli ai vieții noastre în mănăstire sunt Sfânta Liturghie și rugăciunea lui Iisus. Fiecare din ei se sprijină și se completează unul pe altul.

E posibilă Liturghie fără împărtășire la fiecare participare?

Cred că putem. Pentru că a fi în Liturghie, a participa la ea înseamnă să te împărtășești de harul pe care îl trimite Dumnezeu asupra întregii adunări de oameni, a credincioșilor. Cred că dacă participăm la Liturghie cu smerenie și cu rugăciune putem primi aproape tot atât de mult folos ca atunci când ne împărtășim cu Sfintele Taine. Nu trebuie să uităm că atunci când ne facem părtași adunării creștinilor ce participă la Liturghie, cumva ei ne împărtășesc și nouă din darurile primite de ei. Și nu numai că devenim părtași la darurile celor cu care participăm împreună la Liturghie, ci primim și darurile sfinților care participă nevăzut la slujba Liturghiei. Există o mare și binefăcătoare lucrare asupra sufletului

omului care ia parte la Sfânta Liturghie. Cu o condiție. Să o facă cu smerenie.

Vă dau un exemplu. Trebuie să merg într-o zi la dentist. Sigur, nu mă voi împărtăși în acea zi. Dar asta nu înseamnă că nu trebuie să merg la Sfânta Liturghie. Mă duc la Liturghie, particip la ea și mă voi umple de tot atâta har ca atunci când merg să mă împărtășesc. Mă refer mai ales la femeile care nu se pot împărtăși într-o anumită perioadă. Mi s-a întâmplat ca să aflu despre mai multe persoane că au plecat cu mai mult har de la Liturghie atunci când nu s-au împărtășit, fiindcă nepregătindu-se pentru împărtășire au fost mai puțin încordate și s-au putut ruga mai bine. Deci în chip excepțional se poate întâmpla și asta. Dar aceasta nu e o regulă. Liturghia e un eveniment așa de mare, încât are energia care susține întregul univers, întreaga lume. E mai mult decât împărtășirea noastră de Hristos prin Sfintele Taine.

Cineva de curând s-a convertit la credință în urma unui accident. Și s-a tot străduit să fie altfel mai bun, să dea milostenie, să nu răspundă răului cu rău, să se schimbe. Dar nu a reușit mare lucru. Cineva l-a sfătuit să procedeze altfel și i-a spus: „Caută să-I faci loc lui Dumnezeu în sufletul tău și atunci vei vedea cum lucrează bunătatea". De ce la început lucrurile nu au dat roadă?

Sfintele Scripturi ne spun într-un verset din Vechiul Testament că „tot omul este mincinos”. Într-o zi Îi făgăduim lui Dumnezeu o mulțime de lucruri, iar a doua zi Îi întoarcem spatele. Trebuie să recunoaștem această instabilitate a firii noastre nerenăscute în Duh și să ne smerim. Atunci când ne vom smeri în duh, intrăm ușor în legătură cu Dumnezeu. Nu trebuie să uităm că Dumnezeul nostru este Părintele milostivirii și al mângâierii. Atunci când ne apropiem de El într-un duh smerit, El ne mângâie și primim harul Lui. E ușor să-L cunoaștem pe adevăratul nostru Dumnezeu atâta vreme cât ne apropiem de El cu smerenie și inimă înfrântă. Dumnezeul creștinilor are o mare slăbiciune: El Se pogoară în inimile înfrânte. Dar această slăbiciune a lui Dumnezeu este mai puternică decât orice tărie omenească, fiindcă prin aceasta a mântuit pe tot omul. De aceea încercăm să avem un duh smerit, să ne pocăim, să avem o inimă înfrântă, ca să intrăm în legătură cu acest Dumnezeu al îndurărilor, al milostivirii și al mângâierii.

Cum putem schimba părerea rea pe care unii oameni o au despre noi? Ce putem să facem?

Trebuie să facem ceea ce a făcut Iacov din Vechiul Testament. Patriarhul Iacov a fugit dinaintea lui Esau care îl urmărea și căuta să-l omoare. Însă a vrut să se

reîntoarcă în casa sa pentru că nu mai putea să stea în pustie. Să se întoarcă la Esau însemna să riște moartea, să stea în pustie nu mai putea. Deci nu avea nicio ieșire. Dar, ca întotdeauna, există o soluție atunci când ne rugăm lui Dumnezeu. Și a stat în rugăciune toată noaptea. Și către dimineață L-a simțit pe Dumnezeu și I-a zis: „Nu Te voi lăsa până nu mă binecuvântezi. ”Atunci a auzit glasul Domnului, care i-a spus: „Iacove, pentru că ai fost puternic cu Dumnezeu (pentru că te-ai luptat cu Dumnezeu), și cu oamenii vei fi puternic (și cu oamenii vei ieși biruitor)” (cf. *Facerea* 32, 26-28). Când a primit acest cuvânt și binecuvântarea cerută Domnului, s-a dus de-a dreptul să se întâlnească cu Esau. Iar când întâiul născut al lui Isaac a simțit smerenia din duhul lui Iacov și binecuvântarea lui Dumnezeu care era asupra lui, inima lui s-a schimbat. În loc să-l omoare pe Iacov, a căzut de gâtul lui, l-a îmbrățișat plângând, gata să-i dea jumătate din avuțiile lui. Din această pildă tragem o importantă învățătură: dacă avem o relație sinceră și strânsă cu Dumnezeu, aceasta se va răsfrânge asupra tuturor relațiilor noastre pe care le avem cu ceilalți oameni.

Un lucru bun de făcut când avem greutăți cu oamenii este să ne rugăm pentru ei și să-L rugăm pe Dumnezeu să pună în inimile lor cele bune pentru noi. Lucrul acesta îl învățăm din Liturghia Sfântului Vasile cel

> Mare, unde ne rugăm lui Dumnezeu ca El să pună în inimile ocârmuitorilor cele bune pentru Biserica Sa. Am văzut minunate schimbări la oameni în urma acestei rugăciuni: „Doamne, grăiește în inima lui cele bune pentru noi."

Ne macină totuși ținerea de minte a răului. Cum putem scăpa de rănile pe care ni le-au lăsat unii oameni în viața noastră? Tot zicem că iertăm, dar, de fapt, mințim.

> Trebuie să ne rugăm pentru oamenii care ne-au rănit. Și chiar mai mult, să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru că i-a scos în calea noastră ca să ne arate cât de departe suntem noi de El.

Cum să facem să iubim rugăciunea când astăzi, după 10-15 minute, simțim că deja ne-am rugat suficient. Cum să ne învățăm cu rugăciunea?

> În Psalmi se zice că rugăciunea naște rugăciune. Dacă ne rugăm constant cât putem, până la urmă cantitatea va duce și la calitate. În chip firesc, cantitatea va duce și la calitatea rugăciunii, și ea ne va fi bineplăcută.

Atunci când te rogi, rugăciunea te duce undeva, te centrează pe ceva. Cum faci atunci când vine îndoiala care îți

spune că e primejdios unde intri acum? Îndoiala te blochează. Cum procedăm?

> Biserica este o școală a rugăciunii. Și noi avem o mulțime de rugăciuni pe care Biserica ni le-a dăruit ca să ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu cu ajutorul lor. E ca și în viață, dacă vrei să devii scriitor, trebuie să înveți gramatica și sintaxa unei limbi. După ce le-ai învățat bine și le stăpânești, apoi îți dezvolți propriul tău stil literar și poți să spui cum vrei tu, devii original.
>
> În chip asemănător, rugându-ne cu rugăciunile Bisericii, ne învățăm cu un anume duh de rugăciune prin care vom spune mai târziu propriile noastre rugăciuni. Atunci suntem în duhul rugăciunii Bisericii, iar îndoielile dispar. Sigur, precum ne spune Sfântul Apostol Pavel, avem un singur învățător la rugăciune, Domnul Însuși.

Dar referitor la rugăciunea minții? Dacă o practicăm, ea ne creează anumite stări. Cum putem ști dacă ce simțim este de la Dumnezeu?

> Da, când avem îndoieli, este un bun moment și prilej să-i întrebăm pe părinți. Pe părinții noștri duhovnicești. Dumnezeu nu a rânduit în Biserică stăpâni și sclavi, ci părinți și fii. În timp, și fiii devin părinți la rândul lor.

Deci, Dumnezeu ne-a dat părinții. Dacă avem îndoieli, să mergem cu întrebarea la părinți. (Traducere din limba engleză de maica Miriam de la mănăstirea Albac, jud. Alba)

26 ianuarie 2014
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PORUNCILE LUI DUMNEZEU, SCARĂ CĂTRE ÎMPĂRĂȚIE

Urcușul omului spre Dumnezeu omului nu e prea greu atunci când îi are alături pe Părinții Bisericii. Ei ne învață că e posibil să ajungem la El și că întotdeauna, în schimbul vieții noastre mici oferite lui Hristos, vom primi viața cea nesfârșită a lui Dumnezeu. Doar așa vom crește, doar așa ne vom îmbogăți duhovnicește, ne asigură părintele Zaharia Zaharou de la mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul" din Essex, Anglia.

Părinte Zaharia, acum un sfert de veac, tinerii din România strigau pentru libertate. Între timp, am câștigat o libertate pe care majoritatea oamenilor o înțeleg acum după modelul vest-european. O libertate de a consuma, o libertate de a avea cât mai mulți bani sau o situație financiară bună. Să fie oare acesta drumul cel bun?

Cred că, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos, nu există decât o singură libertate adevărată: libertatea de păcat. Să fim liberi de păcat și noi ar trebui să căutăm în inima noastră, să eliberăm inima noastră și să găsim acolo această adevărată libertate, care este eliberarea de păcat.

„Menirea omului este să devină Biserica lui Dumnezeu”

Cum ne eliberăm de păcat?

Sunt mai multe mijloace, dar în principal sunt trei. Primul și cel mai important este rugăciunea. Prin chemarea numelui Domnului, noi primim în inima noastră energia harică și, prin această energie a harului, zidim acolo, în inima noastră, Biserica lui Dumnezeu. O altă cale de a cultiva în inima noastră această simțire a lui Dumnezeu care ne dă adevărata libertate este să trăim după cuvântul lui Dumnezeu. Să citim cuvântul lui Dumnezeu și să trăim în viața noastră conform acestui cuvânt al lui Dumnezeu. Scripturile ne sunt date ca să învățăm limbajul lui Dumnezeu. Nu numai să le învățăm și să le citim, ci să învățăm să ne rugăm cu ele. Scripturile sunt de fapt limba lui Dumnezeu. Noi

studiem Scripturile și le citim ca să învățăm această limbă a lui Dumnezeu. În această limbă a lui Dumnezeu noi intrăm în legătură, în relație cu Însuși Dumnezeu, prin prezența harică a Acestuia.

La început, Dumnezeu prin cuvânt a creat toate. Și dacă noi citim Scripturile, prin acest cuvânt ne recreăm pe noi, ne renaștem duhovnicește, Cuvântul care a creat la început toate este prezent în Scripturi. Cultivând îmbelșugat Cuvântul lui Dumnezeu în inima noastră, noi adunăm acolo har peste har și așa ne îmbogățim în duh. Acest har pe care noi îl adunăm în inima noastră prin chemarea numelui Domnului și prin citirea Scripturilor, adunându-se încetul cu încetul, zidește în inima noastră biserica lui Hristos. Așa cum ne spune Sfântul Apostol Pavel, menirea omului este să devină biserică a lui Dumnezeu. Cum spune în epistole: „Nu știți oare că voi sunteți templul lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?" (*1 Corinteni* 3, 16) – și spune acest lucru într-un chip atât de firesc, care ne arată cât de firesc se trăia acest lucru în Biserica primară.

O altă cale de a ne zidi inima noastră și de a ne îmbogăți haric inima, și poate chiar calea cea mai puternică, este participarea la Sfânta Liturghie. În Liturghie avem prilejul să facem un schimb de viață cu Dumnezeu. Îi dăruim lui Dumnezeu viața noastră mică și mărginită, iar El, în schimb, ne dăruiește viața Lui veșnică

și nesfârșită. Cum reușim să facem acest schimb de viață între viața noastră mică și viața nesfârșită a lui Dumnezeu în Liturghie? Iată cum: în Liturghie Îi aducem lui Dumnezeu o bucățică de pâine și un pic de vin – lucruri puțin însemnate în sine. Ceea ce face din acestea daruri de preț înaintea lui Dumnezeu este ceea ce noi punem în ele. Dacă punem în aceste daruri toate dorirele noastre duhovnicești, toată credința, toată pocăința, toată dragostea, investim în aceste daruri aceste dispoziții duhovnicești ale sufletului nostru și I le dăruim lui Dumnezeu pline de ele. Și pentru că noi suntem oameni păcătoși și nedesăvârșiți, sigur că această dăruire a noastră către Dumnezeu va fi întotdeauna nedesăvârșită și ea. Dar pentru că Dumnezeu este milostiv și iubitor, le primește așa cum I le dăm și face, la rândul Lui, același lucru: pune viața Sa în ele și întoarce aceste daruri poporului Său, pentru ca oamenii să poată să trăiască, să fie vii și să devină veșnici. În felul acesta, prin Liturghie, noi reușim să facem un schimb de viață între viața noastră mică și viața nesfârșită a lui Dumnezeu. Ca urmare a acestui schimb, la sfârșit, poporul lui Dumnezeu va cânta o cântare de biruință. Cântăm la sfârșit: „Văzut-am lumina cea adevărată, primit-am Duhul Cel ceresc, aflat-am credința cea adevărată, închinându-ne Nedespărțitei Sfintei Treimi.”

Așadar. Avem trei mijloace foarte puternice pentru a ne zidi pe noi biserici ale Duhului Sfânt nezidite de mână omenească. Și acestea sunt: să chemăm numele Domnului, să trăim cu cuvântul lui Dumnezeu și să luăm parte la Sfânta Liturghie. Numai așa putem să devenim liberi cu adevărat, pentru că numai așa ne îmbogățim duhovnicește și, în puterea Duhului, devenim liberi de păcat. Iar poruncile lui Dumnezeu sunt podul care ne trece de la această lume firească la lumea suprafirească a Împărăției cerurilor.

Ispita curentă este lipsa timpului. Și pentru rugăciune, și chiar pentru participarea la Sfânta Liturghie și mai ales pentru citirea acasă, în liniște, a Sfintei Scripturi, majoritatea dintre noi nu ne găsim timp. Cum să depășim aceste ispite ale timpului?

Dacă am gustat din harul lui Dumnezeu, atunci prioritățile noastre se vor schimba și atunci cuvintele lui Dumnezeu vor fi foarte importante pentru noi. De exemplu, ne spune: *Liniștiți-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu* și, așa cum zice în alt loc, în Psalmi, *pentru cuvintele buzelor Tale eu am păzit căi aspre*. Și atunci vom face tot ce ne stă în putință ca să câștigăm timp, să ne împăcăm cu Dumnezeu.

Valoarea rugăciunii

Există momente când ne rugăm și când nu simțim, când avem sentimentul că ne rugăm degeaba. Putem avea rugăciune degeaba făcută?

Cred că este întotdeauna important și întotdeauna are valoare și întotdeauna este de folos să ne rugăm. Nu contează ce simțim sau altceva. Important este să avem credință în Cel Căruia ne rugăm. Domnul i-a spus lui Toma: „Pentru M-ai văzut, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!" (*Ioan* 20, 29) Când ne rugăm și simțim asta în inima noastră, cum lucrează rugăciunea, e și ușor să și făptuim lucruri bune, pentru că Îl simțim pe Dumnezeu în inima noastră, simțim cum lucrează. E ușor, atunci când Îl simți pe Dumnezeu, să te rogi, să te smerești, să faci tot lucrul bun. Și atunci când nu mai simțim nimic și continuăm să facem rugăciunea ca atunci când simțeam harul lui Dumnezeu cu noi, devenim și mai plăcuți lui Dumnezeu, pentru că harul retrăgându-se, noi continuăm să trăim așa cum ne-a învățat când era cu noi. Și făcând așa, Îl încredințăm pe Dumnezeu de credincioșia noastră, suntem bineplăcuți înaintea Lui și la sfârșit, El Se va arăta din nou, ne va întări și de data aceasta vom rămâne statornici în harul lui Dumnezeu. Când citim Psalmul cel lung la miezonoptică, Îi spunem

lui Dumnezeu: „Al Tău sunt eu, mântuiește-mă!" Dar cine este omul, să-I spună lui Dumnezeu: „Al Tău sunt eu"? Omul trebuie să-L convingă pe Dumnezeu că este al Lui. Dar atunci când răbdăm greutăți, trecem prin încercări de dragul lui Dumnezeu, atunci Îl convingem pe Dumnezeu și auzim de la El cuvântul: „Al Meu ești tu, Eu astăzi te-am născut".

În ceea ce privește alegerea la care suntem chemați câteodată – între a tăcea cu referire la experiențele noastre interioare și a da mărturie, ce este mai bine de făcut?

Trebuie să facem întotdeauna tot ce ne stă în putință ca să păstrăm un duh smerit. E întotdeauna o primejdie de mândrie atunci când încercăm să ne dezvăluim experiențele lăuntrice și să le arătăm oamenilor. Dar există și clipe în care este de folos pentru semenii noștri ca, cu smerenie, să le împărtășim ceea ce am trăit noi în Dumnezeu. Trebuie întotdeauna să încercăm lucrul acesta cu rugăciune. Dacă se poate cu rugăciune, continuăm. Dacă nu se poate cu rugăciune, e mai bine să tăcem.

Normele vieții duhovnicești funcționează și când sunt făcute pe jumătate? Când nu apucăm să ne facem toată rugăciunea, dar ne facem doar puțin; când nu apucăm să ne pregătim suficient, dar ne pregătim puțin – e la fel? E mai rău? Cum e mai bine?

Da, înțeleg... noi toți suntem ca niște mici frunze într-un copac mare, care este lumea asta. Și deoarece întreg copacul „merge" într-o anumită direcție, nu putem să nu fim afectați. Dar întotdeauna prin credință putem să mergem contra curentului – a curentului general al acestei lumi (să ne ținem de alegerea noastră). Trebuie să ne amintim că Evanghelia lui Hristos, poruncile lui Hristos nu sunt la măsura omenească. Ele sunt o chemare a noastră de a ne ridica din lumea asta firească la lumea suprafirească a Împărăției lui Dumnezeu. De asta iudeii spuneau: „Greu este cuvântul acesta! Cine poate să-l asculte?" Dar dacă primim în inima noastră cuvântul lui Dumnezeu, el aduce acolo un har care ne întărește să stăm împotriva curentului lumii acesteia. Și încetul cu încetul, acest har ne întărește inima, îi dă putere să stea în prezența lui Dumnezeu.

Lucrurile care slăbesc inima noastră sunt: atunci când cedăm deșertăciunilor lumii acesteia, când acceptăm în chip absolut modelele lumii acesteia și felurile ei de a fi, și mai ales când cădem în această înșelare pe care o întâlnim la mulți creștini, că am putea cumva împăca dragostea pentru Dumnezeu cu dragostea de lumea aceasta. Este spus limpede în Scripturi că dragostea pentru lumea aceasta este vrăjmășie înaintea lui Dumnezeu. Deci dacă suntem aspri cu noi înșine și avem lepădare de sine, atunci inima ni se va întări ca să urmeze lui Hristos și

să poată să stea înaintea Lui. Și atunci, ca și creștini, vom trăi în această lume, dar nu vom fi ai acestei lumi.

Să învățăm smerenia

Părintele Paisie Aghioritul scrie într-una din cărțile sale că, dacă nu progresezi în cele duhovnicești, înseamnă că ceva te oprește, te ține locului. Pe de altă parte, Părinții Bisericii ne îndeamnă să nu ne evaluăm nevoințele sau reușitele în cele către Dumnezeu. Cum vedeți această diferență de păreri?

Cred că amândouă viziunile sunt drepte, sunt corecte. Ceea ce vrea să spună părintele Paisie Aghioritul este că nu putem progresa duhovnicește până nu devenim prieteni ai Crucii. Și crucea pe care pronia lui Dumnezeu ne-o îngăduie în viața aceasta este exact crucea de care avem nevoie pentru a ne lepăda de toate legăturile noastre pătimașe cu lumea aceasta. Și astfel, cu o inimă eliberată de păcat, să putem merg pe calea poruncilor lui Dumnezeu.

Pe de altă parte, și celălalt lucru afirmat de Părinți, că nu trebuie să ne evaluăm pe noi înșine, este drept. Nu trebuie să devenim propriii noștri spioni și să ne urmărim tot timpul ce facem. Pentru că se naște primejdia ca

vrăjmașul să se strecoare acolo și să ne ducă în înșelare. Părinții pustiei ne-au lăsat o regulă de aur: să facem tot ce ne stă în putință și restul să lăsăm pe seama lui Dumnezeu. Căci făcând așa, adică săvârșind tot ceea ce putem și lăsând restul pe seama lui Dumnezeu, arătăm smerenie. În această purtare este smerenie.

Și să nu uităm că între poruncile cele mari din Evanghelie, date de Domnul, este și următoarea: „Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: «Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem»" (*Luca* 17, 10).

Deci, cea mai mare poruncă evanghelică este să nu uităm acest lucru că suntem slugi netrebnice și nevrednice. Și în acest fel putem să devenim smeriți și să urmăm cuvântului Domnului, Care ne-a spus: „Învățați-vă de la Mine, că Eu sunt blând și smerit cu inima" (*Matei* 11, 29). Dobândim astfel o inimă smerită. Este foarte important să învățăm smerenia, fiindcă pe această cale ni S-a arătat Dumnezeu nouă.

30 martie 2014
Interviu realizat de Preot Alexandru Barna
și Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

SYMEON COSSEC

Părintele arhimandrit Syméon Cossec s-a născut la 12 decembrie 1942 în localitatea Lavallois Perret (Franța), cu numele de botez Gérard. După studii în design industrial, a urmat cursurile Institutului Catolic din Paris. Între anii 1965-1974 a fost călugăr cistercian după care a urmat studiile la Institutul „Sfântul Serghie" din Paris. A fost primit în Biserica Ortodoxă în anul 1979. A fost hirotonit diacon în 1985, călugărit în același an și preoțit în 1986. Din 1990 este starețul Mănăstirii „Sfântul Siluan" din Franța. Chinovia e situată la „Saint Mars de Locquenay", la 30 km de orașul Le Mans, în Pays de la Loire și la o distanță de două ore de Paris. Mănăstirea închinată Sfântului Siluan, mărturisește un mod de viață monahală urmând linia deschisă de Sfântul Siluan, rugăciune pentru lumea întreagă și sufletul deschis pentru oamenii ce Îl caută pe Dumnezeu.

HRISTOS NE FACE ACCESIBIL EXERCIȚIUL IUBIRII DUPĂ MODELUL SFINTEI TREIMI

Iubirea și credința sunt două din virtuțile teologale care sporesc împreună în mersul creștinului spre Dumnezeu. Iubirea o trăim în cadrul credinței, ultima ajutând iubirii să crească. Noutatea acestei virtuți în creștinism este legată de exercițiul iubirii după modelul Sfintei Treimi. Credința este un dar al lui Dumnezeu făcut omului, însă un dar ce se cere cultivat. Ea nu are un fundament în afectivitate, ci în rațiune, în sensul că este conform rațiunii să credem. Părintele Symeon Cossec de la mănăstirea „Sfântul Siluan Athonitul" din Saint-Mars de Locquenay, Franța, ne lămurește în interviul de mai jos raportul între cele două virtuți, precum și modul în care lucrează credința și iubirea în procesul cunoașterii.

Care sunt exigențele credinței? Cum se poate păstra viu, proaspăt, suflul convertirii?

La această întrebare putem răspunde timp de o săptămână. Este o întrebare foarte vastă care ar necesita un răspuns foarte întins. Nu pot decât să fac o încercare de răspuns. Credința trebuie spus în primul rând că este un dar de la Dumnezeu. Dumnezeu ne dă această posibilitate a credinței și apoi noi trebuie să avem o inimă și un suflet care să se deschidă din ce în ce mai mult către credință. Adică, credința nu e ca un fel de comoară pe care o închidem într-un cufăr și îl încuiem cu cheia ca s-o păstrăm intactă. Este ceva care trebuie să crească în noi, pe care Sfântul Duh o face să crească în noi la fiecare eveniment din viața noastră de fiecare dată când suntem confruntați cu realitățile zilnice. Deci, cum să păstrăm această credință și cum să o facem să dea roade?

Mai întâi păstrând o legătură puternică și profundă cu Domnul prin rugăciune, care este primul mijloc spontan pe care îl avem de a fi în legătură cu Dumnezeu. Prin rugăciune putem dialoga cu Dumnezeu, Îl ascultăm, Îi spunem ceea ce avem să Îi zicem și, prin aceasta, credința se va activa și va crește.

Apoi, în al doilea rând, avem Sfintele Taine care sunt la dispoziția noastră ca să ne sporim credința. Când păcătuim, când cădem, ne slăbim credința pentru că Îl uităm pe Dumnezeu, dar avem posibilitatea și prin Taina Spovedaniei, și prin cea a Împărtășaniei să regăsim harul Botezului, care nu e niciodată pierdut, care

se stinge prin greșeală, dar care renaște prin credință. Deci să regăsim harul Botezului. Ce am primit la Botez? Credința. Deci intrăm în această mișcare care este un soi de balans regulat între a încerca să creștem credința, din nefericire văzând-o diminuându-se din cauza greșelilor noastre, și faptul de a încerca să o creștem din nou. În al treilea rând avem încercările pe care Dumnezeu ni le îngăduie în viață și care ne ajută să creștem. Când suntem în fața unei încercări trebuie să ne străduim și tot cu ajutorul harului Domnului să trecem peste încercări, plângând și strigând către Domnul, și iar plângând și strigând și rugându-ne. După ce am depășit încercarea, Dumnezeu ne întărește în credință.

Este o mișcare permanentă între aceste trei elemente și ar mai fi și altele pe care putem să le dezvoltăm. Dar să zicem că prin aceste trei puncte avem deja o orientare în viață ca să ne întărim credința.

Importantă este calitatea relației între noi și Dumnezeu

Rugăciunile trebuie să fie lungi sau scurte?

Rugăciunea necesită calitate, și nu cantitate. Dar cantitatea poate ajuta uneori calității. Pentru că atunci când

spunem de exemplu rugăciunea lui Iisus, noi o repetăm și iar o repetăm. Dacă o zicem de trei ori poate să fie bine. Dar în general trebuie să o spunem mai mult timp pentru ca inima și sufletul nostru să se deschidă. Deci, dacă este mai lungă, simțim că Dumnezeu este din ce în ce mai prezent. Dar nu e neaparat o chestiune de lungime sau de durată. Pentru orice rugăciune particulară sau stabilită de Biserică, ce e important este calitatea relației. Trebuie ca inima mea să se deschidă lui Dumnezeu. Dacă inima mea se deschide lui Dumnezeu, pot primi harul divin într-o clipă. Amintiți-vă de tâlharul cel bun. Toată viața lui a fost în aparență un eșec din cauza greșelilor. Nu cunoaștem detalii. A fost crucificat pentru că a făcut fărădelegi mari. Și era drept pentru el să fie răstignit. El recunoaște că pe drept a meritat pedeapsa. Dar el a zis lui Iisus: „Pomenește-mă întru Împărăția Ta". Atât. Cât a durat? Trei secunde. Iar Hristos îi răspunde: „Adevărat îți zic ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai". Asta a fost totul. Nu a fost o chestiune de durată. A fost o chestiune de circumstanțe și de intensitate a credinței. Totul poate fi spus într-o secundă.

Credința are o bază proprie nu în afectivitate, ci în rațiune. Explicați această afirmație.

Credința nu are cu adevărat baza în afectivitate, în sentiment, adică în ceea ce Dumnezeu ne-a dat ca

să putem trăi în relație cu ceilalți mai mult sau mai puțin intens în funcție de situația în care suntem. Sentimentul nu e rău în el însuși, sensibilitatea nu e rea în sine; trebuie să știm să o orientăm către Dumnezeu și o putem chiar utiliza ca să ne creștem credința. Când vedem o icoană care ne atrage prin frumusețea ei, vrem să rămânem în fața ei. Iată cum sensibilitatea și afectivul nostru pot fi orientate, dar nu trebuie să ne rezumăm la asta. Credința este bazată pe rațiune, în sensul că este conform rațiunii să credem. Credința noastră nu este una irațională, ci una plină de sens, una care dă sens întregii noastre vieți. A nu crede este irațional, așa cum scrie și în Psalmi: „Zis-a nebunul în inima sa: Nu este Dumnezeu." Dar pe de altă parte nu trebuie niciodată uitat că credința este un dar de la Dumnezeu. Nu prin rațiune o să căpătăm credința.

Iubirea există în suflet dinaintea credinței

Care este legătura între cele două virtuți teologale, credința și iubirea? Sfântul Maxim Mărturisitorul spune în Capetele despre dragoste *că „frica și credința în Domnul nasc iubirea". Care este ordinea acestor virtuți?*

Există două feluri de a vedea ordinea și nivelul acestor virtuți. Pentru că ceea ce primim ca dar divin este

credința. Dragostea ne este dată înaintea credinței, paradoxal. Am fost creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu care este iubire, deci beneficiem de ceea ce am primit prin facere. Iubirea este deja în inimile noastre. Din acest motiv remarcăm că există oameni care nu sunt credincioși, dar care au iubire. Pentru că aceasta este pecetea cu care Dumnezeu l-a însemnat pe om. Iubirea există dinainte și dacă ea se dezvoltă în inima omului, nu e niciodată pierdută, pentru că rămâne în legătură cu izvorul dragostei. Bineînțeles că credința vine să se adauge ca dar al lui Dumnezeu, ca acțiune precisă a iubirii lui Dumnezeu care ne dă posibilitatea să credem în El, să avem certitudinea că există. Și că El este iubire. Vom dezvolta această iubire prin rugăciune, prin Sfintele Taine.

Acum putem să facem și o altă interpretare la această problemă, anume ceea ce ne spune Apostolul Pavel în imnul dragostei din Epistola întâi către Corinteni, capitolul 13, unde enumeră toate virtuțile pe care le putem avea și concluzionează că dacă nu avem dragoste suntem ,,aramă sunătoare" și nimic mai mult. Este o afirmație teribilă care ne arată că iubirea este cel mai mare exercițiu pe care îl putem trăi pe acest pământ.

Evident ca și creștini, iubirea o trăim în cadrul credinței. Iubirea a fost dată întâi omului, apoi se adaugă

credința care ajută iubirii să crească. Iar iubirea întărește credința. E un du-te-vino între aceste două elemente de bază ale vieții creștine.

Ce primează în cunoaștere, credința sau iubirea? Cum se realizează cunoașterea prin iubire? Există o cunoaștere prin credință?

Dacă rămânem la cuvintele Sfântului Siluan, acesta zice un lucru pe care l-am auzit mai devreme: e foarte bine să credem în Dumnezeu, dar să-L cunoaștem este mai important. Ce înseamnă asta? Să credem este bine, dar să-L cunoaștem este și mai bine. Cunoașterea este o experiență. Iar cunoașterea lui Dumnezeu se realizează prin viața noastră, prin rugăciune. Trebuie să experimentăm această legătură cu Dumnezeu. Prin ea primim dragostea lui Dumnezeu în schimbul dragostei noastre pentru El. Cunoașterea se face prin intermediul dragostei între Creator și creatură. Mulți oameni spun: „sunt credincios, dar nu sunt practicant", ceea ce pentru mine este stupid. Dacă ești credincios, unde este cunoașterea ta de Dumnezeu? Este în practică. În practicarea, în exercițiul dragostei față de Cel în care crezi.

Hristos ne descoperă pe Tatăl și pe Duhul Sfânt

Ce aduce nou față de filosofia antică creștinismul în modul în care îi privește pe oameni (în privința relațiilor dintre ei)?

> Cred că față de filosofie, care poate fi un preambul al vieții în Dumnezeu, filosofii având niște cugetări foarte interesante, deloc neglijabile pentru mulți dintre noi, ceea ce dă o particularitate vieții creștine este Hristos, revelația divină maxim posibilă care este întruparea Fiului lui Dumnezeu Care vine să ne descopere împreună cu El pe Tatăl și pe Duhul Sfânt. Niciun filosof nu a vorbit înainte de Hristos despre aceste lucruri. Or, Hristos ne spune: „Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl" sau „iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, [...] Acela va mărturisi despre Mine" (*Ioan* 15, 26). Aici este noutatea creștinismului: Fiul lui Dumnezeu întrupat care ne face accesibil exercițiul iubirii după modelul Sfintei Treimi. Suntem chemați la îndumnezeire adică la împărtășirea de iubirea care există între Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi.

Vorbiți despre iubirea de vrăjmași în creștinism. Aceasta nu este un capriciu teologal, ci prin ea se realizează umanitatea plenară.

Da, în acest sens ca și creștini, dacă vom căuta să ne iubim vrăjmașii, înseamnă să răspundem poruncii lui Hristos care ne-a spus să îi iubim pe aceștia. Dacă ne iubim prietenii, suntem ca toți ceilalți. Să ne iubim vrăjmașii este într-adevăr dificil. Prin aceasta ne asemănăm cu Dumnezeu. Sfântul Siluan insistă mult pe acest fapt: a-ți iubi vrăjmașii este culmea duhovnicească pe care o putem realiza pe pământ. Dar cum mărturisesc Părinții Bisericii această iubire nu este una naturală, nu face parte din ființa noastră. Iubirea de vrăjmași este un har pe care Dumnezeu ni-l dă. Știm foarte bine când un dușman este în fața noastră, fie că provine din familia noastră, sau e vreun vecin, sau e cineva de la școală, de la serviciu sau de oriunde, pe acela trebuie să-l iubim. Și știm foarte bine cât plângem pentru că nu reușim. Dacă strigăm către Dumnezeu: „Vino în ajutorul meu ca să-mi iubesc vrăjmașul", pentru că El într-un final vine prin har și iubește pe cel pe care îl consider dușmanul meu, care de altfel este potrivnicul meu, fie pentru că s-a făcut el dușman mie, fie pentru că felul în care îl privesc eu l-a prefăcut într-un vrăjmaș, pentru ambele cazuri ajutorul lui Dumnezeu este indispensabil. Dumnezeu va veni la chemarea mea de a-i iubi pe cei pe care nu-i pot considera apropiați ai mei. Pentru aceasta trebuie să ne rugăm.

Termenul „celălalt” este semnificativ în relația dintre oameni. Domnul ne zice: „Iubiți-vă unii pe alții”. Unii sunt cei care sunt asemănători și sunt ușor de iubit, iar alții sunt ceilalți, care ne sunt diferiți. Diferența ne complică viața. În această diferență eu pot să zic celuilalt: „nu, nu îmi place de tine”. Ochii cu care îl privesc o să-l definească pe celălalt față de mine. Sunt multe expresii curente prin care eu pot să-l resping pe celălalt: „De unde mai vine și ăsta? Ce să fac cu el?” Deci iată, am decis că celălalt este un dușman chiar înainte să știm dacă este cu adevărat potrivnic nouă. Așa l-am creat noi înșine. Este responsabilitatea noastră să-l vedem curat pe celălalt. Iar pentru asta trebuie să cerem în rugăciune lui Dumnezeu să ne curățească inima.

„Dumnezeu ne-a spus să iubim dușmanii, dar nu ne-a spus să-i frecventăm”

Putem să iubim pe vrăjmașii noștri evitându-i?

Foarte bună întrebare. De multe ori sunt interpelat în predici sau în alte discuții de persoane care mă întreabă: „dar chiar când nu putem să-i iubim pentru că uneori chiar există o imposibilitate psihologică, ce să facem?”

Am să-ți spun o vorbă care nu vine de la mine, ci de la primul meu părinte duhovnicesc, care era un foarte bun orator, predica foarte bine și care a zis într-o zi în cuvântul său: „Prieteni, Dumnezeu ne-a spus să iubim dușmanii, dar nu ne-a spus să-i frecventăm, să ne întâlnim cu ei." Fiți înțelepți. Dacă știți că mergând către acela sau aceea veți exploda de mânie, rămâneți la voi acasă și rugați-vă pentru ei și când va veni timpul mergeți din nou către el sau către ea. Iar dacă nu puteți, retrageți-vă. Trebuie să știm să ne folosim inteligența, sensibilitatea, afectivul. Este o înțelepciune de găsit aici. Să facem astfel încât să nu ne lipsească dragostea, dar nici să ne punem în situația în care chiar știm că o să ne lipsească.

Ați spus că trebuie să ne rugăm ca Dumnezeu să vină să iubească în noi pe dușmani. Dumnezeu iubește pe toată lumea de la început.

Da, ne rugăm ca Dumnezeu să vină, să ne lărgească inima și prin aceasta să ne învețe să iubim dușmanul. Putem să-L chemăm prin cititul unui Psalm, printr-o rugăciune mai lungă, poate chiar prin lacrimi, atât de mult suntem în suferință. Ca și un copil care își cheamă părintele: Ajută-mă, ajută-mă. Cum să fac? Și Domnul vine și îți arată, îți spune: „Uită, așa trebuie să faci ca să

iubești dușmanul”. Și lărgindu-mi inima, în felul acesta vine El și prin intermediul meu îl iubește pe celălalt.

Dictonul latin antic spune: „homo homini lupus”. Biserica propune altceva: „homo homini Christus”. Cum se produce transformarea?

Cu dictonul latin suntem în plină dificultate a iubirii de vrăjmași. Pentru că omul are slăbiciuni. Știm foarte bine din experiență. Dar om este și cel din fața mea. Slăbiciunile confruntate unele cu altele fac ca oamenii să devină lupi unii pentru alții dacă nu suntem în iubire. Așa vedem în păgânism sau chiar în Vechiul Testament atitudini care ni se par îngrozitoare. Chiar Legea spunea: „Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte”. Hristos a venit și a depășit toate acestea, să facă să dispară păgânismul, să aducă iubire acolo unde nu mai era iubire. El a venit să arate prin propria sa viață ce putea să producă dragostea între oameni. Când El zice pe cruce: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac”, Hristos săvârșește ceva fundamental. El ne arată cum trebuie să mergem până la capăt în dragostea de vrăjmași. Și să mergem până la răstignire, la răstignirea vechiului om de fapt și până la mucenicie.

În acest sens, omul, devenind el însuși izvor de iubire, oferă celorlalți dragostea lui și o face să circule în

toți cei care o primesc de la el ca și în Sfânta Treime. Creștinul prin dobândirea Sfântului Duh, prin intrarea în această mișcare a iubirii Sfintei Treimi, ne dă ceva special și prin aceasta omul nu mai este un lup pentru om, ci devine asemenea lui Hristos pentru om. Avem aceeași mișcare trinitară.

„Aproapele meu nu este cel de lângă mine, ci cel pe care îl iubesc"

Iubirea față de aproapele este una la care adresantul este la persoana a doua singular. Aproapele este întotdeauna „tu", spune Paul Ricoeur. Cum putem face ca „el" sau „ea", persoane aflate la distanță față de noi, să devină aproapele nostru? Ce condiții trebuie să îndeplinim ca cel de lângă noi să devină aproapele nostru?

Trebuie revenit la parabola samarineanului milostiv. Hristos a întrebat pe cel care pusese întrebarea, iar învățătorul de Lege a răspuns: „Cel care a făcut milă cu el." Adevăratul aproape era cel care fusese rănit.
Este o legătură între cele două personaje. Cel care este rănit este aproapele meu, iar pentru cel rănit, cel care îl ajută este aproapele lui. Cum de sunt ei aproapele unul pentru celălalt? Răspunsul este simplu. Prin

iubire. Cel care a fost îngrijit, adăpostit nu poate să nu-l iubească pe cel care s-a milostivit de el. Aproapele meu nu este cel de lângă mine, ci cel pe care îl iubesc. Aproapele există prin iubire. Pentru aproapele prin iubire, celălalt devine aproape.

Dionisie Areopagitul spune că atunci când iubești nu îți mai aparții ție, ci persoanei iubite. Este aceasta o pierdere de sine? Sau există un câștig prin îmbogățirea cu celălalt?

Pe undeva să-l iubești pe celălalt înseamnă să renunți la o parte din tine. Înseamnă să porți toată intenția dragostei tale către celălalt. Este corect. Dar pot exista deviații la această situație. Fiindcă poți iubi atât de tare încât să te uiți pe tine însuți, să te dizolvi. Să uiți că exiști, că ești, că participăm la Ființa divină. Nu putem să suprimăm chipul lui Dumnezeu care este în noi. Am risca, mergând până în pânzele albe, să suprimăm această pecete pe care Dumnezeu a pus-o în noi sub pretext că îl iubim pe celălalt. Dacă ne uităm prea tare, uităm că suntem copii ai lui Dumnezeu. Trebuie să ne dăruim în dragoste cât mai mult posibil celorlalți, să ne încredințăm în dragoste Domnului. Dar asta nu înseamnă că dacă Îl iubim pe Dumnezeu din toată inima noastră, cu tot sufletul nostru, cu toată tăria noastră, așa cum ne și poruncește

El, nu mai existăm. Nu suntem budiști ca să ne topim într-un neant care ne distruge ca persoane. Trebuie să căutăm echilibrul. Dar toate cu harul lui Dumnezeu. Fără el nici să nu încercăm. (Traducere din limba franceză de Mădălina Amariei și Mihaela Mihalcea)

7 noiembrie 2010
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

MELCHISEDEC VELNIC

Părintele Arhimandrit Melchisedec Velnic s-a născut la 22 octombrie 1961, în comuna Ceplenița, județul Iași, cu numele de botez Mihai. A urmat cursurile Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț, în perioada 1979-1984, și ale Institutului Teologic din București, între anii 1985-1989. Urmând chemării tainice a Bunului Dumnezeu, după absolvirea studiilor, a îmbrățișat viața monahală, parcurgând diferitele etape ale nevoințelor și rânduielilor călugărești, după cum urmează: în 1989 a fost închinoviat și tuns în monahism la Mănăstirea Putna de către părintele arhimandrit Iachint Unciuleac, cu numele *Melchisedec*. A fost hirotonit ierodiacon, în anul 1989, de vrednicul de pomenire Patriarhul Teoctist și ieromonah, în 1990, de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, pe atunci Mitropolit al Moldovei și Bucovinei. În 1992 a fost hirotesit protosinghel de Episcopul-vicar Gherasim Putneanul, iar la 7 decembrie 1992 a fost numit stareț al Mănăstirii Putna de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților, în urma alegerii de către soborul mănăstirii. În 1993 a fost hirotesit arhimandrit, iar în 1997 a fost numit exarh al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților.

DOAR CU HRISTOS ÎNLĂUNTRUL TĂU POȚI ÎNȚELEGE CORECT LUCRURILE

Să te afli la trecerea dintre ani într-o biserică cum e cea a mănăstirii Putna e o adevărată binecuvântare. Slujbe impresionante, mulți pelerini, majoritatea tineri. Am rămas acolo trei zile. La plecare, am reușit să vorbesc puțin cu starețul Putnei. Cuvântul și purtarea Părintelui arhimandrit Melchisedec, conducătorul lavrei ștefaniene, mi-a arătat că fiecare are de transmis celui de lângă el ceva, iar acel ceva nu este decât dragostea care vine de la Dumnezeu, cu care noi ne hrănim, ne adăpăm și pe care trebuie să o dăm mai departe.

Părinte arhimandrit, s-au împlinit de curând 20 de ani de când ați fost ales pe scaunul stăreției de la Putna. Cum ați ajuns aici? Aici însemnând Putna, dar și pragul de ani cu numărul 20.

După ce am terminat Facultatea de Teologie din București în 1989 am plecat spre mănăstire și am ales

Putna. Aici, sub blândul păstor Iachint, se mai adunaseră vreo patru-cinci părinți cu studii teologice. Erau Părintele Tudor Pavlo, Părintele Teofilact Ciobâcă – trecuți la Domnul amândoi, Părintele Pantelimon Aioanei, Părintele Calinic Dumitriu, actualul Episcop-vicar de la Iași, părintele Antonie Știrban, Părintele Vartolomeu Chira – starețul de la mănăstirea „Sfântul Ioan cel Nou" din Suceava. Blândețea Părintelui stareț Iachint și bunătatea lui m-au atras, așa încât am rămas aici, la Putna, din 12 august 1989. Iar la 7 decembrie 1992 am fost instalat ca stareț al mănăstirii, după ce, desigur, cu câteva zile înainte a avut loc alegerea de stareț. Dintre cei trei candidați care au avut cele mai multe voturi, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen m-a numit pe mine.

S-au împlinit anul trecut (2012, *n.red.*), la 7 decembrie, 20 de ani de stăreție, un număr frumos, unii spun cu multe realizări. Dar este un cuvânt la părinți care spune așa: „Știu eu, din cât am făcut, cât este plăcut înaintea lui Dumnezeu?" De multe ori, noi, ca oameni, punem accentul pe cele materiale, pe cele care se văd, pe cele palpabile, dar nu le știm pe cele duhovnicești, nu știm cât sunt de plăcute toate acestea înaintea lui Dumnezeu. De aceea, am socotit că, dacă s-a făcut ceva bun, a fost din mila și din bunătatea lui Dumnezeu și din lucrarea Lui întru noi, iar celelalte, greșelile, căci

s-au făcut și greșeli, sunt convins, am mai supărat poate pe unul, poate pe altul, acelea sunt din neatenția și din nelucrarea mea lăuntrică.

Chipuri de viețuire înaltă

Care au fost părinții care v-au marcat cel mai mult viața și v-au fost mai dragi?

Aici este mult de vorbit. Chiar astăzi, la pomenirea Sfântului Serafim de Sarov, citind dimineață, înainte de a merge la biserică, un fragment din viața Sfântului Serafim, mi-am amintit de întâlnirea mea cu Părintele Paisie Olaru, pe când acesta era sus la schitul Sihla – se întâmpla în toamna lui 1979. Atunci când am intrat în chilia lui, în jurul său era o pace atât de adâncă, încât pur și simplu m-am simțit copleșit. Chipul blând și smerit al Părintelui Paisie m-a marcat, m-a mișcat și mi-am dat seama că sunt în prezența harului Duhului Sfânt. Peste ani aveam să-mi aduc aminte cu bucurie de acest moment al întâlnirii cu Părintele Paisie, cu bunătatea și cu blândețea lui, cu dragostea lui fără margini.

Un alt părinte cu chipul blând și smerit a fost Părintele Sofian Boghiu, pe care l-am avut duhovnic în timpul anilor de facultate, din 1985 până în 1989. Și după

aceea l-am mai cercetat, iar după trecerea la Domnul a părintelui stareț Iachint am continuat să-l cercetez și ca stareț al Putnei.

Părintele Cleopa, prin verticalitatea și demnitatea pe care le avea, dar totodată și prin bunătatea sa, prin cuvântul răspicat pe care l-a avut din adânc, venit de la Părinți, din lucrarea lăuntrică pe care o avea, dobândise o anumită clarviziune a lucrurilor. Pe lângă acești părinți, nu în ultimul rând, ci pentru că este ultimul care a trecut la Domnul, Părintele Arsenie Papacioc, cel care a dat și mai multă frumusețe vieții duhovnicești. El a fost acela care a pus accentul mai mult pe trăirea prezenței lui Dumnezeu.

Lor li se adaugă, desigur, Părintele Iachint Unciuleac, care mi-a fost stareț și care m-a primit în mănăstire la 12 august 1989 după toată rânduiala călugărească, spovedindu-mă în același moment când am ajuns și a doua zi împărtășindu-mă. Atunci mi-a spus doar atât: „Frate Mihai, la drumul acesta plecăm doar cu Hristos și cu Hristos călătorim". El a avut un cuvânt de spus și în 1992, când Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen mi-a încredințat ascultarea de stareț. Părintele Iachint mi-a fost povățuitor și duhovnic până la cea din urmă suflare a sa. Dacă ceilalți părinți au avut blândețe, verticalitate, demnitate, Părintele Iachint s-a remarcat ca stareț printr-o răbdare fără margini.

Pe acești părinți a rânduit bunul Dumnezeu să-i întâlnesc în viață și chipul lor blând mi-a adus aminte de părinții Patericului, de părinții de altădată. Astăzi, când ei au plecat și parcă nu mai avem îndrumători, povățuitori, ne aducem aminte de ei cu recunoștință și cu mulțumire că ni i-a dat prea bunul Dumnezeu măcar ca să-i vedem, să-i cunoaștem. Iar vederea și cunoașterea lor ne pun în legătură cu Părintele Ceresc, căci sunt convins că ei dincolo se roagă pentru noi, mijlocesc pentru noi, ca și noi să putem depăși ispitele și încercările acestei vieți, căci fără de ispite și încercări suntem uitați de Dumnezeu.

Desigur, au avut o influență și profesorii din Seminar. Cu drag îmi amintesc de Părintele Mihai Vizitiu, de Părintele profesor Hanibal Panțîru de la Seminarul de la Neamț, de Părintele Constantin Cojocaru de la Lunca, de Părintele Constantin Mosor, care, prin verticalitatea lor, prin demnitatea lor, prin dorința lor de a ne forma pe noi buni slujitori ai Bisericii, au așezat înlăuntrul nostru acea dorință de a-L sluji cu adevărat pe Mântuitorul Hristos.

Că m-am ridicat sau nu m-am ridicat în înălțimea lor, aceasta nu-mi este dat mie să judec. Eu constat, și vă spun sincer, răspicat, că nu m-am ridicat la înălțimea acestor părinți pe care i-am cunoscut. Ei rămân modelele pe care le-am avut și pe care le am și acum pentru

viața mea duhovnicească. Mă străduiesc să le ating. Mă străduiesc să urmez aceste modele, căci altfel, dacă nu tindem mereu spre Dumnezeu, pentru a ajunge modelele pe care le avem în viață, ne plafonăm.

Ce gust are viața petrecută între zidurile unei mănăstiri? În cazul sfinției voastre, Putna?

Probabil mă întrebați ca stareț, pentru că cea mai mare parte a vieții mele din monahism am petrecut-o ca stareț. Aș zice că viața în mănăstire pentru mine a fost grijă și purtare de grijă față de ceea ce Dumnezeu mi-a dat, față de moștenirea primită, căci am primit o moștenire culturală, spirituală, un simțământ patriotic, dorința înaintașilor noștri de a păstra și de a transmite celor care vin după noi făgașul, linia pe care ei trebuie să meargă. Cred că acesta este cuvântul: o părintească purtare de grijă, aceasta m-a frământat și mă frământă întotdeauna; m-a frământat de la început cum să fac pentru a fi bine înaintea lui Dumnezeu atât obștea mică a acestei mănăstiri, cât și obștea mare a mănăstirii Putna, și aici îi includ pe toți aceia care vin și își pleacă genunchii la mormântul Măriei Sale (Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, *n.red.*)și în fața icoanei Maicii Domnului făcătoare de minuni. Cum să-i îndrum, cum să-i primesc și să le dau cuvânt care

zidește, cuvânt care vine de la Dumnezeu, cuvânt care vine de la Părinți, să le insuflu dragostea de neam și de țară, dragostea față de valorile noastre creștine, față de tot ceea ce este bun și sfânt.

Pentru a avea monahi buni, e nevoie de stareți buni

Ca stareț, care ar fi răspunsul la întrebarea: „Cum se formează un monah?" Părintele Cleopa mărturisea, privind lucrările bisericii celei mari de la Sihăstria, că mai ușor se construiește o biserică de zid decât se formează un monah. Unde sunt dificultățile?

Dificultățile cele mari în formarea unui monah se întâlnesc la noi, stareții. Pentru că noi, stareții, nu avem răbdarea necesară, răbdarea și discernământul de care este atâta nevoie în ziua de astăzi. Pentru formarea unui monah, mai întâi de toate avem nevoie de stareți răbdători, cu discernământ duhovnicesc, prin care monahul să cunoască firea lucrurilor. Dacă un stareț întrunește aceste condiții, atunci ușor îl poate forma pe un călugăr. Dar dacă el nu are răbdare cu ucenicul și dacă la ucenic nu este ascultare deplină și tăierea voii, atunci este greu. De aceea a spus Părintele Cleopa că

mai ușor construiești o biserică, o catedrală, decât să formezi un monah. Tocmai pentru că aici este de lucru cu partea spirituală, cu sufletul omului pe care trebuie să-l formezi. A forma pe cineva nu este un lucru la îndemâna oricui. Sunt puțini secerători, secerișul este mult, dar puțini sunt secerătorii, spune Mântuitorul Hristos. Ei bine, în secerători îi văd pe acei părinți, pe acei clerici care cunosc firea lucrurilor, acei părinți harismatici, adică purtători de duh, care au înlăuntrul lor Duhul Sfânt și care lucrează așa cum le dictează El – ca să ne amintim de Sfântul Serafim, pe care îl pomenim astăzi. De aceea, când un ucenic merge să ia cuvânt de la părintele său, este bine ca înainte să se roage, cum frumos spunea Părintele Rafail Noica: „Doamne, dă-i cuvânt părintelui meu și deschide-mi inima ca să-i primesc cuvântul lui ca de la Tine." Ei bine, când este această lucrare frumoasă atât în interiorul ucenicului, cât și în interiorul starețului, atunci este ușor de format un călugăr. Dar dacă nu este răbdare și clarviziune din partea starețului, și dacă nu este ascultare deplină și alergare la țintă din partea ucenicului, atunci apar dificultăți.

Cum pot rosti rugăciunea minții mirenii? Toți Părinții Bisericii îndeamnă ca această rugăciune să se practice sub îndrumarea duhovnicului. Dacă nici duhovnicul nu cunoaște acest meșteșug, ce este de făcut?

Rugăciunea lui Iisus este bine să o spunem cu toții, dar să nu o lucrăm cu scopul de a dobândi rugăciunea neîncetată, ci scopul rugăciunii trebuie să fie unul singur: iertarea păcatelor și preamărirea numelui lui Dumnezeu. Dacă eu rostesc rugăciunea lui Iisus, să o fac în chip smerit, să pun accentul pe păcătoșenia mea când cer „miluiește-mă pe mine, păcătosul", și când am zis lucrul acesta să cred că eu sunt cel mai păcătos. Frumos cugeta Părintele Sofian Boghiu când era torturat în temniță de potrivnicii lui, de potrivnicii adevărului: „Aceștia se comportă astfel din cauza păcatelor mele. Eu, cu păcatele mele, îi influențez negativ pe ei și ei se comportă așa din cauza păcatelor mele." Aceasta este cugetarea cea mai smerită. Smerita cugetare, așa cum ne învață Părinții și cum ne putem da bine seama, este un dar de la Dumnezeu pe care omul îl dobândește în lupta sa pentru a căpăta smerenia. Omul trebuie să se lupte să câștige smerenia; pe ea o cerem și în rugăciunea de dimineață, în care găsim cererea pentru ceasurile zilei: „Doamne, dă-mi smerenie, ascultare, blândețe...". Dacă-I cerem lui Dumnezeu sincer, Dumnezeu ne dă, și când dă, nu mai ia înapoi. Numai că noi nu știm să păstrăm. Rugăciunea să o rostim cu toții, dar numai cu scopul de a obține iertarea păcatelor și de a slăvi numele lui Dumnezeu. Pentru că Hristos Domnul a spus că vor veni ispite și încercări,

dar și că tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui. Chemând numele Lui, așa ne vom mântui.
Dacă nu găsești un preot ca să te îndrume, dacă nu ai găsit încă un povățuitor, mai caută-l. Sunt convins că Dumnezeu ți-l va scoate în cale. Dacă omul Îl caută sincer pe Dumnezeu, Dumnezeu îi dă instrumentele prin care el să se formeze și să se așeze în mângâierea Dumnezeului Celui Preasfânt. Pentru că mâna lui Dumnezeu este deschisă spre cel care tinde către El. Mâna lui Dumnezeu este deschisă și brațele Lui îmbrățișează pe oricine se predă Lui, și Dumnezeu îi va da și duhovnic, și părinte, și îndrumător, și tot ceea ce are nevoie. Cu o singură condiție: să caute sincer și nu iscoditor.

Pe ce se întemeiază relația părinte – fiu duhovnicesc?

Pe răbdare și pe discernământ din partea părintelui, și pe ascultare și sinceritate din partea fiului. Aș adăuga, pentru fiul duhovnicesc, și statornicie. Statornicia este necesară pentru toți: și pentru părinți, și pentru fiul duhovnicesc. Statornicia în bine; nu astăzi să vrei binele, iar mâine să vrei răul. Părintele stareț Iachint avea o vorbă: *să rămâi constant, vertical, demn în statura pe care o ai*. Fiecare dintre noi are o chemare și în chemarea aceasta să te așezi și să lucrezi, căci

Dumnezeu a avut un gând și are o lucrare de îndeplinit cu fiecare dintre noi. Nu ne-am născut întâmplător, nu ne-am născut oricum în lumea aceasta, numai dintr-o întâlnire pătimașă dintre tată și mamă, ci Dumnezeu a fost Acela care a dat sufletul. Când a dat sufletul, Dumnezeu a avut un gând și apoi are o lucrare de îndeplinit în lume cu acel suflet. Eu trebuie să fiu conștient de această lucrare a lui Dumnezeu. De fapt, nu e nimic altceva decât împlinirea cuvântului din rugăciunea *Tatăl nostru*: „Facă-se voia Ta", deci altfel spus: „Fie voia Ta, Doamne, întru mine". Când m-am pus la dispoziția lui Dumnezeu, m-am așezat în palma lui Dumnezeu, iar El lucrează și astfel eu mă așez în lucrarea lui Dumnezeu, mă așez acolo unde trebuie să fiu, acolo unde am fost chemat să-mi găsesc scopul, menirea mea, talantul, și atunci este bine.

Uitarea istoriei neamului ne duce la marginea prăpastiei

Dacă ați face o radiografie a sufletului românului la ora aceasta, cum l-ați surprinde?

E greu de spus, fiindcă trebuie să nu criticăm, să nu vorbim de rău, dar să ne vedem adevărata față.

Avem și români buni, români care-și iubesc valorile, români care sunt conștienți că neamul și țara parcă se clatină și nu mai e zidită pe pilonii cei tari ai neamului și ai credinței, pe adevăr, pe dreptate și pe muncă. Cred că dacă acești piloni tari stau la temelia societății și dacă ne cunoaștem istoria, atunci neamul stă bine. Și românul se așază în valorile lui. Dar dacă lipsesc acești piloni, dacă punem în locul adevărului minciuna, în loc de interesul național punem interesul de grup și de buzunar, și în loc de muncă umblăm cu viclenii și pe lângă toate acestea uităm de istoria neamului, de strămoșii noștri, de modelele mari pe care le-am avut, atunci vom avea parte numai de rău, atunci vom fi mereu pe muchie de cuțit și la margine de prăpastie.

Părintele Sofian spunea că omul are demnitate și este unitate înlăuntrul lui, între cuvânt și faptă, atât timp cât este unitate între minte și inimă. Dacă nu vom reuși să facem unitate între minte și inimă, adică ce gândim să și facem, și aceasta numai în Dumnezeu și numai cu Hristos, nu ne putem numi oameni. Oameni cu adevărat. Nu ești om dacă nu-L ai pe Hristos, cu tine. ,,Dacă nu trăiește înlăuntrul tău Hristosl nu poți înțelege corect lucrurile în viață. Inima să-ți bată cu Hristos, să-L respiri pe Hristos! Numai atunci ești om adevărat", spune Părintele Sofronie Saharov.

Nădăjduim, cu ajutorul lui Dumnezeu, ca românul, cel de azi, dar și cel de mâine, să se așeze în propria matcă și să vadă că fără aceste valori nu poți merge mai departe nici ca neam, nici ca țară. Nădăjduim, privind la strămoși și având valorile acestea, că vom vieți ca neam și ca țară așa cum se cuvine. Căci un neam dăinuiește numai prin cunoașterea rădăcinilor și prin urmarea modelelor bune. Fără această cunoaștere este greu să mergem mai departe.

20 ianuarie 2013
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

HRISOSTOM CIUCIU

Părintele arhimandrit Hrisostom Ciuciu s-a născut la data de 5 iulie 1972, în Ploiești, județul Prahova cu numele de botez Liviu. În anul 1990 a absolvit Liceul Matematică-Fizică „Mihai Viteazul" din Ploiești. Între anii 1991 - 1994 a urmat cursurile Școlii Militare de Maiștri de Marină, Constanța. După doi ani de activitate în armată, a intrat în Mănăstirea Putna, fiind închinoviat la data de 1 octombrie 1996. A fost tuns în monahism la 21 noiembrie 1998; hirotonit ierodiacon la 29 iunie 2005 și ieromonah la 15 august 2007. În 2009 a absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul" din București, secția Teologie Pastorală. Între anii 2011-2013 a urmat cursurile universitare de Masterat la aceeași facultate, secția Teologie Biblică Ortodoxă/Exegeză și Ermineutică Biblică. În prezent este doctorand la Școala Doctorală „Dumitru Stăniloae" a Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul" București, sub îndrumarea Părintelui profesor dr. Constantin Coman.

LIBERTATEA CĂLUGĂRULUI VINE DIN ASCULTARE

Pentru monah ascultarea este fundamentală. Fiindcă asemenea lui Hristos, a Cărui viețuire călugărul dorește să o împlinească, el nu se poate desăvârși fără supunere față de părintele său. Cel care nu face ascultare poate să facă ce vrea, rugăciune, post, privegheri, niciuna din acestea nu-l va mântui. Duhovnicul sau starețul pot să cadă. Însă cel ce face ascultare nu cade niciodată. Părintele protosinghel Hrisostom de la mănăstirea Putna ne vorbește despre treptele ascultării în monahism.

În ce fel ascultarea față de un părinte rodește libertate?

În mănăstire lucrurile se așază pe acest făgaș: ascultarea este cea care rodește virtutea în om. La început, la mănăstirea noastră (Putna) au existat două direcții. Unii părinți susțineau că rugăciunea este

mama virtuților, iar ceilalți credeau că ascultarea este mai înaltă. Părintele stareț a fost de partea celor din urmă. Am mers cu el în Sfântul Munte, unde trăia atunci părintele Dionisie Ignat de la Colciu, și l-a întrebat: „Uite, părinte, am două direcții în obște. Ce să fac?" Iar el a răspuns: „Ca să te poți ruga ai nevoie de smerită cugetare și aceasta se dă în dar celui ascultător." Nu te poți nevoi în niciun fel ca să o dobândești, nu îți trebuie o tehnică anume, un efort special pentru a avea parte de acest dar. Efortul tău rămâne tăierea voii proprii, iar smerita cugetare ți se dă în dar. Drept care ascultarea devine izvor al rugăciunii. Atunci nu numai că e un drum mai bun, ci o cale care o include și determină rugăciunea.

Părintele Sofronie Saharov spune că în mănăstire călugării dobândesc un har pe care cei din lume nu au cum să-l dobândească. Cei din lume pot ajunge la rugăciunea neîncetată, la cea mai înaltă treaptă de rugăciune, dar harul acesta deosebit de care vorbea Părintele Sofronie – curăția minții în Hristos – vine numai prin desăvârșirea ascultării în mănăstire. Și el explică puțin cum se întâmplă lucrul acesta. În momentul în care eu vin și mă pun în mâna părintelui duhovnicesc, îmi tai voia, cum spunea Părintele Cleopa Ilie, dar și priceperea, începe mintea părintelui să o înlocuiască treptat pe a mea, să gândească el în locul meu.

Aceasta este a doua treaptă a ascultării. Primul nivel este cel trupesc, când te nevoiești trupește și faci un fel de ascultare să o numim orbească, automată, fără să-ți pui problema în niciun fel de ce și cum? Această ascultare o vedem în Pateric, când unui ucenic i se poruncește de bătrânul său să planteze o varză cu rădăcina în sus, nu în pământ, cum ar fi fost firesc.

Treapta a doua este ascultarea duhovnicească, în care părintele gândește în locul tău, iar ultima treaptă, a treia, este ascultarea de Dumnezeu când, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel, ,,nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine'' (*Galateni* 2, 20). Aici mintea părintelui este înlocuită de mintea lui Hristos.

Atunci ajungi într-adevăr să împlinești întocmai cuvântul lui Hristos din Evanghelie. Atunci guști adevărata libertate, iar libertatea vine, în mod paradoxal, doar prin supunere. Când Domnul a venit pe pământ, a propus ca lege a gândirii paradoxul. A răsturnat toate modelele de gândire existente. Antinomia și paradoxul sunt cele care definesc gândirea ortodoxă. După aceea, El a arătat lumii un alt om, cel creștin, care va urma propriul Său model, după chipul Său. Însă El nu a venit să Se propună pe Sine ca Dumnezeu. Dacă e să luăm o pericopă evanghelică care subliniază bine acest lucru, ar fi aceea când Hristos spune așa: ,,Precum aud, judec; dar judecata Mea este dreaptă, pentru că nu caut voia

Mea, ci voia Celui care M-a trimis" (*Ioan* 5, 30). Hristos ar fi putut să spună: „Judecata Mea este dreaptă pentru că sunt Dumnezeu". Și nimeni nu ar fi avut nimic de spus împotrivă. Ca Dumnezeu absolut, întreg, care a zis atunci când a venit pe pământ: „Eu și Tatăl Meu una suntem" (*Ioan* 10, 30), Hristos avea tot dreptul să Se pronunțe ca instanță și autoritate ultimă. Dar El nu face așa, ci Se arată ascultător față de Tatăl. Pe toate le găsim în Evanghelia după Sfântul Ioan, care subliniază în multe rânduri ascultarea deplină a Fiului față de Tatăl. În altă parte, tot la Ioan, Mântuitorul spune: „Iar Eu nu sunt singur, ci Eu și Cel Ce M-a trimis pe Mine (...), fiindcă Eu fac pururea cele plăcute Lui" (*Ioan* 8, 16 și 29). Aici remarcăm faptul că șederea împreună din veșnicie cu Tatăl se datorează nu numai deoființiei cu Acesta, faptului că este Dumnezeu adevărat, că are aceeași Fire dumnezeiască întreagă, ci și ascultării. Hristos ne propune modelul Său ca Fiu ascultător. De aceea Sfântul Pavel scria în Epistola către Romani: „Pe Acesta (pe Hristos) Dumnezeu L-a pus să fie întâi-născut între mulți frați"(cf. *Romani* 8, 29). El a venit ca un frate mai mare, arătându-ne cum să ne comportăm și cum să stăm în fața Tatălui, oferindu-ne ca pildă ascultarea Lui.

Arătând lucrul acesta, ne-a descoperit și iubirea desăvârșită, că El face ascultare în deplină libertate și iubire. „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu" (*Ioan*

14, 23). „Cel care primește pe cel care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește. Iar cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine" (*Ioan* 13, 20). Niciodată Hristos nu rămâne la El. Putea ca Dumnezeu ce era și Fiu al lui Dumnezeu cu mandat de la Tatăl să spună: „Cei ce vă primesc pe voi, pe Mine mă primesc". Punct. Și totuși, nu. El trimite mai sus, la Tatăl. Nu că Tatăl ar fi mai mare, ci că este „Cel ce M-a trimis pe Mine". Prin aceasta Hristos ne spune: „Eu am venit aici ca să vă propun ascultarea", care este o desăvârșire permanentă. Nimeni în Biserica Ortodoxă, vorbim despre oameni, nu are autoritate ultimă, fie el credincios, fie călugăr, preot, episcop. Fiecare se supune unei autorități. Și patriarhul are un părinte duhovnicesc și, la rândul lui, acesta are un alt părinte duhovnicesc. Este un șir, o înlănțuire care pare că nu se termină niciodată. Ea se termină doar în Dumnezeu Tatăl. Dar în Dumnezeu nu se termină nimic, cum zice Sfântul Grigorie de Nyssa, avem parte de un urcuș continuu, din început spre un nou început care nu are sfârșit. E vorba de ceea ce numim epectază. Ascultarea este asemenea iubirii, nesfârșită.

De la întuneric către lumină

Cum se produce acest transfer? Cum devine mintea starețului mintea ucenicului?

Ca să poți realiza această transformare, trebuie să pornești de la bun început cu acest gând, că dincolo de părintele tău sau la capătul firului este Însuși Dumnezeu. Te supui unui părinte pentru că așa consideri să te supui Însuși lui Dumnezeu. Părinții athoniți contemporani, Efrem Katunakiotul, Iosif Vatopedinul, Efrem Filotheitul, Sofronie Saharov, insistă pe un lucru care pare de neconceput pentru un ortodox, și anume că de părintele tău trebuie să faci ascultare ca și de Hristos, ca și cum el ar fi Hristos.

E ca și cum eu m-aș închina icoanei fără să mă gândesc că icoana în sine e o reprezentare. Mă închin icoanei, ca lui Hristos. E un lucru de neimaginat. Și se insistă pe aceasta. De ce? Pentru că Dumnezeu, când săvârșește un lucru, împrumută mâinile omului, ale preotului, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Atunci părintele Îl înlocuiește pe Hristos cu mandat de la El. Pentru o perioadă el e Hristos. Ca să poți face ascultare deplină, ca să te poți deșerta de cele ale tale, trebuie să asculți de el ca de Hristos. Știind bineînțeles că faci ascultare de el pentru că așa a zis Hristos. Părintele nu e Hristos, dar *în momentul acela* el e Hristos, cum spunem noi *din încredințare*. Făcând așa te poți deșerta pe tine și atunci, supunându-te unei autorități superioare, inviți acea autoritate să ia hotărâri în locul tău. Știi că acea autoritate vine cu o cunoștință superioară

a lucrurilor, cunoștință care nu este din lumea aceasta. De multe ori, în mediul monahal, se folosește acest exercițiu: ,,Uite peretele acesta, ce galben este". Și tu-l vezi că-i alb. În realitate el e alb. Dar părintele îți zice: «,,Ce spui de peretele ăsta ce galben este?!"»

Un călugăr ar trebui să răspundă: ,,Da, părinte, ce galben este!" Și mulți m-au întrebat referitor la asta, chiar și în facultate mi s-a pus întrebarea aceasta de un profesor: ,,Cum eviți fățărnicia?"

Tu zici că peretele e galben pentru că așa a spus părintele și nu trebuie să-i calci cuvântul, dar tu-l socoți alb în continuare. Atunci ce ascultare e aici? Doar că așa spune el?

Ideea e alta. Cei care intră în mănăstire o fac având conștiința că sunt trupești, că sunt orbi, și pășind pe calea ascultării devin duhovnicești. Părintele e acela care este duhovnicesc și el vede lucrurile așa cum sunt ele în realitatea duhovnicească, nu în realitatea trupească. E ca și cum am avea două planuri coexistente. Dar din aceste două planuri, noi, trupești fiind, nu-l vedem decât pe cel material, pe când pe cel duhovnicesc nu reușim să-l vedem fiindcă nu avem ochi pentru el. De aceea ne încredințăm ca niște orbi unui văzător care ne duce de mână și dacă el ne spune ,,mergi înainte!", merg înainte pentru că eu nu știu altfel și el știe mai bine unde să mă ducă.

Părintele spunându-mi că peretele e galben, eu, în sinea mea, zic și chiar așa pot să-i și răspund: „Așa e, părinte, este galben. Dar prostul de mine îl vedeam alb." Iar în inima mea eu voi gândi așa: „Cât de înșelat pot să fiu și cât de trupesc, că nu pot să trec de culoarea asta albă și să nu văd peretele galben, așa cum îl vede părintele!" Și de ce îl vede el galben? Pentru că așa i-a spus Hristos. Așa i-a arătat lui Hristos.

Poate fratelui meu, peste cinci minute, starețul îi va spune: „Vezi ce roșu e peretele acesta?" El îl vede și atunci roșu pentru că așa i-a arătat Hristos, că e roșu pentru fratele acela.

Starețul vede doar ceea ce-i arată Hristos și Hristos îi arată numai ceea ce-mi este mie de folos. Pentru aceasta mă și las cu totul în mâna lui, știind că aici Hristos hotărăște, nu părintele. Părintele să vrea, și nu mă poate înșela. Pentru că eu lui Hristos m-am făgăduit de la bun început. Și legământul meu este între mine și Hristos. Dar trupesc fiind, eu nu pot să iau legătura direct cu Hristos. Am nevoie și de o reprezentare materială a Lui, am nevoie ca om trupesc ce sunt de o mângâiere, de un cuvânt auzit, de lucruri sensibile, pe care să le pot percepe. Acesta este starețul în acel moment. În virtutea acestui rol al lui, el reușește să-mi transmită mie imaginea, să-mi întipărească chipul lui Hristos în sufletul meu.

Cum spune Sfântul Pavel: „Fiii mei, pentru care sufăr din nou durerile nașterii până ce Hristos va lua chip în voi". Însă modelul cel mai bun de părinte duhovnicesc este Sfântul Ioan Botezătorul care are aceste cuvinte extraordinare: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez". Este ca și cum eu mă uit la părintele meu silindu-mă să-L descopăr pe Hristos, iar părintele se silește să-L facă cât mai transparent pe Hristos în el. Părintele este fereastra prin care-L pot vedea pe Domnul. La început fereastra este opacă, dar asta din cauza mea, pentru că eu sunt trupesc și nu pot să văd altceva.

Încet, încet, fereastra opacă se transformă în vitraliu, ca în final ea să se deschidă complet și Hristos mi Se va descoperi, duhovnicește desigur.

„Voia noastră este mai păgubitoare decât orice demon"

Care sunt ispitele care-l pândesc pe ascultătorul începător?

Dacă acesta nu ține permanent mintea îndreptată către Hristos și uită că cel din fața lui nu este Hristos, ci este trimis de Acela, se poate lega de om. Atunci el se va forma după chipul părintelui, și nu după chipul

lui Hristos. Ca duhovnici, aceeași ispită o întâmpinăm și noi, ca să formăm ucenici după chipul nostru, și nu după chipul și asemănarea lui Hristos. Noi ar trebui să fim primii care descoperim această anomalie.

Trebuie ca permanent să ne punem în minte că ceea ce facem, o facem pentru Hristos. Un pas dacă-l facem, în mănăstire sau în lume, pentru Hristos. Ție, Doamne Îți dedic, Îți supun toate acestea, pașii mei, ceea ce am și sunt, pentru Tine sunt. Se naște astfel o tensiune permanentă care nu trebuie să slăbească. Nevoința de a vedea dincolo de părinte pe Hristos. E ca și cum acel geam de care v-am spus insistă să devină opac, dar tu mai tare te străduiești să vezi ceva prin el. Și făcând așa, scapi de ispita aceasta.

Am sărit însă peste una din cele mai grosiere ispite, de care toată lumea ar trebui să fie conștientă, anume, cea a netăierii complete a voii noastre. Ținem la priceperea noastră. Hai că voia noastră o mai tăiem, dar priceperea greu o tăiem. Să zicem că eu sunt un mare om de știință, foarte mare specialist în calculatoare. Vin în mănăstire și părintele îmi spune: ,,Nu se face așa. Trebuie să scoți din priză asta''. Și eu știu că dacă scot din priză, am stricat tot. Și atunci încerc să-i explic părintelui, gândindu-mă că el nu are de unde să știe lucrurile astea… Dar primesc replica: ,,Măi, tu nu înțelegi, trebuie să faci lucrul așa!'' Și până la urmă fac cum zice părintele. Dar greu.

Greu îmi tai voia în cele în care consider că am dreptate. Și asta înseamnă că nu mă golesc pe mine, și deci mintea mea refuză să fie înlocuită de a părintelui mai întâi, și de a lui Hristos apoi, așa cum am zis mai devreme. Dacă nu ascult, eu mă pun deasupra celuilalt.

Coborârea mea este începutul cel bun. Lucrul pe care nu-l înțelegem este că noi trebuie să ne facem ca lutul în mâna olarului. Noi înțelegem expresia asta, des folosită în mănăstire numai printr-o caracteristică, anume că trebuie să ne lăsăm modelați, să fim moi, maleabili. Perfect adevărat, aceasta este esențial, dar mai e un lucru de care e nevoie să ținem seamă. Să nu uităm că la început lutul este amorf, n-are deci nicio formă și de aceea se dă în mâna olarului, ca el să-i dea ce formă vrea el, să-i dea în sfârșit o formă, să arate în sfârșit a ceva. Pentru că la început el nu arată a nimic. Noi nu punem în minte gândul acesta că eu nu arăt a nimic. Dacă punem acest gând, că părintele trebuie să ne dea o formă, nu o altă formă, ci *o formă*, atunci am reușit să prindem sensul cuvintelor *începutul cel bun*. Adică pornind de la zero. Asta înseamnă smerenie. Cum zice și Sfântul Apostol Pavel: „Eu încă nu socotesc să o fi cucerit (îndreptarea), dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus” (*Filipeni* 3, 13-14).

Dacă nu facem așa, nu ne putem tăia voia. Și atunci cârtim. Nu e cădere mai mare pentru un călugăr decât cârtirea și judecata. În Pravila bisericească, e un cuvânt care zice: „Dacă un călugăr a căzut în desfrânare este pentru că mai înainte a făcut ceva de S-a depărtat Duhul Sfânt de la el. Pentru că altminteri un monah nu poate să cadă în desfrânare." Or, Duhul Sfânt se depărtează de la călugăr mai ales atunci când cârtește, când iese din acea ocrotire a ascultării. Călugărul nu dă socoteală pentru nimic, ci numai pentru cele în care nu a ascultat. Dar când a ascultat, toată, dar absolut toată responsabilitatea se transferă părintelui. Deci atunci când cârtești, practic intri în focul ispitei. În acest foc Hristos îți întinde o cărare. Câtă vreme ești pe drumul lui Hristos, poți să mergi liniștit, fără să-ți pese de focul aflat în stânga sau în dreapta. Dacă pășești afară de drum, te-ai ars.

Același lucru s-a întâmplat cu Sfântul Apostol Petru. În momentul în care nu s-a mai uitat, n-a mai fost atent la Hristos, ci a luat aminte la valuri, s-a afundat în apă. S-a îndoit. Nu a avut încredere că drumul pe care îi poruncise Hristos să-l urmeze îl poate duce teafăr și nevătămat la destinație. S-a speriat. Aceasta este ascultarea. Singurul pericol real al călugărului este voia sa proprie și cârtirea. Cum zicea avva Dorotei: „voia noastră este mai păgubitoare decât

orice demon”. Să ne ferim de voia noastră mai rău decât de draci. Căci „cine își face voia”, spune Sfântul Ioan Scărarul, „își este sieși mai mult decât un drac; acela nu are nevoie de draci”.

2 aprilie 2013
Interviu realizat cu Augustin Păunoiu
Ziarul Lumina

PREACUVIOSUL PĂRINTE PROTOSINGHEL

POLICARP STOIAN

Născut la 25 mai 1978 în București, Părintele protosinghel Policarp Stoian a absolvit profilul uman-limbi străine al Școlii Centrale din capitală. În anul 2001 devine licențiat al Facultății de Filosofie din cadrul Universității București. Închinoviat încă înainte de absolvire în obștea mănăstirii Turnu din județul Prahova, primește acum ascultarea de a parcurge un stadiu de familiarizare cu rânduiala monahală aghiorită și cu limba greacă în Mănăstirea Vatopedu din Muntele Athos, pentru un an de zile. Revenit la Mănăstirea Turnu-Prahova, va primi schima monahală și hirotoniile întru ierodiacon și ieromonah, de-a lungul anului 2004. Începând din anul 2006, viețuiește ca preot slujitor și duhovnic la Mănăstirea Bran din județul Brașov, unde a fost hirotesit protosinghel în anul 2009. În anul 2011, a obținut și licența în Teologie la Facultatea „Andrei Șaguna" din Sibiu. Pe parcursul acestor ani, răspunde numeroaselor invitații de a susține conferințe, comunicări, interviuri și de a participa la emisiuni televizate cu tematică religioasă și culturală.

ÎNTEMEIEREA ÎN DUMNEZEU TE FACE MARTORUL MINUNILOR LUI

Părintele protosinghel Policarp Stoian a absolvit Facultatea de Filosofie din cadrul Universității București. La finalul studiilor s-a produs hotărârea lui pentru această schimbare radicală a cursului vieții, în sensul dedicării vieţuirii monahale. Ceva mai târziu, după ce deja a fost chemat la jugul preoției, a ajuns în situația de a continua studiile în teologie la facultatea din Sibiu. Dialogul cu el pe tema vocației monahale ne dezvăluie un om cu mult echilibru duhovnicesc și, în aceeași măsură, un intelectual fin, capabil să surprindă nuanțe subtile în discursul său.

Părinte protosinghel, cât risc presupune alegerea monahismului ca mod de viață? Iubirea lui Dumnezeu este riscantă?

Tot ceea ce privește strădania omului de a „umbla în căile Domnului” se vădește a fi în egală măsură nebunie,

sminteală, pariu, deci risc covârșitor. Iar faptul acesta nu ține doar de angajamentul monahal al vieții creștine, ci de orice altă ipostază pe care este dispus să și-o asume cel ce însetează după cunoașterea și trăirea harului Dumnezeului viu și adevărat. Un asemenea om va fi nevoit să constate că are în fiecare clipă absolut totul de pierdut și nicio garanție că va câștiga ceva, că este chemat să facă, în consecință, o abisală echilibristică deasupra unui ,,hău'' ființial care îl primejduiește la tot pasul. Însă tocmai dramatismul acestei realități este cel mai susceptibil să genereze smerenie lăuntrică, întregită de conștiința dependenței de harul lui Dumnezeu și a nevoii unei ancorări desăvârșite în ,,gândul lui Hristos'' privitor la orice fel de proiect, hotărâre sau plan pe care omul tinde să le confere vieții sale duhovnicești. Cu alte cuvinte, numai așa apare fermentul cel mai fecund al dialogului cu Dumnezeu, mijlocit de rugăciune.

Practic, cu cât încrederea în sine, conștiința propriei aptitudini de a gestiona o sumă de provocări existențiale ignorând harul și voia lui Dumnezeu se năruie mai apăsat, omul devine martorul unor minuni săvârșite cu atâta delicatețe asupra vieții sale de către Hristos, încât nu-i va mai rămâne decât suspinul de recunoștință infinită, întemeiat pe sentimentul propriei nevrednicii. Acesta este cel mai fericit scenariu posibil, și totodată marea miză a lui Dumnezeu vizavi

de imensul pariu, de marele risc, de înfricoșătoarea nebunie la care se înhamă omul dornic să nu mai fie „din lumea aceasta", ci să se osebească de ea, devenind „al lui Hristos", indiferent pe ce cale slujitoare – monahală sau nu.

Cum ați ajuns să descoperiți că monahismul este chiar calea dumneavoastră de urmat în viață?

Privind lucrurile retrospectiv, nimic nu mă îndreptățește să pretind că ar fi existat la un moment dat în viața mea un punct ușor de deslușit care să fi tranșat crucial lucrurile către ideea extrem de clară că monahismul se potrivește cel mai bine modului meu de a-L trăi pe Dumnezeu. Altfel spus, drumul meu către călugărie nu comportă niciun fel de similitudini cu drumul Sfântului Apostol Pavel către Damasc. Nu am experiat o revelație anume, nu a existat un „declic" care să reprezinte punctul de cotitură indiscutabil către decizia de a mă dărui vieții călugărești. Aș fi tentat mai degrabă să spun că deznodământul acesta a survenit la capătul a câțiva ani buni de „coacere la foc mic", de dumirire temeinică, de limpezire cu sine, așa încât momentul împlinirii acestui pas nu a făcut decât să consfințească o succesiune de prefaceri care m-au dus, într-un firesc senin și liniștit, către simțământul

că drumul vieții monahale s-ar potrivi structurii mele sufletești. În această privință, mintea nu rămăsese nicio clipă nebântuită de îndoieli și descumpăniri, însă, la nivelul inimii (adică exact acolo unde se cer tranșate, în fond, marile dileme lăuntrice), orice ezitare părea de nejustificat.

Teologia, o harismă dată celui care-L trăiește pe Hristos

Având în vedere că ați făcut la început studii care nu aveau legătură directă cu teologia, ce rol acordați studiului teologic în viața monahală? Dar rugăciunii? Ar trebui să prevaleze vreuna?

Voi rememora, inevitabil, faptul că Facultatea de Filosofie a Universității bucureștene furniza, cel puțin în anii 2000 (ai absolvirii mele), prilejuri de întâlnire cu texte biblice și patristice fundamentale. De altminteri, nu lipseau complet nici cursurile a căror abordare tematică să prezinte interes real pentru teologie. Revenind însă la locul pe care ar trebui să-l ocupe studiul teologic în viața unui călugăr, cel mai profitabil este – ca de fiecare dată – să pornim de la perspectiva Sfinților Părinți ai Bisericii, potrivit căreia

teolog este omul care vorbește efectiv cu Dumnezeu și care știe să-și plece urechile duhovnicești la glasul tainic al Domnului. Natural este ca teologia să fie tocmai în acest sens una dintre harismele pe care Duhul Sfânt le dăruiește vieții noastre ca urmare a dispoziției de a-L trăi pe Hristos cu adevărat. Astfel, esența conținutului acestei harisme se va referi mai ales la capacitatea de a pătrunde tainele vieții lui Dumnezeu, ale lucrării Lui în viața noastră și în creația întreagă. Restul sunt biete note de subsol care nu legitimează pe nimeni ca teolog, dacă ne păstrăm în coordonatele gândirii patristice.

Indiferent cât de autentică sau nu, biografia convențională a Mariei Egipteanca este inclusiv expresia stăruinței inepuizabile a Bisericii de a sublinia în orice formă însemnătatea mesajului că întemeierea adevăratei cunoașteri de Dumnezeu nu se poate face în primul rând pe studiul scolastic propriu-zis, pe efortul vizând cu strictețe o achiziție pur intelectuală, fie ea și de maximă rigoare sau rafinament „academic", ci cu precădere pe asceza de fiecare zi a luptei cu patimile care obturează discernământul duhovnicesc și expun la riscul unei nevoințe și teologii fundamental eretice, chiar dacă adesea fascinante.

Sigur că toate acestea nu sunt de natură să arunce într-o notă depreciativă ori bagatelizantă studiul

teologic academic. Dimpotrivă, preocuparea pentru împrospătarea și îmbunătățirea acestui act în unitățile învățământului de profil este cu atât mai stringentă actualmente, în contextul atât de precarei familiarizări a pleromei Bisericii cu propria ei teologie.

La fel de adevărat este, în același timp, că riscul insistenței călugărului pe ideea accesării cu orice preț a învățământului teologic în forma sa academică nu trebuie exclus din calcul. Experiența arată că nu au fost puține cazurile de monahi care au optat pentru seminarul sau facultatea de teologie din rațiuni îndoielnice, precum inadaptarea la mediul și exigențele propriei mănăstiri sau calculul pragmatic întreținut de obsesia carierismului eclesial. În plus, este de reflectat și asupra pleiadei de monahi care, făcând acest pas cu bună-credință și râvnitoare căutări, au sfârșit prin a ceda presiunilor la care-i supunea constant specificul unui mediu eminamente viciat, precum cel al lumii cu care interacționau pe parcursul desfășurării studiilor teologice, asumate la o vârstă duhovnicească evident prematură.

Iată aspecte dramatice pe care nu-și poate îngădui să le subevalueze nici episcopul, nici starețul, nici duhovnicul, nici profesorul de teologie care susțin sau girează opțiunea unui monah pentru învățământul teologic.

Nu accederea la o sumă de cunoștințe abstracte ne poate schimba viața

Dmitri, fratele cel mai mare dintre cei trei Karamazovi, spune că Dumnezeu se cunoaște cu inima, nu cu rațiunea. Sunteți de acord cu aceasta?

Scriptura însăși pledează în multe rânduri pentru faptul că Dumnezeu poate și trebuie să fie cunoscut mai degrabă cu inima, decât cu rațiunea. A nu se uita însă că ținta noastră este să dobândim, prin harul lui Hristos, restaurarea propriei integrități ființiale tocmai prin ajungerea la starea de dinainte de căderea adamică, a re-armonizării minții cu inima – înțelegând prin minte acel *nous* despre care teologia Bisericii învață că reprezintă centrul duhovnicesc al omului. Rugăciunea însăși, cu atât mai mult Rugăciunea lui Iisus, cultivată permanent în viața noastră, este pecetea maximală a efortului contopirii minții cu inima (de unde și subnumirea de rugăciunea minții în inimă), vindecând prin Taina Pocăinței toate rănile duhovnicești care au generat felurite scindări și schizofrenii ale împreună-funcționării amândurora.

Prin urmare, teologia rugăciunii, inclusiv ca instrument al reașezării minții în inimă prin harul Duhului Sfânt, este cea în slujba căreia se cuvine să punem și

studiul teologic academic. Unica miză reală a teologhisirii o constituie împărtășirea personală din viața lui Hristos, nicidecum accederea la o sumă de cunoștințe abstracte, care nu l-ar distinge pe teolog de aderentul la orice formă de sistem filosofic sau doctrinar.

Cum pot oamenii autosuficienți să se apropie de Dumnezeu? Sau se pot apropia ei de Dumnezeu?

În definitiv, autosuficiența este singurul obstacol posibil în calea cunoașterii lui Dumnezeu. Hristos nu Se poticnește în lumea aceasta de absolut nimic pentru a ne „vâna" către Sine, a cocheta cu noi în maniere uneori într-atât de complicate și de învăluitoare, pe cât suntem noi înșine de ezitanți sau de complicați; El nu Se stingherește de absolut niciun handicap al nostru duhovnicesc, în a presăra permanent viața noastră cu jaloane care să ne readucă în matca firească a urmării vocației pe care a așezat-o ființial în noi și care ține de perspectiva veșniciei, în afară de acest colosal și insurmontabil impediment care este suficiența noastră de sine. Omul suficient sieși nu poate manifesta dispoziția către un dialog, pentru că nu este deocamdată nici măcar conștient că are nevoie de un dialog cu Dumnezeu.

Și este în firea Dumnezeului iubirii, Care ne-a creat după chipul și asemănarea Sa ca persoane libere, a

căror libertate nu o agresează în niciun fel, să urmeze voia omului de a trăi autonom, emancipat, ca unul suficient sieși, ca unul care nu-și dorește așadar niciun fel de contact, de intimitate, de relaționare personală cu Creatorul său. Nevrerea omului de a-L lăsa pe Dumnezeu să lucreze proniator în viața lui este tragicul element care, determinându-L pe Dumnezeu să Se plece smerit în a face voia omului autosuficient, deschide porți generoase unui întreg iad sufletesc, pasibil oricând de înveșnicire.

Suferința și cunoașterea lui Dumnezeu

Credeți, de aceea, că mai ales în lumea contemporană, doar prin suferință ajungi să-L poți cunoaște pe Dumnezeu?

Cheia cunoașterii lui Dumnezeu, apropo de tema suferinței, ține practic de modul în care înțelegi să-ți asumi această suferință.

Astfel, dacă suferința devine prilejul binecuvântat de a ne nărui întreg sistemul de iluzii despre viața aceasta; dacă suferința ne deschide către problematizări serioase în legătură cu rosturile și noimele infinit mai adânci ale acestei dimensiuni a realității pe care o experimentăm pasager în viața pământească,

dacă suferința ne înlesnește o deschidere mult mai cuprinzătoare față de suferința celorlalți și o participare mult mai angajantă duhovnicește la suferința Domnului pentru starea căzută a întregului neam omenesc; dacă suferința ne limpezește înțelegerea marilor abdicări existențiale care ne-au traumatizat sufletul până la a face posibilă tocmai suferința însăși; în fine, dacă suferința începe să devină imboldul împreună-vorbirii noastre cu Dumnezeu despre ceea ce așteaptă El să ne însușim mântuitor din lecția dinamicii propriei căderi; atunci, în oricare din aceste scenarii (și ar fi preferabil ca toate acestea să fie comasate în experiența pe care o traversăm), suferința ne poate apropia imens de Dumnezeu, pe fondul redescoperirii temeiurilor pentru care El ne-a făcut în virtutea și în perspectiva veșniciei.

Dar, în afara unor asemenea posibile scenarii, suferința riscă să rămână inertă, stearpă, întunecată, ducătoare mai degrabă către blazare, resemnare, deznădejde, răzvrătire. În scurt, către implacabilă moarte duhovnicească.

31 august 2014

Interviu realizat de Silviu Anton Lupu

Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

ARSENIE MUSCALU

Părintele arhimandrit Arsenie Muscalu s-a născut la 14 august 1968 în localitatea Întorsura Buzăului, județul Covasna, cu numele de botez Adrian Ioan. A urmat cursurile Școlii Generale din Sita Buzăului, după care în 1986 a absolvit Liceul Industrial din Întorsura Buzăului. Între anii 1987-1992 a fost student la Facultatea de Fizică, Universitatea București, specializarea Fizica atmosferei și a pământului, obținând diploma de licență în acest domeniu. În 1992 a intrat în monahism la Mănăstirea Cernica, unde a primit doi ani mai târziu tunderea în monahism cu numele Arsenie. În 1994 a fost hirotonit ierodiacon, apoi ieromonah. A fost transferat la Catedrala Patriarhală în 1996 ca preot slujitor. Între anii 1997-2003 a deținut funcția de Mare Eclesiarh al Catedralei Patriarhale. Din 2008 este duhovnic și preot slujitor la Mănăstirea „Sfântul Ioan Evanghelistul și Sfânta Cuvioasă Eufrosina", localitatea Cornu din județul Prahova.

LA PAȘTI TRĂIM UN HAR, O LUMINĂ CARE NU SUNT DE AICI

Învierea Domnului este împlinirea așteptării neamului omenesc de la Adam până la ultimul om care se va naște pe fața acestui pământ, toți supuși inexorabilei morți. Bucuria acestui praznic înseamnă nu doar începutul unei noi, eterne vieți, ce ni se deschide cu putere nouă, ci și începutul unei noi vocații umane. Devenim făptură nouă, trimisă într-o lume orfană de Dumnezeu pentru a vesti biruința lui Hristos, pentru a vesti că totul ne este deschis înainte. Dialogul pe care l-am purtat cu Părintele Arsenie Muscalu, duhovnicul mănăstirii „Sfântul Ioan Teologul" din localitatea Cornu, județul Prahova, vine să întărească cele afirmate mai înainte.

„Hristos a înviat, bucuria mea!" era salutul cu care Sfântul Serafim de Sarov întâmpina pe orice om care-i călca pragul. Părinte Arsenie, cum ajungem să trăim această bucurie și ce ar trebui să dăm în schimb?

Viața Sfântului Serafim ne spune ceva despre aceasta. Întotdeauna întrebările care încep așa: ,,cum să facem?" comportă un oarecare risc. Pentru că vedeți, mereu avem înclinația să transformăm în rețetă anumite lucruri. Totuși, viața Sfântului Serafim și viețile sfinților ne dezvăluie că plinătatea aceea a bucuriei, a dragostei nu poate fi trăită fără curățirea de patimi. Noi avem nevoie să dăm în schimb alegerea noastră. Pentru că avem de făcut o alegere. Voia noastră cea bună o avem de dăruit. Sfântul Petru Damaschin spune că nu avem ce să-I aducem lui Dumnezeu decât alegerea noastră și paza dumnezeieștilor porunci, dar sfântul simte nevoia să adauge: ,,dar mai bine zis, aceste porunci ne păzesc pe noi". Apropo de rețete. Ce să aducem noi lui Dumnezeu?

Și cum putem înțelege că porunca lui Dumnezeu ne păzește pe noi? În clipa în care alegem să ne lepădăm de egoism, în momentul în care alegem să ascultăm de Dumnezeu, primim tot de la El puterea de a împlini porunca. Adică, în împlinirea poruncii dumnezeiești lucrează deja harul. Fiindcă porunca dumnezeiască este dincolo de puterile omenești. Omul, cu simplele lui puteri, nu se poate apropia de porunca dumnezeiască. Dar omul aduce lui Dumnezeu alegerea lui liberă. Asta da, asta e jertfa pe care o aduce omul lui Dumnezeu. Apoi trăiește conlucrarea aceasta cu

harul dumnezeiesc. Totuși, ca să ajungi la bucuria pe care o trăia Sfântul Serafim, încât să simtă cu atâta plinătate, cu atâta intensitate bucuria Învierii lui Hristos și prezența fiecărui om să o trăiască ca pe o mare bucurie, înseamnă să fi înviat tu însuți. Și asta, numai ca urmare a biruinței asupra patimilor, asupra păcatului.

„Nu putem să păstrăm harul, dar putem năzui spre el”

Pentru mulți Paștile sunt o sărbătoare care vine și trece. Nu avem puterea să ținem harul și bucuria. Ce e de făcut?

Așa se întâmplă. Cântăm „Hristos a înviat!”, simțim bucuria, harul sărbătorii, dar nu trec bine câteva zile și ne comportăm sau trăim ca și când nu s-a întâmplat nimic. Ne întoarcem întrucâtva la ale noastre. E un semn că ceea ce trăim la Paști e din altă lume. La Înviere trăim un har, o lumină, o viață care nu sunt de aici. Iar noi avem inerția asta. Suntem greoi. Nu ne putem păstra la înălțimea sărbătorii. Mereu ne înecăm. Și apare iarăși întrebarea: Ce e de făcut? Am reținut un răspuns al unui duhovnic contemporan, cu așezare duhovnicească, arhimandritul Zaharia de la

Essex, care și el a fost întrebat: „Ce să facem ca să păstrăm harul?" Părintele spune: „Nu putem să păstrăm harul, dar putem să năzuim spre el." Pentru că, trăindu-l, apoi pierzându-l, nu putem să fim ca și când nu l-am trăit. Putem să năzuim spre a-l redobândi. În viața noastră, prin atingerea de noi a harului dumnezeiesc rămâne o urmă a harului și putem să năzuim la recâștigarea lui. Asta putem să facem. Harul nu-l vom putea păstra. Harul e o milă dumnezeiască. Trăim atunci ceva din preaplinul dragostei dumnezeiești, după măsura credinței și a dragostei noastre. Dar pierdem acel har. Părintele Sofronie de la Essex tot așa le spunea ucenicilor înainte de Paști: „Iată, vor veni Sfintele Paști, vom trăi bucuria Învierii, vom cânta *Hristos a înviat!*, apoi poate ne vom întoarce la amărăciunile noastre." Îndemnul părintelui era: „Răbdați asta!" Părintele nu le spunea că ar putea să fie altfel. „Răbdați asta și veți putea să mergeți din nou în căutarea harului!" Numai așa dobândim un reper după care să ne ghidăm viața noastră.

Cu mic, cu mare cântăm în toată perioada Penticostarului „Hristos a înviat." Dar în Noul Testament citim că Dumnezeu-Tatăl L-a înviat pe Fiul Său din morți. „Dumnezeu, înviind pe Fiul Său, L-a trimis întâi la voi..." (Faptele Apostolilor 3, 26). Cum explicați?

Întrebarea asta mă surprinde. Învierea Domnului este pentru noi mărturia dumnezeirii lui Hristos. Pentru că tocmai prin puterea Lui dumnezeiască S-a ridicat din morți. Poate Apostolul Petru spune aceasta pentru a arăta unitatea Fiului cu Tatăl. Fiindcă înfățișarea smerită a Mântuitorului, Care a luat trup omenesc, făcea ca cei de pământ să nu primească cu ușurință dintr-odată adevărul despre dumnezeirea Lui. El Însuși, spun Părinții Bisericii, când a făcut mari minuni, le-a săvârșit cu stăpânire. De exemplu la învierea lui Lazăr, i-a spus acestuia: „Lazăre, vino afară!" Dar când a făcut minuni mai mici, să zicem, la înmulțirea pâinilor în pustie, de pildă, a invocat pe Tatăl, a mulțumit, apoi a frânt pâinea. Poate că și Apostolii, dorind să conducă pe oameni la adevărul Învierii lui Hristos, nu au exprimat acest lucru la început în mod direct.

Hristos dărâmă logica răspunsului la rău cu rău

Învierea constituie răspunsul lui Dumnezeu la greșeala primilor oameni care au ales moartea în locul vieții. Vorbiți-ne despre Hristos Cel Răstignit și Înviat, Cel pe care Părintele Stăniloae L-a numit „omul tare", în sensul că a rezistat ispitelor și durerii. Cum e Hristos Cel Răstignit „omul cel tare"?

Cred că în multe feluri putem vedea o tărie în răstignirea Domnului. Gândiți-vă așa, la noi ca oameni. Poate vulgarizăm puțin. Noi ca oameni să fim necăjiți de cineva și să ne stea la îndemână o putere enormă pe care să o putem pune în lucrare împotriva celui care ne supără. Ce tentație mare ar fi pentru noi să ne folosim de acea putere, dacă nu să-l lovim, măcar să-l oprim să ne facă rău!

Pe de o parte, este biruința lui Hristos asupra diavolului, dusă până în sfârșit. Domnul l-a învins pe diavol fiind ispitit în pustie, când L-a atacat față către față, cu întreita ispitire. Acesta L-a încercat pe Hristos atunci mai ales cu privire la porunca iubirii și ascultării față de Tatăl.

Acum, la răstignire, Hristos a fost încercat pentru porunca iubirii față de aproapele și diavolul a stârnit împotriva lui Hristos acel val de ură. Pentru că ura aceea o simți ca fiind dincolo de orice manifestare omenească. Cum a răspuns Hristos la toate acestea? „Vine stăpânitorul lumii acesteia și el nu are nimic în Mine" (*Ioan* 14, 20). Nici măcar o mică înclinație de a răspunde răului cu rău. La tot răul care I S-a făcut. Și răul a mers până la moarte. Hristos a putut să dăruiască lumii porunca iubirii față de aproapele fiindcă El a împlinit-o până la capăt. Da, putem să vorbim în dreptul lui Hristos de o tărie, dar cred că este o tărie a dragostei. E biruința dragostei lui Hristos în răstignire. Nu Se împotrivește răului până la a

Se întrista și a Se mâhni pe cruce pentru pierzania celor care-I fac Lui rău. Pentru că făcându-I rău se pun pe ei în primejdie. Domnul plânge pentru pierzania lor. Până și pe cruce caută ceva pentru îndreptățirea lor: ,,Părinte, iartă-i, că nu știu ce fac". Cu alte cuvinte ,,Ai de ce să-i ierți. Poți să-i ierți pentru că nu știu ce fac." Adică și pe cruce Hristos are grijă de oameni. Aceasta este forța, puterea Lui. Acum este El ,,omul tare". Chiar și pe cruce El nu este biruit de suferință, de grija de Sine, de a răspunde răului cu rău, ci de grija pentru ei.

Încă mai mult, noi oamenii Îl răstignim pe Hristos, Îl omorâm, iar El Se folosește de acest prilej ca să ne ofere Trupul și Sângele Lui. Atât de mare, de puternică, atât de tare este dragostea Lui. Nu numai că lipsește de aici osânda, fiindcă ,,nu a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască lumea prin El" (*Ioan* 3, 17), dar ne întâlnim și cu binele. Deci eu, omul, Îl răstignesc pe Domnul, iar El ca răsplată Se folosește de această întâmplare ca să-mi dăruiască Trupul și Sângele spre hrană. În Răstignire se vede într-adevăr biruința lui Hristos, tăria dragostei Lui.

Care ar fi mesajul Învierii pentru oamenii de azi, știind că Învierea bucură, dar și responsabilizează? Unii ar dori să moară de tot și să nu mai învieze.

Viața de astăzi așa pare. Este o viață cam fără bucurie. O viață din ce în ce mai tristă. Pare că dispare bucuria de a trăi. Sau se împuținează, pălește această bucurie. Învierea transmite bucurie, bucuria vieții veșnice care se revarsă peste oameni.

Avem pentru ce să trăim. Hristos este bucurie și este Viață. Că se întâmplă uneori ca oamenii să trăiască în deznădejde, care vine probabil din șubrezenia credinței noastre, asta e altceva.

Avem nevoie de o înviorare a credinței

„Sfârșitul lumii va veni dintr-un mare căscat de plictiseală", mărturisea un teolog român contemporan. Întrebarea pe care un francez și-o punea privind în jur, „Á quoi bon?" e definitorie pentru societatea de azi.

Da. Avem nevoie să redescoperim bucuria de a trăi. Părintele nostru duhovnic Macarie, de la Mănăstirea Pasărea, ne vorbea despre cum trăia sărbătorile în satul natal pe când era copil. Nu vedeai în sat vreun om trist, posac. Și erau săraci. Anii imediat de după al Doilea Război Mondial. Cu multă foamete. Dar toți erau într-o inimă, într-un gând. Spunea părintele: „împărțeam cu toți ceilalți sărăcia", aducându-și aminte cu

cât efort tatăl lui păstra o sticlă cu vin pentru sărbători de Crăciun sau de Paști. Nu aveau mai mult. Dar în toată sărăcia asta trăiau o veselie care le înfrumusețea sărbătorile. Astăzi, într-o oarecare măsură, sărbătorile parcă și-au pierdut din gust. Nu mai au aceeași plinătate de bucurie.

Bucuria de a ne vedea unul cu celălalt, de a ne întâlni, de a ne spune „Hristos a înviat!" „Adevărat a înviat!" parcă azi nu mai e așa de intensă. În aceste condiții, cum putem face din Învierea lui Hristos învierea noastră? Simțim o delăsare…

Da. Avem nevoie de o înviorare a credinței. Avem nevoie de un suflu. Viața în credință este o viață cu suflu, o viață insuflată. Trebuie să câștigăm această insuflare.
Dumnezeu dă fiecăruia în mod propriu cum să găsească insuflarea asta. Și dacă o dobândim, să o și păzim. Ați văzut cum se spune despre cineva care dorește foarte mult ceva. E pasionat de ceva. De pictură, spre exemplu. Acela, și când mănâncă, are un album lângă el și se uită acolo, gândindu-se cum să mai tragă o tușă.
La fel stau lucrurile și în credință. E nevoie să păstrăm insuflarea și cred că diavolul are o tactică a lui în timpurile noastre. Nu sunt ispite vizibile, ci mici, mărunte, care te toacă. Și simți așa că, pe nesimțite, nu mai ai vlagă, ești cu bateriile pe zero.

Înviorarea credinței vine pentru fiecare în mod diferit. Pentru unii lecturile duhovnicești aduc prospețime. Alții iubesc slujbele bisericești și de acolo își iau putere. Alții au înclinații serioase pentru rugăciunea particulară. Avem nevoie de insuflare și de atenție. Să urmărim unde sunt descărcările de ajungem cu bateriile pe zero.

Eficiența rugăciunii

Sunt momente în care, deși ne facem rugăciunea, nu simțim că primim putere. Rămânem străini de ceea ce facem. Cum se câștigă prezența în rugăciune?

Cineva se exprima referitor la absența noastră lăuntrică din ceea ce facem cam așa: putem citi rugăciuni fără să ne rugăm, putem mânca de post fără să postim. E adevărat. Practicăm lucrurile credinței fără suflul credinței. Se întâmplă ceva. Mă gândesc că poate fi folositor și să ne dăm seama de această stare de lucruri și să nu ne împăcăm cu ea. Citim niște rugăciuni fără să ne rugăm de fapt. Și atunci trebuie să schimb ceva. Mă opresc. Nu mai citesc rugăciunea. Stau. Întâi stau puțin și mă gândesc: ce sunt eu, cine sunt eu, ce fac eu, înaintea cui stau? pentru a-mi trezi conștiința și a fi prezent în lucrul pe care am de gând să-l fac.

Unii Părinți recomandă un astfel de moment pentru a trezi un suflu al rugăciunii. Adică să nu te apuci imediat să te rogi, ca și cum ți-ai face o datorie, aceea de a-ți citi rugăciunea, după care îți vezi de treaba ta. Nu. Stai un moment. Stai puțin. Să te liniștești. Să-ți dai seama ce vrei să faci. Să-ți vii în simțire. Apoi te poți apuca de rugăciune. De dorit este să faci o rugăciune care corespunde stării tale. Se poate ca rugăciunea citită să nu-ți ofere ceea ce ai nevoie tu în momentul acela. Poate mai potrivit ar fi atunci să te rogi cu propriile cuvinte. Așa este atunci, altă dată va fi altfel.

Cred că părintele Rafail Noica povestea o întâmplare cu un părinte care, ajuns seara acasă, nu putea să se roage. Pentru că există și ispita aceasta. Și atunci nu poți să îți zici decât: îmi citesc rugăciunile și mă culc. Dar părintele nu s-a putut împăca cu situația asta și a început să se plimbe prin casă zicând în sinea lui: „Doamne, iartă-mă, dar nu pot să mă rog!" Și se zbuciuma în sufletul lui. Omul nu se împăca nici să se culce așa, nici să se roage mecanic. După ce a stat așa o jumătate de oră, brusc, un asemenea duh de rugăciune l-a cuprins, încât, pe urmă, rugăciunea nu-l mai lăsa să se culce.

Ce minunat când omul este sincer! Adică când se ia în serios în ceea ce face. Dumnezeu îl ia în serios. Armonia pe care o căutăm și o dorim este taina lui Dumnezeu.

Fiecare om se realizează deplin în ceea ce el are unic. Doar atunci se simte el însuși. Dar, pe de altă parte, păstrându-și unicitatea, omul rămâne în armonie cu toți ceilalți, cu Dumnezeu, cu semenii, cu natura. Dacă omul se împlinește în Dumnezeu, nu are cum să fie altfel. Este bine cunoscută comparația cu centrul cercului din care pornesc mai multe raze. Cu cât razele se apropie mai mult de centru, cu atât distanța dintre ele scade și se unesc în acel punct. La fel se întâmplă și cu noi oamenii aflați în căutarea lui Dumnezeu.

De Paști, după un post de șapte săptămâni, creștinii caută împărtășirea euharistică cu Hristos. În ce ar consta pregătirea pentru Sfintele Taine?

A te împărtăși cu vrednicie, scria undeva Părintele Alexander Schmemann, înseamnă să te împărtășești înțelegând ce faci. Să prinzi sensul împărtășirii și al pregătirii pentru Sfânta Împărtășanie. Starea firească a lucrurilor este împărtășirea permanentă. Dar noi suntem destul de departe de ea și nu o putem recupera cu ușurință. Nu înseamnă că noi, dacă ne vom împărtăși în fiecare zi, am recuperat practica Bisericii primare. Departe de noi gândul acesta. Doar imităm mecanic ceva fără să avem duhul și înțelegerea celor din vechime.

Părintele Schmemann spunea că un preot venerabil a fost întrebat cum mai poate un om trăi creștinește în lumea de astăzi. Și răspunsul a fost acesta: „Oricine poate trăi creștinește dacă va avea gândul că la sfârșitul săptămânii trebuie să se împărtășească. Trăindu-și viața ca pentru împărtășire." Poate spunem lucruri mari, dar când te apuci să le faci, să le trăiești, atunci reușești să vezi cât împlinești din ele. Trebuie să fim conștienți de vremurile în care trăim, în ce lume am deschis ochii. Să nu uităm că ne-am născut după Nietzsche. Și numai în secolul trecut, omenirea a trecut prin două războaie mondiale, fratricide.

Dacă ne gândim cât de mult s-au schimbat lucrurile față de când eram eu copil, acum 30 de ani, ce tensionată este viața acum față de atunci…

5 mai 2013

Interviu realizat de Augustin Păunoiu

Lumina de Duminică

DĂ SÂNGE ȘI IA DUH!

Mesajul pe care monahismul îl transmite tuturor este că viața omenească capătă valoare și omul reușește în viață dacă are o comuniune corectă cu Dumnezeul Cel adevărat, Care este Însuși Iisus Hristos. Acesta se găsește, se descoperă în învățătura Lui cea dreaptă. Acolo găsim răspunsuri la întrebările noastre, la frământările lumii, la problemele cu care ne confruntăm zi de zi. Dialogul cu Părintele Arsenie Muscalu, duhovnicul Mănăstirii „Sfântul Ioan Teologul" din localitatea Cornu, din județul Prahova, ne mărturisește despre Dumnezeu și omul care se caută reciproc, despre libertate, iubire și adevăr în Hristos.

Părinte Arsenie, lipsa de simț al adevărului este poate cea mai mare primejdie a vremurilor noastre. Oamenii sunt debusolați, nu mai știu ce e bine și ce e rău. Să ne uităm la ce se întâmplă în urma atentatului de la Paris (din 7 ianuarie 2015, n.red.). *Mulți clamează dreptul la liberă exprimare,*

sub paravanul căruia oricine poate face orice, poate jigni religia altcuiva, o poate blasfemia. Libertatea absolută, fără limite, nu poate duce decât la anarhie, s-a văzut. Ce ne învață Biserica despre libertate? Cum se poate ajunge la ea?

Întrebarea deja surprinde foarte limpede niște stări de lucruri. Vedeți, avem simțul acesta al libertății care ține de chipul lui Dumnezeu în noi. Numai că felul cum trăim libertatea e de multe ori denaturat. Asta e rău, din păcate. Pierzând conștiința că suntem zidiți, facem un fel de abuz în această privință. Noi avem libertate, dar libertatea noastră este creată. Doar libertatea lui Dumnezeu este absolută. Avem libertatea de a alege, dar nu mai avem libertatea de a evita consecințele alegerii pe care am făcut-o. Nu putem să alegem ce vrem și apoi să evităm urmările alegerii făcute. Revin, libertatea noastră este una creată. Pentru noi, să fim liberi înseamnă să-L iubim pe Dumnezeu. Domnul Însuși ne-a spus: „Oricine săvârșește păcatul este rob păcatului (...). Dacă Fiul vă va face liberi, liberi veți fi într-adevăr" (*Ioan* 8, 34-36). Nu ne putem elibera singuri din robia păcatului. El ne eliberează din această sclavie. Repet, pierzând conștiința faptului că suntem zidiți, că suntem ființe create, pierdem și înțelesul adevărat al libertății. Și atunci apar anomaliile pe care le constatăm vrând-nevrând. Acum, în lucrurile pe care le-ați

menționat și care s-au petrecut la Paris, greșelile ne par mult mai evidente. Dostoievski a surprins un substrat mai adânc al problemei libertății. Personajele lui, Kirilov, de exemplu, sau Ivan Karamazov, pun foarte acut problema libertății. Știți că eroii lui Dostoievski ajung să-și afirme libertatea luându-și viața. Vedeți până la ce absurditate se poate ajunge. Modul acesta de afirmare a libertății e de fapt un orgoliu, un demonism. Pentru noi, exprimarea Fericitului Augustin este frumoasă și are deplinătatea ei: „Iubește și fă ce vrei!" Aceasta este pentru noi libertatea. Dacă iubești, poți să faci ce vrei.

Cândva trăiam o continuitate...

Familia creștină și monahismul reprezintă puterea Ortodoxiei în timpurile noastre zbuciumate. Cum păstrează monahismul focul viu din vatra Ortodoxiei?

Când spuneți focul viu din vatra Ortodoxiei, ne puneți pe noi, monahii, într-o situație dificilă. Pentru că monahismul nostru este destul de stins, așa cum îl simțim noi astăzi. Se vorbește mult despre criză. Lumea noastră este dominată de tot felul de crize. Între ele și criza monahismului. Criza aceasta astăzi

noi o trăim din plin. Vedeți, odată cu decretul de excludere din mănăstiri dat în 1959 au fost îndepărtați din mănăstiri monahi și maici care acum ar fi fost probabil încă și în puterea fizică, activi, dar și cu suficientă experiență pentru a ne sprijini pe noi. Însă, acum, noi suntem în situația în care părinții bătrâni au plecat la Dumnezeu și am rămas noi destul de nepregătiți pentru ispitele și greutățile și problemele care ne întâmpină. Probabil că și din cauza aceasta monahismul suferă o criză. Muntele Athos n-a trecut printr-un decret de excludere din mănăstiri, dar știți că și în Sfântul Munte se punea problema închiderii multor mănăstiri pentru că nu mai aveau viețuitori. Eu am intrat în mănăstire în 1992. După 1989, în România, iar în Sfântul Munte după 1980 a fost un val, au fost tineri care au venit spre monahism. Astfel am trăit o oarecare împrospătare a vieții monahale. Dar încă nu suntem suficient de formați. Și asta se simte. Noi ne străduim să păstrăm tradiția Părinților noștri, dar țin să menționez faptul că ne confruntăm și cu aceste greutăți. Și nu sunt alte mijloace sau lucruri noi cele de care avem nevoie, ci aceleași. Ascultarea, dragostea, smerenia, rugăciunea lui Iisus, pe toate ne străduim să le practicăm, să le cultivăm. Să păstrăm modul de viață al părinților noștri atât cât putem noi să păstrăm harul pe care ei ni l-au transmis.

Considerați că la noi s-a produs un hiatus în relația aceasta ucenic-duhovnic?

Nu s-a produs un hiatus, dar sunt anumite probleme în privința asta. Duhovnicul meu, părintele Macarie Ioniță de la mănăstirea Pasărea, spunea că a observat un lucru. Dânsul a fost mai bine de 30 de ani duhovnic la o mănăstire de maici. Și a observat că de la un moment încoace, când venea vreo fată cu dorința de a rămâne la mănăstire, treceau prin ceva ce nu mai trecuseră mai înainte. Adică într-un trecut nu foarte îndepărtat, trecerea de la viața în lume la viața monahală era foarte lină. Trăiam o continuitate. Pe când acum, mărturisea părintele Macarie, întâi trebuie să dărâmăm ceea ce s-a zidit prost, și apoi să construim ceva. Când dărâmi, nu ai satisfacție, nu vezi cum zidirea ta se înalță, ci simți doar efortul, constați doar truda. Problema asta a apărut cumva. Nu putem zice că trăim un hiatus, dar înainte cred că oamenii, tinerii care veneau la mănăstire, erau mai bine formați creștinește. De aceea exista o continuitate. Aveau un fond, o bază care-i ajuta în continuitate, iar pentru părinții duhovnici era mai ușor să-i îndrume. Aveau deja o temelie pusă pe care zideau.

Această trecere de la viața în lume la cea monahală e lucrul care sperie la începătorii în ale călugăriei? Faptul că se

produce o ruptură prea mare între ce au trăit în lume și ce întâlnesc în mănăstire?

> Uneori îi sperie pe duhovnici (părintele râde). În sensul că au de-a face cu un material mai dificil de lucrat. Tocmai pentru că se impregnează în suflet ceva neconform cu Evanghelia. Primele impresii impregnate în copil sunt foarte puternice. Primele lucruri asimilate prind rădăcini. Și dacă el nu este crescut în duhul Evangheliei, ci în spiritul Drepturilor omului, nu neapărat că ar fi ceva rău Drepturile omului, atunci el vine ca să-și caute drepturile la mănăstire. Nu vine să ofere, nu vine să se jertfească, să se dăruiască. Nu vine format pentru ascultare. Și e greu până când își înțelege așezarea greșită a sufletului și revine pe drumul cel sănătos.

Paradoxul trăirii ortodoxe

Întreaga viață spirituală constă în a reînnoi trăirea directă a Botezului și nu a adăuga ceva nou. Pentru ce luptăm totuși? Pentru ce ne înfrânăm de la patimi și pofte, la ce bun lupta aceasta îndârjită împotriva răului din noi? Oare vom izbândi cândva?

Înțeleg că întrebarea se leagă de faptul că mântuirea ne este dăruită și atunci pentru ce mai luptăm. În Taina Botezului, viața nouă este sădită în noi cumva. Este sădită, sigur că este sădită în noi. Domnul ne-a spus-o limpede: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (*Ioan* 3, 5). Este adevărat ce a spus Mântuitorul, dar noi ne luptăm, și o să mă folosesc de acest cuvânt, dacă cineva s-a născut, nu înseamnă că e om matur. Un copil e un copil, are nevoie să treacă prin atâtea ca să ajungă la maturitate. Să se împlinească, să se dezvolte, potențialul lui să devină actual, să actualizeze ceea ce a fost sădit în el. Într-un copil nu se schimbă nimic. Toate îi sunt date cumva copilului. Dar luptăm pentru că vrem să asimilăm ceea ce ne-a fost dăruit. Domnul ne-a dăruit totul.

Nu de mult a fost în vizită la noi în mănăstire Înaltpreasfințitul Serafim, Mitropolitul Germaniei. Și mi-a plăcut cum a surprins realitatea aceasta. Sunt antinomice cumva, paradoxale lucrurile în trăirea noastră creștină, ortodoxă. Trebuie luate împreună două afirmații care par că se exclud. „Totul este dar de la Dumnezeu." Totul, absolut totul, este darul Lui. Dar împreună cu afirmația asta trebuie să o luăm și pe cealaltă: „Dă sânge și ia Duh". Dar totul este dar de la Dumnezeu.

Vorbiți-ne despre Sfânta Liturghie. Liturghia este doar obligația religioasă de a merge și a asista Duminica la o slujbă de două ore? Ce trebuie să însemne pentru noi participarea la Liturghie? Cum să ne pregătim pentru Liturghie?

De sufletul meu s-a apropiat foarte mult modul acesta de a înțelege, de a exprima lucrurile în ce privește Liturghia. La Sfânta Liturghie este vorba de un schimb de vieți. Noi oferim lui Dumnezeu viața noastră, cu micimile, cu păcatele, cu toate neputințele ei. Iar Domnul ne dă în schimb viața Lui. Lucrurile sunt foarte frumos exprimate în dialogul pe care îl poartă preotul sau arhiereul cu diaconul împreună-slujitor înainte de binecuvântarea pentru Sfânta Liturghie. Redau introducerea dialogului dintre cei doi în exprimarea veche, ușor arhaică. Diaconul spune: „Vremea a face a Domnului este. Binecuvintează părinte!" sau „Vremea este a face Domnul". Asta spune totul despre Sfânta Liturghie. Adică noi am făcut, am făcut Sfânta Proscomidie, am adus darurile de pâine și de vin, le-am pregătit pentru sfințire, am făcut Utrenia, a fost lucrarea noastră. De acum încolo vremea să lucreze a lui Dumnezeu este. Poate în celelalte rugăciuni, în rugăciunile noastre particulare și în Laudele Bisericii este mai mult acțiunea noastră. Să explic altfel. Vedeți, la Utrenie, partea principală a slujbei

se săvârșește la strană. Și asta cumva sugerează lucrarea noastră, înaintea noastră către Dumnezeu. Dar în Sfânta Liturghie partea principală, esențială a slujbei se desfășoară în Sfântul Altar. De aceea se începe dialogul așa: „Vremea de acum este să lucreze Dumnezeu". În Sfânta Liturghie vine Dumnezeu către mine. Este mișcarea Lui către noi, oamenii. De aceea, zic cumva că aici este vorba de un schimb de vieți. Noi, sub forma pâinii și a vinului oferim lui Dumnezeu viața noastră. Iar El ni le oferă apoi, după sfințire, ca Trup și Sânge al Lui. Atunci cum trebuie să participăm la Sfânta Liturghie sau cum trebuie să ne pregătim pentru ea e de la sine înțeles. Să trezim, să deșteptăm în noi conștiința aceasta a faptului că mergem să ne întâlnim cu Dumnezeu, nu că nu ne-am putea întâlni oriunde până la urmă cu El, dar Dumnezeu a ales modul acesta de a lucra în lume. Mergem să ne întâlnim cu El, să ne oferim viața Lui. Și câtă dragoste punem noi în ceea ce oferim, uite, oferim pâine și vin la Liturghie..., dar sigur că nu darul material este esențial, ci dispoziția cu care oferim acest dar, adică partea asta spirituală, duhovnicească, încărcătura pe care o dăm acestui dar. Noi oferim lui Dumnezeu viața noastră simbolizată prin darurile de pâine și vin, iar El se oferă pe Sine Însuși, ne oferă viața Lui.

Copiii și ora de religie

Cum putem spori iubirea pentru Dumnezeu?

> Domnul Însuși ne-o spune: „Cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește”... (*Ioan* 14, 21). Silindu-ne să păzim porunca dumnezeiască. Nu putem să ne sporim iubirea față de Dumnezeu neglijând porunca dumnezeiască. Așa putem să ne sporim iubirea. O scânteie de iubire avem. Scânteia aceea trebuie să o sporim. Adică așa cum în foc, vezi, punem lemne, punem combustibil, îl alimentăm ca să ardă, la fel scânteia iubirii Lui în noi El Însuși o aprinde. Dumnezeu Însuși o aprinde. Dar ține de noi apoi să întreținem acest foc al iubirii ca să nu se stingă. Și modul, felul cum alimentăm, calea pentru a menține această iubire este silirea spre păzirea poruncilor dumnezeiești.

Ați vorbit mai devreme despre copil și despre adult. Aș vrea să discutăm acum despre ora de religie și despre importanța predării ei la cei mici, în școală. Știți că această problemă a statutului orei de religie este intens dezbătută acum în societatea românească.

> Despre importanța ei nici nu ar trebui să mai discutăm, pentru că este evidentă. Părinții sunt de multe

ori nepregătiți să transmită copiilor cele legate de Dumnezeu, de Biserică. Ei înșiși crescuți, formați în perioada regimului comunist nu cunosc foarte multe lucruri. De aceea pentru copii sunt vitale aceste ore de religie. Cu privire la cum să li se comunice copiilor cunoștințe, învățătura despre Dumnezeu, aici nu știu dacă sunt eu nimerit sau pot să spun anumite lucruri. Am mai discutat cu profesorii de religie și mi-au spus de problemele cu care se confruntă. Mi se pare foarte important să înțelegi unde se află copilul. Adică să pornești de la problemele care-l frământă pe el. De la lucrurile care pentru el sunt vii. Și legat de asta cumva să-L comunici pe Hristos, pornind de la lucrurile care-l frământă pe el. Pentru că există și riscul de a transmite niște cunoștințe seci, care nu au legătură directă cu viața lui, cu problematica vieții lui. Să mă explic puțin. Știu că într-o vreme Părintele Andrei Kuraev a făcut niște gesturi care i-au contrariat pe unii oameni. Între altele, faptul că participa la niște concerte de muzică rock. Ei, la concertele de muzică rock, el a și predicat. În momentul în care a fost luat la întrebări, Părintele Andrei Kuraev a spus ceva ce mie mi s-a părut a fi un lucru cu miez. A spus așa: ,,mai întâi nu merg la orice fel de concert de muzică rock. Am legătură cu vedetele muzicii rock din Rusia, dar nu cu orice vedetă de muzică rock. Adică sunt prieten și merg la concertele unor vedete de muzică rock la care am

simțit că au un miez în mesajul lor. Spre exemplu, cântecele lor vorbesc despre lipsa de sens, absurdul vieții de astăzi. Tinerii aceia au niște căutări. Și primul lucru pe care-l fac atunci când mă duc acolo nu este să le spun tinerilor: «Mergeți la biserică, rugați-vă, spovediți-vă!» Ci îi îndemn: «Luați în serios ceea ce spune tocmai, să zicem, idolul vostru, starul vostru». Pentru că sunt zeci de mii de tineri fani ai respectivei vedete de muzică rock. «Luați-l în serios. Nu participați doar la un concert unde aveți parte de o muzică frumoasă și de o atmosferă de destindere. Ci luați mesajul în serios.»" Pentru că, zice Părintele Andrei Kuraev, ,,intuiesc că, dacă vor lua în serios mesajul, firul, drumul pe care au pornit îi va duce până la urmă la Hristos, Calea și Sensul vieții noastre." Ce mi s-a părut adevărat în ceea ce spune Părintele Andrei Kuraev? Că e nevoie cumva să te cobori la nivelul de înțelegere al copilului, să vezi întâi ce-l preocupă pe el. Copiii, în general, au sclipirile și intuițiile lor, au problemele lor foarte vii. Tocmai de aceea ne surprind de multe ori. Pornind de la problemele lor, să găsim o cale de a-L comunica pe Hristos.

15 februarie 2015
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

ȚINE-TE DUPĂ LUMINĂ! NU AI CUM SĂ RĂTĂCEȘTI

Dumnezeu dă fiecărui om, în conștiința lui, a înțelege de cine să asculte. Într-o relație poți să fii un ecran transparent către Hristos sau nu. Ca duhovnic trebuie să-l ajuți pe cel ce vine la tine să meargă către Hristos. Oamenii au foarte mare nevoie de îndrumare, sunt orfani. Iar dacă găsesc puțină compătimire la duhovnic, se alipesc cu totul de el. În Duminica Sfântului Ioan Scărarul am vorbit despre duhovnicie și viața în Hristos cu Părintele Arsenie Muscalu duhovnicul Mănăstirii „Sfântul Ioan Evanghelistul" din localitatea prahoveană Cornu.

Cât de importantă este suferința în descoperirea lui Dumnezeu? Dostoievski înainte de a-L cunoaște pe Hristos era un jucător la jocurile de noroc. Dar când a stat în fața plutonului de execuție, când a citit Scriptura în celulă, atunci a descoperit adevărata profunzime a existenței și a ajuns

să spună că dacă ar fi pus să aleagă între adevăr și Hristos L-ar alege pe Hristos. Oare suntem noi astăzi capabili să-L urmăm pe Hristos, sau ne ghidăm după comandamentele lumii contemporane?

Părintele Andrei Scrima, referindu-se la Evanghelia Înfricoșătoarei Judecăți de la Matei capitolul (25, 24), vorbea despre interogațiile din fragmentul respectiv: ,,Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?" El se referă la sensibilitatea față de prezența lui Hristos acolo unde ea nu este vădită. Asta denotă sănătatea sufletului sau adevărata creștinătate. Ea este un indicator.

Cum am înțeles eu lucrul acesta? Să zicem că ne aflăm la Sfânta Liturghie sau suntem într-o biserică, în momentul rugăciunii. Atunci noi adoptăm un anume comportament. Și nu întotdeauna ne definește lăuntric comportamentul pe care-l adoptăm. Noi, cel puțin convențional, percepem prezența lui Dumnezeu prin actul liturgic, prin rugăciune. Și luăm atunci o anumită atitudine evlavioasă, pioasă. Dar ceea ce surprinde adevărul din noi este comportamentul nostru în situații care ne iau prin surprindere, unde nu este vădită prezența Lui. Modul cum reacționăm, cum ne purtăm, ce facem atunci, acestea sunt definitorii. Acolo se vede substanța noastră creștină.

„Trebuie să uiți de tine ca să te pui la dispoziția celuilalt”

Să vorbim despre legătura dintre ucenic și părinte sau duhovnic. Nevoia de comunicare, de mărturisire a gândurilor e una esențială în această relație. Sunt însă mulți oameni care nu sunt atât de atașați de viața Bisericii, care nu sunt practicanți, deși nevoile din sufletele lor strigă după Dumnezeu. Se observă la ei o anumită neîncredere față de duhovnic. Ce e de făcut? Cum ar trebui să fie construită această relație?

În fața unei asemenea stări de lucruri nu poți decât să te rogi și să plângi. Sufletele sunt foarte bolnave și ar avea nevoie de o dragoste infinită, de o disponibilitate extraordinară, de o dăruire exemplară. Sunt și riscuri, desigur. Tocmai pentru că sunt problemele acestea, oamenii se pot atașa și de duhovnic sau în relația cu duhovnicul se pot cantona în zona psihologicului. Or, nu este de dorit asta. Le poți oferi ca duhovnic, la un moment dat, un echilibru din punctul acesta de vedere, dar nu e de dorit să se rămână aici. Adică duhovnicul în loc să fie o cale către Hristos pentru om să fie un fel de țintă. Atunci e riscant și pentru duhovnic, și pentru ucenic dacă se întâmplă așa. Ca duhovnic trebuie să-l ajuți pe cel ce vine la tine

să meargă către Hristos. Un aghiorit contemporan, puțin cam critic, spunea că duhovnicii care fac duhovnicie cu telefonul mobil, în marea majoritate a cazurilor, leagă pe oameni de ei înșiși, nu de Dumnezeu. Așa vedea el lucrurile de acolo, din retragerea lui. Fiindcă se creează reflexul acesta de a apela la părinte imediat ce se ivește o problemă. Nu mai năzuiește către Dumnezeu. Într-o relație poți să fii un ecran transparent către Hristos sau nu. Oamenii au foarte mare nevoie de îndrumare, sunt orfani, sunt ai nimănui, unii pe alții nu se mai aud, nu se mai ascultă, nu se mai ajută, nu se mai înțeleg. Iar dacă găsesc puțină compătimire la duhovnic, se alipesc cu totul de el. Există și varianta cealaltă, ca duhovnicul nici el să nu-i înțeleagă, ci să-i expedieze după o spovedanie mecanică, făcută în două minute, formal. Atunci omul mai mult e dezgustat, mai mult se îndepărtează de biserică. E nevoie deci de disponibilitate, de jertfelnicie, trebuie să uiți de tine ca să te pui la dispoziția celuilalt, dar să nu te comunici pe tine, ci să-L comunici pe Hristos. Și atunci lucrurile vor merge bine.

La începuturile călătoriei duhovnicești se poate întâmpla într-adevăr ca pe drum, cumva, duhovnicul să fie mai important decât Hristos. Și nu ar fi o nenorocire să se întâmple așa. Duhovnicul este mai accesibil, mai apropiat, în sensul că ucenicul Îl cunoaște pe Hristos

prin duhovnic, Îl iubește pe Dumnezeu prin duhovnic. Dar dacă lucrurile merg bine, evoluează, se dezvoltă la modul sănătos, intervine ceva. Nu că omul respectiv nu mai are nevoie de duhovnic, ci se maturizează și ajunge să-L iubească pe Hristos, și pe duhovnic în Hristos. Îmi aduc aminte cum Părintele Sofronie Saharov i-a scris unui englez convertit la Ortodoxie, care era însă clătinat de gânduri: ,,Diavolul vrea să te despartă de noi, de mine și de părintele meu, Sfântul Siluan. Dacă în clipa asta, în perioada aceasta a vieții tale, va reuși s-o facă, te va despărți și de Hristos. În momentul când vei ajunge la Hristos, vei putea să ne uiți pe noi, nu va fi nicio pagubă, dar acum relația ta cu Hristos ține foarte mult de noi, pentru că pe Hristos prin noi L-ai cunoscut, iar Hristos prin noi a ales să lucreze pentru tine.'' Cam așa se întâmplă lucrurile în această relație. În drumul către Hristos al omului e foarte importantă această relație. Când ea se maturizează, nu că primul nu ar avea nevoie de duhovnic, dar nu mai depinde de el.

Minte, rațiune și gând

Puțini sunt cei care trăiesc cu adevărat ceea ce exprimă. E nevoie de trăire mai întâi, nu de cunoaștere, nu-i așa?

Noi ne-am obișnuit să despărțim lucrurile, să le disecăm. Or, ele sunt una: cunoașterea, trăirea, viața, toate sunt împreună. Am găsit de curând un mod de a exprima lucrurile care mi s-a părut foarte frumos la Mitropolitul Hierotheos Vlahos, pornind de la teologia Părinților, așa cum a cunoscut-o el prin legătura cu Părintele Sofronie Saharov și Părintele Ioannis Romanidis. În teologia Părinților erau exprimate foarte clar niște lucruri. Starea noastră de cădere se explică prin faptul că noi confundăm mintea cu rațiunea. Părinții aveau cuvinte diferite pe care noi le folosim ca sinonime: minte, rațiune și intelect. Grecii au *nous*, *logike* și *dianoia*. Primul termen exprimă un organ al cunoașterii a cărui funcționare seamănă foarte mult cu modul în care cunoaște ochiul. Noi când vrem să convingem pe cineva spunem: „am văzut cu ochii mei". Acesta e pentru mulți un argument suprem. *Nous*-ul intră în priză directă cu realitatea celor dumnezeiești. *Logike* și *dianoia* intră în legătură prin înțelesuri și concepte. Or, rugăciunea minții este rugăciunea care se desfășoară în *nous*. Când vrei să săvârșești această rugăciune cu *logike*, nu poți să scapi de gânduri niciodată. Dacă sediul rugăciunii tale este rațiunea, adică *logike*, atunci vei fi tot timpul plin de gânduri. Cu un gând vei încerca să izgonești alt gând. Dar Părinții se fereau de orice

gând în timpul rugăciunii, chiar și de gândurile bune. Așa cum spune și Părintele Cleopa, rugăciunea lor, a celor îmbunătățiți, scapă și de vama aceasta, a rațiunii, și ajunge în spațiul lui *nous*. *Nous*, *logike* și *dianoia* nu se contrazic între ele, pentru că au obiecte de cunoaștere diferite. *Nous*-ul este organul de cunoaștere, însușirea sădită de Dumnezeu pentru a putea percepe pe cele de dincolo de lume, pe cele dumnezeiești, iar celelalte două exprimă capacitatea de a percepe lumea, creatul. Uneori ne păcălim, ne înșelăm. Poate că dorim anumite stări, citim despre anumite lucruri, am vrea să le practicăm, dar le traducem greșit în faptă. În legătură cu rugăciunea minții, noi de fapt nu ne rugăm cu mintea, ci cu rațiunea. *Nous*-ul, în ființa noastră, așa cum spune dr. Alexis Carell, zace într-un fel de amorțire, de adormire. Activarea lui se face prin pocăință. Ea duce la activarea *nous*-ului, nu vreo altă metodă. Suferința, de asemenea, când ea este asumată, conduce la activarea *nous*-ului. Atunci de abia vorbim despre rugăciunea noetică, adevărata rugăciune a minții. La noi, rugăciunea e mai mult un fel de meditație. Când te arde ceva, când te doare ceva, când ai o suferință mare, atunci te rogi cu rugăciunea noetică, fără să-ți pui problema că o faci sau nu. Atunci nu mai ai gânduri, pentru că durerea aceea foarte vie o simți cu *nous*-ul.

Nous este sinonim cu inima în scrierile Părinților. Unii dintre ei îi spun inimă, și nu minte. Poți să ai o impresie de ambiguitate uneori la Părinți, fiindcă traducătorii au exprimat diferit acel lucru. Dar de fapt la ei referirea este la *nous*, acest centru al ființei noastre, care este un organ simțitor-văzător, cunoscător pentru Dumnezeu și cele duhovnicești.

La noi greul, sau aproape o nenorocire câteodată, este că de mici suntem exersați în spațiul lui *logike* și *dianoia*. Școala, facultatea ne formează în direcția asta. E ca o gimnastică pe care o faci cu corpul tău pentru a dezvolta anumiți mușchi. Când ne apropiem de cele duhovnicești, o facem cu uneltele, cu instrumentele pe care știm să le mânuim. Atunci de multe ori ajungem să ne învârtim în cerc. Ne încâlcim și asta este îmbolnăvirea vieții creștine de astăzi. Părinții noștri nu teoretizau asupra acestor probleme. De la sine se mișcau în spațiul lui *nous*. Cum spune și Sfântul Paisie Aghioritul în urmă cu 300-400 de ani, prezența, vederea lui Dumnezeu, era trăită atât de concret și de viu de Părinți, încât nu-și putea nimeni închipui că peste un timp ceea ce atunci era monedă curentă o să pară legendă pentru oameni. Nimeni nu stătea să scrie experiența lui, toți trăiau cele dumnezeiești în fiecare zi. În chip firesc trăiau în spațiul acesta, moșteneau de mici trăirea creștinească. Noi, acum, pe de

o parte, avem în chip firesc o căutare, o dorință, dar avem și sentimenul unei bulversări, al unei încâlceli, al unei încurcări destul de serioase.

Părintele Simeon Kraiopoulos sesizează: „Ce se întâmplă cu creștinul de astăzi? Nu-l mai vezi să aibă bucuria vieții creștine. Tot timpul să fie vesel". Or, el este posac, închis în el, prins în gânduri. Confundă trezvia cu autocontrolul, sau pocăința cu complexul de vinovăție. Pocăința își are sediul în *nous*, complexul de vinovăție în *logike*. Vinovăția este în spațiul creat, al moralei, pe când pocăința vede dincolo de limitele rațiunii. Iată ce spune cântarea Bisericii „Cămara Ta, Mântuitorul meu, o văd împodobită și îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa." Dacă nu o vezi împodobită, cum să te pocăiești? În fiecare om în care este pocăință a existat un moment de felul acesta, i s-a descoperit în vreun fel. Unuia i s-a descoperit privind cerul, altuia citind o carte, altuia prin cuvântul cuiva, altuia pe drumul Damascului, împotrivindu-se lui Dumnezeu, și de acolo a țâșnit pocăința.

Pilda cuviosului Pahomie

În acest context, cât de importantă este Tradiția, cum putem să o păstrăm și să o perpetuăm?

Tradiția Bisericii este vederea lui Dumnezeu, comunicarea aceasta a vederii lui Dumnezeu. Ea este esențială tocmai pentru a avea repere, pentru a nu rătăci drumul în fața presiunilor făcute de ideologii și de toate câte vin în lumea de astăzi asupra noastră. Cuviosul Pahomie cel Mare a avut o descoperire despre starea timpurilor din urmă, dar știți că, în sămânță, timpurile din urmă erau prezente și în vremurile de la începutul Bisericii! Și a văzut un întuneric adânc în care oamenii orbecăiau. În această beznă se auzeau voci: „veniți la mine, eu am adevărul". Oamenii năvăleau după direcția în care auzeau vocea, deși nu vedeau nimic. Dar nici nu porneau bine în direcția aceea că se auzeau din spate alte voci: „veniți la mine, eu am adevărul". Buimăciți, se întorceau și o luau în direcția aceea. Astfel orbecăiau. În toată zăpăceala aceasta erau totuși unii care urmau pe cineva care avea o lumină. Și ei se țineau unul de altul. Doar ei ajungeau la liman și ieșeau din întuneric. Aceasta este Tradiția. În orbecăiala aceasta cuviosul Pahomie îi vedea și pe unii din ucenicii lui din mănăstirea unde viețuia. Erau dezorientați și cu lacrimi îi ruga: „Agață-te de omul pe care Dumnezeu l-a pus în fața ta. Agață-te de el." Vedeți, e simplu. Important este ca acela care este în frunte să aibă lumina adevărată. Ținându-te după lumină, nu ai cum

să rătăcești. Eu cred că Dumnezeu dă fiecărui om, în conștiința lui, a înțelege de cine să asculte. Pentru că tu nu poți să impui cuiva, să convingi pe cineva. Eu cred că Dumnezeu care-l caută pe om și nu-l lasă să rătăcească îi oferă prilejul, pune negreșit în fața lui un om de care să se agațe pentru a nu rata drumul. Omul poate rata momentul, din orgoliu, din altceva, și se poate preface că nu înțelege. Sfântul Ignatie Brianceaninov vorbește despre fariseii din vremea lui Hristos spunând că se prefăceau că nu-L înțeleg pe Mântuitorul. Ei Îl înțelegeau foarte bine, dar se prefăceau că nu pricep mesajul Lui. Poate că nu toți Îl văd pe Dumnezeu, nu au vederea luminii necreate. Acel văzător al luminii necreate este omul cu făclia din descoperirea cuviosului Pahomie. Dar ceilalți știu că acela are făclia, li se dă atâta cunoaștere încât să înțeleagă cine are lumina. Nu trebuie decât să te agăți de cineva care este în legătură cu acela, sau dacă ai posibilitatea, chiar de purtătorul făcliei.

Harul pocăinței bucură inima

Care este raportul dintre a spune adevărul și a judeca pe aproapele? Cum să nu cazi în judecata aproapelui când spui adevărul despre el?

Dacă spui adevărul și cazi în judecata aproapelui înseamnă că e un adevăr fără milă. Ne spune Sfântul Siluan Athonitul ceva despre lucrul acesta, dacă ești pus în situația de a cântări un fapt, nu să ai tu o pornire pătimașă, răutăcioasă de a osândi, de a judeca pe cineva, ci pur și simplu ești pus să judeci o situație în calitate de preot sau duhovnic, sau să ai în subordine niște oameni, și trebuie să judeci anumite situații. Sfântul Siluan ne spune că dacă vei face o judecată după fapte, o judecată dreaptă, am spune noi, nu vei plăcea lui Dumnezeu. Doar atunci când judecata noastră izvorăște din milă, din compătimire față de aproapele, ea va fi corectă. Nu știu dacă trebuie să ne întrebăm cum să facem să spunem adevărul și totuși să nu judecăm pe aproapele. Ci atunci când ne surprindem judecând pe aproapele, să ne căim pentru că înseamnă că ne-am îndepărtat de Hristos și de iubirea Lui. Ele nu sunt despărțite (adevărul, de Hristos și iubirea Lui).

Mila ar fi deci criteriul obiectivității unei judecăți?

Da. O judecată fără milă nu este plăcută lui Dumnezeu. Să ne cercetăm pe noi înșine, și așa ne putem da seama dacă dispoziția noastră cu care spunem adevărul este una a iubirii sau nu.

Mitropolitul Antonie de Suroj spunea într-o predică: „Nimeni nu poate trăi fără să păcătuiască. Doar puțini știu să se pocăiască astfel încât păcatele lor să fie complet curățite. Dar există un lucru pe care cei păcătoși îl pot face. Când nu putem evita păcatul, nu ne putem pocăi cu adevărat, putem purta greutatea păcatului cu răbdare, cu durere." Cum explicați acest cuvânt?

Cred că mitropolitul se referă la faptul că și pocăința nu ține numai de noi. Noi, de multe ori când citim, când ne preocupăm de lucrurile duhovnicești, cred că pierdem din vedere lucrul acesta. Și cu privire la rugăciune: rugăciunea nu este ceva care ține numai de mine. La fel și pocăința. Ea se desfășoară între mine și Cineva, între mine și Dumnezeu. Nu ține doar de mine ca să mă pocăiesc. Se poate întâmpla ca tu ca om să ai o înțelegere a faptului că ai greșit, să te apese greșeala ta, dar să nu simți harul pocăinței. Harul pocăinței eliberează, bucură inima. Se poate ca încă să nu fi vrednic de acea bucurie, să trebuiască să te mai chinui puțin. Pentru că și dacă primești harul pocăinței și se eliberează inima repede și ușor, se poate să nu-l prețuiești. Atunci Dumnezeu te poate lăsa să cauți îndelung harul pocăinței. Și inima îți rămâne ca ferecată, împietrită, învârtoșată. Suntem în perioada Triodului când se cântă „Ușile pocăinței deschide-mi mie…". Un Sfânt Părinte chiar se întreba:

„despre ce uși este vorba? Care sunt ușile închise? Pentru că ușile lui Dumnezeu totdeauna sunt deschise.” E vorba, de fapt, de ușile inimii noastre. Inima noastră rămâne ca zăvorâtă, ca închisă. Ai vrea să plângi și nu poți să plângi. Ai vrea să te eliberezi de greutatea păcatului tău și nu se eliberează inima, rămâne ca o povară pe inimă. Nu ține deci numai de noi ca să ne pocăim. Este o împreună-lucrare cu Dumnezeu în pocăința noastră. De aceea, tot într-o exprimare ușor arhaică, în niște rugăciuni ale Bisericii spunem așa: „Tu ești Dumnezeu, Căruia Îți pare rău de păcatele noastre. Înainte se zicea: « Tu ești Dumnezeu, Care Te pocăiești pentru păcatele noastre » ”. În pocăință, Dumnezeu suferă în noi. Suferă pentru căderea noastră.

Cred că la asta se referă Mitropolitul Antonie. Să avem înțelegerea faptului că am greșit, să simțim povara și greutatea păcatului, dar încă să nu fi primit harul pocăinței. Și atunci îl aștepți, îl ceri de la Dumnezeu. Iar asta te ajută mai mult să conștientizezi că pocăința este o împreună-lucrare. Altfel, noi putem înțelege în termeni moraliști pocăința. Am greșit, îmi plătesc datoria, fac niște metanii, sau cutare lucru și gata, m-am eliberat de păcat. Or, nu este așa.

Dar dacă Mitropolitul se referă la durerea pe care o trăim atunci când repetăm un păcat?

Este posibil și acest lucru. În acest caz vorbim despre o pocăință nedesăvârșită. Sfântul Siluan Athonitul mărturisește în caietele sale despre sine că, ajungând în mănăstire, a fost atacat de gânduri necurate, de gânduri murdare. Și în neștiința și nepriceperea sa, s-a îndulcit de ele, le-a primit în mintea sa. Și apoi s-a dus la Spovedanie. Iar duhovnicul i-a spus: „Niciodată să nu le mai primești în minte". Din clipa aceea, timp de 46 de ani, cât a mai trăit în mănăstire, nicicând nu a mai primit gânduri. Ce e de făcut atunci când ai o pocăință nedeplină, când repeți păcatul? Nu-ți rămâne decât să strigi către Dumnezeu, să aștepți și să rabzi nădăjduind ca Dumnezeu într-un sfârșit să te miluiască, să-ți dea harul, o pocăință deplină ca să nu mai repeți păcatele.

22 martie 2015

Interviu realizat de Florin Micu și Augustin Păunoiu

Lumina de Duminică

„NU AVEM ALTERNATIVĂ LA ORTODOXIE”

Ortodoxia înseamnă continuitate deplină cu Hristos, cu Cincizecimea, cu predica apostolică și cu sfinții lui Dumnezeu. În același timp, Ortodoxia nu este un tezaur pasiv aparținând trecutului, pe care alții ar trebui să-l dezgroape și să și-l însușească, ci tradiția permanent vie și dinamică pe care și-o asumă toți cei care Îl iubesc pe Mântuitor. Redăm un interviu cu Părintele Arsenie Muscalu de la mănăstirea „Sfântul Ioan Evanghelistul” din localitatea prahoveană Cornu.

Părinte Arsenie, își asumă intelectualii de astăzi valorile Ortodoxiei? Cum vedeți această relație între intelectuali și Biserică, pe de o parte, și intelectuali și popor, pe de altă parte?

Doamna Aurora Cornu, prima soție a lui Marin Preda, ctitora noastră, atunci când a avut loc inaugurarea mănăstirii, a fost întrebată cum vede viitorul mănăstirii

și ce ar trebui să facă acest locaș pentru a ajuta apropierea intelectualilor de Biserică. Fiindcă dânsa a avut când a ctitorit mănăstirea și un gând de felul acesta, să existe aici o bibliotecă, să aducă din cărțile pe care le are la Paris, să se dezvolte aici un spațiu care să stimuleze creația spirituală, culturală.

Răspunsul ei a fost unul simplu: ,,Nu trebuie să facă nimic". Cei care au întrebat-o se refereau la o acțiune. Apoi ea a continuat: ,,Cei de aici trebuie doar să fie adevărați. Călugări adevărați." Vedeți dumneavoastră, intelectualii sunt sensibili la autentic. Cred că de asta este nevoie, de autentic. Intelectualul este un spirit critic foarte ascuțit. Nu poți să-l păcălești, să mimezi. Socotesc că asta i-ar atrage spre Biserică, să simtă că cei pe care-i întâlnesc în Biserică sunt autentici. Or, aici avem mult de suferit. Asta, pe de o parte. Pe de altă parte, aș zice că intelectualii sunt cruzi cu noi. Ne critică cu destul de multă ușurință, fără să sesizeze că suntem oameni și noi, că am fost crescuți și formați într-un anume fel, și așa cum spunea Mitropolitul Antonie de Suroj, de multe ori suntem păgâni în substanța noastră și doar îmbrăcăm un veșmânt de creștini. Așa este. De multe ori avem o cugetare păgânească, lumească, nu avem substanță creștinească. Dar și ei o cer de la noi cu parcă prea mare ușurință. Ne luptăm să fim la nivelul dorit…

Sunt exigențe înalte.

Da, e aproape un criticism. Dar exigența lor ne folosește. Spiritul lor critic ne pune la treabă. Cred că cu asta i-am putea convinge.

Ar mai fi posibil un fenomen asemănător „Rugului Aprins” în România zilelor noastre?

De ce să nu fie posibil? Nu mai sunt intelectualii de forța aceea, dar nici duhovnici de forța aceea, însă ar fi necesară o astfel de mișcare. O întâlnire între Biserică și oamenii de cultură. E greu de realizat totuși aceasta.

Cum ați surprinde starea spirituală a neamului românesc astăzi?

Îmi este greu să spun ceva. Cred că acest neam, deși putem stârni zâmbetele unora, are nevoie de pocăință. Pentru că a părăsit pe Dumnezeul părinților lui. Lucrurile par așa, că se înfundă toate. Nu mai ajungem la un liman. Gândiți-vă, dacă ar fi să luăm în calcul numai milioanele de avorturi făcute din 1989 până astăzi, aproape încă o dată populația României. Sunt oameni care se pocăiesc, cu sinceritate în pocăința lor, chiar mulți. Dar pocăința trebuie să fie pe măsura

păcatului. Or, e firavă această pocăință în raport cu păcatul acesta uriaș care nu poate să nu apese asupra neamului nostru românesc. Dacă nu se deșteaptă, și să ne dea Dumnezeu oameni, preoți insuflați care să cheme pe oameni la pocăință, la îndreptare, la viețuire creștinească adevărată, bine nu va fi.

Cum pot știința și tehnologia sluji credinței astăzi? În general, unii văd între ele o contradicție, o incompatibilitate?

Cred că de aici apar multe false probleme, pentru că sunt văzute ca aflându-se într-o contradicție. La oamenii profunzi, acestea nu sunt însă opuse una alteia. Blaise Pascal are o observație, și anume că oamenii foarte simpli, am spune noi, nepervertiți de cultură și oamenii care au străbătut toată cunoașterea omenească au ceva în comun. Ei au o înțelegere foarte adâncă, o intuiție a lucrurilor. Pentru astfel de oameni, cele două nu sunt în contradicție.

Dar oamenii care au ieșit, pe de o parte, din ignoranța aceasta nevinovată, dar n-au ajuns la profunzimi de înțelegere, sunt tulburați de lume și creează confuzii, contradicții artificiale.

Știința și tehnologia se referă la lumea creată, iar credința ne poartă în lumea lui Dumnezeu, în lumea necreată. Fundamental între ele nu se află contradicție.

Care credeți că ar fi cele mai mari ispite din lumea în care trăim?

Cea mai mare ispită pentru lumea contemporană mi se pare a fi cea exprimată de un monah de la mănăstirea din Essex, acum adormit în Domnul, Părintele Symeon. Ea se află într-un fel în sincretism. Părintele Symeon spunea că aceasta este ispita din rai pe care diavolul a rafinat-o cumva într-un mod potrivit cu omul de astăzi. Să mă explic. E vorba de primejdia omului de a-și face fiecare dumnezeul lui și religia lui. Asta ne paște și pe noi, care spunem că suntem ortodocși. Pentru că, în modul cum ne trăim credința, de multe ori ne referim la proiecțiile noastre, la imaginile noastre despre Dumnezeu, decât la Dumnezeu în mod real. Aceasta mi se pare cea mai mare ispită, autoîndumnezeirea, în forme nuanțate, după cultură, după civilizație, după fiecare individ. E vorba de centrarea aceasta pe sine. Așa au profețit de fapt Apostolii. Ne-o spune Sfântul Pavel: „În zilele din urmă vor veni vremuri grele; că vor fi oameni iubitori de sine” (2 *Timotei* 3, 1-2). Întotdeauna a existat în firea noastră omenească cea căzută iubirea de sine, dar acum este ceva exacerbat. Și de aici vin toate celelalte. Și sex, și droguri, inclusiv ateismul.

Cum ați privi la ora actuală Ortodoxia? Mai are ea amplitudinea, forța din primul mileniu creștin? Cât de actuală mai este ea acum?

Într-un fel, nu aș fi pus întrebarea asta. În ce sens o spun? Ortodoxia nu poate să trăiască decât cu plinătate. Nici porțile iadului nu o vor birui. Ea trăiește la aceleași măsuri în toată istoria. Nu putem vorbi de vreo împuținare, de vreo scădere a ei. Ceea ce sesizăm însă este faptul că martorii vii ai Ortodoxiei s-au împuținat. Da, poate au fost mai mulți altădată. Adică, oamenii în care se întrupează cumva Ortodoxia, oamenii în care Ortodoxia își trăiește măsurile ei cele mai înalte poate că s-au împuținat în vremurile de acum. E o sărăcire din punctul acesta de vedere. Și asta trebuie să ne îngrijoreze. Ortodoxia este părtășie la viața dumnezeiască. Nu avem alternativă la Ortodoxie. Dumnezeu ni S-a descoperit astfel: „Eu sunt Cel ce sunt". În afara de El nu există viață.

14 iunie 2015
Interviu realizat de Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE IEROMONAH

MACARIE SIMONOPETRITUL

Francez de origine, crescut ca romano-catolic, cel ce mai târziu va deveni Părintele Macarie de la Mănăstirea „Simonos Petras" din Sfântul Munte Athos a fost din timpul studiilor superioare atras de căutarea lucrurilor fundamentale. A cercetat mistica orientală necreștină, dar și-a dat seama că Tradiția Bisericii Răsăritene este mult mai profundă. Astfel a înaintat mai adânc în aflarea unei autentice vieți duhovnicești și în 1975 a vizitat mănăstirile ortodoxe din România. S-a hotărât să se facă monah și în urma întâlnirilor cu Sfântul Paisie Aghioritul și cu egumenul Emilianos Simonopetritul a primit botezul ortodox și a rămas în obștea Mănăstirii „Simonos Petras". Părintele Macarie a scris mai multe articole, studii și volume apărute (amintim *Triodul explicat,* care a reprezentat teza de doctorat susținută în 1978 la Sorbona; *Sinaxarul. Viețile Sfinților din Biserica Ortodoxă* ș.a.), unele traduse în limba română.

CREDINȚA ÎN ÎNVIERE, GĂSIREA PLINĂTĂȚII VIEȚII

Dacă nu există Înviere, atunci iubirea încetează odată cu moartea și dragostea lui Dumnezeu nu poate trece dincolo de mormânt. Dacă nu există Înviere, toți cei adormiți au pierit. Dacă nu ar exista Înviere, atunci adevărul, virtutea și bunătatea ar rămâne pe veci răstignite. Dar Hristos a înviat și păcatele noastre sunt iertate. Hristos a înviat și noi primim speranță. Hristos a înviat și dreptatea lui Dumnezeu a biruit. Am vorbit despre semnificațiile Învierii Domnului cu Părintele ieromonah Macarie de la mănăstirea „Simonos Petras", Muntele Athos.

Părinte Macarie, Învierea este evenimentul central al istoriei. O afirmă și Sfântul Apostol Pavel, care spune că „dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră" *(1 Corinteni 15, 14). Ce ne oferă nou Învierea? Cum ne schimbă viața Învierea Domnului?*

Praznicul Paștilor pentru noi este cu adevărat ,,sărbătoarea sărbătorilor", inima credinței noastre ortodoxe, ivirea vieții veșnice în tristețea vieții noastre cotidiene.

În ziua a treia, la revărsatul zorilor, după Pătimirea Domnului, mormântul Său a fost găsit gol de către Sfintele femei care veniseră să aducă miresme, iar ele au văzut un înger care le-a anunțat că Iisus înviase. Puțin mai târziu, Iisus Însuși S-a arătat Mariei Magdalena. Acestea sunt informațiile pe care ni le furnizează istorisirile evanghelice, ce conțin anumite diferențe, nu din lipsă de coerență, ci pentru că ele corespund unor mărturii și puncte de vedere distincte. În orice caz, ceea ce ne spune Evanghelia este că Iisus a înviat, că El a trecut la o nouă formă de existență, care nu mai este accesibilă simțurilor noastre, marcate de legea morții și a pervertirii. Însă, în lumina credinței – care este deschiderea către un nou mod de existență, în înnoirea Duhului – suntem chemați să-L ,,vedem", ca Apostolii și Sfintele femei Mironosițe, și nu a-L ,,atinge" în mod sensibil (cf. *Ioan* 20, 17). Da, Învierea lui Hristos este într-adevăr evenimentul central al istoriei lumii, ea este semnul biruinței lui Hristos asupra morții și a păcatului, ea este ivirea vieții veșnice în condițiile timpului istoriei. Însă ea nu se impune cu forța oamenilor. Ea se dă consimțământului credinței, care este o angajare a libertății. De aici apar toate ambiguitățile și dificultățile, căci oamenii ar prefera să le fie impus acest adevăr, fără să aibă

posibilitatea alegerii. A crede în mărturia Apostolilor și în Înviere înseamnă deci a ne găsi plinătatea demnității noastre umane de ființe libere, invitate la un dialog cu Dumnezeu. Și atunci când acceptăm aceste condiții de dialog, atunci când *avem încredere* (acesta este sensul etimologic al ,,credinței''), atunci se deschide pentru noi accesul la viața veșnică a Împărăției deja prezente printre noi. Ieșind din mormânt, Mântuitorul nu a reanimat trupul Său mort, ci a oferit corpului uman pe care-l asumase, împreună cu sufletul și cu toate calitățile sale naturale, condițiile nemuririi, ale nestricăciunii și ale comuniunii desăvârșite cu Dumnezeu. Trupul înviat al lui Hristos este deci trupul Său omenesc, luat din pântecele Maicii Domnului, dar el este deplin îndumnezeit, și devine astfel ,,primul dintre cei morți'' și începutul propriei noastre învieri. Da, Învierea lui Hristos ne privește în primul rând pe noi, căci ea este principiul propriei noastre învieri, a propriei noastre îndumnezeiri.

Ea este împlinirea planului dumnezeiesc de mântuire, pregătit înainte chiar de crearea lumii, după cum ne învață Sfinții Părinți. Acesta era planul lui Dumnezeu creându-l pe om: ca omul zidit din pământ să poată participa la slava lui Dumnezeu, să fie o ființă atât de intim unită cu Dumnezeu încât să fie parte din ,,Trupul'' Său. Desigur, Iisus a apărut la un moment anume și într-un loc precis, El a trăit ca om, dar nu era un om obișnuit, oricât se poate de înzestrat cu sfințenie și cu harisme. Iisus

Hristos, născut în Betleem din Fecioara Maria, nu era un om sfânt și un profet, ci El era Fiul lui Dumnezeu devenit om. Nu există „persoană" omenească în El – cum susțineau nestorienii, ca și mulți dintre teologii contemporani – ci Persoana (ipostasul) Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, Care a asumat natura omenească. Această chestiune teologică este fundamentală, căci numai datorită faptului că Mântuitorul asumă, ia asupră-Și, toată natura noastră, El poate să ne mântuiască pe toți și fiecare dintre noi poate să participe efectiv la marea taină a mântuirii și a îndumnezeirii în Hristos. Noi toți suntem în chip tainic introduși în această Taină a lui Hristos, care este Biserica, Trupul Său. Ieșind din mormânt a treia zi, pe noi toți ne scoate din moarte, cum foarte bine surprinde icoana Învierii, unde Îl vedem pe Mântuitorul apucându-i de mână pe Adam și pe Eva și trăgându-i cu putere din iad, unde zăceau.

„Știu sigur că este ziua Paștilor, pentru că am cinstea să te văd!"

În Ortodoxie icoana Învierii surprinde reprezentarea Pogorârii la iad a Mântuitorului, pe când în Occident ea îl are ca personaj principal pe Mântuitorul Hristos victorios, ieșind din mormânt cu un steag de biruință. De unde această diferență de viziune și ce semnificație are fiecare reprezentare?

În această privință, notăm că icoana ortodoxă a Învierii este de fapt cea a pogorârii lui Hristos la iad. Nu există nicio icoană ortodoxă care să arate momentul precis al Învierii, căci acest moment este inefabil, este inaccesibil simțurilor noastre și deci imposibil de reprezentat. Icoanele care înfățișează această reprezentare arătându-L pe Hristos ieșind din mormânt și ținând un drapel de biruință sunt recente și influențate de arta occidentală. Însă această icoană tradițională exprimă în mod desăvârșit sensul teologic și spiritual al Învierii lui Hristos, care nu consistă într-o reanimare a trupului Său, ci în mântuirea lui Adam total.

Cum putem transforma o sărbătoare care în calendarul bisericesc ține doar trei zile într-o stare permanentă a sufletului?

În fiecare an de Paști, atunci când mesajul Învierii se aude în biserică împreună cu lumânările pe care le aprindem, o schimbare cosmică intervine: moartea este omorâtă, întunericul dispare și noi ar trebui să ne simțim înșfăcați, trași din „moartea noastră spirituală" care este viața noastră cotidiană și păcătoasă, fără prezența lui Hristos, pentru a accede la viața veșnică. Fără Înviere, fără bucuria pascală, nu există Ortodoxie; trebuie însă ca ortodocșii să trăiască într-adevăr această sărbătoare de care sunt atât de atașați.

*Ce reprezintă Învierea în viața unui călugăr? Cum o trăiește el? Sfântul Pavel spunea: „*Mor în fiecare zi!*" (1 Corinteni 15, 31). Descrieți atmosfera de Paști în obștea în care viețuiți.*

Este adevărat că într-o mănăstire lucrurile sunt mai ușoare, căci totul aici este organizat pe fundamentul credinței și al vieții Bisericii. Însăși regula vieții monahale este retragerea din „lume" și din confuzia ei, pentru a ne putea consacra în totalitate slujirii lui Dumnezeu și a credinței, ca principiu al existenței noastre. Viața într-o mănăstire ortodoxă este deci o viață pascală, tot anul, căci ea este pur și simplu practicarea pe cât posibil mai exactă a poruncilor evanghelice. Bineînțeles, călugării, după eforturile Postului Mare, se bucură într-un mod aparte de privegherea pascală; însă eu aș putea spune că această bucurie se întinde pe perioada întregului an, ea este un mod de existență permanent, în înnoirea Duhului Sfânt. Atunci când Sfântul Benedict de Nursia, marele îndrumător al călugărilor din Occident, se afla de trei ani într-o peșteră, rupt de orice contact cu lumea, un preot a venit să-i aducă hrană în ziua Paștilor. Sfântul Benedict, care uitase orice noțiune a timpului, l-a salutat atunci spunându-i: „Știu sigur că este ziua Paștilor, pentru că am cinstea să te văd!" Iată pe scurt ceea ce trăiesc toți călugării, un Paște permanent, în iubirea frățească. Bucuria care strălucește în aceste zile este deci, sau ar

trebui să fie, starea permanentă a sufletului călugărilor. De aceea Sfinții Părinți recomandă să nu fie călugărit un frate care nu trăiește această bucurie pascală, chiar dacă face efortul ascultării și al renunțării. Am putea lărgi această regulă la toți creștinii. Nu există adevărată viață creștină fără bucuria pascală, prelungită pe cursul întregului an, căci această bucurie, departe de a fi o simplă jubilare sentimentală, este expresia transformării noastre interioare prin puterea credinței. Noi spunem că ea este ivirea vieții veșnice în condițiile lumii noastre.

Renunțarea la egoism mă face tot mai dispus să primesc mesajul Învierii

Ce trebuie să facem pentru a aprofunda an de an înțelesul, mesajul pe care Învierea lui Hristos ni-l transmite?

Mă întrebați ce trebuie să faceți pentru a aprofunda în fiecare an această realitate? Într-adevăr, pentru ca bucuria pascală să nu fie superficială, ea trebuie întreținută. În măsura în care creștinii vor trăi cu tărie această taină a Pătimirii și a morții lui Hristos pentru mântuirea noastră, vor putea să trăiască și Învierea Sa. Noi simțim bucuria Sfintelor Paști numai dacă am făcut ceva nevoințe ascetice de-a lungul Postului:

respectând postul rânduit, spovedindu-ne, analizând alegerile făcute și orientările vieții noastre. Fără atmosfera dulce a străpungerii inimii și a pocăinței, specifică Postului, nu putem avea o adevărată bucurie pascală. Fără viață ascetică nu există viață creștină autentică. Viața ascetică nu este doar pentru călugări. Ea este pentru toți creștinii și noi rămânem deseori uimiți aflând că mulți mireni duc o viață mai exigentă decât mulți dintre călugări. Dacă vreți să gustați din lumina Sfintelor Paști, îmbrățișați deci Crucea, care nu este o suferință sumbră, căci ea a devenit semnul biruinței.

Această Cruce apare în multe feluri în viața creștinilor. Ea constituie de fapt toate ocaziile pe care Pronia ni le oferă pentru a renunța la propriul ,,sine'' egoist, pentru a ne deschide celuilalt, aproapelui nostru, soțului sau soției noastre, superiorilor noștri, în spatele cărora Se ascunde Cel care este Aproapele nostru, Mântuitorul Însuși. Cu cât îmi voi da ocazia de a exersa aceste renunțări cotidiene față de voința și poftele mele, cu atât mai mult mă voi găsi dispus să primesc mesajul Învierii. Așadar, asceza creștină nu consistă într-o serie de exerciții de mortificare a trupului, mai mult sau mai puțin dureroasă, ci este înainte de toate această voioasă deschidere de sine a noastră către celălalt.

Renunțând la dorințele noastre și la închiderea noastră egoistă în noi înșine, acceptăm să ,,murim''

„omului vechi" din noi, pentru a putea să trăim în Hristos. Această includere în Taina lui Hristos este împlinirea Botezului nostru: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat." (*Galateni* 3, 27). Să fim îmbrăcați în Hristos înseamnă să trăim viața noastră după modelul pe care ni l-a dat Hristos de-a lungul vieții Sale pământești.

E un lucru evident caracterul baptismal al Liturghiei pascale. Evidențiați legătura dintre Botez, moartea și Învierea Mântuitorului.

Slujba Sfintelor Paști era la origine momentul privilegiat în care se săvârșeau botezurile în Biserica primează. Odată cu răspândirea creștinismului, Botezul a putut fi săvârșit și cu ocazia altor sărbători, de exemplu Teofania, și mai apoi în oricare altă zi. Însă ar fi de dorit, acolo unde este posibil, să se revină la practica de a săvârși botezurile înaintea slujbei Sfintelor Paști, în momentul Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia. Atunci vom putea înțelege ce semnificație are pentru noi slujba Sfintelor Paști: ea este participarea noastră la taina mântuirii. Pur și simplu faptul de a asista la săvârșirea unui botez în această perspectivă, și nu ca la un simplu eveniment din familie, ne-ar permite să aprofundăm înțelegerea noastră asupra dimensiunii pascale

a vieții creștine. Atunci vom simți și noi că ne afundăm în apă, acceptând să murim omului nostru vechi, pentru a ne ridica împreună cu Hristos Biruitorul. După cum El a rămas trei zile în mormânt, pentru a umple totul de prezența Sa dătătoare de viață, tot așa și noi coborâm de trei ori în apele botezului, pentru a învinge puterea morții și pentru a ieși înnoiți. Această Taină a Botezului va putea astfel deveni o dimensiune permanentă a vieții noastre, o actualizare a tainei Învierii.

Să trăim Paștele în fiecare zi

Ce pasaj nou-testamentar este cel care surprinde cel mai bine faptul Învierii și v-a hrănit duhovnicește cel mai mult? Comentați-l!

La fel ca reflecția asupra sensului acestor taine liturgice, și meditarea asupra numeroaselor pagini ale Sfintei Scripturi – cu precădere cele ale Sfântului Apostol Pavel, care trăia într-un mod intens prezența în el a lui Hristos Înviat – ne va permite să hrănim credința noastră și să creștem bucuria noastră de-a lungul întregului an. Printre îndemnurile Sfântului Apostol Pavel pe această temă, îl voi alege pe acesta: „Căci dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi, care

socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia care, pentru ei, a murit și a înviat." (2 *Corinteni* 5, 14-15). (Noi devenim părtași la Jertfa lui Hristos mai întâi prin Botez și apoi o prelungim printr-o viață de renunțare la noi înșine.)

Aveți vreun fragment liturgic din slujba Paștelui pe care ați vrea să-l explicați?

Toată slujba de Sfintele Paști, mai ales Canonul Sfântului Ioan Damaschinu, este un imn admirabil, care prezintă întregul program al vieții creștine. Din această cauză numeroși sfinți meditau recitindu-l de-a lungul întregului an. Putem să luăm la întâmplare oricare dintre tropare pentru a hrăni entuziasmul și bucuria noastră în fața acestui spectacol al luminii supranaturale care invadează în acele clipe biserica și inimile credincioșilor. Iată spre exemplu troparul cântării a treia: „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, înviind Tu. Răstignitu-m-am ieri, împreună cu Tine, Însuți împreună mă preaslăvește, Mântuitorule, întru Împărăția Ta."

Doar în măsura în care eu voi fi luat parte la Patimile dătătoare de viață voi avea parte de acest elan al învierii, care mă va prinde și pe mine de mână pentru a mă scoate din acest mormânt în care mă complac atunci

când mă închid în mine însumi. Învierea lui Hristos este deci propria mea înviere, după cum o repetăm de nenumărate ori în timpul tuturor acestor slujbe sublime, care sunt inima etosului ortodox.

Așadar, nu putem decât recomanda creștinilor, care într-adevăr vor „să trăiască" sărbătorile Bisericii și să profite de ele, să mediteze la aceste texte liturgice, iar preoților, să le explice în timpul predicilor lor și al întâlnirilor cu credincioșii. Credința noastră ortodoxă este foarte vie, ea nu are de ce să se teamă de secularizare, care subminează și distruge civilizația occidentală; însă trebuie să ne-o asimilăm suficient, trăind-o în fiecare zi, ca centrul vital al existenței noastre. Să trăim Paștele într-un mod cotidian, de-a lungul întregului an, și să înțelegem că Împărăția cerurilor a venit deja, că ea este printre noi și în noi. Nu trebuie decât să deschidem ochii conștiinței noastre duhovnicești adormite. Hristos a înviat! Da, El a înviat într-adevăr în viața mea.

12 aprilie 2015
Interviu realizat de Ionuț Marinescu și
Augustin Păunoiu
Lumina de Duminică

PREACUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT

MIHAIL DANILIUC

Arhimandritul Mihail Daniliuc s-a născut la 1 octombrie 1975, în comuna Erbiceni, județul Iași. A urmat cursurile Liceului Economic și de Drept Administrativ nr. 1 din Iași, pe care l-a absolvit în 1994. După absolvirea studiilor medii, s-a închinoviat în obștea Schitului Vovidenia al Mănăstirii Neamț. După un an, în 1995, a fost călugărit de către egumenul de atunci al așezământului, Părintele protosinghel Clement Schipor, primind numele de Mihail. A fost hirotonit ierodiacon (1997), apoi ieromonah (1998); hirotesit protosinghel (2005), apoi arhimandrit (2008) de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. În 1995 urmează cursurile Seminarului Teologic „Veniamin Costachi" de la Neamț, apoi, din toamna anului 2000, pe cele ale Facultății de Teologie „Dumitru Stăniloae" din Iași, pe care le-a absolvit în 2005. Între anii 2005-2007, a frecventat cursurile de master ale aceleași facultăți, specializarea Istorie. Începând cu anul 1998 a îndeplinit ascultarea de muzeograf și custode la Casa Memorială „Visarion Puiu" și Muzeul „Mihail Sadoveanu" de la Schitul Vovidenia, iar din 2007 a fost numit egumen al Schitului. Din 2014 este și profesor la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi" de la Neamț.

PSALTIREA ÎN VIAȚA CREDINCIOȘILOR

Citirea Psaltirii este asociată îndeosebi cu perioadele dificile din viață, când sporesc încercările, bolile, neliniștile sufletești. Mulți creștini mărturisesc că tocmai citirea Psaltirii le înmulțește ispitele și atacurile demonilor. De ce este atât de puternică rostirea psalmilor? Pentru că, ne răspunde unul din Părinții Bisericii, Fericitul Augustin, psalmul este cuvântul lui Dumnezeu și al Bisericii: „Psalmii conțin cuvintele Duhului lui Dumnezeu, fiindcă nu le-am putea spune fără insuflarea Lui, dar nu sunt doar ale Lui, căci El nu cunoaște nici mizerie, nici suferință, pe când aceste cuvinte sunt ale nenorociților care suferă." La întrebările legate de citirea acestei cărți, care deși aparține Vechiului Testament este cea mai folosită în cultul Bisericii Ortodoxe, ne răspunde Părintele arhimandrit Mihail Daniliuc, egumenul schitului Vovidenia din județul Neamț.

Părinte Mihail, orice creștin poate să se roage citind din Psaltire? E adevărat că se înmulțesc ispitele pentru creștinul care citește Psalmi?

Psaltirea este, cred, cea mai cunoscută și mai citită dintre cărțile canonice ale Vechiului Testament. Psalmii exprimă frământările interioare, dar și aspirațiile de mai bine ale omului, astfel încât Psaltirea devine cartea fiecărui suflet „necăjit și dosădit", așa după cum frumos glăsuiește o veche vorbă românească. De aceea, orice creștin trebuie să recurgă la acest balsam pentru suflet, mai ales în clipele mai grele ale vieții, la vreme de încercări, ispite, boli și neliniști. Sfântul Vasile cel Mare, referindu-se la folosul Psaltirii, spunea: „... psalmul este liniștirea sufletului, dătător de pace, căci el potolește cugetele furtunoase și învăluitoare, liman împotriva demonilor".

Nu cantitatea primează, ci trăirea întru smerenie

Ispitele de care amintiți în întrebarea dumneavoastră sunt de fapt încercările demonilor de a ne depărta de această mântuitoare îndeletnicire, căci ei se tem de puterea dumnezeiască ascunsă tainic în psalmi.

Unii credincioși abandonează citirea Psaltirii tocmai din cauza aceasta. Se tem de ispitele care-i încolțesc. Părintele Cleopa de la Sihăstria ne îndemna în astfel de împrejurări să nu renunțăm, ci să ne zidim duhovnicește cu mai mult post, smerenie și rugăciune. Sfinții Părinți spun că Psaltirea, unită cu postul și smerenia, este cea mai puternică armă împotriva diavolilor. Așadar, ne învață părinții duhovnicești că la citirea Psaltirii trebuie să avem multă curăție sufletească și trupească, căci nu primează cantitatea (numărul de psalmi), ci calitatea, adică trăirea intensă și simțirea profundă în smerenie.

Pentru cine se dau pomelnicele la Psaltire și unde?

Tradiția ne spune că putem pomeni la Psaltire pe toți creștinii, dar cu prioritate pe aceia care se luptă cu păcate grele, cu tulburări, neliniști, ispitiți de cel viclean. Sigur, condiția de căpătâi este ca cei pe care îi pomenim să fie ortodocși. Pomelnicele pentru citirea la Psaltire se dau cu precădere la mănăstiri, acolo unde de obicei psalmii se citesc nu doar în cadrul slujbelor rânduite, ci și în afara acestora. Sunt și biserici de enorie unde se citește Psaltirea, mai ales în perioada Postului Mare și, de aceea, credincioșii pot da pomelnice și în acele sfinte locașuri. Există o oarecare cutumă de a plăti pomelnice la Psaltire pentru vrăjmași. Reamintim

aici că Biserica nu se roagă pentru răul nimănui, dimpotrivă, înalță rugăciuni pentru îndreptarea, liniștirea, pacea chiar și a dușmanilor. Deopotrivă să nu uităm că atunci când plătim un pomelnic, chiar și la Psaltire, ne revine și nouă datoria de a înmulți rugăciunea, postul și facerea de bine, pentru ca Dumnezeu să Se milostivească spre noi și să ne împlinească dorințele cele de folos pentru viața și mântuirea noastră.

Dar despre Psaltirea Maicii Domnului, ce ne puteți spune?

Față de Psaltirea lui David, cea închinată Maicii Domnului nu este o carte canonică. Această adunare de ime scrise în cinstea Preasfintei Fecioare Maria, ca și Prohodul Maicii Domnului, este de origine slavă și a fost compusă de-a lungul timpului din evlavie și dragoste pentru Împărăteasa cerului. Tradusă în ultima vreme și în limba română, Psaltirea Maicii Domnului este citită de unii credincioși cu evlavie, deși ea nu este reprezentativă în cultul Bisericii Ortodoxe Române.

Trebuie să precizăm că pentru bunii creștini cu o evlavie deosebită către Maica Domnului, Biserica noastră dreptmăritoare are foarte multe acatiste, două paraclise, dar și o carte mai puțin cunoscută, Canoanele Maicii Domnului, care cuprinde un număr de 56 de canoane atribuite Sfântului Ioan Damaschin. La mănăstiri, aceste

canoane sunt citite după rânduială în cadrul Pavecerniței. Canoanele Maicii Domnului sunt cântări de o frumusețe literară și o profunzime teologică deosebite. Citirea lor va aduce în sufletul credincioșilor alese bucurii duhovnicești, pace și binecuvântarea Maicii Domnului.

Citirea molitfelor Sfântului Vasile cel Mare

Cam același lucru se spune și despre molitfele Sfântului Vasile, că îl „întărâtă" pe diavol care începe să ne războiască; se citesc aceste rugăciuni la cerere? Dar de sărbătoarea Sfântului Vasile, pe 1 ianuarie, se citesc molitfele în biserici; de ce numai în unele biserici se citesc?

Citirea molitfelor Sfântului Vasile cel Mare se face potrivit unei rânduieli bine definite în viața liturgică a Bisericii noastre: în zile de post, în cazuri individuale și, după caz, în legătură cu Taina Sfântului Maslu, atunci când bolnavul solicită în mod expres sau, după caz, când rudele unei persoane posedate cer această ierurgie preotului slujitor. Tradiția ne mai spune că atât preoții care le citesc, cât și credincioșii care solicită citirea molitfelor trebuie să postească, să fie spovediți și dacă se poate și împărtășiți. Ce-i drept, în *Molitfelnicele* apărute până în anul 2000 se spune că aceste rugăciuni se citesc și în ziua Sfântului Vasile cel Mare. De asemenea și Preotul prof. Ene Branișteа

face această afirmație în cartea sa, *Liturgica Generală*, bazându-se pe o ediție a *Molitfelnicului* din anul 1950. Însă, dacă apelăm la cărțile de cult mai vechi, nu găsim această prevedere. Bunăoară într-un vechi *Evhologhiu*, (București, 1896) nu se face referire la citirea rugăciunilor de exorcizare nici în noaptea de Anul Nou și nici în ziua Sfântului Vasile cel Mare. Același lucru se poate vedea și în *Molitfelnicul* din 1910, tipărit la București cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Române. În cartea *Liturgica Bisericii Ortodoxe, cursuri universitare de* Dr. Vasile Mitrofanovici prelucrate, completate și editate de Preotul dr. Teodor Tarnavschi, lucrare tipărită cu o serie de adnotări de Mitropolitul Nectarie Cotlarciuc la Cernăuți în 1929, nu se face nicio referire la această tradiție de a se citi molitfele Sfântului Vasile de ziua lui și nici în noaptea dintre ani, după cum în unele biserici se obișnuiește astăzi. În amintita lucrare a ,,părintelui Liturgicii românești" se spune că pentru cei ,,ce se tulbură de duhuri necurate și se bântuiesc, adică blăstămuri către cei care pătimesc de la diavoli, se citesc rugăciuni cari se atribuie Sfântului Vasile. La nevoie se adună credincioșii în biserică cu inimă înfrântă, cu ajunare, cu dare de elemozină și cu inimă înfrântă cer îndurarea lui Dumnezeu." În cartea profesorului Badea Cireșanu *Tezaurul liturgic al Sfintei Biserici creștine ortodoxe de Răsărit* (București, 1910), nu se face referire directă la rânduiala citirii molitfelor Sfântului Vasile, dar amintind de

exorciștii menționați în primele veacuri creștine, autorul lucrării descrie modul cum aceștia citeau rugăciuni speciale demonizaților (tomul II, p. 351). Înțelegem de aici că în Biserica primară astfel de rugăciuni se citeau exclusiv celor posedați.

În ultima ediție a *Molitfelnicului*, apărută în anul 2013, potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, aceste molitfe nu se citesc în ziua Sfântului Vasile cel Mare deoarece atunci se săvârșește dumnezeiasca Liturghie și fiind zi de praznic, nu e îngăduit să postim.

Așadar, trebuie o atenție deosebită atunci când preoții citesc molitfele Sfântului Vasile cel Mare. Din scrierile vechi reținem că aceste molifte se citesc cu ajunare, la nevoie și celor care cu adevărat sunt posedați de duhuri necurate. În acest context este binevenită hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din februarie 2011, care statornicește rânduiala slujbei din noaptea de Anul Nou, precum și reglementări referitoare la citirea molitfelor Sfântului Vasile cel Mare pentru a se păstra „unitatea dogmatică, liturgică și canonică, statutară și regulamentară în Biserica Ortodoxă Română, precum și comuniunea cu întreaga Biserică Ortodoxă".

7 februarie 2012
Interviu realizat de Nicoleta Olaru
Ziarul Lumina

PREACUVIOSUL PĂRINTE IEROMONAH

TEOFAN MUNTEANU

Părintele ieromonah Teofan Munteanu, de la Mănăstirea Nera, județul Caraș-Severin, este unul dintre cei mai tineri duhovnici ai Bisericii noastre. Cuvioșia sa s-a născut în 1973 la Bârlad, dar a copilărit în Munții Buzăului, la Mânzălești, unde părinții săi erau profesori. A urmat cursurile Liceului Militar din Breaza, apoi pe cele ale Academiei Tehnice Militare din București, dar a renunțat la cariera militară întorcându-se, așa cum mărturisește cuvioșia sa, „din ateism în Biserica Dumnezeului Celui Viu", pentru a-L sluji „pe Domnul, în forma extremă a monahismului". Lungi perioade de timp le-a petrecut la Mănăstirile Frăsinei, Sihăstria și Sihla, dar s-a retras la Mănăstirea Crasna din județul Prahova, unde a fost călugărit și hirotonit. Trimis în Grecia pentru a studia limba vechilor Evanghelii, a petrecut o perioadă de timp în Mănăstirea athonită Vatopedu, după care s-a întors în țară unde a primit binecuvântare pentru întemeierea Mănăstirii Nera din Episcopia Caransebeșului. Astăzi, Părintele ieromonah Teofan este duhovnicul acestui așezământ monahal.

DORUL LUI DUMNEZEU CARE POATE ÎNVINGE „GRAVITAȚIA CĂDERII”

Cuvintele Părintelui ieromonah Teofan Munteanu, duhovnicul mănăstirii Nera, din Episcopia Caransebeșului, poartă în strălucirea forței lor răscolirea unei întrebări care îți disecă perpetuu lăuntrul, „îmbolnăvindu-te” pentru a te vindeca, „omorându-te” pentru a te înnoi, tăcându-te pentru a te rosti, descoperindu-te în final parte de dor din dorul așezat în tine de Însuși Creatorul. Într-o zi din această primăvară, am purtat cu cuvioșia sa un dialog ziditor despre nevoia de nevoire, despre zâmbet și patologia sufletului, pe care vă invităm să-l aflați.

Părinte, spuneați într-un interviu că „trăim pe orizontală, nu pe verticală; sunt două dimensiuni ale timpului, iar noi o preferăm pe aceea care merge numai la suprafața lucrurilor”. Cum de a ajuns omul să trăiască mai mult experiența orizontalei?

Cu toată căderea pe care o trăiește și o experiază pe propriul suflet, astăzi, omul nu trăiește numai pe orizontală. Numai că proiecția pe orizontală a vieții pe care o duce este atât de marcantă și i se dă o atât de multă importanță, încât partea de aspirație, de ascendent, de nădejde, de tânjire după cele dumnezeiești e foarte estompată. Te minunezi când cineva are curajul să abordeze existența umană și din altă perspectivă decât cea din realitatea imediată. Dar, oricât se vor strădui cei care doresc să nimicească partea de transcendență din om, nu vor reuși. Pentru că omul este plămădit și din lut, și din dor dumnezeiesc. Și oricât de mare este căderea lui, în el rămâne scânteia de dumnezeire.

Renașterea, ca strămutare a individului în persoană

Vorbiți-ne despre tăcere și despre adâncimea verticalei

Suntem atât de obișnuiți cu aceste nesfârșite valuri de informații care vin pe atâtea canale asupra omului, încât a vorbi despre tăcere, pe care părinții o definesc ca fiind chiar graiul veacului viitor, pare un pic deplasat în peisajul cotidian. Mi-ar fi mai drag să vorbesc despre adâncimea verticalității. M-am bucurat să descopăr că aceia care se ocupă de fizica cuantică, vorbind despre realitatea în

care trăim și încercând să o definească, să o cuprindă, să-i descopere legitățile, ne-au dat modelul care spune că realitatea noastră este de fapt proiecția unei multitudini de realități potențiale care se actualizează în funcție de niște parametri care ne scapă. Acest model se potrivește foarte bine cu ceea ce știm că este omul, din Revelația dumnezeiască. Și anume, o potență chemată de Creator să se actualizeze ca principiu ipostatic și să treacă de la stadiul de individ la cel de persoană. Această trecere este marcată de dorul lui Dumnezeu pus în om la zămislire, ca să-l facă pe el după chipul și după asemănarea Sa. Depinde însă de noi în ce măsură reușim să actualizăm, să punem în valoare, să dăm șanse să se nască în noi taina persoanei, acest *cineva* din adâncul ființei noastre care alege, care deliberează. *Persoana* care vrea să se nască. Care trebuie să se nască. Care urmează să se nască. Pe această linie vorbim despre adâncimea dimensiunii verticale a vieții pe care ne cheamă Domnul să o trăim, în care să ne strămutăm devenind din *ceva, cineva*. Din indivizi determinați psihosomatic, persoane.

Cât de înstrăinat ne este prezentul? Mai trăim noi în adevărul verbului „a ne păsa”? Ce trebuie să ceară un credincios părintelui său duhovnicesc?

Cred că modul în care se face astăzi educația, și nu numai în formele ei clasice, nu se mai referă la dimensiunea

existențială a verbului „a ne păsa”. Dar și când nu ne pasă, avem totuși o păsare: doar de propriile noastre interese, din păcate. De propria noastră spinare. A ne păsa de cel de lângă noi, de neamul nostru sau de toți oamenii care viețuiesc pe acest pământ în prezent e mai greu. Când am venit noi aici, acum 15 ani, pentru că tot pomenim de păsare sau de nepăsare, și lucram din greu la ridicarea mănăstirii, ne-a căutat într-o zi o bătrânică de prin munții din jur. Coborâse vreo 20 km pe jos ca să ajungă la noi. Găsindu-ne la lucru, a fost foarte impresionată. La următoarea vizită, ne-a spus că ne pomenește în rugăciunile ei, noaptea, căci atunci se ruga într-un fânar, pentru că era prigonită de soț. Când ne-a mai vizitat, ne-a dăruit tainul ei de brânză pe ziua respectivă. Iată o formă sublimă a felului în care această credincioasă trăia adevărul verbului „a ne păsa”.

Din punctul meu de vedere, un credincios trebuie să ceară duhovnicului să-l pomenească, mijlocind la Domnul tămăduirea neputințelor lui trupești și sufletești.

„Nădăjduiesc că Domnul mă va face și mai ortodox”

Care credeți că ar fie cea mai importantă lecție pe care Biserica, ora de religie, trebuie să o predea copilului?

E o problemă în cazul căreia ar trebui să-mi declin competența și să păstrez decența de a nu mă pronunța. Îndrăznesc să spun totuși că ora de religie este o șansă uriașă pe care Biserica ar putea să o valorifice din plin, pentru că în viața noastră, din păcate, avem a ne confrunta cu o paralizie, un egoism, o întunecare și o lipsă de discernământ impresionante.

Părinte, purtați pe chip un zâmbet sinonim cu desăvârșirea împlinirii...

Mi se întâmplă să fiu întrebat dacă sunt un om împlinit. Și am curajul să mărturisesc, și să surprind prin aceasta, că: „Da, sunt împlinit!”, dar încă nu sunt… ortodox! Am întâlnit cândva o mărturisire a unui ales al lui Dumnezeu trecut prin temnițele comuniste, care la anchetă, printre altele, fiind întrebat despre opțiunile lui religioase, a răspuns: „Mărturisesc că sunt ortodox. Vreau să fiu ortodox… încă nu sunt ortodox. Mărturisirea mea de credință este ortodoxă, viața mea însă nu a ajuns să fie conform mărturisirii mele de credință!”

Mă bucur pentru că Domnul m-a făcut ortodox. Nădăjduiesc că Domnul mă va face și mai ortodox. Sunt recunoscător Domnului, Care mi-a dat marele privilegiu de a cunoaște Calea, cum spunea Părintele Sofronie, și Care m-a chemat să pășesc pe această Cale.

Efortul de a investi în procesul numit mântuire

Sunteți un foarte tânăr duhovnic. Care considerați că este cea mai gravă suferință a sufletului și ce leac recomandați pentru înlăturarea ei?

> Pătimim cu toții de acea boală înfricoșătoare pe care Sfinții Părinți au numit-o înstrăinarea de Dumnezeu. Toate celelalte simptome, neputințe, boli sunt consecințe, ramificații ale acestei înstrăinări de Dumnezeu. Iar vindecarea începe prin a face „stânga-mprejur" și a ne întoarce cu fața către Domnul, a ne întoarce din această „gravitație a căderii" prin care ne destructurăm, ne pervertim, ne întunecăm. Ar trebui să începem să depunem cu mai multă seriozitate acel efort, care înseamnă partea noastră de investiție în procesul numit mântuire.

Mai poate prezentul să-l pregătească pe om pentru viitor?

> Prezentul oricum îl pregătește pe om pentru viitor, în orice condiții. Prezentul este formator, indiferent dacă îl înnobilează sau îl pervertește pe om. Ceea ce fac astăzi constituie background-ul formării mele de mâine. Problema se pune în ce măsură astăzi mai suntem conștienți de faptul că de bucățica noastră de

pocăință, de micul ogor pe care suntem chemați să lucrăm depinde șansa pentru viitorul bun și frumos, al nostru și al omenirii. Tot Părintele Sofronie, mare teolog al veacului trecut, spunea că maturizarea reprezintă trecerea acelui prag de la care omul devine conștient de faptul că fiecare gest, fiecare cuvânt, fiecare gând sau înclinare a inimii sunt determinante pentru înveșnicirea noastră ca persoane...

3 mai 2015
Interviu realizat de Dumitru Manolache
Lumina de Duminică

CUPRINS

Notă editorială 5

Arhim. PAISIE OLARU
Mănăstirea Sihăstria

„Mila lui Dumnezeu mă va mântui și pe mine și pe fiii mei duhovnicești” 9

Arhim. ARSENIE PAPACIOC
Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirgiol

Trăirea duhovnicească nu se poate măsura cu metrul 21

La sfârșitul vieții, Dumnezeu va pune notele, bune sau rele 35

„Bărbatul este capul care conduce, femeia este inima care înfierbântă” 43

Treptele desăvârșirii 49

Monahul VLASIE AGHIORITUL
Schitul românesc „Prodromu” din Sfântul Munte Athos

Cel mai greu este războiul gândurilor care vin de la diavol 63

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN
Mănăstirea Sâmbăta de Sus

Tot mai mulți oameni trăiesc social în religie și nu religios în societate 77
„Trebuie să cunoaștem Scriptura pentru aplicarea ei în viață” 89
„Când mintea este câștigată pentru Dumnezeu, este câștigat tot omul” 95
„Să avem o minte care îndreaptă lucrurile strâmbe” 106
Sfârșitul? Cum o vrea dumnezeu! 122

Protos. PETRONIU TĂNASE
Schitul românesc „Prodromu” din Sfântul Munte Athos

Rugăciunea călugărului, rugăciunea mireanului 133
Ce fac eu ca să intru acolo unde Dumnezeu mi-a pregătit loc? 148
Discuții de taină sub vârful Athonului 156

Ieroschim. IULIAN PRODROMITUL

Pierderea dragostei, singura frică a creștinului 185

Arhim. ZAHARIA ZAHAROU
Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Essex (Anglia)

Nu e nimic mai presus de Liturghie în viața noastră 201
Poruncile lui Dumnezeu, scară către Împărăție 209

CUPRINS

Arhim. SYMEON COSSEC
Mănăstirea „Sfântul Siluan Athonitul” din Saint-Mars de Locquenay (Franța)

Hristos ne face accesibil exercițiul iubirii după modelul Sfintei Treimi 221

Arhim. MELCHISEDEC VELNIC
Mănăstirea Putna

Doar cu Hristos înăuntrul tău poți înțelege corect lucrurile 237

Protos. HRISOSTOM CIUCIU
Mănăstirea Putna

Libertatea călugărului vine din ascultare 251

Protos. POLICARP STOIAN
Mănăstirea Bran, județul Brașov

Întemeierea în Dumnezeu te face martorul minunilor Lui 265

Arhim. ARSENIE MUSCALU
Mănăstirea „Sfântul Ioan Evanghelistul”-Cornu

La Paști trăim un Har, o lumină care nu sunt de aici 277

Dă sânge și ia Duh! 290

Ține-te după lumină! Nu ai cum să rătăcești 302

„Nu avem alternativă la Ortodoxie” 317

CUPRINS

Ierom. MACARIE SIMONOPETRITUL
Mănăstirea „Simonos Petras”, Muntele Athos
Credința în Înviere, găsirea plinătății vieții 325

Arhim. MIHAIL DANILIUC
Schitul Vovidenia, județul Neamț
Psaltirea în viața credincioșilor 339

Ierom. TEOFAN MUNTEANU
Mănăstirea Nera, județul Caraș-Severin
Dorul lui Dumnezeu care poate învinge „gravitația căderii” 347

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

Intrarea Miron Cristea nr. 6; 040162, București
Telefon: 021.335.21.29; 021.335.21.28; Fax: 021.335.19.00
e-mail: magazin@editurapatriarhiei.ro, tipografia@patriarhia.ro
www.editurapatriarhiei.ro